

Liceum Ogólnokształcące im. Piotra Wysockiego w Warce

PRZEDMIOTOWE WYMAGANIA EDUKACYJNE

HISTORIA

Nauczyciel: mgr Artur Kaczmarek

Głównym celem działań dydaktycznych i wychowawczych szkoły jest zapewnienie uczniom możliwości wszechstronnego rozwoju poprzez realizację przez nauczycieli zadań w obszarze nauczania, wychowania oraz rozwijania umiejętności i postaw. Lekcje historii kształtują postawy uczniów, ich tożsamość osobistą i społeczną, aktywność oraz szacunek dla własnego państwa. Program nauczania jest zgodny z obowiązującą podstawą programową z Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 czerwca 2024 r.

Korzystamy z podręczników Gdańskiego Wydawnictwa Oświatowego.

Historia 1. Ślady czasu. Podręcznik dla liceum i technikum. Zakresy podstawowy i rozszerzony (do podstawy programowej z 2022 roku)

Autorzy: Łukasz Kępski, Jakub Kufel, Danuta Musiał, Przemysław Ruchlewski

Nr w wykazie MEN: 1190/1/2023

Historia 2. Ślady czasu. Podręcznik dla liceum i technikum. Zakresy podstawowy i rozszerzony

Autorzy: Łukasz Kępski, Jacek Wijaczka

Nr w wykazie MEN: 1190/2/2024

Historia 3. Ślady czasu. Podręcznik dla liceum i technikum. Zakresy podstawowy i rozszerzony

Autorzy: Andrzej Chwalba, Łukasz Kępski

Nr w wykazie MEN: 1102/3/2022

Historia 4. Ślady czasu. Podręcznik dla liceum i technikum. Zakresy podstawowy i rozszerzony (do podstawy programowej z 2022 roku)

Autorzy: Antoni Dudek, Jakub Polit, Łukasz Kępski

Nr w wykazie MEN: 1102/4/2023

1. Zasady oceniania są zgodne z przepisami prawa regulującymi ocenianie ucznia w szkole oraz Statutem Liceum Ogólnokształcącego im. Piotra Wysockiego w Warce.

2. Przedmiotem oceny ucznia są:

- wiadomości
- umiejętności
- przygotowanie do zajęć
- aktywność
- podejmowanie samodzielnych zadań

3. Formy sprawdzania wiedzy, oceniania osiągnięć uczniów:

- wypowiedzi ustne
- pisemne prace klasowe w formie: kartkówki z 1-3 lekcji, pracy kontrolnej (testu) z większej partii materiału, zapowiedzianej i zapisanej w dzienniku elektronicznym co najmniej tydzień przed terminem,
- prace domowe
- aktywność na lekcji
- referaty, projekty, prezentacje multimedialne jako samodzielne lub zespołowe prace.

4. Kryteria oceniania prac pisemnych. Przed każdą pracą pisemną uczniowie są informowani o zakresie materiału, stopniu trudności i kryteriach oceniania co najmniej z tygodniowym wyprzedzeniem. Czas pracy zależy od ilości i trudności zadań.

Typy zadań występujących w pracach pisemnych i ich punktacja:

- zadania zamknięte wielokrotnego wyboru, na dobieranie, prawda-fałsz i otwarte z luką punktowane najczęściej 1 punktem za prawidłową odpowiedź,
- zadania otwarte rozszerzonej lub krótkiej wypowiedzi z wykorzystaniem materiału w postaci tekstów źródłowych, map, rysunków schematycznych i danych statystycznych, sprawdzające umiejętności interpretacji, analizowania, klasyfikowania wnioskowania i oceniania punktowane są większą ilością punktów, w zależności od stopnia trudności.

Procentowe przeliczanie punktów na oceny zgodnie z zapisami Statutu Szkoły.

Wobec uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych nauczycieli, na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, dostosowuje stopień trudności zadań oraz kryteria ocen do możliwości uczniów.

5. Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocenę celującą (6) otrzymuje uczeń, który:

- wyróżnia się szeroką, samodzielnie zdobytą wiedzą, wybiegającą poza program nauczania,
- posiadał umiejętność samodzielnego korzystania z różnych źródeł informacji,
- samodzielnie formułuje wzorowe pod względem merytorycznym i językowym wypowiedzi ustne i pisemne na określony temat,
- doskonale zna szeroką terminologię przedmiotową i swobodnie się nią posługuje,
- formułuje własne opinie i sądy, które potrafi prawidłowo i przekonująco uzasadnić.

Ocenę bardzo dobrą (5) otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełnym stopniu wiadomości i umiejętności przewidziane programem nauczania,
- sprawnie, samodzielnie posługuje się różnymi źródłami wiedzy,
- rozumie i poprawnie stosuje poznaną terminologię,
- samodzielnie formułuje wypowiedzi ustne i pisemne na określony temat, wykorzystując wiedzę zdobytą w szkole i samodzielnie,
- potrafi współpracować w grupie,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach.

Ocenę dobrą (4) otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował całego materiału określonego programem nauczania, ale nie utrudnia mu to poznawania wiedzy,
- poprawnie posługuje się źródłami wiedzy,
- umie formułować wypowiedzi ustne i pisemne.

Ocenę dostateczną (3) otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe elementy wiadomości programowych, pozwalające mu na rozumienie najważniejszych zagadnień,
- potrafi formułować schematyczne wypowiedzi ustne i pisemne,
- umie posługiwać się, często pod kierunkiem nauczyciela, prostymi środkami dydaktycznymi.

Ocenę dopuszczającą (2) otrzymuje uczeń, który:

- wiedzę ucznia charakteryzują znaczne braki, ale nie uniemożliwia mu to opanowania wiadomości w dalszej edukacji,
- wykonuje zadania o niewielkim stopniu trudności przy znacznej pomocy nauczyciela,
- nie wykonał wszystkich prac lekcyjnych i domowych.

Ocenę niedostateczną (1) otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania,
- nie potrafi, nawet przy znacznej pomocy nauczyciela, korzystać z prostych środków dydaktycznych,
- nie potrafi formułować nawet prostych wypowiedzi ustnych i pisemnych,
- nie zna podstawowej terminologii przedmiotu.

6. Zasady poprawiania ocen. Uczeń ma prawo do jednorazowej poprawy ocen z:

- prac pisemnych – w okresie 2 tygodni od oddania pracy;
- odpowiedzi ustnych – w okresie 1 tygodnia od uzyskania oceny;
- prac domowych – w okresie 1 tygodnia od uzyskania oceny.

Do ustalenia oceny klasyfikacyjnej bierze się pod uwagę ocenę wyższą. Uczeń ma obowiązek uzupełnić wiadomości z lekcji, na której nie był obecny.

7. Nieprzygotowanie do lekcji. Uczeń może dwa razy w półroczu zgłosić nieprzygotowanie do lekcji.

8. Oceny klasyfikacyjne śródroczne i roczne. Oceny śródroczne i roczne ustala się na podstawie zapisów Statutu Szkoły.
9. Sposoby dokumentowania osiągnięć uczniów. Osiągnięcia uczniów odnotowuje się w dzienniku elektronicznym zgodnie z zasadami określonymi w Statucie Szkoły.
10. Informowanie rodziców. Rodzice są informowani o postępach w nauce dziecka poprzez dostęp do dziennika elektronicznego (oceny, nieobecności, uwagi). Rodzice mają wgląd do prac uczniów na zasadach określonych w Statucie Szkoły.

Nauczyciel: mgr Artur Kaczmarek

Ślady czasu. Historia
1 klasa liceum ogólnokształcącego i technikum
zakres podstawowy
Kryteria oceniania – propozycja

Poniższy zestaw wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny uwzględnia planowane osiągnięcia ucznia w zakresie wiedzy i umiejętności zawarte w rozkładzie materiału i planie wynikowym zintegrowanym z serią *Ślady czasu*. Zestaw ten to jedynie propozycja. Nauczyciel może wykorzystać przedstawiony podział wymagań w swojej pracy dydaktycznej lub zmodyfikować go tak, by w pełni odpowiadał on specyfice klasy i indywidualnym możliwościom uczniów, z którymi pracuje.

Wymagania edukacyjne uwzględnione w poniższych kryteriach oceniania są zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum, przygotowaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i zawartą w rozporządzeniu z dnia 8 marca 2022 r., [zmienioną rozporządzeniem z dnia 28 czerwca 2024 r.](#)

	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
		Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
1. Historia – od opowieści do nauki	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy głównych epok historycznych <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: historia, prehistoria (prahistoria, pradziej), historiografia, źródła historyczne 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wydarzenia przełomowe stanowiące cezury epok historycznych • klasyfikację źródeł historycznych <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: epoka, era, mit, legenda • znaczenie słów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • różne metody rachuby czasu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: hagiografia • różnice w podziale historii powszechnej i historii Polski na epoki <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady placówek zajmujących się inicjowaniem i prowadzeniem badań historycznych oraz upowszechnieniem wiedzy o przeszłości 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Herodota z Halikarnasu, Dionizjusza Małego

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady źródeł historycznych 	<p>Cycerona <i>Historia magistra vitae est</i></p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie źródeł historycznych dla poznania przeszłości 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentować klasyfikację źródeł historycznych • przedstawić periodyzację dziejów Polski i dziejów powszechnych 		
Pradzieje i historia starożytnego Wschodu					
<p>2. Pradzieje ludzkości</p> <p>Temat z zakresu rozszerzonego dla chętnych realizujących zakres podstawowy</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>pojęcie: Żyzny Półksiężyc, rewolucja neolityczna</i> • <i>różnicę między historią i prehistorią (prahistoria, pradzieje)</i> • <i>znaczenie wynalezienia pisma dla rozwoju cywilizacji</i> • <i>znaczenie wynalezienia ognia dla rozwoju człowieka</i> 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>teorię Karola Darwina dotyczącą ewolucji organizmów</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>pojęcia: cywilizacja, antropogeneza, prehistoria (prahistoria, pradzieje)</i> • <i>znaczenie rewolucji neolitycznej dla dziejów człowieka</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>wyjaśnić przyczyny i skutki rewolucji neolitycznej</i> 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>nazwy najstarszych osiedli miejskich (Çatalhöyük, Jerycho)</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>pojęcie: teoria ewolucji</i> • <i>przyczynę, dla której za kolebkę ludzkości uznaje się Afrykę</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>wskazać na mapie tereny początkowe objęte rewolucją neolityczną</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>wskazać na mapie najstarsze miasta oraz Żyzny Półksiężyc</i> 	
<p>3. W dorzeczu Tygrysu i Eufratu</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>okres, w którym powstał Kodeks Hammurabiego (XVIII w. p.n.e.)</i> 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>okres rozwoju cywilizacji Sumerów (IV–III tys. p.n.e.)</i> • <i>osiągnięcia cywilizacji</i> 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>postacie: Sargona I Wielkiego, Tiglatpilesara III, Nabuchodonozora</i> 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>pojęcie: satrapie</i> • <i>znaczenie systemu prawnego dla funkcjonowania</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>przedstawić największe osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii w dziedzinie kultury, sztuki, techniki</i>

	<ul style="list-style-type: none"> postać: Hammurabiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Międzyrzecze, system irygacyjny, Sumerowie, kodeks, Kodeks Hammurabiego, Babilon <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Międzyrzecze 	<p>ludów Mezopotamii</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: miasto-państwo, pismo klinowe, ziggurat, teokracja, politeizm uwarunkowania geograficzne, które wpłynęły na rozwój cywilizacji w dorzeczu Tygrysu i Eufratu zasady wprowadzone w Kodeksie Hammurabiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie najważniejsze miasta-państwa Sumeru 	<p>II, Cyrusa II Wielkiego, Dariusza I Wielkiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: imperium, Akad, Asyria wpływ struktury społecznej na surowość kar przewidzianych w Kodeksie Hammurabiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zasięg terytorialny imperium akadyjskiego, imperium starobabilońskiego, imperium asyryjskiego, imperium nowobabilońskiego, imperium perskiego 	<p>państwa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować system organizacji państw i społeczeństw na terenie Mezopotamii 	<p>i nauki</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić wkład Persji w kulturowe dziedzictwo ludzkości
4. Egipt faraonów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas powstania państwa egipskiego (ok. 3100 p.n.e.) postać: Narmera, Dżesera warunki naturalne starożytnego Egiptu zabytki kultury egipskiej: piramidy w Gizie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Kleopatry zabytki kultury egipskiej: maskę Tutanchamona, popiersie Nefretete, paletę Narmera ośrodki kultury i administracji egipskiej (Memfis, Teby) 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Totmesa I, Ramzesa II dokonania Jeana-François Champolliona periodyzację dziejów starożytnego Egiptu – podział na okres Starego, Średniego i Nowego Państwa 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> systemu prawnego dla funkcjonowania państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić dzieje państwa egipskiego scharakteryzować strukturę społeczną i organizację 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego starożytny Egipt jest nazywany cywilizacją kamienia, a państwo egipskie „darem Nilu” znaczenie odczytania hieroglifów egipskich dla rozwoju egiptologii – nauki o dziejach starożytnego Egiptu

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: faraon, piramida, mumifikacja, pismo hieroglificzne, delta Nilu, papirus • wpływ wylewów Nilu na powstanie cywilizacji egipskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego w starożytnym Egipcie rozwinęła się sztuka mumifikacji • wskazać na mapie Egipt 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mastaba, Dolny i Górny Egipt <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić cechy kultury egipskiej • wymienić osiągnięcia naukowe starożytnych Egipcjan • wskazać na mapie Górny i Dolny Egipt, Memfis, Teby 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wezyr, nomarchowie, nom, kamień z Rosetty, kanon w sztuce egipskiej • znaczenie warunków naturalnych dla organizacji i rozwoju państwa egipskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wpływ wiary w życie pozagrobowe na sztukę starożytnych Egipcjan • wskazać na mapie Karnak, Luksor, Gizę 	<p>państwa egipskiego</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać wierzenia Mezopotamii i Egiptu
5. Starożytny Izrael	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie biblijne: Abrahama, Dawida, Salomona, Jahwe <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Hebrajczycy, Izraelici, Żydzi, niewola egipska, Dekalog, Królestwo Izraela, Kanaan, niewola babilońska, świątynia jerozolimska, judaizm, religia monoteistyczna, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas powstania żydowskiego pod przywództwem Machabeuszy (167–160 p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Filistyni, Judea, pierwsza świątynia jerozolimska, druga świątynia jerozolimska, powstanie antyrzymskie, Arka Przymierza, Tora, synagoga • znaczenie Biblii dla 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okres niewoli babilońskiej (587–538 p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Talmud, prorocy, diaspora • różnice między pierwszą i drugą świątynią jerozolimską <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie tereny podbite oraz uznające zwierzchnictwo 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas powstania antyrzymskiego (66–73 n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny powstania diaspory żydowskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Masadę • wyjaśnić wpływ judaizmu na chrześcijaństwo i islam 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Żydzi pomimo funkcjonowania w diasporze zachowali tożsamość narodową

	<p>Ściana Płaczu, menora</p> <ul style="list-style-type: none"> • uwarunkowania geograficzne Izraela <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać najważniejsze etapy w starożytnych dziejach narodu żydowskiego • wskazać na mapie terytorium starożytnego Izraela 	<p>poznania dziejów starożytnego Izraela</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Jerozolimę oraz granice Królestwa Izraela i Królestwa Judy ok. VIII w. p.n.e. 	<p>Królestwa Izraela</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie terytorium starożytnego Izraela na przełomie X i XI w. p.n.e. 		
<p>6. Starożytne Chiny i Indie</p> <p>Temat z zakresu rozszerzonego dla chętnych realizujących zakres podstawowy</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas powstania cywilizacji chińskiej (ok. 5000 p.n.e.) • czas powstania cywilizacji Doliny Indusu (ok. 3000 p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Państwo Środka, Wielki Mur, Jedwabny Szlak, ludy indoeuropejskie, Ariowie • wpływ uwarunkowań geograficznych na powstanie i rozwój cywilizacji starożytnych Chin i Doliny Indusu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas przybycia Ariów do Indii (ok. 1500 p.n.e.) • czas zjednoczenia ziem cesarstwa chińskiego (III w. p.n.e.) • postać: Aśoki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mandaryn, kasta, warna, pismo piktograficzne, pismo ideograficzne • przyczyny budowy Wielkiego Muru <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne starożytnych Chin i Doliny Indusu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas panowania dynastii Zhou (XII–III w. p.n.e.) • czas powstania imperium Maurjów (IV w. p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: okres wedyjski, sanskryt <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Harappę i MohendzoDaro 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: YingZhenga (ShiHuangdi), Aśoki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego cywilizacja Chin rozwijała się w izolacji od reszty świata 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać główne różnice między cywilizacjami Bliskiego i Dalekiego Wschodu

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie starożytne Chiny i Indie oraz rzeki Huang He, Jangcy, Indus, Ganges 				
Starożytna Grecja					
7. Grecja – kolebka cywilizacji europejskiej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> pochodzenie nazw: Hellenowie i Grecy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Hellada, Hellenowie, <i>polis</i>, agora, rada, zgromadzenie ludowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ położenia geograficznego Grecji na gospodarkę rolną i rozwój handlu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: hoplici, arystokracja dlaczego starożytni Grecy nie stworzyli jednego państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać warunki, w których powstały cywilizacje starożytnego Wschodu i Grecji wymienić ludy zamieszkujące starożytną Helladę 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: oligarchia, demokracja, tyran, tyrania wpływ warunków naturalnych na gospodarkę, kulturę i życie polityczne Greków dlaczego w Grecji rozwinęła się produkcja ceramiki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować formy ustrojowe greckich <i>poleis</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie obszar zamieszkały przez plemiona greckie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, co wpłynęło na powstanie wspólnej kultury greckiej (helleńskiej)
8. Sparta i Ateny – dwa modele greckich <i>poleis</i>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 462–450 p.n.e. postacie: Likurga, Peryklesa ustroje polityczne greckich <i>poleis</i> – Sparty i Aten 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 594 p.n.e., 508–507 p.n.e., postacie: Drakona, Solona, Klejstenesa reformy Klejstenesa reformy Peryklesa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 621 p.n.e. reformy Solona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: strząśnięcie długów, strateg 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Wielka Rhetra, agoge okoliczności wprowadzenia reform w Atenach przez Solona, 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić rolę kobiet w społeczeństwie spartańskim opisać proces kształtowania się demokracji ateńskiej

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: geruzja, eforowie, spartiaci, periojkowie, heloci, archonci, areopag, demokracja, rada pięciuset, ostracyzm, metojkowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie starożytne Ateny i Spartę 	<ul style="list-style-type: none"> • kompetencje urzędów oraz urzędników w Sparcie i Atenach <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Związek Peloponeski, apella, eklezja, demagog • wpływ struktury społecznej Sparty na system wychowawczy obowiązujący w tej <i>polis</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała uprzywilejowana pozycja spartiatów • ocenić wpływ prawa i wychowania spartańskiego na funkcjonowanie <i>polis</i> • wskazać na mapie zasięgi terytorialne <i>poleis</i> spartańskiej i ateńskiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny i skutki powstania Związku Peloponeskiego • ocenić wpływ reform Solona, Klejstenesa i Peryklesa na przemiany ustrojowe i społeczne w Atenach • omówić kompetencje organów władzy w Sparcie i Atenach 	<p>Klejstenesa i Peryklesa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać organizację społeczeństw Sparty i Aten 	
9. Wojny grecko-perskie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 490 p.n.e., 480 p.n.e. • postacie: Miltiadesa, Leonidasa, Temistoklesa, Kserksesa • bitwy pod Maratonem, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 499 p.n.e., 479 p.n.e. • postać: Dariusza I • przyczyny i konsekwencje powstania jońskiego • etapy wojen grecko- 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 449 p.n.e. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Imperium Achemenidów • przyczyny zwycięstwa greckiej floty nad perską 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie tereny objęte powstaniem jońskim, a także Plateje, Mykale, siedzibę Związku Morskiego (wyspę 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować kulturowe i polityczne konsekwencje wojen grecko-perskich

	<p>Termopilami, Salaminą</p> <ul style="list-style-type: none"> • obowiązki państw należących do Związku Morskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: triera, falanga, Związek Morski, • na czym polegała walka w szyku zwanym falangą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Maraton, Termopile, Salaminę 	<p>-perskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • bitwy pod Platejami, Mykale • główne etapy walki o hegemonię w Grecji z udziałem Aten i Sparty <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: powstanie jońskie, Związek Hellenów • przyczyny powierzenia dowództwa nad Grekami królowi Sparty Leonidasowi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sposoby walki starożytnych Greków • opisać przebieg wojen grecko-perskich 	<p>w bitwie pod Salaminą</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać uzbrojenie, organizację i taktykę armii greckiej i perskiej • wskazać na mapie siedzibę Związku Morskiego (wyspę Delos) 	<p>Delos)</p>	
10. Kultura starożytnych Greków	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 776 p.n.e. • postacie: Homera, Sofoklesa, Fidiasza, Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Safona • trzy porządki architektoniczne w starożytnej Grecji: dorycki, joński i koryncki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 387 p.n.e. • czas wzniesienia Partenonu (druga poł. V w. p.n.e.) • postacie: Ajschylosa, Myrona, Talesa z Miletu, Pitagorasa z Samos • dyscypliny sportowe rozgrywane na igrzyskach w Olimpii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas powstania teatru greckiego (VI w. p.n.e.) • postacie: Herodota, Tukidydesa, Eurypidesa, Heraklita z Efezu, Demokryta z Abdery • cel założenia i sposób nauczania w Akademii Platońskiej <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okresy w dziejach kultury greckiej: archaiczny (VIII–V w. p.n.e.) i klasycy (V–1. poł. IV w. p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny sporu Sokratesa z sofistami 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na czym polegała jedność i różnorodność świata greckiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę teatru w życiu społecznym i politycznym polis greckich • wyjaśnić, w jaki sposób kultura grecka wywarła wpływ na cywilizację

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: antropomorfizm, wyrocznie, Dionizje, poemat epicki, liryka, dramat, tragedia, komedia, Akropol, Partenon, gimnazjon, igrzyska panhelleńskie, pokój boży <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę sportu w życiu starożytnych Greków 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: herosi, Panatenaje, jońska filozofia przyrody, pankration <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować religię starożytnych Greków • opisać wygląd greckiej świątyni • podać przykłady greckich budowli • wskazać na mapie Olimpię oraz górę Olimp 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: koryfeusz, tympanon, kapitel, Akademia Platowska, Likejon, sofisci <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić genezę teatru greckiego • wskazać na mapie Delfy, Milet 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić elementy architektoniczne teatru antycznego • podać przykłady greckich rzeźb • omówić poglądy filozofów greckich • przedstawić najważniejsze osiągnięcia kulturowe starożytnej Grecji 	<p>europejską</p>
11. Imperium Aleksandra Wielkiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okres panowania Aleksandra Wielkiego (336–323 p.n.e.) • postać: Aleksandra III Wielkiego (Macedońskiego) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: falanga macedońska, węzeł gordyjski • przyczyny słabości Aten w obliczu najazdu macedońskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 338 p.n.e., 334 p.n.e., 331 p.n.e. • postacie: Filipa II, Demostenesa, Dariusza III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sarisy, hetajrowie, taktyka połączonych broni, filipiki, Związek Koryncki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać reformy przeprowadzone przez 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie rezultatu bitwy pod Cheroneą w dziejach starożytnej Grecji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić i ocenić postanowienia kongresu w Koryncie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować kulturowe i polityczne konsekwencje podbojów Aleksandra Wielkiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić dokonania Aleksandra Wielkiego

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie kierunki ekspansji armii Aleksandra Wielkiego oraz podbite przez nią obszary wyjaśnić przyczyny rozpadu imperium Aleksandra Wielkiego 	<p>Filipa II</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać falangi grecką i macedońską wskazać na mapie Cheroneę, rzekę Granik, Issos, Gaugamełę, Persepolis, Aleksandrię oraz rzekę Hydaspes 			
Starożytny Rzym					
12. Powstanie starożytnego Rzymu i jego podboje	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 264–241 p.n.e., 260 r. p.n.e., 218–201 p.n.e., 149–146 p.n.e. postacie: Hannibala, Publiusza Korneliusza Scypiona zwanego „Afrykańskim” warunki naturalne Półwyspu Apenińskiego podboje Rzymu w Italii przyczyny i konsekwencje trzech wojen punickich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Italia, Etruskowie, wojny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 216 p.n.e., 202 p.n.e., 168 p.n.e. postacie: Pyrrusa, Gajusza Mariusza organizację armii rzymskiej bitwy pod Mylae, Kannami, Zama wojny Rzymu z Macedonią <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: reformy Mariusza, armia obywatelska, armia zawodowa, legion, kohorta, centuria, taran, Pydna przyczynę głoszenia przez Rzymian hasła 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ludy zamieszkujące Półwysep Apeniński <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa rzymskiego w kolejnych etapach jego rozwoju 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczynę nadawania przez Rzymian obywatelstwa cudzoziemcom <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegała idea Imperium Romanum 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić postawę i dokonania Hannibala

	<p>punickie, Kartagina, triumf, prowincje, namiestnicy, obywatelstwo rzymskie, Imperium Romanum</p> <ul style="list-style-type: none"> • wagę zagrożenia, jakie stwarzał dla Rzymu Hannibal • przyczynę zburzenia Kartaginy przez Rzymian <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić podboje Rzymu do połowy II w. p.n.e. • wskazać na mapie Kartaginę oraz trasę, którą Hannibal podążał do Rzymu 	<p>wyzwolenia Hellenów spod panowania Macedonii</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny i znaczenie reform Mariusza • znaczenie powiedzenia <i>pyrrusowe zwycięstwo</i>, „sprawa doszła do trzeciego szeregu” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować organizację armii rzymskiej • wskazać na mapie Epir, Mylae, Kanny, Zame, Pydnę 			
--	---	--	--	--	--

<p>13. Rzym – od republiki do cesarstwa</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 509–27 p.n.e., 73–71 p.n.e., 60 p.n.e., 49 p.n.e., 15 marca 44 p.n.e., 31 p.n.e., 27 p.n.e. • postacie: Spartakusa, Juliusza Cezara, Gnejusza Pompejusza, Marka Krassusa, Marka Antoniusza, Oktawiana Augusta • przebieg i rezultat powstania Spartakusa • zasady funkcjonowania pryncypatu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: senat, republika, zgromadzenia ludowe, konsulowie, pretorzy, cenзорzy, kwestorzy, trybuni plebejscy (ludowi), dyktator, edylowie, niewolnictwo, gladiatorzy, powstanie Spartakusa, triumwirat, imperator, princeps, pryncypat, cesarstwo, dominat • rolę, jaką odgrywali niewolnicy w Rzymie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 52 p.n.e. • postacie: Tarkwiniusza Pysznego, Wercyngetoryksa • przyczyny pozbawienia władzy Tarkwiniusza Pysznego • kompetencje urzędników republiki rzymskiej • dokonania Juliusza Cezara <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: plebejusze, patrycjusze, zasada kolegialności, zasada kadencyjności • wpływ podbojów rzymskich na przemiany społeczne, ekonomiczne i polityczne w Rzymie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować funkcjonowanie republiki rzymskiej • omówić kompetencje urzędników republiki rzymskiej • wskazać na mapie Kapuę, Rubikon 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Marka Brutusa, Marka Lepidusa • uczestników oraz cel zawarcia pierwszego i drugiego triumwiratu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przemiany ustrojowe w państwie rzymskim • przedstawić konsekwencje zwycięstwa Oktawiana Augusta w walce o władzę po śmierci Cezara • scharakteryzować zasady pryncypatu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 449 p.n.e. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prawo dwunastu tablic, liktorzy, różgi liktorskie, prowincje senackie, prowincje cesarskie • różnicę między prowincjami cesarskimi i senackimi • określenie pryncypatu mianem „komedii republiki” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności ogłoszenia prawa dwunastu tablic • omówić drogę Juliusza Cezara do władzy dyktatorskiej • przedstawić grupy społeczne oraz ich sytuację ekonomiczną i prawną w Imperium Rzymskim 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: S.P.Q.R. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić drogę do władzy Oktawiana Augusta
---	---	--	---	---	--

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić w porządku chronologicznym formy rządów w starożytnym Rzymie wyjaśnić przyczyny i konsekwencje buntów niewolników w Rzymie wskazać na mapie Galię, Akcjum, Egipt 				
14. Rozkwit i upadek Imperium Romanum	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 212 n.e., 395 n.e., 476 n.e. postacie: Karakalli, Dioklecjana, Konstantyna I Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego decyzje zawarte w edykcje Karakalli nabytki terytorialne Rzymu w okresie pryncypatu przebieg granicy między Cesarstwem Wschodniorzymskim i Zachodniorzymskim <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: plebs, Wał Hadriana, romanizacja, edykt 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 293 n.e. postacie: Tyberiusza, Trajana, Hadriana, Odoakra podział społeczeństwa w okresie cesarstwa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: latyfundium, tetrarchia, solid, Hunowie zasady funkcjonowania tetrarchii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać, w jakich okolicznościach doszło do podziału Cesarstwa Rzymskiego wyjaśnić, na czym polegały reformy Dioklecjana 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 9 n.e., 378 n.e., 476 n.e. postacie: Marka Aureliusza, Romulusa Augustulusa, Attyli <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: limes, aureus, kolonat, kolonowie, prefektura, rada cesarska, barbarzyńcy, Ostrogoci przyczyny wprowadzenia kolonatu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie prowincje rzymskie przyłączone w okresie pryncypatu scharakteryzować stosunek Rzymian do 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 66–73 n.e. postacie: Antoninusa Piusa, Septymiusza Sewera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: dekurioni <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić wpływ romanizacji na podbite ludy wskazać na mapie Adrianopol 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> zasięg, przebieg i skutki najazdów plemion barbarzyńskich w okresie wielkiej wędrówki ludów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować przyczyny kryzysu gospodarczego, społecznego i politycznego w cesarstwie i wskazać wzajemne powiązania między nimi ocenić próby reform w cesarstwie

	<p>Karakalli, dominat, Cesarstwo Zachodniorzymskie, Cesarstwo Wschodniorzymskie, wielka wędrówka ludów, anarchia, detronizacja</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny kryzysu wewnętrznego cesarstwa • przyczyny podziału cesarstwa na część wschodnią i zachodnią <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przejawy romanizacji na terenach podbitych przez Rzym • wskazać na mapie Cesarstwo Wschodniorzymskie i Zachodniorzymskie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać przyczyny kryzysu wewnętrznego Imperium Romanum • wskazać wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego • wskazać na mapie Wał Hadriana, Konstantynopol 	<p>podbitej ludności</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie kierunki wędrówki plemion barbarzyńskich 		
15. Religia Rzymian. Początki chrześcijaństwa	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 7 p.n.e., 64 n.e., 313 n.e. • postacie: Jezusa, Nerona • sposoby prześladowań chrześcijan w starożytnym Rzymie • postanowienia edyktu mediolańskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 380 n.e., 392 n.e. • postacie: Poncjusza Piłata, Pawła z Tarsu • przyczyny prześladowań chrześcijan w starożytnym Rzymie <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 325 n.e. • postać: Ariusza • religie, z których wzorce czerpali starożytni Rzymianie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: arianizm 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić relacje między Kościołem a władzą cesarską • wskazać na mapie tereny, na których powstały pierwsze gminy chrześcijańskie • wskazać na mapie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę religii chrześcijańskiej w starożytnym świecie • przedstawić pierwsze podziały wśród chrześcijan • scharakteryzować znaczenie chrześcijaństwa dla zmian w kulturze Rzymian

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kult cesarski, chrześcijaństwo, apostoł, Mesjasz, Nowy Testament, Kościół powszechny, Kościół, katolicki, papież, biskup, katakumby, edykt mediolański, religia panująca, herezja, sobór, poganin <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić genezę chrześcijaństwa • opisać sytuację pierwszych chrześcijan w Rzymie 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: synkretyzm religijny, chrystogram, gminy chrześcijańskie, metropolia • okoliczności sprzyjające rozprzestrzenianiu się nauki Chrystusa w Palestynie, a później na innych terytoriach starożytnego Rzymu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić symbolikę chrystogramu 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać związki między religią Żydów i chrześcijaństwem • uzasadnić opinię, że edykt mediolański był przejawem tolerancji religijnej • wyjaśnić, w jakich okolicznościach chrześcijaństwo stało się religią państwową w Cesarstwie Rzymskim 	<p>etapy chrystianizacji starożytnego Rzymu</p>	
16. Kultura i osiągnięcia starożytnych Rzymian	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Wergiliusza, Horacego, Gajusza Mecenasa, Tacyta • najważniejsze dzieła rzymskich twórców • osiągnięcia nauki i techniki rzymskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mecenat, Forum Romanum, Panteon, bazylika, łuk, kolumna, triumfalny, termy, akwedukty, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 312 p.n.e. • postacie: Liwiusza Andronikusa, Owidiusza, Tytusa Liwiusza, Marka Tuliusza Cyncerona, Marka Aureliusza, Marka Kwintyliana, <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: portyk, Via Appia, <i>trivium</i>, <i>quadrivium</i>, retoryka • znaczenie znajomości 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 45 p.n.e. • postacie: Seneki, Celsusa, Sosigenesa, Witruwiusza, Marka Warrona • sentencje prawa rzymskiego, które stały się podstawą współczesnego systemu prawnego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: porządek kompozytowy, wille, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: filozofia stoicka • znaczenie powiedzenia <i>wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać budowlę rzymskie istniejące do dziś na Półwyspie Apenińskim i w dawnych 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wkład Rzymu w dorobek cywilizacyjny współczesnej Europy • porównać i ocenić dorobek starożytnych Greków i Rzymian

	<p>amfiteatr, cyrk, Circus Maximus, Koloseum, płaskorzeźby, freski, mozaiki</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze osiągnięcia cywilizacji rzymskiej 	<p>retoryki w życiu politycznym starożytnego Rzymu</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie dróg dla utrzymania porządku w Imperium Rzymskim <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać rolę term w życiu starożytnych Rzymian 	<p>insule, kalendarz juliański</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie podstawowych sentencji prawa rzymskiego • zasadę działania akweduktu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić rozwój sieci dróg w starożytnym Rzymie 	<p>provincjach rzymskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować kierunki filozofii rzymskiej 	
Bizancjum i świat islamu					
17. Cesarstwo Bizantyńskie – „nowy Rzym”	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 395, 476, 527 • postać: Justyniana I Wielkiego • cele polityki Justyniana I Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Kodeks Justyniana, ceremoniał dworski, HagiaSophia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie reform Justyniana I Wielkiego • wskazać na mapie Konstantynopol 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Belizariusza • ziemie przyłączone przez Justyniana I Wielkiego do Cesarstwa Bizantyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: patriarcha Konstantynopola • cel wydania Kodeksu Justyniana <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać rolę, jaką odegrał cesarz w procesie tworzenia Kodeksu Justyniana • przedstawić zasięg 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Prokopiusza z Cezarei <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: filar, galeria, baptysterium <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury i sztuki 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: atrium, przypora • przyczyny nietrwałości nabytków terytorialnych Justyniana I Wielkiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady zabytków sztuki bizantyńskiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Cesarstwo Bizantyńskie nazwano „nowym Rzymem”

		<p>terytorialny Cesarstwa Bizantyńskiego w VI–VIII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Rawennę 			
18. Świat islamu. Ekspansja Arabów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 622 wiek, w którym spisano Koran postać: Mahometa kierunki ekspansji arabskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: islam, muzułmanie, hidżra, prorok, meczet, kalif, Koran, szariat, dżihad główne założenia islamu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić nauki głoszone przez Mahometa i przyczyny jego ucieczki z Mekki do Medyny wyjaśnić przyczyny i konsekwencje podbojów Arabów wskazać na mapie Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 632, 732 pięć filarów islamu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ramadan, imam, muezzin, mufti, arabeski, cyfry arabskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować stosunek Arabów do podbitej ludności wskazać kierunki i etapy ekspansji arabskiej w VII–VIII w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 711 postać: Awicenny cechy kultury arabskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: astrolabium, kultura orientalna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić dziedziny, w których Europejczycy czerpali wzorce i wiedzę od Arabów wskazać na mapie Poitiers, Kordobę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> osiągnięcia kultury i nauki świata islamu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> podać przykłady zabytków kultury islamu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie bitwy pod Poitiers dla dziejów Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnić opinię, że kultura arabska stała się pomostem między kulturą hellenistyczną a kulturą średniowiecza

Europa średniowieczna

<p>19. Państwo barbarzyńskie i monarchia Karola Wielkiego</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 496, 800 • postacie: Chlodwiga, Karola Wielkiego • nazwy pierwszych państw germańskich i ich lokalizację • terytoria przyłączone przez Karola Wielkiego do państwa Franków <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wandalowie, Wizygoci, Ostrogoci, Longobardowie, Anglowie, Sasi, Jutowie, Frankowie, Merowingowie, Karolingowie, uniwersalizm karoliński, monarchia patrymonialna, monarchia chrześcijańska, beneficjum, renesans karoliński • znaczenie przyjęcia chrztu przez Chlodwiga • przyczyny koronacji Karola Wielkiego na cesarza 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 732, 751, 754, 800 • postacie: Karola Młota, Pepina Krótkiego • wiek, w którym powstały pierwsze państwa barbarzyńskie (germańskie) • wiek, w którym Germanie się chrystianizowali • okoliczności przyjęcia chrztu przez Chlodwiga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: majordom, sakra królewska, odnowienie Cesarstwa Rzymskiego, hrabstwo, marchia, <i>missidominici</i> • znaczenie sakry królewskiej • konsekwencje pokonania Longobardów przez Pepina Krótkiego • przyczynę różnicy w kompetencjach hrabiów i margrabiów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Akwizgran oraz zasięg terytorialny państwa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 756, 771 • postacie: Alkuina, Einharda • kompetencje majordoma • organizację państwa Karola Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prawo salickie, Państwo Kościelne, kapitularz, szkoła pałacowa, siedem sztuk wyzwolonych, kopista, manuskrypt, minuskuła karolińska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności i znaczenie powstania Państwa Kościelnego • przedstawić organizację władzy w państwie Franków za panowania Karola Wielkiego • wskazać na mapie Saksonię, Marchię Hiszpańską 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: denar <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić osiągnięcia kulturowe państwa Karola Wielkiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać tworzenie się państw w Europie z uwzględnieniem ich chrystianizacji • wyjaśnić, na czym polegał charakter patrymonialny oraz chrześcijański wczesnośredniowiecznych monarchii
---	---	--	--	--	--

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie dla Europy koronacji Karola Wielkiego na cesarza 	Karola Wielkiego			
20. Państwo Ottonów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 843, 962 postacie: Ludwika Pobożnego, Karola Łysego, Ludwika Niemieckiego, Lotara, Ottona I Wielkiego, Ottona III postanowienia traktatu w Verdun <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: traktat w Verdun, uniwersalistyczne Cesarstwo Rzymskie, korona Rzeszy, zjazd gnieźnieński przyczyny podziału państwa Karola Wielkiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić wpływ traktatu w Verdun na upadek imperium karolińskiego wskazać na mapie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 814, 911, 996, 1002 postacie: Henryka II, Konrada I okoliczności drugiego odnowienia Cesarstwa Rzymskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: uniwersalistyczne Cesarstwo Rzymskie ideę cesarstwa uniwersalistycznego Ottona III <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić koncepcję uniwersalistyczną Ottonów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 955 postacie: Ottona II, Teofano <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: dynastia Ludolfingów cel polityczny małżeństwa Ottona II z bizantyńską księżniczką Teofano <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do drugiego odnowienia cesarstwa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 919 postacie: Ludwika Dziecięcia, Henryka Ptasznika <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Słowianie połabscy, pierwsze i drugie odnowienie Cesarstwa Rzymskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać początki kształtowania się państwowości niemieckiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić współczesne inicjatywy, które odwołują się do idei Ottona III

	państwo Karola Łysego, Lotara i Ludwika Niemieckiego				
21. Powstanie nowych państw w Europie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1066 • postać: Wilhelma Zdobywcy • kierunki ekspansji Normanów • podział plemion słowiańskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Normanowie (wikingowie), Słowianie, plemiona, chrystianizacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić na mapie kierunki ekspansji Normanów • przedstawić skutki bitwy pod Hastings 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 911 • postać: Kanuta Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Waregowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić Słowian wschodnich, zachodnich i południowych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Karola III Prostego, Haralda I Pięknowłosego, Eryka Zwycięskiego • okoliczności powstania państw tworzonych przez wikingów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę wikingów w procesie powstawania nowych państw w Europie • wskazać na mapie nowe państwa w Europie Północnej w X–XI w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: tkanina z Bayeux • rolę chrystianizacji w procesie tworzenia się państw <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić treść tkaniny z Bayeux 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić skutki ekspansji Normanów • opisać proces tworzenia się państw w Europie, z uwzględnieniem ich chrystianizacji
22. Feudalizm w Europie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 476 r. • przyczyny i skutki upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: gospodarka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasady, na których oparty był feudalizm <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: gospodarka naturalna, pan feudalny (feudał), domena, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • feudalną strukturę społeczną <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: inwestytura, suzeren, anarchia feudalna 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie systemu feudalnego • zasady: „wasal mojego wasala jest moim wasalem” i „wasal mojego wasala nie jest moim 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić proces osłabienia i rozbicia władzy królewskiej oraz tworzenia się niezależnych księstw

	<p>towarowo-pieniężna, senior, wasal, renta feudalna, lenno, hołd lenny, drabina feudalna, feudalizm, pańszczyzna</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze cechy społeczeństwa feudalnego 	<p>danina, czynsz, dziesięcina, akt komendacji, immunitet</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić genezę feudalizmu wyjaśnić miejsce i rolę rycerstwa w społeczeństwie średniowiecznym 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> określić stosunki panujące między panami a poddanymi dostrzec wpływ feudalizmu na rozwój kultury dworskiej omówić zależności wynikające z pozycji w drabinie feudalnej 	<p>wasalem”</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ przemian społeczno-gospodarczych na strukturę społeczeństwa średniowiecznego 	
23. Rywalizacja cesarstwa z papieżem	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1075, 1077 postacie: Grzegorza VII, Henryka IV postanowienia <i>Dictatus papae</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: <i>Dictatus papae</i>, papocezaryzm, cesaropapizm, inwestytura <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić istotę sporu o inwestyturę między cesarstwem a papieżem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1054, 1122, 1123 postacie: Kaliksta II, Henryka V postanowienia konkordatu z Wormacji postanowienie I soboru laterańskiego przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: symonia, nepotyzm, nikolaizm, ekskomunika, bulla, wielka schizma wschodnia przyczyny sporu pomiędzy cesarstwem a papieżem <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: <i>christianitas</i>, uniwersalizm papieski, antypapież motywy działania papieża oraz cesarzy podczas sporu o inwestyturę <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie były następstwa sporu o inwestyturę 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać założenia reformy gregoriańskiej ocenić sytuację papieża po upadku Cesarstwa Rzymskiego wyjaśnić znaczenie wielkiej schizmy wschodniej dla chrześcijaństwa 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić wpływ rywalizacji między cesarstwem a papieżem na sytuację polityczną w średniowiecznej Europie wyjaśnić przyczyny rywalizacji papieża z cesarstwem o przewodnictwo w <i>christianitas</i>

		<ul style="list-style-type: none"> • omówić przebieg sporu między Grzegorzem VII a Henrykiem IV 			
24. Wyprawy krzyżowe	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1095, 1096 • postacie: Urbana II, Gotfryda z Bouillon • apel papieża Urbana II na synodzie w Clermont • przyczyny i skutki wypraw krzyżowych <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: krzyżowcy, krucjata ludowa, krucjata rycerska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Ziemię Świętą i Jerozolimę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1099, 1144 • postacie: Ryszarda Lwie Serce, Fryderyka I Barbarossy, Saladyna <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Turcy seldżuccy • motywy wezwania papieża Urbana II na synodzie w Clermont <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny i skutki ruchu krucjatowego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1147–1149, 1187, 1189–1192, 1202–1204, 1291 • postacie: Filipa II Augusta, Ludwika IX Pobożnego • cele i przebieg wybranych krucjat • zakony rycerskie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kraje Lewantu, templariusze, joannici, Krzyżacy, krucjata dziecięca <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Królestwo Jerozolimskie, Księstwo Antiochii, Hrabstwo Edessy, Cesarstwo Łacińskie, Akkę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1113, 1118, 1191, 1212 • postacie: Jakuba de Molay, Hermana von Salzy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie wypraw krzyżowych w dziejach średniowiecznej Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie przebieg tras poszczególnych krucjat • wyjaśnić cel zorganizowania krucjaty dziecięcej • wyjaśnić, dlaczego upadła idea ruchu krucjatowego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny i skutki wypraw krzyżowych • wskazać bezpośrednio korzyści, jakie papieżstwo i miasta włoskie odniosły z krucjat
25. Przemiany społeczno-gospodarcze w Europie w XI–XIII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przejawy ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie XI–XIII w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • strukturę społeczną średniowiecznego miasta • strukturę społeczną 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ruch kolonizacyjny, rajca, burmistrz • wpływ przemian 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie przemiany społeczno-gospodarcze zaszły 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać charakterystyczne przejawy ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie w XI–XIII w.

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: patrycjat, pospólstwo, plebs, sołtys, bank, weksel 	<p>średniowiecznej wsi</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dwupolówka, trójpółówka, akt lokacyjny, prawo wychodu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała gospodarka towarowo-pieniężna 	<p>społeczno-gospodarczych w Europie XI–XIII w. na rozwój średniowiecznych miast</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnicę pomiędzy dwupolówką i trójpółówką • omówić zmiany w rolnictwie w Europie XI–XIII w. 	<p>w Europie w XI–XIII w.</p>	
<p>26. Kryzys idei uniwersalistycznej. Powstanie monarchii stanowych</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1122, XII/XIII w. • przejawy walki o prymat w Europie na przełomie XII i XIII w. • cechy stanu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cesaropapizm, stan, monarchia stanowa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Innocentego III, Henryka VI, • przyczyny kryzysu idei uniwersalistycznej • przyczyny powstania ustroju monarchii stanowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: reprezentacja stanowa • powody walki o prymat w Europie na przełomie XII i XIII w. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności wykształcenia się 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny powstania silnych państw monarchii we Francji i Anglii • rolę reprezentacji stanowej w monarchii stanowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności wykształcenia się ustroju monarchii stanowej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi wyjaśnić różnicę między monarchią patrymonialną a monarchią stanową 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na związek między rywalizacją papieża i cesarstwa w XI–XII w. i walką o prymat w Europie na przełomie XII i XIII w. • wskazać na związek między upadkiem idei uniwersalistycznej i powstaniem silnych monarchii we Francji oraz Anglii

		stanów			
Polska Piastów					
27. Narodziny państwa polskiego. Mieszko I	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 966 • postacie: Mieszka I, Dobrawy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: gród, drużyna • przyczyny przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 972, 990 • postacie: Galla Anonima, Hodona • okoliczności powstania państwa polskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I • wskazać na mapie Gniezno, najważniejsze grody w państwie Mieszka I oraz ziemie zajęte przez Mieszka I 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 968, 992 • postać: Jordana, Czibora, Świętosławy • podboje Mieszka I <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ród Piastów, biskupstwo misyjne, <i>Dagome iudex</i>, Wieleci, sąd w Kwedlinburgu, bitwa pod Cedynią • konsekwencje przyjęcia chrztu dla Polski 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • treść <i>Dagome iudex</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stosunki polsko-czeskie za panowania Mieszka I • scharakteryzować przyczyny i skutki bitwy pod Cedynią 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę Mieszka I w procesie budowy państwa polskiego • ocenić skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I • opisać i wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa polskiego za panowania Mieszka I • wskazać na mapie Gniezno, najważniejsze grody w państwie Mieszka I oraz ziemie zajęte przez Mieszka I
28. Bolesław Chrobry i jego państwo	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 992, 1000, 1025 • postać: Bolesława Chrobrego • cel i postanowienia zjazdu gnieźnieńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zjazd gnieźnieński, Szczerbiec 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 997, 999, 1002–1018 • postacie: św. Wojciecha, Radzima Gaudentego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: arcybiskupstwo gnieźnieńskie • pierwsze biskupstwa i arcybiskupstwo w Polsce • istotę konfliktu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1025 • postacie: Henryka II, Mieszka II, Rychczy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: regalia • motywy wizyty cesarza Ottona III w Polsce w 1000 r. • konsekwencje wojen z cesarstwem 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego • opisać politykę chrystianizacyjną prowadzoną przez Bolesława Chrobrego • opisać przebieg wojny z Niemcami • wskazać na mapie Milsko, Miśnię, 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić sukcesy i porażki polityki Bolesława Chrobrego • opisać i wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa za panowania Bolesława Chrobrego • opisać sceny na Drzwiach Gnieźnieńskich • wyjaśnić znaczenie organizacji kościelnej dla funkcjonowania państwa wczesnopiastowskiego

		<p>Bolesława Chrobrego z cesarstwem</p> <ul style="list-style-type: none"> • postanowienia pokoju w Budziszynie • cel wyprawy Bolesława Chrobrego na Ruś Kijowską • okoliczności przejścia władzy przez Bolesława Chrobrego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: państwo patrymonialne, misja chrystianizacyjna, relikwia, cesarstwo uniwersalistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje koronacji Bolesława Chrobrego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stosunki polsko-niemieckie w czasach panowania Bolesława Chrobrego • przedstawić stosunki polsko-ruskie w czasach panowania Bolesława Chrobrego 	<p>Łużyce, Czechy, Morawy, Słowację i Grody Czerwieńskie</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać przebieg wyprawy Bolesława Chrobrego na Ruś 	
29. Kryzys i odbudowa monarchii piastowskiej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1025, 1039, 1047, 1076, 1138 • postacie: Mieszka II, Bezpryma, Brzetysława, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego, Władysława Hermana, Bolesława Krzywoustego • przyczyny kryzysu w Polsce za czasów Mieszka II • znaczenie obrony Głogowa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1034, 1054, 1058, 1102, 1109, 1116–1119 • postacie: Mieclawa, Stanisława ze Szczepanowa, Zbigniewa • reformy Kazimierza Odnowiciela • rządy Władysława Hermana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje odesłania cesarzowi insygniów władzy królewskiej • istotę konfliktu między 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1079, 1106, 1135, 1136 • postanowienia zjazdu w Merseburgu • treść Bulli gnieźnieńskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: palatyn, Bulla gnieźnieńska • przyczyny osłabienia pozycji Kościoła w Polsce za panowania Bolesława Krzywoustego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sukcesy i porażki monarchii pierwszych Piastów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić okoliczności powrotu do kraju Kazimierza Odnowiciela i przejścia przez niego władzy • scharakteryzować politykę wewnętrzną i zewnętrzną Bolesława Śmiałego • scharakteryzować 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie kroniki Galla Anonima dla historiografii

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny kryzysu państwa pierwszych Piastów 	<p>Bolesławem Śmiałym a biskupem Stanisławem</p> <ul style="list-style-type: none"> istotę sporu między Zbigniewem a Bolesławem Krzywoustym <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie obrony Głogowa wskazać skutki najazdu księcia Brzetysława 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać konflikt między Bolesławem Śmiałym a biskupem Stanisławem przedstawić stosunki polsko-niemieckie w czasach panowania Bolesława Krzywoustego 	<p>politykę wewnętrzną i zewnętrzną Bolesława Krzywoustego</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zmiany terytorialne za czasów panowania pierwszych Piastów 	
30. Rozbicie dzielnicowe (XII–XIII w.)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1138 postacie: Władysława II Wygnańca, Bolesława IV Kędzierzawego, Mieszka III Starego, Henryka I Sandomierskiego, Kazimierza Sprawiedliwego, Henryka Pobożnego przyczyny rozbicia dzielnicowego ustawę sukcesyjną Bolesława Krzywoustego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ustawa sukcesyjna, senior, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Salomei, Henryka Brodatego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zasada pryncypatu, zasada senioratu cel spisania przez Bolesława Krzywoustego ustawy sukcesyjnej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie dzielnice, na które zostało podzielone państwo po śmierci Bolesława Krzywoustego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> konsekwencje rozbicia dzielnicowego dla Polski 		<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie państwa Henryków śląskich dla idei zjednoczenia Polski wyjaśnić zagrożenie dla państwa, które stwarzał partykularyzm interesów poszczególnych władców dzielnicowych

	<p>princeps</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie państwo Bolesława Krzywoustego 				
31. Ziemie polskie w XIII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1228, 1295, 1300, 1305 postacie: Konrada Mazowieckiego, Przemysła II, Waclawa II, Waclawa III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> cel sprowadzenia zakonu krzyżackiego przez Konrada Mazowieckiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do sprowadzenia Krzyżaków do Polski 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1235 postacie: Jakuba Świnki, Henryka IV Probusa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: polityka kolonizacyjna skutki ustawy sukcesyjnej Bolesława Krzywoustego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaką rolę w państwie krzyżackim odgrywał Malbork 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1283 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie koronacji Przemysła II, Waclawa II <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać czynniki przemawiające za zjednoczeniem Polski wskazać próby przewyciężenia rozbicia dzielnicowego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać sytuację polityczną w Polsce w XIII w. wskazać zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne dla ziem polskich w okresie rozbicia dzielnicowego wskazać na mapie etapy budowania państwa krzyżackiego na ziemiach Prusów 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić decyzję Konrada Mazowieckiego o sprowadzeniu Krzyżaków do Polski wskazać i ocenić polityczne skutki powstania państwa krzyżackiego na ziemiach Prusów wyjaśnić wpływ kanonizacji św. Stanisława na proces zjednoczenia Polski wyjaśnić znaczenie Kościoła dla przewyciężenia rozbicia politycznego ziem polskich
32. Przeobrażenia społeczno-gospodarcze Polski w XIII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> początki społeczeństwa stanowego w Polsce 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> podział stanowy społeczeństwa zamieszkującego ziemię polskie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: łan konsekwencje kolonizacji dla rozwoju Polski w XIII w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zasięg kolonizacji ziem polskich na prawie niemieckim 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić społeczno-kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: lokacja, kolonizacja, osadnicy, stan <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała kolonizacja 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wolni goście 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich w XII–XIII w. • scharakteryzować stany społeczne w średniowiecznej Polsce 		
Schylek średniowiecza					
<p>33. Europa w XIV i XV w.</p> <p>Temat z zakresu rozszerzonego dla chętnych realizujących zakres podstawowy</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1337–1453, 1377 • postać: Joanny d’Arc • genezę konfliktu pomiędzy Anglią i Francją <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: wojna stuletnia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rolę Joanny d’Arc podczas wojny stuletniej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1309–1377, 1356, 1360, 1415 • postacie: Klemensa V, Klemensa VII, Filipa VI, Jana Dobrego, Henryka V <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: niewola awiniońska, antypapież <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przyczyny kryzysu papieżstwa w XIV w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1302, 1346, 1378–1417, 1414–1418, 1453 • postacie: Bonifacego VIII, Urbana VI, Edwarda III • treść bulli <i>Unam Sanctam</i> • postanowienia pokoju w Brétigny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wielka schizma zachodnia, sobór powszechny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie najważniejsze bitwy 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie posiadłości angielskie we Francji w XIV–XV w. • wyjaśnić, na czym polegała wielka schizma zachodnia • omówić przyczyny, przebieg i skutki wojny stuletniej • przedstawić pozycję Francji w Europie w XIII–XIV w. • wyjaśnić znaczenie bitwy pod Crécy 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać i omówić największe konflikty polityczne w Europie w XIV–XV w. • scharakteryzować sytuację polityczną Europy w XIV–XV w. • scharakteryzować przyczyny kryzysu w Kościele w XIV–XV w. • opisać zmiany na mapie politycznej Europy w XIV i XV w.

			<i>z okresu wojny stuletniej</i>		
34. Niepokoje późnego średniowiecza	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1347–1352 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: czarna śmierć, antysemityzm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie kierunek przemieszczania się epidemii dżumy oraz jej zasięg 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny i skutki epidemii dżumy w Europie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pandemia, <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ epidemii dżumy na kryzys społeczno-gospodarczy Europy w XIV–XV w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: taniec śmierci (<i>dansemacabre</i>) • wpływ epidemii dżumy na kryzys społeczno-gospodarczy Europy w XIV–XV w. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny kryzysu społeczno-gospodarczego w Europie w XIV–V w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać tereny, na których nie wystąpiła epidemia dżumy 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przemiany społeczne i gospodarcze w Europie w późnym średniowieczu • scharakteryzować przyczyny i skutki epidemii dżumy w Europie • wskazać problemy społeczne i gospodarcze, z jakimi zmagala się Europa Zachodnia w XIV–XV w.
35. Ekspansja turecka w Europie. Upadek Cesarstwa Bizantyńskiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1396, 1444, 1453 • postacie: Osmana I, Władysława III Warneńczyka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Turcy Osmańscy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić i wskazać na mapie kierunki ekspansji państwa tureckiego w XIV–XV w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1348, 1389 • postać: Mehmeda II Zdobywcy • przyczyny i skutki ekspansji tureckiej XIV–XV w. • przyczyny, przebieg i skutki bitwy pod Warną <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: bombardy • konsekwencje upadku Konstantynopola dla Europy <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Murada I, Konstancyzna XI • konsekwencje bitwy z Turkami pod Nikopolis • okoliczności i skutki upadku Cesarstwa Bizantyńskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na przykładzie kościoła HagiaSophia elementy architektoniczne charakterystyczne dla islamu i chrześcijaństwa 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać podboje tureckie w Europie • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do upadku Cesarstwa Bizantyńskiego • wyjaśnić znaczenie przekształcenia kościoła HagiaSophia w meczet 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec, w jaki sposób przenikały się kultura muzułmańska i chrześcijańska

		<ul style="list-style-type: none"> wymienić następstwa upadku Konstantynopola dla Europy 			
36. Kultura średniowiecznej Europy	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postaci: św. Jadwigi etos średniowiecznego rycerza styl romański styl gotycki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kodeks rycerski, turniej rycerski, asceza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać ceremonię pasowania na rycerza 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccia legendę o życiu św. Jadwigi średniowieczne wzorce osobowe <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: teocentryzm, <i>Biblia pauperum</i>, portal, prezbiterium, sklepienie kolebkowe, sklepienie krzyżowo-żebrowe, przypory, tympanon, fasada, polichromie, rozety, romanizm, gotyk <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać osiągnięcia kultury średniowiecza scharakteryzować architekturę romańską scharakteryzować architekturę gotycką 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: François Villona legendy arturiańskie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: trubadur, scholastyka, pieta, transept, apsyda, biforium, triforium, maswerki, gargulce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić cechy kultury średniowiecznej podać przykłady europejskich zabytków sztuki romańskiej i gotyckiej wskazać różnicę w planach kościoła romańskiego i gotyckiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić i opisać wzorce osobowe propagowane w kulturze średniowiecza scharakteryzować sztukę romańską scharakteryzować sztukę gotycką podać i omówić przykłady europejskich zabytków sztuki romańskiej i gotyckiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegał uniwersalny charakter kultury zachodniego średniowiecza rozpoznać trzy wyznaczniki zasięgu zachodniego <i>christianitas</i> – łacinę, etos rycerski, sztukę gotycką
Ostatni Piastowie. Jagiellonowie na polskim tronie					
37. Zjednoczenie	Uczeń zna:	Uczeń zna:	Uczeń zna:	Uczeń zna:	Uczeń potrafi:

<p>Polski przez Władysława Łokietka w XIV w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • daty: 1308, 1320, 1333 • postaci: Władysława Łokietka, Elżbiety Łokietkówny • okoliczności, w jakich doszło do zjednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie państwo Władysława Łokietka 	<ul style="list-style-type: none"> • daty: 1304, 1306, 1311–1312, 1314, 1320–1321, 1331 • postaci: Giedymina, wójta Alberta, Karola Roberta Andegaweńskiego • przyczyny i skutki rzezi Gdańska • okoliczności koronacji Władysława Łokietka na króla Polski • wojny Władysława Łokietka z Krzyżakami <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: prawo składu • ideę zjednoczenia Władysława Łokietka • starania Władysława Łokietka o pozyskanie sojuszników w walce z Krzyżakami • znaczenie koronacji Władysława Łokietka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić tendencje zjednoczeniowe ziem polskich w XIII–XIV w. • wyjaśnić znaczenie koronacji Władysława Łokietka na króla Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • daty: 1267, 1288, 1327 • konsekwencje buntu wójta Alberta dla Krakowa • treść bulli papieża Jana XXII <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie ugruntowania władzy Władysława Łokietka w Małopolsce w procesie dalszego starania o przyłączenie dzielnic <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić proces jednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka • scharakteryzować i wskazać na mapie zmiany terytorialne Polski za panowania Władysława Łokietka • wskazać na mapie ziemie utracone na rzecz Krzyżaków w latach 1308–1332 • przedstawić przebieg i znaczenie bitwy pod Płowcami 	<ul style="list-style-type: none"> • pozycję Polski na arenie międzynarodowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie zdobycia przez Władysława Łokietka Wielkopolski w procesie zjednoczeniowym ziem polskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie niezależne księstwa piastowskie • scharakteryzować spór Polski z Krzyżakami o Pomorze Gdańskie • wymienić oraz omówić przyczyny i skutki buntu mieszczan krakowskich pod przywództwem wójta Alberta 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzec związek koronacji Władysława Łokietka z zakończeniem okresu rozbitcia dzielnicowego • omówić sukcesy i porażki polityki Władysława Łokietka
<p>38. Państwo</p>	<p>Uczeń zna:</p>	<p>Uczeń zna:</p>	<p>Uczeń zna:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p>

Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> • daty: 1333, 1343, 1364, 1370 • postaci: Kazimierza Wielkiego, Mikołaja Wierzyńka • zna reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cło, uczta u Wierzyńka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze osiągnięcia panowania Kazimierza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> • daty: 1335, 1339, 1349, 1366 • postaci: Jana Luksemburskiego • stosunki Kazimierza Wielkiego z Krzyżakami • postanowienia pokoju kaliskiego • kierunki polityki ekspansji Kazimierza Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: statuty wiślicko-piotrkowskie, domena królewska (królewszczyzna), myto • znaczenie założenia uniwersytetu w Krakowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa polskiego na początku panowania Kazimierza Wielkiego • wskazać na mapie ziemie przyłączone do Polski w czasach Kazimierza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> • postanowienia zjazdów w Wyszehradzie • postanowienia statutów wiślicko-piotrkowskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: regalia, rada królewska, marszałek, kanclerz, podskarbi, starosta • konsekwencje przyłączenia Rusi Halickiej do Polski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić proces rozrostu terytorialnego państwa za panowania Kazimierza Wielkiego • wskazać na mapie lenna Kazimierza Wielkiego • wymienić władców uczestniczących w zjeździe krakowskim 	<ul style="list-style-type: none"> • wpływ zjazdu w Krakowie na pozycję Kazimierza Wielkiego wśród monarchów europejskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić i scharakteryzować reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego • scharakteryzować politykę Kazimierza Wielkiego wobec sąsiadów • ocenić, czy słuszne jest powiedzenie, że Kazimierz Wielki „zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną” • ocenić panowanie Kazimierza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić rolę zamków budowanych w czasach Kazimierza Wielkiego • dokonać bilansu panowania Kazimierza Wielkiego
39. Unie Polski w XIV–XV w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1374, 1385 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1339, 1384, 1386 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1392 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rządy

	<ul style="list-style-type: none"> • postacie: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi Andegawskiej, Władysława Jagiełły • przyczyny unii polsko-litewskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: unia personalna, przywilej koszycki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie obszar państwa polskiego w 1385 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • postać: księcia Witolda • treść przywileju koszyckiego • herb Wielkiego Księstwa Litewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie unii polsko-litewskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie obszar państwa litewskiego w 1385 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • postanowienia umowy w Krewie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie unii Polski z Węgrami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić symbolikę herbu litewskiego • wyjaśnić znaczenie przywileju koszyckiego • opisać relacje polsko-litewskie w XIV–XV w. • wymienić postanowienia umowy w Krewie • wskazać na mapie granice państwa polsko-litewskiego w 1434 r. 	<p>zawarcia unii polsko-litewskiej</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić związki łączące Polskę z Węgrami i Litwą w XIV–XV w. • opisać relacje polsko-węgierskie w XIV w. • wyjaśnić przyczyny i skutki unii Polski z Węgrami • wyjaśnić przyczyny i skutki unii Polski z Litwą 	<p>Władysława Jagiełły</p>
<p>40. Wojna z zakonem krzyżackim w XV w.</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1228, 1410, 1411, 1454–1466, 1466 • postacie: Ulricha von Jungingena, Kazimierza Jagiellończyka • przyczyny wojen z Krzyżakami <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: wielka wojna z zakonem, wojna 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1409–1411, 1415, 1440, 1454 • postać: Pawła Włodkowica • postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego • postanowienia drugiego pokoju toruńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Związek Pruski, inkorporacja, Żmudź, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Wacława IV Luksemburskiego, Jana Bażyńskiego • przebieg wielkiej wojny z zakonem 1409–1411 • przebieg wojny trzynastoletniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Związek Jaszczurczy • konsekwencje dla Polski odzyskania Pomorza 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ przywileju cerekwicko-nieszawskiego na rozwój demokracji szlacheckiej w Polsce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie ziemie, na których wybuchy powstania antykrzyżackie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie ruchy wojsk polskich, litewskich i krzyżackich podczas wojny z zakonem 1409–1411 • ocenić stosunki polsko-krzyżackie w XV w. • ocenić pozycję Polski na arenie międzynarodowej po drugim pokoju toruńskim • ocenić politykę Władysława Jagiełły i Kazimierza Jagiellończyka wobec zakonu krzyżackiego w XV w.

	trzynastoletnia	<p>Prusy Zakonne, Prusy Królewskie, Warmia, ziemia chełmińska</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę Gdańska leżącego nad Morzem Bałtyckim • konsekwencje bitwy pod Grunwaldem dla zakonu krzyżackiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie ziemie przyłączone do Polski po 1411 r. • wskazać i scharakteryzować przyczyny wojny trzynastoletniej • wskazać na mapie ziemie przyłączone do Polski po 1466 r. 	Gdańskiego	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny, przebieg i skutki wielkiej wojny z zakonem • wymienić i wskazać na mapie bitwy z czasów wojny z zakonem 1409–1411 • omówić spór polsko-krzyżacki na soborze w Konstancji • opisać przebieg i skutki wojny trzynastoletniej • wymienić i wskazać na mapie bitwy z czasów wojny z zakonem 1454–1466 • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do przyłączenia Pomorza Gdańskiego do Polski 		
41. Monarchia stanowa w Polsce	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1374, 1454, 1505 • postać: Jana Olbrachta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: monarchia stanowa, demokracja szlachecka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1388, 1422, 1423, 1430, 1433, 1496 • strukturę społeczną w Polsce • główne postanowienia najważniejszych przywilejów szlacheckich • konstytucję <i>Nihil novi</i> 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postanowienia przywileju cerekwicko-nieszawskiego • postanowienia statutów piotrkowskich z 1496 r. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i> dla rozwoju 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób kształtowała się monarchia stanowa w Polsce • omówić proces tworzenia się reprezentacji stanowej w Polsce • opisać strukturę 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić pozytywne i negatywne skutki nadawania przywilejów przez monarchów 	

		<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: przywileje generalne, sejmik ziemski, sejm walny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze przywileje szlacheckie i ich postanowienia 	<p>demokracji szlacheckiej w Polsce</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić największe miasta XV-wiecznej Polski 	<p>społeczną w Polsce w okresie późnego średniowiecza</p>	
42. Kultura średniowiecznej Polski	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Jana Długosza, Wita Stwosza • najważniejsze zabytki literatury polskiej w średniowieczu • przykłady architektury i sztuki romańskiej i gotyckiej w Polsce w odniesieniu do swojego regionu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: jałmużna, zak, szkoła parafialna, fortyfikacja, kronika <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze osiągnięcia kultury średniowiecznej w Polsce 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Wincentego Kadłubka, Janka z Czarnkowa • zakony średniowieczne w Polsce: benedyktynów, cystersów, franciszkanów, dominikanów • organizację szkolnictwa w Polsce • pierwsze zdanie napisane w języku polskim <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kultura łacińska, bakałarz, szkoła przykatedralna, szkoła kolegiacka • rolę uniwersytetu w Krakowie • znaczenie języka 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę zakonów na ziemiach polskich dla procesu chrystianizacji i rozwoju kultury <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określić rolę chrześcijaństwa w rozwoju kultury polskiej • wymienić opactwa zakonów w Polsce • omówić tematykę poruszaną przez literaturę średniowieczną • porównać styl romański i gotycki • wskazać na podstawie ołtarza Wita Stwosza elementy charakterystyczne dla rzeźby gotyckiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować organizację szkolnictwa w Polsce • wymienić najważniejsze zabytki literatury polskiego średniowiecza 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób chrześcijaństwo wpłynęło na rozwój kultury i sztuki w Polsce • wyjaśnić, w jaki sposób sztuka obrazowała średniowieczną duchowość

		<p>łacińskiego dla kultury średniowiecznej</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać dokonania kultury polskiej w okresie średniowiecza • wskazać elementy charakterystyczne dla architektury romańskiej i gotyckiej na przykładzie zabytków w Polsce 			
--	--	---	--	--	--

Ślady czasu. Historia
2 klasa liceum ogólnokształcącego i technikum
zakres podstawowy
Kryteria oceniania – propozycja

Poniższy zestaw wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny uwzględnia planowane osiągnięcia ucznia w zakresie wiedzy i umiejętności zawarte w rozkładzie materiału i planie wynikowym zintegrowanym z serią *Ślady czasu*. Zestaw ten to jedynie propozycja. Nauczyciel może wykorzystać przedstawiony podział wymagań w swojej pracy dydaktycznej lub zmodyfikować go tak, by w pełni odpowiadał on specyfice klasy i indywidualnym możliwościom uczniów, z którymi pracuje.

Wymagania edukacyjne uwzględnione w poniższych kryteriach oceniania są zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum, przygotowaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i zawartą w rozporządzeniu z dnia 8 marca 2022 r., [zmienioną rozporządzeniem z dnia 28 czerwca 2024 r.](#)

Temat lekcji	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
		Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
W epoce humanistów i wielkich odkryć geograficznych					
Wielkie odkrycia geograficzne (rozd. 2)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1492, 1497–1499, 1519–1522 • postacie: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę Hiszpanii i Portugalii w wielkich odkryciach geograficznych <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Marca Pola, Henryka Żeglarza, Izabeli I Kastylijskiej, Ferdynanda II Aragońskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: karawela, astrolabium, busola, kompas, handel lewantyński • znaczenie karaweli dla żeglugi dalekomorskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, skąd średniowieczni Europejczycy czerpali wiedzę o nieznanym 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1488 • postać: Bartolomeu Diaza • cztery wyprawy Krzysztofa Kolumba przez Atlantyk i jego osiągnięcia odkrywcze <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: portolany, laska Jakuba • wpływ wypraw dalekomorskich na pozycję miast Półwyspu Iberyjskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować wpływ czynnika demograficznego na udział państw iberyjskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niebezpieczeństwa, z którymi musieli się borykać żeglarze w czasie wypraw <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ upadku ostatniej twierdzy Maurów w Hiszpanii na decyzję królewskiej pary o sponsorowaniu wyprawy Krzysztofa Kolumba <p>Uczeń potrafi:</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ na wielkie odkrycia geograficzne opanowania przez Turków szlaków łączących Europę ze Wschodem 	<p>krainach</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować polityczne, gospodarcze i religijne przyczyny odkryć geograficznych 	<p>w wielkich odkryciach geograficznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować skutki wielkich odkryć geograficznych – polityczne, gospodarcze, poznawcze, naukowe, kulturowe • scharakteryzować udoskonalenia, które w karaweli wprowadzili Portugalczycy 	
<p>Walka o Nowy Świat (rozd. 3)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1494 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: faktoria, strefa wpływów, inflacja, handel niewolnikami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne postanowienia traktatu w Tordesillas 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny sprowadzenia niewolników do Ameryki • pojęcie: handel trójkątny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie strefy wpływów – hiszpańską i portugalską z 1494 r. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ odkrycia i opanowania nowych lądów przez Europejczyków na gospodarkę kapitalistyczną 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • negatywne skutki powstania imperiów kolonialnych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny procesu wyniszczenia pierwotnych cywilizacji Ameryki 	
<p>Renesans (rozd. 4)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1509, 1543 • postacie: Johanneses Gutenberga, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1532 • postacie: Niccola Machiavellego, Rafaela Santi, Tycjana oraz ich dzieła 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Tomasza Morusa, Jeana Bodina, Williama Szekspira, Sandra Botticellego, Albrechta Dürera, Filippa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Lucasa Cranacha Starszego, Hansa Holbeina Młodszeo, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Miguela Serveta, Paracelsusa oraz ich osiągnięcia <p>Uczeń rozumie:</p>

	<p>Erazma z Rotterdamu, Mikołaja Kopernika, Leonarda da Vinci, Michała Anioła oraz ich dzieła</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas zastosowania metalowej ruchomej czcionki w drukarstwie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: renesans (odrodzenie), humanizm • znaczenie wynalazku Gutenberga • doniosłość odkrycia Mikołaja Kopernika • znaczenie dzieła <i>Pochwała głupoty</i> Erazma z Rotterdamu <p>Uczeń potrafi:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • charakterystyczne cechy sztuki renesansowej • główne idee zawarte w dziele <i>Księżę</i> Niccolò Machiavellego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: heliocentryczna budowa wszechświata, układ geocentryczny, perspektywa, makiawelizm • wpływ uczonych bizantyńskich, poszukujących we Włoszech schronienia po zdobyciu przez Turków Konstantynopola, na rozwój zainteresowań kulturą antyczną <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić poglądy głównych myślicieli renesansu • wymienić dzieła głównych twórców epoki • wskazać różnicę między średniowieczną a renesansową wizją świata i człowieka 	<p>Brunelleschiego, Dantego Alighieri, Francesca Petrarci oraz ich dzieła</p> <ul style="list-style-type: none"> • główne idee zawarte w dziełach <i>Utopia</i> Tomasza Morusa oraz <i>Sześciu księgach o Rzeczypospolitej</i> Jeana Bodina <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: attyka, krużganki, portyk • dlaczego <i>Człowiek witraż</i> Leonarda da Vinci stanowi przykład realizacji głównych haseł humanizmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób w architekturze renesansowej realizowano hasło powrotu do antyku 	<p>Hieronima Boscha, Pietera Bruegla Starszego, Galileusza oraz ich dzieła i osiągnięcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas powstania Globe Theatre w Anglii <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: człowiek renesansu • na czym polegała przemiana w sposobie myślenia Europejczyków w okresie renesansu • dlaczego renesansowym twórcom przyświecał myślenie rzymskiego komediopisarza: <i>Człowiekiem jestem i sądzę, że nic, co ludzkie, nie jest mi obce</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego w okresie renesansu doszło do rozwoju 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie bogatych rodów Medyceuszy i Sforzów dla szerzenia się idei renesansu • rolę mecenatu artystycznego – Kościoła, dworu, rodów mieszczańskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować myśl polityczną epoki odrodzenia • wskazać różnicę między włoską a niderlandzką sztuką renesansową
--	--	---	--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady dzieł sztuki renesansowej 			<p>języków narodowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady pisarzy i poetów tworzących w językach narodowych 	
<p>Reformacja w Europie (rozd. 5)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1517 • postacie: Marci na Lutra, Jana Kalwina • przyczyny wystąpienia Marcina Lutra <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: odpust, celibat, reformacja, luteranizm, kalwinizm • dlaczego ogłoszenie 95 tez przez Marcina Lutra doprowadziło do rozłamu w Kościele <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze ostulaty Marcina Lutra 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1534, 1536, 1555, 1572 • postacie: Henryka VIII, Henryka Burbona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Akt supremacji, predestynacja, hugenoci, Kościół luterański, Kościół anglikański, pokój w Augsburgu, <i>Augsburskie wyznanie wiary</i>, noc św. Bartłomieja • zasadę „czyja władza, tego religia” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności, w których doszło do rzezi hugenotów we Francji • wyjaśnić przyczyny konfliktu Henryka VIII z papieżem • omówić zasady wyznania kalwińskiego i anglikańskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1598 • postacie: Filipa Melanchtona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: edykt wormacki, banicja, edykt z Nantes <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny polityczne wojen religijnych we Francji • omówić zasady edyktu z Nantes 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1529 • postacie: Tomasza Morusa, Katarzyny Aragońskiej, Anny Boleyn <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: protestantyzm, konsystorz, sejm w Spirze • z czego wynikał podział religijny Rzeszy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny konfliktu Henryka VIII z Tomaszem Morusem • porównać najważniejsze wyznania powstałe w okresie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • metody i środki propagandy wykorzystywane przez protestantów i katolików do walki religijnej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorię o wpływie etyki protestanckiej na rozwój kapitalizmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić wpływ kryzysu w Kościele katolickim na szerzenie się haseł reformacji • ocenić społeczne, polityczne i kulturowe skutki reformacji

	<ul style="list-style-type: none"> omówić zasady wyznania luterńskiego 			<p>reformacji</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie państwa, w których zwyciężyła reformacja 	
<p>Reforma Kościoła katolickiego w XVI w. (rozdz. 6)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1545–1563 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: herezja, sobór powszechny, reforma Kościoła katolickiego i kontrreformacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia soboru trydenckiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1534 postać: Ignacego Loyoli <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: <i>Katechizm rzymski</i>, seminarium duchowne, Towarzystwo Jezusowe (jezuici), „żołnierze Chrystusa” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować działalność jezuitów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1542 postacie: Pawła III, Giordana Bruna, Piusa V <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Święte Oficjum, konwersja, inkwizycja dlaczego, mimo surowej reguły, zakon jezuitów cieszył się dużą popularnością, a jego działalność spotykała się w XVI w. z powszechnym uznaniem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić różnicę w znaczeniu terminów kontrreformacja i reforma Kościoła katolickiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1559 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: brewiarz rzymski, Wulgata, synod diecezjalny, synod prowincjonalny, księgi metrykalne, dysputa, <i>Indeks ksiąg zakazanych</i> dlaczego na indeksie znalazło się dzieło Mikołaja Kopernika <i>O obrotach sfer niebieskich</i> związek reformy Kościoła z narodzinami baroku <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić działania podjęte przez Kościół rzymskokatolicki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Juliusza II, Leona X nowe zakony (poza jezuitami), które podjęły działalność w duchu odnowy Kościoła <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pijarzy, kapucyni, karmelitanki, szarytki, wizytki, urszulanki, sobór laterański V <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ postanowień soboru trydenckiego na pogłębienie podziałów religijnych

w XVI w.					
Polska złotego wieku					
Polska za panowania ostatnich Jagiellonów (rozd. 10)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1515, 1525, 1572 • postacie: Władysława Jagiellończyka, Ludwika Jagiellończyka, Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, Albrechta Hohenzollerna • postanowienia traktatu wiedeńskiego • okoliczności, w których doszło do hołdu pruskiego w 1525 r. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: traktat krakowski, hołd pruski, traktat wiedeński, sekularyzacja, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1514, 1519–1521 • postać: Wasyla III • okoliczności, w których doszło do bitwy pod Orszą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować stosunki między Rzeczpospolitą a Prusami Zakonnymi, a następnie Prusami Książęcymi • wyjaśnić, dlaczego doszło do wybuchu wojny w 1519 r. • wyjaśnić, jakie czynniki miały wpływ na przebieg ostatniej wojny z zakonem krzyżackim • scharakteryzować stosunki Polski z Moskwą w pierwszej połowie XVI w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1561, 1563–1570, 1568 • postać: Gottharda Kettlera • lata panowania trzech ostatnich Jagiellonów w Rzeczpospolitej • cel utworzenia i zadania Komisji Morskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zakon inflancki, układ wileński, kaprowie, flota królewska, żegluga narewska, pierwsza wojna północna, Inflanty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego przeniesiono prawa dziedziczenia lenna w Prusach Książęcych na brandenburską linię Hohenzollernów • omówić przyczyny, przebieg i skutki pierwszej wojny północnej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1531, 1533, 1570 • postacie: Sulejmana I Wspaniałego, Jana Zápolyi • przyczyny i skutki bitwy pod Obertynem • postanowienia zawarte w Statutach Karnkowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Gospodarstwo Mołdawskie, Pokucie, tabor, pokój wieczysty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny rywalizacji Rzeczpospolitej z Turcją o Mołdawię • wyjaśnić wpływ 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Jana Kostki • kupiecko-bankierski ród Loitzów • powiązania rodzinne Jagiellonów z Hohenzollernami i Habsburgami <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: galeon • dlaczego Albrecht Hohenzollern zdecydował się na przejście na luteranizm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić rolę traktatu wiedeńskiego we wzajemnych stosunkach Jagiellonów i Habsburgów • wyjaśnić, dlaczego plany budowy floty morskiej zakończyły się niepowodzeniem • scharakteryzować różne opinie

	<p>lenno, polityka dynastyczna, złoty wiek</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny zawarcia traktatu wiedeńskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i konsekwencje podpisania traktatu krakowskiego 			<p>stosunków Rzeczypospolitej z Habsburgami na kontakty z Turcją</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny konfliktu Zygmunta Augusta z Gdańskiem • scharakteryzować treść obrazu Jana Matejki <i>Hold pruski</i> 	<p>funkcjonujące w polskiej historiografii na temat skutków traktatu krakowskiego</p>
<p>Kształtowanie się demokracji szlacheckiej (rozd. 11)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1454, 1468, 1505 • postać: Jana Łaskiego, Aleksandra Jagiellończyka • miejsce, gdzie odbył się pierwszy sejm walny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: demokracja szlachecka, konstytucja <i>Nihil novi</i>, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1496, 1518 • kompetencje izby poselskiej i senatu • skład senatu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sejmiki ziemskie, sejmiki prowincjonalne, prawo ziemskie • znaczenie statutów piotrkowskich dla ugruntowania dominującej pozycji szlachty w państwie • znaczenie decyzji króla o zrzeczeniu się prawa do rozstrzygania sporów szlachty z jej poddanymi 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1562–1563 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ruch egzekucyjny, domena królewska, królewszczyzna, unia realna, rewindykacja, wojsko kwarciane <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postulaty ruchu egzekucyjnego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1523 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: magnateria, lustracja, elekcja <i>viventerege</i>, elekcja <i>virilitim</i>, sejmik przedsejmowy, sejmik relacyjny, sejmik elekcyjny, sejmik deputacki, instrukcje poselskie, uniwersały • dlaczego Zygmunt August 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę królowej Bony w dziele lustracji i rewindykacji królewszczyzn <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny zwycięstwa politycznego średniej szlachty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić, czy słuszna jest teza, że demokracja szlachecka była jedną z przyczyn osłabienia autorytetu

	<p>przywileje szlacheckie, sejm walny, trzy stany sejmujące, senat, izba poselska</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego władcy wydawali przywileje dla szlachty • znaczenie przywileju cerekwicko-nieszawskiego dla polskiego parlamentaryzmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić prawa nadane przywilejem cerekwicko-nieszawskim • wyjaśnić wpływ konstytucji <i>Nihil novi</i> na kształtowanie się demokracji szlacheckiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować wpływ rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej na polityczne dążenia szlachty • opisać rolę króla, senatu i izby poselskiej podczas obrad sejmu walnego • scharakteryzować rolę sejmików ziemskich 		<p>zdecydował się na przystąpienie do ruchu egzekucyjnego</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić rodzaje sejmików ziemskich i scharakteryzować ich kompetencje • wyjaśnić, dlaczego sejmiki odbywały się w kościołach 	<p>władzy monarszej w Rzeczypospolitej</p>
Odrodzenie w Polsce	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1543 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1474, 1551 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1501, 1519–1531 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1508 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Wojciecha

(rozd. 12)	<ul style="list-style-type: none"> okres, w którym został zapoczątkowany renesans na ziemiach polskich – połowa XV w. postacie: Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Kopernika, Bony Sforzy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> podać przykłady budowli renesansowych w Polsce podać przykłady utworów Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego oraz omówić ich tematykę wyjaśnić doniosłość dzieła Mikołaja Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> postać: Andrzeja Frycza Modrzewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: cenzura, Kościół narodowy, Akademia Wileńska, Akademia Zamojska, kolegium w Braniewie dłaczego dzieło Andrzeja Frycza Modrzewskiego <i>O poprawie Rzeczypospolitej</i> wydrukowano najpierw w wersji ocenzurowanej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować myśl polityczną i społeczną Andrzeja Frycza Modrzewskiego opisać działanie polskiego szkolnictwa w XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Filippa Buonaccorsiego (Kallimacha), Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berrecciego, Stanisława Orzechowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: arkady, kaplica Zygmuntowska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować myśl polityczną Stanisława Orzechowskiego wyjaśnić różnicę w poglądach Stanisława Orzechowskiego i Andrzeja Frycza Modrzewskiego wymienić elementy architektury renesansowej i wskazać je w budowlach, takich jak: ratusz w Poznaniu, pałac w Baranowie, Sukiennice w Krakowie, kaplica Zygmuntowska, dziedziniec na Wawelu 	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Marcina Kromera, Marcina Bielskiego, Macieja z Miechowa, Jana Dantyszka, Andrzeja Krzyckiego, Biernata z Lublina, Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Bertranda Moranda kontakty Jana Dantyszka z Erazmem z Rotterdamu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: epistolografia, polichromia, „Padwa północy” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zaprezentować dokonania twórców odrodzenia w dziedzinie literatury i sztuki oraz historiografii omówić założenia urbanistyczne 	<p>Oczki, Klemensa Janickiego, Stanisława Samostrzelnika</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: modlitewnik królowej Bony, Kodeks Baltazara Behema, miniatura, psalmy znaczenie mecenatu dla kultury renesansowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać styl gotycki z renesansowym
------------	--	--	--	--	---

				<p>Zamościa</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu • wskazać na mapie miejscowości, w których znajdowały się budowle renesansowe 	
<p>Reformacja na ziemiach polskich (rozdz. 13)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1573, 1596 • sytuację wyznaniową w państwie polsko-litewskim przed reformacją • wyznania protestanckie w Polsce w XVI w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konfederacja warszawska, unia brzeska, tolerancja religijna, unicy, obrządek greckokatolicki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1562 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bracia polscy (unitarianie, arianie), pacyfizm 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1570 • postać: Jana Łaskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: husyci, anabaptyści, bracia czescy, zgoda sandomierska 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny niepowodzenia idei Kościoła narodowego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegał fenomen na skalę europejską aktu konfederacji warszawskiej • wskazać na mapie ziemie Rzeczypospolitej, na których hasła reformacji trafiły na podatny grunt 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: menonici

	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny uchwalenia aktu konfederacji warszawskiej • cele zawarcia unii brzeskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia konfederacji warszawskiej • omówić decyzje unii brzeskiej 				
Rzeczpospolita Obojga Narodów (rozd. 14)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1569 • postać: Zygmunta Augusta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: unia realna • groźbę zerwania unii polsko-litewskiej wraz z bezpotomną śmiercią Zygmunta Augusta • różnicę między 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: inkorporacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać ziemie, które zostały wcielone do Korony przez Zygmunta Augusta 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Barbary Radziwiłłówny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Zygmunt Stary i Bona nie popierali ślubu Zygmunta Augusta z Barbarą Radziwiłłówną <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić strukturę narodowościową Rzeczypospolitej Obojga Narodów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Mikołaja Radziwiłła <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • korzyści i zagrożenia wynikające z zacieśnienia unii dla strony polskiej i litewskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę zagrożenia ze strony Moskwy dla przyspieszenia prac nad zawarciem unii 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: język ruski • cel namalowania przez Jana Matejkę obrazu <i>Unia lubelska</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonać interpretacji treści obrazu Jana Matejki <i>Unia lubelska</i> • zająć stanowisko w dyskusji: „Czy unia lubelska była sukcesem czy porażką Zygmunta Augusta?” oraz uzasadnić swoją

	<p>unią personalną a uniąrealną</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia unii lubelskiej 			<p>realnej</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny sprzeciwu Litwinów wobec planów unii lubelskiej 	<p>opinię</p>
<p>Pierwsi władcy elekcyjni na polskim tronie (rozd. 15)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1572, 1573, 1576 postacie: Henryka Walezego, Anny Jagiellonki, Stefana Batorego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wolna elekcja (<i>elekcjavitim</i>), artykuły henrykowskie, <i>pacta conventa</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić pierwszych królów elekcyjnych podać postanowienia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1574, 1575 postacie: Jana Zamoyskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego szlachta wybrała Annę Jagiellonkę na króla Polski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ wydarzeń we Francji na decyzję Henryka Walezego o opuszczenia Rzeczypospolitej omówić okoliczności wyboru Anny Jagiellonki na króla Polski 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1577–1582, 1578 postać: Jakuba Uchańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: interreks, konfederacja, sejm konwokacyjny, piechota wybraniecka, Trybunał Koronny, akademia w Wilnie dłaczego czas bezkrólewia był okresem niebezpiecznym dla państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny wojny z Moskwą za panowania Stefana Batorego wskazać na mapie miejsca starć podczas wyprawy Stefana Batorego na Moskwę wskazać na mapie ziemie przyznane Polsce na mocy rozejmu w Jamie Zapolskim 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1576–1577 postać: Piotra Skargi <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> powody niechęci szlachty do tworzenia piechoty wybranieckiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem scharakteryzować politykę wewnętrzną i zagraniczną Stefana Batorego podać przyczyny zawarcia rozejmu w Jamie Zapolskim 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie wolnej elekcji dla systemu demokracji szlacheckiej mechanizm propagandy politycznej na wolnych elekcjach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić panowanie pierwszych władców elekcyjnych

	<p>zawarte w artykułach henrykowskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym były <i>pacta conventa</i> • podać przykłady zobowiązań Henryka Walezego zawartych w <i>pacta conventa</i> 		<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny utworzenia Trybunału Koronnego 		
<p>Gospodarka i społeczeństw o państwa polsko-litewskiego w XVI i na początku XVII w. (rozd. 16)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wiek, w którym kształtowała się gospodarka folwarczno-pańszczyźniana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pańszczyzna, folwark, dwór szlachecki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała gospodarka folwarczno- 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1496 • okres pomyślnej dla Rzeczypospolitej koniunktury na zboże w Europie: poł. XVI–poł. XVII w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: koniunktura, monopol, przywiązanie chłopą do ziemi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego zabroniono mieszczanom kupna ziemi oraz obejmowania wyższych urzędów i stanowisk kościelnych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1520 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zbiegostwo, dyby, miasta główne, miasta prywatne, jarmarki, żupy solne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak szlachta zabezpieczała się przed zbiegostwem chłopów • wymienić postanowienia statutu toruńskiego • scharakteryzować pozycję chłopów i mieszczan w społeczeństwie polskim w XVI i na początku XVII w. • wyjaśnić, dlaczego władcy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • regiony Rzeczypospolitej z największą i najmniejszą liczbą miast <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: taksy wojewodzińskie, spław wiślany <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ handlu na współpracę różnych grup społecznych w XVI i pocz. XVII w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bogate rodziny mieszczańskie – Bonerów w Krakowie i Loitzów w Gdańsku <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Jarmark św. Dominika <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zająć stanowisko w dyskusji: „Czy słusznie Gdańsk w XVI w. był uważany za najważniejsze miasto handlowe

	- pańszczyzniana	<ul style="list-style-type: none"> wymienić główne towary eksportowe państwa polsko-litewskiego w XVI w. 	mieli monopol na wydobycie soli	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, z czego wynikał spadek eksportu zboża w Gdańsku w latach 1575–1585 	państwa polsko-litewskiego?” oraz uzasadnić swoje zdanie
Europa i Rzeczpospolita w XVII w.					
15. Wojna trzydziestoletnia (rozd. 17)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1618, 1618–1648 strony walczące w wojnie trzydziestoletniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: defenestracja praska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej wyjaśnić, dlaczego cesarscy namiestnicy zostali 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1648 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: pokój westfalski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować sytuację w Rzeszy przed wybuchem wojny trzydziestoletniej wskazać na mapie państwa obozu protestanckiego i ich przeciwników 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: lisowczycy, łupy wojenne, Palatynat Reński 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: straty demograficzne, zapaść gospodarcza, psucie monety <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie decyzje terytorialne pokoju westfalskiego wyjaśnić wpływ wojny trzydziestoletniej na polityczną, społeczną i gospodarczą sytuację w Europie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> przykłady psucia monety przez władców uczestniczących w wojnie trzydziestoletniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: sekularyzacja polityki zmiany polityczne w Europie po wojnie trzydziestoletniej

	<p>wyrzuceni przez okno zamku na Hradczanach</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze skutki wojny trzydziestoletniej 				
Absolutyzm we Francji (rozd. 18)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1661 postacie: Ludwika XIV, Armanda Richelieu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: absolutyzm, monarchia absolutna, pierwszy minister, Stany Generalne, hugenoci, Król Słońce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić charakterystyczne cechy absolutyzmu francuskiego za rządów Ludwika XIV 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1624, 1628, 1629 postacie: Ludwika XIII, Marii Medycejskiej, Anny Austriaczki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: regencja, regent, racja stanu, edykt łaski wpływ zdobycia twierdzy La Rochelle na ogłoszenie edyktu łaski przyczyny ograniczenia przywilejów politycznych hugenotów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie edyktu łaski wyjaśnić przyczyny zaangażowania Francji w konflikt z Habsburgami 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1617–1643, 1642, 1685 postać: Jeana Baptiste’a Colberta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: merkantylizm, protekcjonizm, szlachta urzędnicza dłaczego kardynał Richelieu bezwzględnie rozprawił się z opozycją <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować i ocenić politykę merkantylizmu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1701–1714 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: generalny kontroler finansów, wojna o sukcesję hiszpańską <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować politykę zagraniczną Francji w drugiej połowie XVII i na początku XVIII w. rozstrzygnąć, czy słusznie okres od drugiej połowy XVII w. i na początku XVIII w. nazywany jest epoką francuskiej hegemonii w Europie oraz 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> reformy wprowadzone w armii francuskiej w czasie panowania Ludwika XIV <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: muszkiet, dragon, grenadier <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zająć stanowisko w dyskusji: „Czy Wersal to oznaka potęgi czy rozrzutności Ludwika XVI?” oraz uzasadnić swoje zdanie

				<p>uzasadnić swoje zdanie</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie nabytki terytorialne Francji w XVII w. wyjaśnić, dlaczego Wersal nazwano „złotą klatką” 	
<p>Powstanie monarchii parlamentarnej w Anglii (rozd. 19)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1642–1649, 1688, 1689 postać: Olivera Cromwella <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wojna domowa w Anglii, nowa szlachta, chwalebna rewolucja, monarchia parlamentarna, Deklaracja praw dlaczego uchwalono Deklarację praw <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1649, 1653 postacie: Jakuba I Stuarta, Karola I Stuarta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: purytanie, protestanci dlaczego hodowla owiec stała się jedną z głównych gałęzi gospodarki w Anglii przyczyny krytyki Kościoła anglikańskiego przez purytanów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić sytuację społeczno-wyznaniową i gospodarczą Anglii w początkach XVII w. wymienić przyczyny konfliktu między 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1603, 1651, 1659, 1679 postacie: Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta, Marii II Stuart, Wilhelma III Orańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: prezbiterianie, independenci, Armia Nowego Wzoru, <i>Habeascorpusact</i>, Akt nawigacyjny znaczenie Aktu nawigacyjnego dla rozwoju gospodarczego Anglii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego purytanie podzielili się na dwa odłamy opisać przebieg i skutki angielskiej wojny domowej wymienić przyczyny wojny Anglii z Republiką 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1640, 1640–1653, 1641, 1658, 1685 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Krótki Parlament, Długi Parlament, Wielkie napomnienie, Petycja praw, Parlament Kadłubowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Armia Nowego Wzoru zyskała opinię jednej z najbardziej nowoczesnych armii w XVII w. omówić rolę Marii II Stuart w objęciu tronu przez 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: spiszek prochowy, „papiści” przyczyny i konsekwencje wojen Anglii ze Szkocją <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego ustawa <i>Habeascorpusact</i> jest uznana za jeden z fundamentów przyszłej brytyjskiej demokracji porównać ewolucję ustroju Francji oraz Anglii w XVII w.

	<p>wybucho wojny domowej w Anglii</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze cechy monarchii parlamentarnej 	<p>Stuartami a parlamentem angielskim w XVII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie obszar, który w czasie wojny domowej w Anglii znalazł się pod kontrolą parlamentu przedstawić okres dyktatury Cromwella wymienić prawa uzyskane przez parlament na mocy Deklaracji praw 	<p>Zjednoczonych Prowincji</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób doszło do powstania monarchii parlamentarnej 	<p>Wilhelma III Orańskiego</p>	
<p>Barok w Europie i w Polsce (rozd. 20)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas występowania baroku w Europie (koniec XVI w. – połowa XVIII w.) postacie: Kartezjusza, Johna Locke’a obiekty: kościół Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Krakowie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: barok, ekspresja, fasada, racjonalizm, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1643–1644 postacie: Jana Chryzostoma Paska, Thomasa Hobbesa, Isaaca Newtona obiekty: kolumna Zygmunta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: światłocień, efekt iluzji, dynamizm, portret trumienny, pamiętnikarstwo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić cechy kultury baroku wyjaśnić, w jakim celu tworzone portrety trumienne 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1677–1696 postacie: El Greca, Tylmana z Gameren, Francisa Bacona, Johannes Keplera, Jana Heweliusza, Wacława Potockiego obiekty: pałac króla Jana Sobieskiego w Wilanowie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: manieryzm, barok dworski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać cechy manieryzmu na przykładzie dzieł El Greca 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1637 postacie: Tomasza Dolabelli, Barucha Spinozy nowe przyrządy do badań skonstruowane w tym okresie – mikroskop, pompa próżniowa, teleskop zwierciadlany <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaką rolę odgrywała sztuka barokowa w działaniach Kościoła, dworów królewskich i magnackich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Samuela Twardowskiego, Macieja Kazimierza Sarbiewskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić dokonania twórców epoki baroku w Rzeczypospolitej przedstawić rolę portretu trumiennego jako źródła historycznego

	<p>empiryzm, rewolucja naukowa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać charakterystyczne cechy baroku • wyjaśnić założenia racjonalizmu i empiryzmu 			<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić główne osiągnięcia uczonych doby baroku • scharakteryzować dwa nurty filozofii doby baroku oraz myśl polityczną tej epoki 	
<p>Król, magnateria i szlachta Rzeczypospolitej (rozd. 21)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1587, 1606 • postacie: Zygmunta III Wazy, Mikołaja Zebrzydowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rokosz Zebrzydowski, magnateria, oligarchia • powiązania rodzinne Zygmunta III Wazy z Jagiellonami <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Maksymiliana III Habsburga, Jana Zamoyskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: klientelizm, oligarchizacja życia politycznego, wojewoda • przyczyny podwójnej elekcji • rolę Jana Zamoyskiego w konflikcie z królem Zygmuntem III Wazą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić konkurentów Zygmunta Wazy do polskiego tronu • wymienić i scharakteryzować działania dwóch obozów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1589, 1607 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sejm pacyfikacyjny, monarchia mieszana, regres gospodarczy, stagnacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała monarchia mieszana • wyjaśnić przyczyny regresu gospodarczego w pierwszych dziesięcioleciach XVII w. • wyjaśnić konsekwencje bitwy pod Guzowem • scharakteryzować wzrost znaczenia magnaterii za panowania Zygmunta III Wazy i ocenić skutki tego zjawiska 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1605 • postacie: Stanisława Lubomirskiego, Piotra Skargi <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kaznodzieja, stronnictwo popularystów, stronnictwo regalistów, <i>Kazania sejmowe</i> • zjawisko zamykania się stanu społecznego • cel zwołania sejmów w 1605 i 1606 r. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, przyczyny konfliktu Jana Zamoyskiego z królem • omówić znaczenie magnaterii dla rozwoju kultury w Rzeczypospolitej

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny zawiązania się opozycji przeciw królowi Zygmuntowi III Wazie wymienić postulaty rokoszan 	<p>politycznych w czasie elekcji</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić żądania postawione przez Litwinów przyszłemu królowi przedstawić przyczyny i rezultat bitwy pod Byczyną wyjaśnić, do czego doprowadziły próby wzmocnienia władzy królewskiej przez Zygmunta III Wazę 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić zjawisko klientelizmu 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ zmian społeczno-gospodarczych w Rzeczypospolitej w XVII w. na sytuację polityczną kraju wskazać na mapie Byczynę, Guzów, regiony Rzeczypospolitej, gdzie było najwięcej rezydencji magnackich 	
<p>Wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją i z Turcją (rozd. 22)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1600–1635, 1605, 1620, 1621, 1655–1660 postacie: Władysława IV Wazy, Jana II Kazimierza Wazy, Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Stefana Czarnieckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1599, 1626–1629, 1627 postacie: Augustyna Kordeckiego, Karola X Gustawa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: inkorporacja, Kozacy, paulini, ikona, przeor <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić religijny i propagandowy aspekt obrony Jasnej Góry wskazać na mapie miejsca bitew stoczonych ze Szwecją i z Turcją 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1600, 1622, 1629, 1635, 1660 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: uniwersał, konfederacja w Tyszowcach, śluby lwowskie, wojna szarpana <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić wojny ze Szwecją o Inflanty i ujście Wisły przedstawić postawy Polaków w czasie potopu szwedzkiego wymienić postanowienia zawieranych ze Szwecją rozejmów i podpisywanych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1655, 1657 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: lenno, traktat welawsko-bydgoski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować cele polityki zagranicznej Wazów na tronie polskim ocenić rezultaty wojen stoczonych przez Rzeczypospolitą w pierwszej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Janusza Radziwiłła <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: układ w Kiejdanach przyczyny zawarcia układu w Kiejdanach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić dzieła malarskie, literackie oraz filmy związane tematycznie z wojnami Rzeczypospolitej ze Szwecją i z Turcją

	<p>husaria, hetman, potop szwedzki, pospolite ruszenie</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rolę husarii w bitwie pod Kircholmem • wymienić przyczyny wojen ze Szwecją i z Turcją w XVII w. • omówić postanowienia pokoju oliwskiego 	<p>w pierwszej połowie XVII w.</p>	<p>traktatów</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny, dla których Jan Kazimierz złożył śluby lwowskie 	<p>połowie XVII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny zawarcia i ocenić postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich dla Rzeczypospolitej 	<p>w XVII w.</p>
<p>Wojny Rzeczypospolitej z Rosją i powstanie Chmielnickiego (rozd. 23)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1604, 1610, 1648, 1667 • postacie: Dymitra Samozwańca I, Stanisława Żółkiewskiego, Bohdana Chmielnickiego <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1605, 1606 • postacie: Iwana IV Groźnego, Borysa Godunowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wielka smuta, sobór ziemski, carewicz, bojarzy, rejestr kozacki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny i skutki kryzysu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1607–1608, 1609, 1612, 1613, 1618 • postacie: Dymitra Samozwańca II, Wasyla II Szujskiego, Michała Romanowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: porohy, Sicz, rozejm w Dywilinie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1649, 1651, 1654, 1654–1667, 1658 • postacie: Jeremiego Wiśniowieckiego, Iwana Wyhowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rzeczpospolita Federacją Trojga Narodów, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1656, 1660 • postać: Jerzego Sebastiana Lubomirskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ugoda cudnowska, ośełdec, szarawary, spisa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego

	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dymitriada, Kozacy, rozejm w Andruszowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny wojny z Rosją w pierwszej połowie XVII w. • wyjaśnić znaczenie bitwy pod Kłuszynem • przedstawić przyczyny wybuchu powstania Chmielnickiego • wymienić postanowienia rozejmu w Andruszowie 	<p>wewnętrznego w Rosji</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przyczyny udzielenia poparcia Dymitrowi Samozwańcowi przez polskich i litewskich magnatów • scharakteryzować rządy Dymitra Samozwańca i ich skutki • wyjaśnić, jaką rolę pełnił rejestr kozacki 	<p>zamordowania Dymitra Samozwańca I</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do drugiej dymitriady • wyjaśnić, dlaczego królewicz Władysław nie objął tronu carskiego • wskazać na mapie miejsca bitew oraz ziemie przyznane Rzeczypospolitej na mocy rozejmu w Dywilinie • wyjaśnić okoliczności zapoczątkowania w Rosji panowania dynastii Romanowów 	<p>ataman, ugoda w Perejasławiu, ugoda w Hadziaczu, ugoda pod Zborowem</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić postanowienia ugody pod Zborowem • wyjaśnić, dlaczego zwycięstwo w bitwie pod Beresteczkiem nie zostało wykorzystane • wyjaśnić znaczenie ugody w Perejasławiu dla losów Ukrainy • omówić główne postanowienia ugody w Hadziaczu • przedstawić i pokazać na mapie przebieg wydarzeń i miejsca bitew w czasie powstania Chmielnickiego 	<p>zwycięstwo w bitwie pod Cudnowem zostało zaprzepaszczone</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować uzbrojenie piechoty kozackiej
Kryzys Rzeczypospolitej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1648, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1665–1666, 1668 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1658, 1666 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: obstrukcja 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego

<p>ej w drugiej połowie XVII w. (rozd. 24)</p>	<p>1652</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Władysława Sicińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: <i>liberum veto</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób potop szwedzki wpłynął na załamanie gospodarcze kraju wyjaśnić okoliczności użycia <i>liberum veto</i> po raz pierwszy na sejmie walnym 	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Ludwiki Marii, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: elekcja <i>viventerege</i>, abdykacja, gospodarstwo zagrodnicze, gospodarstwo chałupnicze <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać na mapie straty terytorialne Rzeczypospolitej w XVII w. wyjaśnić stosowanie przez Szwedów zasady „wojna żywi się sama” wyjaśnić przyczyny wybuchu rokoszu Lubomirskiego wyjaśnić przyczyny abdykacji Jana Kazimierza Wazy 	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Hieronima Radziejowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: konwersja, ksenofobia, sąd sejmowy, anarchia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać okres, w którym największa liczba sejmów zakończyła się bez podjęcia uchwał wyjaśnić skutki polityczne bitwy pod Mątwami podać przykłady kradzieży dóbr kultury przez Szwedów w XVII w. wyjaśnić, dlaczego sejm podjął decyzję o wygnaniu braci polskich omówić wpływ wojen na poziom życia mieszkańców kraju 	<p>sejmowa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny bicia monet nie – pełnowartościowych wyjaśnić, w jaki sposób okres wojen wpłynął na kryzys kultury szlacheckiej ocenić rolę zasady <i>liberum veto</i> w funkcjonowaniu demokracji szlacheckiej ocenić, czy słusznie Hieronima Radziejowskiego uważa się za jednego z największych zdrajców w dziejach Rzeczypospolitej 	<p>Jerzy Sebastian Lubomirski jest postacią kontrowersyjną</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie ukazania się pierwszego polskiego <i>Indeksu ksiąg zakazanych</i>
--	--	--	---	---	---

<p>Rzeczpospolita w czasach Jana III Sobieskiego (rozd. 25)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1672, 1672–1699, 1673, 1683 • postacie: Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana III Sobieskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: haracz, sułtan, wezyr, odsiecz wiedeńska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia traktatu w Buczaczu • pokazać na mapie Podole, Buczacz, Chocim, Wiedeń • wyjaśnić, dlaczego król udał się z odsieczą oblężonemu przez Turków Wiedniowi 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1669 • postacie: Eleonory Habsburg, Karola V Leopolda, Jakuba Sobieskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: czambuł • znaczenie odsieczy wiedeńskiej w dziejach Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do zwycięstwa sił sprzymierzonych w bitwie pod Wiedniem • wyjaśnić, z czego wynikała skuteczność bojowa husarii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1674, 1676 • postacie: Marysieńki Sobieskiej, Kara Mustafy, Leopolda I Habsburga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: rozejm w Żurawnie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie zwycięstwa pod Chocimiem dla wyboru na króla Jana Sobieskiego • omówić warunki rozejmu w Żurawnie • wyjaśnić, dlaczego koronacja Jana III Sobieskiego odbyła się dopiero dwa lata po jego elekcji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1684, 1696, 1699 • postacie: Augusta II Mocnego, Krzysztofa Grzymułtowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Liga Święta, lewobrzeżna Ukraina, traktat (pokój) Grzymułtowskiego, pokój w Karłowicach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie bitew pod Parkanami • wymienić państwa, które zawiązały Ligę Świętą i wyjaśnić cele polityczne Ligi • wymienić postanowienia pokoju Grzymułtowskiego i wskazać na mapie ziemie wymienione w 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1686, 1698 • postać: Feliksa Kazimierza Potockiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego kandydatura Jakuba Sobieskiego na króla Polski nie zyskała akceptacji szlachty • wyjaśnić, czego zażądała Rosja za udział w koalicji antytureckiej • wyjaśnić przyczyny, przebieg i skutki bitwy pod Podhajcami • wymienić dzieła artystyczne, których tematem była wiktoria wiedeńska
---	--	--	--	--	--

				traktacie pokojowym <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia pokoju w Karłowicach i ocenić, czy były one sukcesem Augusta II Mocnego 	
Wiek oświecenia					
Oświecenie – epoka przemian (rozd. 27)	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1717, 1783 postacie: Woltera, Josepha i Jacques’a Montgolfier państwo, w którym po raz pierwszy wprowadzono powszechny obowiązek szkolny Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: prawa naturalne, oświecenie, rewolucja 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1662, 1666, 1741, 1762 postacie: Monteskiusza, Jeana-Jacques’a Rousseau poglądy głoszone przez Monteskiusza w dziele <i>O duchu praw</i> poglądy głoszone przez Rousseau w dziele <i>Umowa społeczna</i> pierwsze akademie nauk Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: umowa społeczna, ateizm, deizm, trójpodział władzy, laicyzacja, Akademia Rysiów, Towarzystwo Królewskie Uczeń potrafi:	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1751–1765 postacie: Denisa Diderota, Isaaca Newtona, Karola Linneusza, Alessandra Volty, Benjamina Franklina wynalazki i odkrycia epoki oświecenia Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zasady dynamiki, prawo powszechnego ciężenia, piorunochron Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> ocenić znaczenie <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> w popularyzacji wiedzy wymienić główne osiągnięcia oświecenia w dziedzinie nauki 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> datę: 1784 postacie: Immanuela Kanta, Mosesa Mendelssohna poglądy głoszone przez Kanta w <i>Krytyce czystego rozumu</i> Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: teoria poznania, przewrót kopernikański w filozofii Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób Immanuel Kant zdefiniował oświecenie 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> postacie: Daniela Defoe, Jonathana Swifta Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób literatura odwoływała się do głównych haseł oświecenia

	<p>naukowa, empiryzm, racjonalizm</p> <ul style="list-style-type: none"> • ideę, zgodnie z którą rozum odwołujący się do doświadczenia jest źródłem wiedzy o człowieku i otaczającym go świecie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne cechy oświecenia • wyjaśnić wpływ wprowadzenia obowiązku szkolnego na spadek analfabetyzmu w społeczeństwie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić genezę oświecenia • scharakteryzować zasadę trójpodziału władzy • scharakteryzować poglądy myślicieli oświeceniowych na temat państwa • wyjaśnić przełom w medycynie, który spowodował wprowadzenie szczepionki przeciwko ospie 		<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rolę salonów literackich w propagowaniu haseł oświecenia • wyjaśnić, jaki wpływ na rozwój nauki miały loże masońskie i akademie nauk • wyjaśnić, dlaczego Immanuel Kanta uważa się za sprawcę przewrotu kopernikańskiego w filozofii 	
25. Rewolucja przemysłowa w XVIII w. (rozd. 28)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1769 • postać: Jamesa Watta • zasadę działania maszyny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1712 • postać: Thomasa Newcomena <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: rozwój 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1776 • postać: Adama Smitha • poglądy Smitha zawarte w dziele <i>Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów</i> 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: François Quesnaya <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: fizjokratyzm 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób wzrost liczby mieszkańców w miastach wymuszał wprowadzenie

	<p>parowej</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rewolucja przemysłowa, patent, maszyna parowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich dziedzinach gospodarki znalazł zastosowanie wynalazek maszyny parowej • wyjaśnić działanie maszyny parowej 	<p>demograficzny</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny spadku liczby urodzeń w XVIII w. • wpływ poprawy warunków sanitarnych na spadek śmiertelności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny rozkwitu demograficznego w XVIII-wiecznej Europie • wyjaśnić przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej w Anglii 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rewolucja agrarna, płodozmian, proces groduzenia,urbanizacja, klasa robotnicza (proletariat), liberalizm ekonomiczny (gospodarczy), „niewidzialna ręka rynku”(wolna konkurencja) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przemiany w rolnictwie w XVIII w. • wyjaśnić negatywne skutki procesu urbanizacji • przedstawić poglądy Adama Smitha 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne założenia fizjokratyzmu • wskazać podobieństwa i różnice między fizjokratyzmem a liberalizmem • wymienić wynalazki rewolucji przemysłowej i scharakteryzować skutki ich zastosowania 	<p>zmian w przestrzeni urbanistycznej</p>
<p>Sąsiedzi Rzeczypospolitej – Rosja, Prusy i Austria (rozd. 30)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1689–1721, 1762–1796, 1740–1772 • postaci: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1701, 1773 • postać: Jemieliana Pugaczowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wielkie poselstwo, powstanie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1765–1780, 1781, 1781–1785 • postaci: Fryderyka I, Fryderyka Wilhelma I, Józefa II <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1713–1740, 1760, 1764, 1787 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: system północny, Rada Państwa, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1768, 1785 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Nadworna Komisja Edukacyjna, Karta szlachty

	<p>Wielkiej, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: absolutyzm oświecony, europeizacja społeczeństwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym był absolutyzm oświecony • podać przykłady reform przeprowadzonych przez Piotra I 	<p>Pugaczowa, grażdanka, dworanie, Senat Rządzący</p> <ul style="list-style-type: none"> • konieczność modernizacji armii przez Piotra I • cel podróży Piotra I Wielkiego po Europie Zachodniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować reformy polityczne oraz społeczno-gospodarcze Piotra I • omówić rolę Piotra I w budowie rosyjskiej floty • wyjaśnić, dlaczego obcinanie bród wywoływało sprzeciw części społeczeństwa rosyjskiego • wyjaśnić przyczyny wybuchu powstania chłopów w 1773 r. w Rosji • wskazać na mapie obszary przyłączone do Rosji w czasach Piotra I i Katarzyny II 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: współrządy, józefinizm, edykt o tolerancji (patent tolerancyjny), gubernie, „król sierżant” • co zyskał elektor Fryderyk III, koronując się w Królewcu na króla Prus <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do powstania Królestwa Pruskiego • wyjaśnić, dlaczego Fryderyka Wilhelma I nazywano „królem sierżantem” • przedstawić reformy przeprowadzone w monarchii Habsburgów przez Marię Teresę i Józefa II 	<p>scentralizowana administracja, unifikacja państwa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób Fryderyk II dążył do odbudowy państwa po wojnie siedmioletniej • wyjaśnić, co oznacza sformułowane przez Fryderyka Wielkiego stwierdzenie, że „panujący jest pierwszym sługą państwa” 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić, czy rządy i reformy Fryderyka II oraz Józefa II były zgodne z ideą monarchii oświeconych • zająć stanowisko w dyskusji: „Czy Katarzyna II kontynuowała reformy i politykę Piotra I?” oraz uzasadnić swoje zdanie
<p>Powstanie Stanów Zjednoczonych (rozd. 31)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1775–1783, 1776 • postacie: George’a 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1773, 1787 • postacie: Benjamina Franklina, Thomasa Jeffersona 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1775, 1777 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Pierwszy Kongres 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1779, 1783 • postać: Jerzego III <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób Amerykanie czczą polskich bohaterów rewolucji

	<p>Washingtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: amerykańska wojna o niepodległość (rewolucja amerykańska), Deklaracja niepodległości <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny wojny kolonii z Wielką Brytanią wymienić główne postanowienia Deklaracji niepodległości 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: "bostońska herbatka" opłaty stemplowe, ojcowie założyciele, Kongres, Izba Reprezentantów, Senat, prezydent <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia Konstytucji Stanów Zjednoczonych i opisać kompetencje poszczególnych organów władzy wskazać na mapie kolonie, które weszły w skład Stanów Zjednoczonych Ameryki 	<p>Kontynentalny, Drugi Kongres Kontynentalny, ojcowie założyciele</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w których zapisach Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki zostały odzwierciedlone główne idee epoki oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcie: pokój paryski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać udział Polaków w amerykańskiej wojnie o niepodległość wymienić państwa, które przyłączyły się do konfliktu po stronie kolonii wymienić postanowienia pokoju paryskiego wskazać na mapie: Boston, Filadelfię, Savannah, Trenton 	amerykańskiej
Rewolucja francuska (rozdz. 32)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 14 VII 1789 postacie: Ludwika XVI, Marii Antoniny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1789, 1791 postacie: Emmanuela Josepha Sieyès'a, Marie Josepha de La Fayette'a <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1792, 1793, 1793–1794 postacie: Maksymiliana Robespierre'a <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1795, 1795–1799 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Istota Najwyższa, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Olympe de Gouges <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Deklaracja praw kobiety

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Bastylia, Stany Generalne, Wersal, burżuazja, stan trzeci <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Ludwik XVI zwołał Stany Generalne wyjaśnić, dlaczego zdobycie Bastylii jest uważane za początek rewolucji francuskiej 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Zgromadzenie Narodowe, Zgromadzenie Konstytucyjne (Konstytuanta), Gwardia Narodowa, Deklaracja praw człowieka i obywatela <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować społeczne, gospodarcze i polityczne przyczyny wybuchu rewolucji we Francji wymienić główne założenia Deklaracji praw człowieka i obywatela wskazać punkty Deklaracji praw człowieka i obywatela odwołujące się do głównych haseł oświecenia wymienić symbole rewolucji francuskiej 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: monarchia konstytucyjna, Zgromadzenie Prawodawcze, dyktatura, gilotyna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować główne założenia konstytucji francuskiej z 1791 r. wyjaśnić, o co został oskarżony Ludwik XVI omówić symboliczne znaczenie, jakie miało dla rewolucjonistów ścięcie Ludwika XVI 	<p>przewrót termidoriański, dyktatoriat, Rada Pięciuset, Rada Starszych</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić reakcję międzynarodową na sytuację we Francji wyjaśnić, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego omówić skutki rewolucji francuskiej 	<p>i obywatelki</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie rewolucji francuskiej w dziejach Europy
Rzeczpospolita w XVIII w.					
Rzeczpospolitą w czasach saskich (rozdz. 34)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1697, 1733 postacie: Augusta II Mocnego, Augusta III 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1700–1721, 1704, 1709, 1717 postać: Stanisława Leszczyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1702, 1715, 1720 postać: Michała Radziejowskiego rezultat i konsekwencje bitwy pod Kliszowem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1732, 1740 postacie: Stanisława Ledóchowskiego, Michała Fryderyka Czartoryskiego, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Henryka Brühla <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dobra stołowe, Kamera

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: podwójna elekcja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze przejawy kryzysu wewnętrznego Rzeczypospolitej za rządów Sasów 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wielka wojna północna, koterie, konfederacja sandomierska, sejm niemy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić okoliczności objęcia tronu przez Stanisława Leszczyńskiego scharakteryzować sytuację polityczną w Rzeczypospolitej w czasie wielkiej wojny północnej wymienić postanowienia sejmu niemego podać przyczyny redukcji liczby wojska w Rzeczypospolitej uchwalonej na sejmie niemy 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: konfederacja tarnogrodzka, konfederacja generalna, pogłówny, układ w Poczdamie znaczenie bitwy pod Kliszowem dla działań w czasie wielkiej wojny północnej na terenie Rzeczypospolitej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować skutki społeczne i gospodarcze udziału Rzeczypospolitej w wielkiej wojnie północnej wyjaśnić, jak odbywała się ingerencja obcych państw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w czasach saskich 	<p>Jana Klemensa Branickiego, Karola Stanisława Radziwiłła, Stanisława Konarskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: hiberna, wojna o sukcesję polską, Familia, republikanci, pijarzy, Collegium Nobilium <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować programy stronnictw politycznych, które działały w okresie panowania Augusta III wyjaśnić, na czym polegała reforma szkolnictwa opracowana przez Stanisława Konarskiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić działalność polityczną Stanisława Leszczyńskiego w okresie wojny północnej
I rozbiór Rzeczypospolitej (rozd. 35)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1764, 1772 postacie: Stanisława Augusta 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1767, 1768–1772 postacie: Nikołaja Repnina, Michała Krasińskiego, Józefa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1773–1775 postać: Adama Ponińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: sejm rozbiorowy, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Michała Hieronima Radziwiłła, Ottona Magnusa von Stackelberga 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Kajetana Sołtyka, Józefa Andrzeja Załuskiego, Samuela Korsaka

	<p>Poniatowskiego, Tadeusza Rejtana, Katarzyny II Wielkiej</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: sejm konwokacyjny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności wyboru na króla Stanisława Augusta Poniatowskiego • wymienić uczestników I rozbioru Rzeczypospolitej • wskazać na mapie ziemie utracone przez Rzeczypospolitą w wyniku I rozbioru 	<p>Pułaskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dysydenci, konfederacje dysydenckie, prawa kardynalne, konfederacja barska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić prawa kardynalne • podać przyczyny zawiązania konfederacji barskiej • przedstawić postulaty konfederatówbarskich • wskazać na mapie obszary objęte walką zbrojną w czasie wojny domowej 1768–1772 • wyjaśnić rolę Rosji w elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego 	<p>Rada Nieustająca</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia sejmu rozbiorowego • scharakteryzować postawę posłów podczas obrad sejmu rozbiorowego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: departament <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy prawa kardynalne wzmocniły czy osłabiały państwo, oraz uzasadnić swoją opinię • wyjaśnić wizję artystyczną sejmu rozbiorowego stworzoną przez Jana Matejkę na obrazie <i>Rejtan. Upadek Polski</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić postawę Tadeusza Rejtana na sejmie rozbiorowym
<p>Kultura oświecenia w czasach</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1765, 1773 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1770 • postacie: Juliana Ursyna 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1775 • postacie: Grzegorza 		<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Biblioteka Załuskich

<p>stanisławowski ich (rozdz. 36)</p>	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Hugona Kołłątaja, Ignacego Krasickiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: czasy stanisławowski e, Szkoła Rycerska, Komisja Edukacji Narodowej (KEN) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego król utworzył Szkołę Rycerską wyjaśnić, w jakim celu została powołana Komisja Edukacji Narodowej 	<p>Niemcewicz, Franciszka Bohomolca, Ignacego Potockiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: obiady czwartkowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego obiady czwartkowe zwane były „obiadami rozumnymi” podać miejsca, w których odbywały się obiady czwartkowe omówić zadania, które stawiała nauczycielom Komisja Edukacji Narodowej 	<p>Piramowicza, Adama Naruszewicza</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić strukturę instytucji oświatowych, których pracę miała nadzorować Komisja Edukacji Narodowej wyjaśnić, w jakim celu powstało Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych wskazać przeszkody, które utrudniały pracę Komisji Edukacji Narodowej wskazać różnicę między obiadami czwartkowymi i spotkaniami w salonach literackich Europy Zachodniej 		<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić dorobek kulturalny Rzeczypospolitej za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego
---	---	---	---	--	---

<p>Sejm Wielki i Konstytucja 3 maja (rozd. 37)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1791, 1793 • postacie: Hugona Kołłątaja, Stanisława Staszica <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Konstytucja 3 maja, Sejm Wielki (Sejm Czteroletni), kadencja sejmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia Konstytucji 3 maja • wyjaśnić, jak doszło do II rozbioru Rzeczypospolitej • wskazać na mapie ziemie utracone przez Rzeczypospolitą w II rozbiorze • wyjaśnić, dlaczego Austria nie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1788–1792, 1789 • postacie: Stanisława Małachowskiego, Jana Dekerta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: reforma skarbowo-wojskowa, sejm skonfederowany, unifikacja, Straż Praw, jurysdykcja, czarna procesja, ustawa o miastach królewskich, ustawa rządowa, gołota (nieposesjonaci), instrukcje poselskie, ustawa o reformie sejmików <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego część szlachty była przeciwna reformom dotyczącym miast i mieszczaństwa • wyjaśnić cel zorganizowania czarnej procesji • scharakteryzować reformy Sejmu Wielkiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1792 • postacie: Stanisława Kostki Potockiego, Ignacego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Michała Poniatowskiego, Jacka Małachowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: stronnictwo patriotyczne (republikańskie), stronnictwo hetmańskie, stronnictwo królewskie (dworskie), ofiara dziesiątego grosza, konfederacja targowicka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić trudności, jakie napotymano przy realizacji reformy skarbowo-wojskowej • scharakteryzować programy i działalność stronnictw na Sejmie Wielkim 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Józefa Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: aklamacja, diariusz, Order Virtuti Militari <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego przeciwnicy Konstytucji 3 maja uważali, że była ona zamachem stanu • omówić przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja • wyjaśnić, dlaczego król Stanisław August przystąpił do konfederacji targowickiej • wskazać na mapie Zieleńce i Dubienkę • ocenić postawę szlachty w trakcie sejmu rozbiorowego w 1793 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Stanisława Bielińskiego, Jakoba Johanna Sieversa, Ludwiga Heinricha Buchholtza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wizję artystyczną stworzoną przez Jana Matejkę na obrazie <i>Konstytucja 3 maja 1791 r.</i> • ocenić, czy postanowienia Konstytucji 3 maja były zgodne z ideami oświecenia
--	---	--	--	--	---

	uczestniczyła w II rozbiórce Rzeczypospolitej				
Insurekcja kościuszkowska i III rozbiór Rzeczypospolitej (rozdz. 38)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1794, 1795 • postacie: Tadeusza Kościuszki, Wojciecha Bartosa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: insurekcja, naczelnik siły zbrojnej narodowej, kosynierzy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do wybuchu powstania kościuszkowskiego • omówić przebieg bitwy pod Raclawicami • podać przyczyny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Uniwersał połaniecki, klub jakobinów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia Uniwersału połanieckiego i wyjaśnić, w jaki sposób zmienił on sytuację chłopów • omówić przebieg wydarzeń w Warszawie i Wilnie w czasie insurekcji kościuszkowskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Antoniego Madalińskiego, Aleksandra Suworowa, Ignacego Zakrzewskiego, Józefa Zabięły, Józefa Ankwicza, Józefa Kazimierza Kossakowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rada Zastępcza Tymczasowa, Sąd Najwyższy Kryminalny, rzeź Pragi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować nastroje polityczne wśród mieszkańców stolicy i podejmowane przez nich działania • omówić przebieg wydarzeń w czasie powstania kościuszkowskiego z uwzględnieniem najważniejszych bitew • wskazać na mapie Raclawice, Szczekociny, Połaniec, Maciejowice, Radoszyce, Grodno 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Ignacego Działyńskiego, Jędrzeja Kapostasa, Józefa Wybickiego, Józefa Pawlikowskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Prusy przystąpiły do tłumienia insurekcji • scharakteryzować przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego, uwzględniając ich aspekt polityczny, społeczny i militarny • ocenić straty terytorialne i ludnościowe, jakie poniosła Rzeczypospolita na rzecz Rosji, Austrii i Prus w 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1798 • postacie: Osipa Igelströma, Aleksandra Tormasowa, Iwana Fersena, Tomasza Wawrzeckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: konwencja petersburska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia konwencji petersburskiej • ocenić panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego • ocenić postawę i dokonania Tadeusza Kościuszki

	<p>klęski powstania kościuszkowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie ziemie, które utraciła Rzeczpospolita w III rozbiorze 			wyniku III rozbioru	
Epoka napoleońska					
System napoleoński w Europie (rozd. 40)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1799, 1804, 1807 postacie: Napoleona Bonaparte, Józefiny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pierwszy konsul, referendum, cesarz Francuzów, Kodeks Napoleona <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do wprowadzenia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1805, 1806 postacie: Aleksandra I, Franciszka II, Fryderyka Wilhelma III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zamach 18 brumaire'a, bitwa trzech cesarzy, Związek Reński, protektorat <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić skutki bitwy pod Austerlitz wyjaśnić, w jakim celu utworzono Związek Reński wymienić główne państwa należące do Związku Reńskiego wskazać na mapie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1800, 1801 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Bank Francji, „szlachta zasług”, konkordat <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować politykę wewnętrzną Napoleona wymienić postanowienia konkordatu podpisanego przez Napoleona ze Stolicą Apostolską 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: system napoleoński <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak funkcjonował system napoleoński w Europie wymienić państwa zależne od Francji oraz takie, na których tronach zasiedli członkowie rodziny Napoleona 	

	<p>konsulatu we Francji</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności, w których doszło do koronacji cesarskiej Napoleona • wymienić główne zasady z Kodeksu Napoleona • wymienić postanowienia pokoju w Tylży 	<p>Austerlitz, Jenę, Auerstedt, Iławę Pruską, Frydland, Tylżę</p>			
<p>Legiony Polskie we Włoszech (rozd. 41)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1797 • postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego • słowa <i>Pieśni Legionów Polskich</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: <i>Pieśń Legionów Polskich</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1802 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dezercja, półbrygady, legie, bataliony, Republika Lombardzka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne punkty porozumienia z Republiką Lombardzką w sprawie utworzenia Legionów Polskich • wyjaśnić, dlaczego doszło do rozwiązania Legionów Polskich 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Armia Renu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić polskie, włoskie i francuskie elementy umundurowania żołnierzy Legionów Polskich we Włoszech • opisać sytuację legionistów na Santo Domingo • wyjaśnić przyczyny wysokiej śmiertelności legionistów na Santo Domingo 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Legia Honorowa, korpus posiłkowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić stosunek Napoleona do polskich jednostek wojskowych walczących u jego boku 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1796–1797, 1806, 1808 • postać: Waleriana Działoszyckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Zgromadzenie Centralne (Centralizacja Lwowska), Legia Polsko-Włoska, Legia Nadwiślańska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić sytuację polskich środowisk

	<p>dlatego doszło do powstania Legionów Polskich we Włoszech</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie <i>Pieśni Legionów Polskich</i> dla budzenia ducha patriotycznego wielu pokoleń Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego polscy legionści zostali wysłani na Santo Domingo • wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew stoczonych z udziałem Legionów Polskich 			niepodległościowyc h po III rozbiorze
Księstwo Warszawskie (rozd. 42)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1807, 1815 • postacie: Józefa Poniatowskiego, Fryderyka Augusta I <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sprawa polska, Księstwo Warszawskie, Wolne Miasto Gdańsk, kongres wiedeński 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1806–1807, 1809, 1812 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wojna austriacko-francuska, pokój w Schönbrunn, Nowa Galicja, Wielka Armia, Komisja Rządząca, Rada Stanu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego • wskazać na mapie ziemie przyłączone do Księstwa Warszawskiego w 1809 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1813 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: bitwa narodów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na jakich aktach prawnych była wzorowana konstytucja Księstwa Warszawskiego • omówić udział żołnierzy polskich pod dowództwem księcia Józefa Poniatowskiego w bitwie pod Lipskiem • rozstrzygnąć, czy Polacy byli najwierniejszymi sojusznikami Napoleona, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kontrybucja, Rada Najwyższa Tymczasowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację społeczno-gospodarczą Księstwa Warszawskiego • wyjaśnić, co znaczyło powiedzenie, że w Księstwie Warszawskim „chłopom zdjęto 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić stosunek Napoleona do sprawy polskiej

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia pokoju w Tylży dotyczące ziem polskich wskazać na mapie terytorium Księstwa Warszawskiego w 1807 i 1809 r. wyjaśnić przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować udział żołnierzy polskich w kampanii napoleońskiej 1812 r. 	<p>i uzasadnić swoje zdanie</p>	<p>kajdany z nóg wraz z butami”</p>	
Upadek Napoleona (rozd. 43)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1812, 1815 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Wielka Armia, taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, bitwa pod Waterloo 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1814 postać: Ludwika XVIII <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Mały Kapral, szósta koalicja antyfrancuska, bitwa narodów, pokój zawarty w Paryżu w 1814 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaki wpływ na klęskę Napoleona w Rosji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1 III 1815 – 18 VI 1815 postacie: Arthura Wellesleya (lorda Wellingtona), Gebharda Blüchera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Karta konstytucyjna, sto dni Napoleona <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1821 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić znaczenie bitwy pod Waterloo w dziejach Francji i Europy wyjaśnić, w jakich okolicznościach zmarł Napoleon Bonaparte wymienić 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić Napoleona I i przedstawić jego znaczenie w dziejach Francji i Europy

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do klęski wyprawy Napoleona na Moskwę • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do upadku Napoleona 	<p>miały warunki pogodowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego zdobycie Moskwy przez Napoleona nie przyniosło sukcesu całej wyprawie do Rosji • scharakteryzować skutki wyprawy Napoleona do Rosji • wskazać na mapie miejsca walk Wielkiej Armii w 1812 r. i trasę jej odwrotu • scharakteryzować zmiany w sytuacji międzynarodowej w 1813 r. • omówić postanowienia pokoju zawartego w Paryżu w 1814 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie nastroje w społeczeństwie francuskim wywołał powrót z emigracji Ludwika XVIII, starej arystokracji i duchowieństwa katolickiego • wyjaśnić, jak doszło do powrotu Napoleona do Paryża • omówić przyczyny klęski armii francuskiej pod Waterloo • wskazać na mapie wyspę Elbę, trasę powrotu Napoleona do Paryża, Waterloo 	<p>pozytywne skutki epoki napoleońskiej dla Francji i Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Wyspę Świętej Heleny 	
--	--	---	--	--	--

Ślady czasu. Historia
3 klasa liceum ogólnokształcącego i technikum
zakres podstawowy
Kryteria oceniania – propozycja

Poniższy zestaw wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny uwzględnia planowane osiągnięcia ucznia w zakresie wiedzy i umiejętności zawarte w rozkładzie materiału i planie wynikowym zintegrowanym z serią *Ślady czasu*. Zestaw ten to jedynie propozycja. Nauczyciel może wykorzystać

przedstawiony podział wymagań w swojej pracy dydaktycznej lub zmodyfikować go tak, by w pełni odpowiadał on specyfice klasy i indywidualnym możliwościom uczniów, z którymi pracuje.

Wymagania edukacyjne uwzględnione w poniższych kryteriach oceniania są zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum, przygotowaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i zawartą w rozporządzeniu z dnia 8 marca 2022 r., zmienioną rozporządzeniem z dnia 28 czerwca 2024 r.

Temat lekcji	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
		Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
Europa i świat po kongresie wiedeńskim					
Kongres wiedeński (rozd. 1)	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1814–1815 • postacie: Klemensa von Metternicha, Aleksandra I Romanowa, Charles’a de Talleyranda • państwa uczestniczące w kongresie • założycieli Świątego Przymierza i cele jego działania • zmiany terytorialne, 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Fryderyka Wilhelma III Hohenzollerna, Franciszka I Habsburga • zasady ładu wiedeńskiego Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: koncert mocarstw / kwintet mocarstw, 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Roberta Stewarta (wicehrabiego Castlereagh), Ludwika XVIII Burbona Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Związek Niemiecki • dlaczego na kongresie nie reaktywowano 	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Wielka Brytania zabiegała o tzw. strategiczne terytoria na mapie świata Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego dyplomacji Wielkiej Brytanii zależało na realizacji idei równowagi sił w Europie • wyjaśnić, dlaczego przywrócenie wcześniej 	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie ekumenizm Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie dwie nieformalne koalicje zawiązały się jeszcze przed rozpoczęciem obrad kongresu wiedeńskiego • wyjaśnić, dlaczego separatyzm regionalny utrudniał realizację idei zjednoczenia

	<p>które się dokonały w wyniku postanowień kongresu wiedeńskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: równowaga sił, legitymizm, restauracja • cel powstania Świątego Przymierza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne postanowienia kongresu wiedeńskiego 	<p>polityka reakcji, ład wiedeński / system wiedeński</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny i konsekwencje decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić główne zasady, na jakich opierał się ład wiedeński • wskazać na mapie zmiany terytorialne wprowadzone po kongresie wiedeńskim • omówić postanowienia kongresu wiedeńskiego dotyczące ziem polskich 	<p>Rzeszy Niemieckiej i nie podjęto decyzji o powstaniu zjednoczonych Włoch</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego kongres wiedeński nazwano „tańczącym kongresem” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę władców Rosji, Austrii i Prus w Świątym Przymierzu • wyjaśnić wpływ „stu dni” Napoleona na obrady kongresu wiedeńskiego 	<p>panujących dynastii na trony europejskie nie oznaczało powrotu do stanu sprzed 1789 r., czyli do feudalnych stosunków społecznych i dawnych systemów politycznych</p>	<p>Włoch</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić, czy słusznie kongres wiedeński jest uważany za najważniejsze spotkanie przywódców XIX-wiecznej Europy
<p>Cywilizacja przemysłowa w pierwszej połowie XIX w. (rozd. 2)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1769, 1825 • postaci: Jamesa Watta, George’a Stephensona, Samuela Morse’a • państwa, w których najwcześniej dokonała się 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1807, 1837 • postać: Roberta Fultona • gałęzie przemysłu, które się rozwinęły w wyniku industrializacji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1785 • postać: Edmunda Cartwrighta • państwa, w których w pierwszej połowie XIX w. nastąpił największy przyrost ludności 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • trasę pierwszego rejsu statkiem parowym • trasę pierwszej towarowej linii kolejowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: społeczeństwo ery industrialnej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić konsekwencje rozwoju przemysłu dla środowiska przyrodniczego • scharakteryzować narastanie dysproporcji między strefami rozwoju i

	<p>rewolucja przemysłowa</p> <ul style="list-style-type: none"> wynalazki, które przyspieszyły proces produkcji skutki rewolucji przemysłowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rewolucja przemysłowa, cywilizacja przemysłowa, wolny rynek, fabryka, parowóz, telegraf, urbanizacja, burżuazja, proletariatus, inteligencja wpływ rewolucji przemysłowej na gospodarkę dłaczego rewolucja przemysłowa najwcześniej dokonała się w Wielkiej Brytanii wpływ rewolucji przemysłowej na społeczeństwo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, który z wynalazków miał największe znaczenie dla rozwoju 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rewolucja agrarna, płodozmian, parowiec, drobnomieszczaństwo na czym polegała rewolucja agrarna wpływ płodozmianu na zwiększenie uprawianego arealu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie najważniejsze centra przemysłowe pierwszej połowy XIX w. wskazać na mapie obszary, na których rewolucja przemysłowa dokonała się najpóźniej i na mniejszą skalę wyjaśnić, w jaki sposób wynalazki pierwszej połowy XIX w. przyczyniły się do 	<p>mieszkającej w miastach</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: mechaniczne krosno, omnibus, kultura miejska, margines społeczny, wolne zawody dłaczego okres przełomu XVIII i XIX w. oraz pierwszej połowy XIX w. nazywamy wiekiem pary przyczyny i następstwa zmian w organizacji procesu produkcji oraz handlu i obrocie pieniędzmi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ rewolucji przemysłowej na krajobraz kulturowy scharakteryzować zmiany struktury społecznej związane z rewolucją przemysłową 	<ul style="list-style-type: none"> wpływ zmian w gospodarce na życie codzienne ludności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego rewolucja przemysłowa przyczyniła się do migracji ludności 	<p>zacołania w pierwszej połowie XIX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać pozytywne i negatywne konsekwencje rewolucji przemysłowej dla społeczeństwa i środowiska naturalnego
--	---	--	--	---	--

	cywilizacyjnego w pierwszej połowie XIX w.	rozwoju komunikacji i transportu			
Nurty ideowe i kultura w pierwszej połowie XIX w. (rozd. 3)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1848 • postacie: Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Wolfganga Amadeusza Mozarta, Ludwiga van Beethovena, Fryderyka Chopina, Giuseppe Verdiego, Eugène'a Delacroix, Francisca Goi, George'a Byrona, Johanna Wolfganga Goethego, Adama Mickiewicza, Wiktora Hugo, Hansa Christiana Andersena oraz ich najważniejsze dokonania • nowe idee społeczno-polityczne, które narodziły się w pierwszej połowie XIX w. • nowe prądy kulturowe pod koniec XVIII i w pierwszej połowie XIX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Edmunda Burke'a, Alexisa de Tocqueville'a, Johna Stuarta Milla, Pierre'a Josepha Proudhona, Claude'a Henriego Saint-Simona, Charles'a Fouriera, Roberta Owena, Louisa Auguste'a Blanqui, Jacques'a-Louisa Davida, Friedricha Schillera, Caspara Davida Friedricha oraz ich najważniejsze dokonania • cechy sztuki klasycystycznej i romantycznej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: falanstery, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1818 • postacie: Bertela Thorvaldsena, Jeana-Auguste'a-Dominique'a Ingres'a, Antonia Canovy, Felixa Mendelssohna-Bartholdy'ego, Gioacchina Rossiniego, Niccola Paganiniego oraz ich najważniejsze dokonania <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: familister, furieryści, sztuka użytkowa • przyczyny narodzin ideologii liberalnej i konserwatywnej • dlaczego anarchiści domagali się likwidacji państwa • różnicę między socjalizmem i komunizmem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Ferenc Liszta, Roberta Schumanna, Johanna Brahmsa, Aleksandra Puszkina, Sándora Petőfiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: styl biedermeier, marszand • dlaczego nastąpił odwrót od klasycyzmu i coraz większą popularnością cieszył się romantyzm • przyczyny popularności stylu biedermeier <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przemiany w kulturze europejskiej pierwszej połowy XIX w. • wyjaśnić przyczyny rozwoju mecenatu mieszczańskiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Pierre'a Josepha Proudhona uważa się za prekursora feminizmu • wyjaśnić, dlaczego teorie głoszone przez furierystów nie zyskały szerszego poparcia społecznego

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konserwatyzm, liberalizm, socjalizm, anarchizm, <i>Manifest komunistyczny</i>, komunizm, klasycyzm, romantyzm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady dzieł sztuki klasycystycznej i romantycznej 	<p>feminizm, nacjonalizacja, rewolucja socjalna, neoklasycyzm</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny narodzin socjalizmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić główne założenia konserwatyizmu i liberalizmu • scharakteryzować idee odwołujące się do kwestii robotniczych • scharakteryzować sztukę klasycystyczną • wymienić główne cechy sztuki romantycznej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać poglądy socjalistów, komunistów i anarchistów • rozpoznać dzieła malarstwa, rzeźby, architektury klasycystycznej • rozpoznać cechy romantyzmu w sztuce, architekturze, muzyce i literaturze 		
<p>Wiosna Ludów 1848–1849 (rozd. 5)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1848 • postacie: Ludwika Filipa I, Karola Ludwika Napoleona Bonaparte – Napoleona III • przyczyny wybuchu Wiosny Ludów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: II 1848 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: monarchia lipcowa, rewolucja lutowa, Zgromadzenie Prawodawcze, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 22 II 1848, 1852 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bankiety polityczne, warsztaty narodowe, uwłaszczenie chłopów 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić państwa europejskie, w których nie doszło w latach 1848–1849 do wystąpień rewolucyjnych i wyjaśnić, dlaczego tak się stało 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonać bilansu wystąpień rewolucyjnych w czasie Wiosny Ludów w Europie • opisać rolę prasy w propagowaniu haseł Wiosny Ludów

	<ul style="list-style-type: none"> • państwa, w których doszło do wystąpień w czasie Wiosny Ludów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: II Republika Francuska, prezydent, zamach stanu, II Cesarstwo Francuskie • dlaczego daczego krytykowane Ludwika Filipa I • dlaczego Karol Ludwik Napoleon Bonaparte wygrał wybory prezydenckie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie kraje, które objęła Wiosna Ludów 	<p>powszechne głosowanie, kadencja, plebiscyt, abdykacja</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować ogólnoeuropejskie tendencje sprzyjające wybuchowi Wiosny Ludów • omówić wydarzenia rewolucji lutowej we Francji 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie powiedzenia: „Widać, że cesarz nie zamarzył pod Moskwą” 		
<p>Ameryka Północna i Południowa w pierwszej połowie XIX w. (rozd. 6)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tzw. amerykańskie cechy: etos pracy, duch pionierski, kult wzajemnej pomocy i indywidualnego sukcesu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kampania wyborcza, farmy, stany, Jankesi • wpływ rozbudowy infrastruktury 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1812–1814 • czas powstania hymnu narodowego i flagi Stanów Zjednoczonych <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mormoni, amerykańska tożsamość • rolę akcji osiedleńczej, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1836, 1850 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie stany Teksas i Kalifornię przyłączone do USA po wojnie z Meksykiem 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • że rozrost terytorialny USA dokonywał się kosztem ludności autochtonicznej – Indian <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rozwój terytorialny USA w pierwszej połowie XIX w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać proces demokratyzacji USA z procesem demokratyzacji w państwach europejskich w pierwszej połowie XIX w.

	<p>kolejowej na rozwój Stanów Zjednoczonych</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie czynniki miały wpływ na wzrost populacji USA w pierwszej połowie XIX w. 	<p>aneksji, wojen w procesie powiększania terytorium Stanów Zjednoczonych</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ rewolucji przemysłowej na rozwój gospodarczy USA w pierwszej połowie XIX w. 			
Ziemie dawnej Rzeczypospolitej w latach 1815–1848					
Ziemie dawnej Rzeczypospolitej w latach 1815–1830 (rozd. 7)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1815 • postacie: cara Aleksandra I / króla Aleksandra II, wielkiego księcia Konstantego, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Nikołaja Nowosilcowa, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Fryderyka Chopina • decyzje kongresu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1816, 1818, 1828 • postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Tadeusza Czackiego, Tomasza Zana, Alojzego Felińskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Stanisława Staszica <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1817, 1825 • postacie: Józefa Maksymiliana Ossolińskiego, Antoniego Radziwiłła, Józefa Zajączka, Jana i Jędrzeja Śniadeckich • herb Królestwa Polskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Królestwo Galicji i Lodomerii, gubernator, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Stanisława Skarbka, Leona Ludwika Sapiehy, Ludwika Geyera, Stanisława Kostki Potockiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Galicyjskie Towarzystwo Gospodarcze, Galicyjskie Towarzystwo Kredytowe Ziemskie, minister wyznań i oświecenia publicznego, Łódzki Okręg Przemysłowy, lojalizm 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Stanisława Wodzickiego, Rajmunda Rembielińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Zgromadzenie Reprezentantów, Senat Rządzący • znaczenie Rzeczypospolitej Krakowskiej dla polskiego życia kulturalnego i patriotycznego

	<p>wiedeńskiego w sprawie ziem polskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • główne postanowienia zawarte w konstytucji Królestwa Polskiego • zasięg terytorialny i położenie na mapie Wielkiego Księstwa Poznańskiego, Wolnego Miasta Krakowa / Rzeczypospolitej Krakowskiej, Królestwa Polskiego / Kongresowego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków / Rzeczypospolita Krakowska, Królestwo Polskie / Kongresowe, autonomia, namiestnik, Kresy, konstytucja oktrojowana, Rada Stanu, immunitet parlamentarny, Rada Administracyjna, Uniwersytet Warszawski / 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: gubernie zachodnie, ziemie zabrane, kurator, Liceum Krzemienieckie, Towarzystwo Filomatyczne, Towarzystwo Filaretów, Bank Polski, Giełda Kupiecka, polityka etatystyczna, Kanał Augustowski, Towarzystwo Przyjaciół Nauk • różnicę w sytuacji politycznej ziem zabranych i Królestwa Polskiego • dlaczego ukaz carski zabronił działalności Towarzystwa Filomatycznego i Towarzystwa Filaretów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić kompetencje władcy w świetle konstytucji 	<p>Galicyjski Sejm Stanowy, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Uniwersytet Lwowski, komisarze państw zaborczych, landrat, Uniwersytet Wileński, Towarzystwo Kredytowe Ziemskie w Warszawie</p> <ul style="list-style-type: none"> • w czym przejawiała się autonomia Wielkiego Księstwa Poznańskiego w ramach Królestwa Prus • na czym miała polegać „opieka trzech mocarstw” nad Rzeczypospolitą Krakowską <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację polityczną ziem polskich wchodzących w skład zaboru pruskiego • wymienić postanowienia władz pruskich dotyczące organizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Galicja do lat 50. XIX w. była najbardziej zapóźnionym cywilizacyjnie i kulturowo obszarem ziem polskich • dlaczego pieśń <i>Boże, coś Polskę...</i> była manifestem lojalizmu wobec króla Aleksandra II (cara Aleksandra I) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób herb Królestwa Polskiego ukazuje zależność Królestwa Kongresowego od Imperium Rosyjskiego • wyjaśnić znaczenie Lwowa jako stolicy Królestwa Galicji i Lodomerii • wskazać na mapie Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków / Rzeczypospolitą Krakowską, Królestwo Polskie / Kongresowe, Królestwo Galicji i Lodomerii, okręg tarnopolski, Wieliczkę, obwód białostocki, Lwów, Krzemieniec, Wilno, Łódzki Okręg 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić sytuację polityczną Rzeczypospolitej Krakowskiej • ocenić stosunek Polaków do cara Aleksandra I • ocenić politykę cara Aleksandra I wobec Królestwa Polskiego
--	--	--	--	---	---

	<p>Aleksandryjski</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego nadzieje Polaków na restytucję Rzeczypospolitej podczas kongresu wiedeńskiego nie zostały spełnione • rolę Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w rozwoju gospodarczym Królestwa Polskiego • dlaczego Uniwersytet Warszawski nazywano Aleksandryjskim <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie podziału Księstwa Warszawskiego • opisać ustrój Królestwa Polskiego 	<p>Królestwa Polskiego z 1815 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić swobody obywatelskie, które konstytucja gwarantowała mieszkańcom Królestwa Polskiego • wyjaśnić, jaką rolę w zachowaniu polskiej kultury na ziemiach zabranych odegrało Liceum Krzemienieckie • omówić sytuację chłopów w Królestwie Polskim 	<p>Wielkiego Księstwa Poznańskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić działalność Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w dziedzinie gospodarki w Królestwie Polskim 	<p>Przemysłowy, Kanał Augustowski</p>	
<p>Powstanie listopadowe (rozd. 8)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1830–1831, 29/30 XI 1830, X 1831 • postacie: Mikołaja I, Waleriana 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XII 1828, 25 I 1831 • postacie: Nikołaja Nowosilcowa, Adama Jerzego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1819, II 1831 • postacie: Józefa Zaliwskiego, Iwana Dybicza, Józefa Bema, Iwana 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 20 XII 1830, V 1831 • postacie: Stanisława Potockiego, Maurycego Mochnackiego, Macieja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Dezyderego Chłapowskiego, Wacława Tokarza <p>Uczeń rozumie:</p>

	<p>Łukasieńskiego, Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego, Jana Skrzyneckiego, Józefa Sowińskiego, Emilii Plater</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny wybuchu powstania listopadowego • miejsca najważniejszych bitew w czasie powstania listopadowego • konsekwencje powstania listopadowego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konspiracja, Towarzystwo Patriotyczne, przysiężenie Wysockiego, Szkoła Podchorążych Piechoty, noc listopadowa, zesłania, konfiskaty, emigracja, stan wojenny, Cytadela <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić cele, jakie chcieli osiągnąć członkowie spisku 	<p>Czartoryskiego, Ignacego Prądzyńskiego, Jana Krukowieckiego, Joachima Lelewela</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dyktator, detronizacja, Rząd Narodowy, kunktator, naczelny wódz • międzynarodowy kontekst sytuacji politycznej w Królestwie Polskim w 1830 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przyczyny wybuchu powstania listopadowego • przedstawić przebieg nocy listopadowej • wyjaśnić przyczyny detronizacji cara Mikołaja I i dynastii Romanowów 	<p>Paskiewicza, Józefa Dwernickiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cenzura, opozycja legalna, „kaliszanie”, belwederczycy • przyczyny narastania nastrojów opozycyjnych w Królestwie Polskim w latach 1819–1830 • przyczyny klęski opozycji sejmowej • przyczyny braku rozwiązania sprawy chłopskiej przez sejm w czasie powstania <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Warszawę, Stoczek Łukowski, Olszynkę Grochowską, Iganie, Ostrołękę 	<p>Rybińskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: morale wojskowych, rebelia, Statut organiczny, noc paskiewiczowska, unifikacja • dlaczego wojskowi spiskowcy nie chcieli uczestniczyć w wykonaniu wyroku na wielkim księciu Konstantym • dlaczego o sukcesie nocy listopadowej przesądziło zdobycie Arsenалу • znaczenie regularnej armii w prowadzeniu działań zbrojnych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić międzynarodową reakcję na powstanie • przedstawić przebieg walk zbrojnych w czasie powstania 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie powstania listopadowego dla polskiej literatury i sztuki doby romantyzmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia, oraz uzasadnić swoją decyzję • wymienić utwory literackie, obrazy, pomniki tematycznie związane z powstaniem listopadowym
--	--	--	---	---	---

	<p>podchorążych</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić represje popowstaniowe w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych 				
<p>Wielka Emigracja (rozd. 9)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1831 postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Adama Mickiewicza państwa, w których osiedliło się najwięcej powstańców <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Wielka Emigracja, Hotel Lambert, dłaczego emigracja po powstaniu listopadowym nosi nazwę Wielkiej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Gromady Ludu Polskiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać rolę Paryża jako centrum życia kulturalnego Polaków na emigracji wskazać na mapie główne ośrodki Wielkiej Emigracji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Andrzeja Towiańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: mesjanizm, co oznacza sformułowanie: Polska „Chrystusem narodów” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić ideę polskiego mesjanizmu 	
<p>Powstanie krakowskie. Wiosna Ludów na ziemiach polskich (rozd. 10)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1846 postać: Jakuba Szeli, przyczyny wybuchu rabacji galicyjskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: rabacja galicyjska 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: II–III 1846 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: cyrkuł, dłaczego urzędnikom austriackim udało się podburzyć chłopów galicyjskich 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego powstanie chłopów z Choczołowa było przeciwieństwem rabacji galicyjskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie obszar, na którym 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Franza Stadiona 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić różne postawy polskich chłopów w Galicji wobec sprawy odzyskania niepodległości

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować okoliczności wybuchu i skutki rabacji galicyjskiej 	<p>przeciwko szlachcie</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić stosunek władz austriackich do Jakuba Szeli 	<p>doszło do wystąpień chłopskich w czasie rabacji galicyjskiej</p>		
<p>Spółceństwo i gospodarka na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. (rozd. 11)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1842, 1848, 1851 postacie: Dezyderego Chłapowskiego, Hipolita Cegielskiego główne ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich największe miasta na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. zmiany w rolnictwie na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: industrializacja, Zagłębie Dąbrowskie, Huta Bankowa, Zagłębie Staropolskie, Bank Polski, granica 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1823, 1834 postacie: Andrzeja Zamoyskiego, Karola Marcinkowskiego instytucje na terenie Wielkopolski wspierające polską działalność gospodarczą i polską kulturę <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: galanteria metalowa, klemensowczycy, latyfundia rolno-spożywcze, Ziemstwo Kredytowe, Bazar wpływ inwestora 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1816, 1846 postać: Jana Koźmiana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: akt regulacyjny, gospodarka rynkowa, rozwój kapitalistyczny, edykt królewski, edykt regulacyjny przyczyny zmian w strukturze wielkości gospodarstw chłopskich w Wielkopolsce znaczenie rozwoju gospodarczego zaboru pruskiego dla utrzymania polskości tych ziem wpływ 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ budowy Cytadeli w Warszawie na kierunki rozwoju miasta <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować rozwój Warszawy w pierwszej połowie XIX w. wyjaśnić znaczenie Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej dla mieszkańców i rozwoju gospodarczego ziem polskich scharakteryzować narodziny idei pracy organicznej omówić, w jaki sposób w Wielkopolsce realizowano ideę pracy organicznej analizować źródła statystyczne dotyczące demografii, urbanizacji, 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić zasługi Andrzeja Zamoyskiego dla rozwoju nowoczesnej myśli ekonomicznej na ziemiach polskich przedstawić rolę klemensowczyków w przemianach na polskiej wsi w pierwszej połowie XIX w. porównać warunki uwłaszczenia chłopów w Galicji i Wielkim Księstwie Poznańskim przedstawić dokonania gospodarcze i społeczne przedsiębiorczych Wielkopolan w pierwszej połowie

	<p>celna, Kolej Warszawsko-Wiedeńska, burżuazja, inteligencja, proletariat, manufaktura, praca organiczna, organicznicy</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie rozwoju kolei dla rozwoju gospodarczego ziem polskich • wpływ uwłaszczenia chłopów na migrację ludności ze wsi do miast <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakim celu powołano do życia poznański Bazar 	<p>państwowego na rozwój przemysłu w Królestwie Polskim</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ industrializacji na zmiany społeczne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować strukturę społeczną Królestwa Polskiego w pierwszej połowie XIX w. • przedstawić najważniejsze inwestycje gospodarcze w Królestwie Polskim • przedstawić warunki panujące na galicyjskiej wsi w pierwszej połowie XIX w. 	<p>wprowadzenia powszechnego obowiązku szkolnego w Prusach na likwidację problemu analfabetyzmu w zaborze pruskim i rozwój cywilizacyjny tych ziem</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać rozwój przemysłu ciężkiego w Zagłębiu Dąbrowskim i Zagłębiu Staropolskim • wyjaśnić wpływ zniesienia granicy celnej między Królestwem Polskim a Cesarstwem Rosyjskim na rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego 	<p>gospodarki, poziomu życia na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Zagłębie Dąbrowskie, Będzin, Czeladź, Dąbrowę – Hutę Bankową, Zagłębie Staropolskie, Kielce, Suchedniów, rzekę Kamienną, Warszawę, Żyrardów, Częstochowę, Sosnowiec, Szczebrzeszyn (Klemensów) 	<p>XIX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać poziom rozwoju gospodarczego ziem polskich w poszczególnych zaborach
<p>Kultura na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1800, 1822 • postacie: Stanisława Staszica, Fryderyka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1807–1814 • postacie: Izabeli Czartoryskiej, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1818 • postacie: Heleny Radziwiłłowej, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Kajetana Koźmiana, Jana Pawła Woronicza, Piotra 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Kazimierza Brodzińskiego, Abrahama Sterna

<p>ej w pierwszej połowie XIX w. (rozdz. 12)</p>	<p>Chopina, Stanisława Moniuszki, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Joachima Lelewela, Cypriana Kamila Norwida, Aleksandra Fredry – ich dzieła i dokonania</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: klasycyzm, romantyzm, wieszcz <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne nurty kultury polskiej w pierwszej połowie XIX w. • omówić główne cechy polskiego romantyzmu 	<p>rodzinę Raczyńskich, Samuela Bogumiła Lindego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Wojciecha Bogusławskiego, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Narcyzy Żmichowskiej – ich dzieła i dokonania</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mecenat artystyczny, Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Teatr Narodowy, Biblioteka Raczyńskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne ośrodki życia umysłowego, kulturalnego i artystycznego na ziemiach polskich w pierwszej 	<p>Józefa Elsnera, Seweryna Goszczyńskiego, Jakuba Kubickiego, Alojzego Felińskiego – ich dzieła i dokonania</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Puławy nazywano polskimi Atenami • znaczenie opracowania i publikacji <i>Słownika języka polskiego</i> przez Samuela Bogumiła Lindego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rolę mecenatu arystokratycznego w rozwoju kultury polskiej pod zaborami • wskazać elementy charakterystyczne dla architektury klasycystycznej w bryle budynku Belwederu (lub na przykładzie innej 	<p>Michałowskiego, Henryka Rodakowskiego – ich dzieła i dokonania</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jak klęska powstania listopadowego wpłynęła na kulturę polską <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie rezydencji Czartoryskich w Puławach dla zachowania kultury pod zaborami • ocenić rolę Stanisława Staszica w rozwoju polskiej nauki pierwszej połowy XIX w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę prac Joachima Lelewela w polskiej historiografii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegał spór klasyków z romantykami • wymienić wynalazki Abrahama Sterna • wyjaśnić rolę salonów literackich
--	---	--	--	--	--

		<p>połowie XIX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała działalność Towarzystwa Przyjaciół Nauk 	<p>budowli)</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejszych twórców klasycystycznych i romantycznych oraz ich dzieła 		
Europa i świat w drugiej połowie XIX i na początku XX w.					
Wojna krymska (rozd. 13)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1853–1856, 1853, 1856 • postacie: Mikołaja I, Napoleona III, Aleksandra II, Adama Jerzego Czartoryskiego, Adama Mickiewicza • przyczyny i rezultat wojny krymskiej • uczestników wojny krymskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cenzura, cieśniny czarnomorskie, strefa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1854, 1855 • postać: lorda Palmerstona • żądania, które Rosja postawiła Turcji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „żandarm Europy”, kongres paryski, ukaz, autokratyczny sposób rządzenia • dlaczego Mikołaja I nazywano „żandarmem Europy” • cele polityki imperialnej Rosji • jak zmieniłaby się pozycja Turcji, gdyby spełniła ona żądania Rosji • dlaczego Wielka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1859, 1861 • postać: Aleksandra Walewskiego • skutki wojny krymskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: panslawizm, idea Trzeciego Rzymu, mir, Gospodarstwo Mołdawskie, Gospodarstwo Wołoskie, Księstwo Rumunii • rolę idei Trzeciego Rzymu w polityce Rosji • dlaczego Mikołaj I nazwał Turcję „konającym człowiekiem” 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Aleksandra Hercena <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: „cienka czerwona linia” • cele polityczne Aleksandra Hercena • znaczenie oblężenia Sewastopola dla rezultatu wojny krymskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie nadzieje wiązali Polacy z wybuchem wojny krymskiej • wskazać na mapie Sewastopol, Mołdawię, Wołoszczyznę, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Aleksandra Mienszykowa, Michała Czajkowskiego (Sadyka Paszy) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Dywizja Kozaków Sułtańskich, Pułk Kozaków Sułtańskich, kondotierzy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić sposoby zaangażowania Polaków po stronie mocarstw zachodnich i Turcji

	<p>zdemilitaryzowana, autonomia, agitacja, dywersja, odwilż posewastopolska, poddaństwo, uwłaszczenie, samodzielnictwo</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny wojny krymskiej wyjaśnić skutki wojny krymskiej 	<p>Brytania, Francja, papieżstwo i Królestwo Sardynii zdecydowały się na udział w wojnie krymskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ wojny krymskiej na Świątę Przymierze <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić genezę wojny krymskiej scharakteryzować interesy państw uczestniczących w wojnie krymskiej przedstawić główne reformy Aleksandra II wymienić postanowienia kongresu paryskiego 1856 r. 	<ul style="list-style-type: none"> rolę floty czarnomorskiej w basenie Morza Czarnego dłaczego Rosja szerzyła ideę panslawizmu jaką rolę odgrywało prawosławie w zbliżeniu Rosji i Słowian na Bałkanach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na jakich zasadach przeprowadzono uwłaszczenie chłopów w Rosji przedstawić wpływ wojny krymskiej na dążenia niepodległościowe ludów bałkańskich 	<p>Synopę, Bosfor, Dardanele</p>	
<p>Wojna secesyjna (rozd. 14)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1860, 1861–1865, 1865 postacie: Abrahama Lincolna, Jeffersona 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1862, 1863 postacie: Roberta Lee, Thomasa Jacksona, Ulyssesa Granta, Williama Shermana <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1861 postać: Davida Portera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Amerykańskie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1867 postacie: Williama Henry’ego Sewarda, Nathana BedfordaForresta <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: WinfieldaScotta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: plan anakondy, system łupów <p>Uczeń potrafi:</p>

	<p>Davisa</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny wybuchu wojny secesyjnej • skutki wojny secesyjnej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Unia, państwo federacyjne, stan, abolicja, secesja, jankesi, konfederaci, amnestia, XIII poprawka do konstytucji, segregacja rasowa, rezerwaty • wpływ problemu niewolnictwa na wybuch wojny secesyjnej w USA • różnice społeczno-gospodarcze między Północą i Południem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: stany wolne, stany niewolnicze, republikanie, demokraci, Konfederacja, unioniści, Proklamacja emancypacji • dlaczego Południe sprzeciwiało się zniesieniu niewolnictwa • dlaczego Abraham Lincoln jest postrzegany jako męczennik walki o prawa człowieka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny wojny secesyjnej • scharakteryzować przebieg walk w trakcie wojny domowej w USA • przedstawić główne założenia konstytucji Skonfederowanych Stanów Ameryki 	<p>Stowarzyszenie Antyniewolnicze, Skonfederowane Stany Ameryki, taktyka spalonej ziemi, złoty wiek Ameryki, kongresmen</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego po zakończeniu wojny secesyjnej rozpoczął się okres zwany złotym wiekiem Ameryki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie wojny secesyjnej dla zniesienia niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych • wymienić prawa, które na mocy Proklamacji zniesienia niewolnictwa uzyskali czarnoskórzy mieszkańcy Ameryki 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Ku Klux Klan, rasizm, lincz, karabin wielostrzałowy • dlaczego wojna secesyjna pochłonęła aż 600 tys. ofiar, a ok. 1 mln żołnierzy zostało rannych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak wojna secesyjna wpłynęła na kondycję gospodarki amerykańskiej • podać przykłady segregacji rasowej w USA • wyjaśnić, w jakim celu biali Amerykanie utworzyli Ku Klux Klan • wskazać mapie Richmond, Gettysburg, Appomattox, Galveston, West Point, terytorium Konfederacji Unii 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady działalności filantropijnej amerykańskich milionerów • wyjaśnić, w jaki sposób Alaska została przyłączona do USA • omówić politykę władz Stanów Zjednoczonych względem rdzennej ludności
--	---	---	--	--	--

	<p>walczące strony w czasie wojny secesyjnej</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić konsekwencje wojny secesyjnej 				
Zjednoczenie Włoch (rozdz. 15)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1861 postacie: Giuseppe Garibaldi, Wiktora Emanuela II główne etapy procesu zjednoczeniowego państwa, które sprzyjały zjednoczeniu, oraz te, które były przeciwnikami zjednoczenia Włoch skutki zjednoczenia Włoch <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1858, 1859, 1860 postacie: Camilla Cavoura, Giuseppe Mazziniego, Henriego Dunanta Piusa IX <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: układ w Plombières, Królestwo Obojga Sycylii, garybaldczycy, Czerwony Krzyż cel układu zawartego przez Piemont z Francją wpływ rozwoju gospodarczego Królestwa Sardynii na objęcie przywództwa w procesie zjednoczeniowym dlaczego Napoleon III zawarł pokój z Austrią z pominięciem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1866, 1870 Henriego Dunanta, Franciszka II Burbona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dwie koncepcje zjednoczeniowe, więzień Watykanu dlaczego sukcesy militarne czerwonych koszul zaniepokoiły Camilla Cavoura dlaczego papież Pius IX ogłosił się więźniem Watykanu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić różnice między dwiema koncepcjami zjednoczenia Włoch 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dlaczego garybaldczycy zdobyli masowe poparcie społeczne dlaczego Giuseppe Garibaldi zrezygnował z marzeń o republice włoskiej dlaczego Turyn, a później Florencja były pierwszymi stolicami zjednoczonych Włoch <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić znaczenie plebiscytów w procesie zjednoczeniowym przedstawić proces zjednoczeniowy 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> różnicę między tożsamością lokalną a tożsamością narodową dlaczego walka o zjednoczenie stała się inspiracją i przykładem dla innych narodów Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy proces zjednoczenia Włoch stał w sprzeczności z ładem wiedeńskim

	<p>tożsamość narodowa, Piemont, <i>risorgimento</i>, plebiscyt, wyprawa tysiąca czerwonych koszul, Państwo Kościelne</p> <ul style="list-style-type: none"> dysproporcje w rozwoju gospodarczym państw włoskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić etapy zjednoczenia Włoch 	<p>Piemontczyków</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny utworzenia organizacji Czerwonego Krzyża <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić następstwa bitwy pod Solferino wskazać na mapie Magentę, Solferino, Custozę, Piemont, Lombardię, Wenecję, Neapol 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić wpływ Wiosny Ludów na idee zjednoczeniowe Włoch opisać wyprawę tysiąca czerwonych koszul scharakteryzować stosunek papieża Piusa IX do zjednoczenia Włoch wskazać na mapie Kalabrię, Toskanię, Parmę, Modenę, trasę wyprawy tysiąca czerwonych koszul 	Włoch	
Zjednoczenie Niemiec. Powstanie Austro-Węgier (rozd. 16)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1871 postacie: Ottona von Bismarcka, Wilhelma I Hohenzollerna rolę Prus w zjednoczeniu Niemiec dokonania Ottona von Bismarcka zmiany na mapie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1867, 1870–1871 postacie: Napoleona III, Helmutha von Moltke <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Małe Niemcy, Wielkie Niemcy, Związek Niemiecki, Związek Północnoniemiecki, depesza emska, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1862, 1866 postacie: Leopolda Hohenzollerna, Agenora Gołuchowskiego wydarzenia, które doprowadziły do zjednoczenia Niemiec <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Bawaria, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1864 postacie: Gyuli Andrássy'ego główne etapy zjednoczenia Niemiec <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Szlezwik, Holsztyn rolę konfliktu z Danią w procesie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: polityka <i>splendid isolation</i> (wspaniałego odosobnienia) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaki wpływ na sytuację w Europie miało powstanie Rzeszy Niemieckiej w XIX w. wyjaśnić rolę Agenora Gołuchowskiego

	<p>Europy, które się dokonały w latach 1866–1871</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: III Republika Francuska, II Rzesza, Rzesza Niemiecka, kanclerz, unia realna, państwo dualistyczne, Austro-Węgry, autonomia, lojalizm • stwierdzenie Ottona von Bismarcka, że zjednoczenie dokona się „krwią i żelazem” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić etapy zjednoczenia Niemiec 	<p>preliminaria pokojowe, pokój we Frankfurcie nad Menem</p> <ul style="list-style-type: none"> • z czego wynikała różnica między dwiema koncepcjami zjednoczenia Niemiec • w jaki sposób depesza emska przyczyniła się do wybuchu wojny francusko-pruskiej • cel zorganizowania ceremonii proklamacji zjednoczonych Niemiec w sali Lustrzanej pałacu w Wersalu • przyczyny wprowadzenia monarchii dualistycznej Austro-Węgier <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować dwie koncepcje zjednoczenia Niemiec • omówić rolę Ottona von Bismarcka w zjednoczeniu Niemiec • wyjaśnić, jakie konsekwencje dla 	<p>Księstwo Liechtensteinu, prowokacja, Przedlitawia, Zalitawia</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie klęski Austrii w wojnie z Prusami dla procesu zjednoczenia Niemiec • przyczyny braku poparcia dla zjednoczenia Niemiec przez Prusy ze strony krajów południa Niemiec <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny klęski Austrii w wojnie z Prusami • omówić cel powstania i organizację Związku Północnoniemieckiego • omówić rolę prowokacji w konflikcie francusko-pruskim z 1870 r. • wyjaśnić, jakie znaczenie dla 	<p>zjednoczenia Niemiec</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego kwestia Szlezewiku i Holsztynu doprowadziła do wojny z Danią 	<p>w procesie liberalizacji Austrii</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób herb monarchii habsburskiej odzwierciedla dualizm monarchii austro-węgierskiej • porównać procesy zjednoczeniowe Niemiec i Włoch • wskazać na mapie Szlezwik, Holsztyn, Sadową, Ems, Sedan, Metz, Frankfurt nad Menem, Bawarię, Przedlitawię i Zalitawię
--	---	---	--	--	--

		<p>Francji miała przegrana w wojnie z Prusami</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności powstania Austro-Węgier 	<p>dalszych relacji francusko-niemieckich mogło mieć ogłoszenie powstania Rzeszy Niemieckiej w sali Lustrzanej pałacu wersalskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać wspólne i odrębne instytucje Austrii i Węgier 		
<p>Kolonializm w drugiej połowie XIX w. (rozd. 17)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty:1880, 1902 • postaci: królowej Wiktorii, Mohandasa Karamchanda Gandhiego • korzyści gospodarcze, które płynęły z posiadania kolonii • największe mocarstwa kolonialne pod koniec XIX w. • skutki kolonializmu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty:1880–1881, 1899–1902 • postać: Cecila Johna Rhodesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „rozdrapywanie Afryki”, „brzemie białego człowieka”, pierwsza wojna burska, druga wojna burska, obozy koncentracyjne, eksterminacja, Transwal, Orania, Indyjski Kongres Narodowy • jakie działania Cecil John Rhodes uznawał za „brzemie białego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę:1857–1859 • postać: Leopolda II <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kolonie, gubernator, powstanie sipajów • na czym polegały formy protestu przeciw Brytyjczykom stosowane przez Gandhiego i jego zwolenników <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić poglądy Cecila Johna Rhodesa na temat cywilizowania ludów Afryki i Azji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę:1887 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Związek Indochiński • dlaczego Wietnamczycy nieprzychylnie traktowali chrześcijańskich misjonarzy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać najważniejsze konflikty kolonialne w drugiej połowie XIX w. • wyjaśnić, jak doszło do powstania Związku Indochińskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1840 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: „ludzkie zoo” • sens ideowy karykatury <i>Kolos Rhodesa</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy stosunek państw kolonialnych do rdzennej ludności Afryki był oparty na wartościach chrześcijańskich, oraz uzasadnić swoją decyzję • ocenić politykę Europejczyków względem rdzennej ludności kolonii • ocenić politykę brytyjską

	<p>metropolia, ideologia kolonialna, rasizm, „wyścig o Afrykę”, Burowie, wojny burskie, Związek Południowej Afryki, cesarzowa Indii, europeizacja, imperializm</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Indie były nazywane perłą w koronie brytyjskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny kolonializmu w XIX w. • wyjaśnić, kim byli Burowie • przedstawić korzyści, które czerpała Wielka Brytania z „posiadania” Indii 	<p>człowieka”</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego rewolucja przemysłowa w Europie przyczyniła się do rozwoju kolonializmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować kolonizację w Afryce i Azji • scharakteryzować stosunek Brytyjczyków do mieszkańców Indii • wyjaśnić przyczyny i konsekwencje wojen burskich 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie kolonie angielskie, francuskie i niemieckie w Afryce i Azji • wyjaśnić konsekwencje powstania sipajów • scharakteryzować formy walki Hindusów z kolonizatorami brytyjskimi 		<p>względem ludności cywilnej w czasie drugiej wojny burskiej</p>
<p>Nowe mocarstwa kolonialne i rywalizacja na</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1839–1860, 1887, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1839–1842, 1856– 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1899–1901 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1851, 1887 • czas powstania baz 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy Theodore’a Roosevelt

<p>Dalekim Wschodzie (rozd. 18)</p>	<p>1898, 1904–1905</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Theodore’a Roosevelta • państwa, które do XIX w. miały kolonie na Dalekim Wschodzie • państwa, które pod koniec XIX w. przystąpiły do rywalizacji o kolonie na Dalekim Wschodzie • przyczyny i rezultat wojny hiszpańsko-amerykańskiej • państwa, które rywalizowały o strefy wpływów w Chinach • przyczyny wojny rosyjsko-japońskiej • postanowienia pokoju w Portsmouth <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>–1860, 1914</p> <ul style="list-style-type: none"> • tereny, które zostały opanowane do XIX w. przez państwa kolonialne na Dalekim Wschodzie • tereny opanowane przez państwa, które pod koniec XIX w. przystąpiły do rywalizacji o kolonie na Dalekim Wschodzie • dokonania prezydenta USA Theodore’a Roosevelta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „republiki bananowe”, polityka izolacji, pierwsza wojna opiumowa, druga wojna opiumowa, „rozdarcie Chin” • cel polityki Theodore’a Roosevelta • dlaczego Chiny prowadziły politykę izolacji • dlaczego Rosja przegrała wojnę z Japonią 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dynastia mandżurska, powstanie bokserów • wpływ opium na społeczeństwo chińskie • przyczyny powstania bokserów w Chinach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przebieg wojny hiszpańsko-amerykańskiej • wyjaśnić przyczyny wybuchu powstania bokserów • wyjaśnić przyczyny i skutki wojen opiumowych • wskazać na mapie główne kierunki ekspansji nowych mocarstw kolonialnych na Dalekim Wschodzie 	<p>morskich USA w Pearl Harbor i w zatoce Guantanamo</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: powstanie tajpingów • jaką rolę odegrały wydarzenia na Kubie w 1895 r. w polityce USA wobec Hiszpanii • jak funkcjonowały „republiki bananowe” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rywalizację hiszpańsko-amerykańską o wpływy na Morzu Karaibskim • wyjaśnić, w jakich okolicznościach Kuba stała się państwem niepodległym • wyjaśnić przyczyny wybuchu powstania tajpingów 	<p>realizował doktrynę Monroego, oraz uzasadnić odpowiedź</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić politykę kolonialną mocarstw wobec Chin • wyjaśnić, jak klęska Rosji w wojnie z Japonią wpłynęła na sytuację państwa i społeczeństwa rosyjskiego • wyjaśnić, jaką politykę wobec Korei prowadzili Japończycy • wskazać na mapie: Kanał Panamski, Pearl Harbor, zatokę Guantanamo, Kubę, Puerto Rico, Chiny, Nankin, Hongkong, Japonię, Port Artur, wyspę Cuszimę, Mukden, Portsmouth, półwysep Liaodong, Mandżurię, Koreę
-------------------------------------	---	---	---	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: opium, wojny opiumowe, zasada „otwartych drzwi”, pokój w Portsmouth • cel przekopania Kanału Panamskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny i skutki wojny hiszpańsko-amerykańskiej • omówić przyczyny wojny rosyjsko-japońskiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Amerykanie zaczęli propagować zasadę „otwartych drzwi” wobec Chin 			
Przemiany gospodarcze i społeczne w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (rozd. 19)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1867, 1895 • postacie: Thomasa Alvy Edisona, Alfreda Nobla, Piotra Curie, Marii Skłodowskiej-Curie, Wilhelma Roentgena, braci Orville’a i 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1853, 1876 • postacie: Alexandra Grahama Bella, Ignacego Łukasiewicza, Rudolfa Diesla <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: destylacja nafty, olej napędowy, konstrukcje 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1882, 1903, 1911 • postacie: Ludwika Pasteura, Karola Olszewskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Williama Lindleya, Carla Benza, Gottlieba Daimlera 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1888 • postacie: Michaela Faradaya, AndréAmpère’a, Ernsta Wernera von Siemens, Antoine’a Henriego Becquerela, Johna Dunlopa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Ignaza Semmelweisa, Antoniego Mikulicza-Radeckiego, Edmunda Biernackiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: odczyn OB, curieterapia • znaczenie antyseptyki

	<p>Wilbura Wrightów</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze osiągnięcia w nauce i technice drugiej połowy XIX i na początku XX w. • konsekwencje społeczne przemian gospodarczych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • kraje, które znalazły się w czołówce najlepiej rozwiniętych gospodarczo państw świata w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: era elektryczności, silnik elektryczny, telefon, ropa, benzyna, 	<p>żelbetonowe, drapacze chmur, automobil, migracje międzykontynentalne, imigracja</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego pierwsze wieżowce nazwano drapaczami chmur • wpływ stosowania nawozów sztucznych i mechanizacji na rozwój rolnictwa • przyczyny migracji ludności w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić dziedziny, w których nastąpił największy postęp technologiczny w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • opisać przemiany w rolnictwie i przemyśle w drugiej połowie XIX w. • analizować źródła statystyczne 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zjawisko naturalnej promieniotwórczości, pasteryzacja, wścieklizna, usługi turystyczne, adaptacja społeczna • wpływ wynalazków i przemian gospodarczych na życie ludzi w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • przyczyny zmiany w czołówce najbardziej rozwiniętych gospodarczo państw świata w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego USA stały się pierwszą gospodarką świata na początku XX w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: antyseptyka, dwusuwowy silnik spalinowy, silnik wysokoprężny, gumowa opona, bicykl, agenci przedsiębiorstw przewozowych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rozwój komunikacji w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • opisać wpływ postępu technologicznego na życie ludzi w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • scharakteryzować procesy migracyjne na świecie w połowie XIX i na początku XX w. 	<p>w medycynie</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić sposoby zastosowania odkryć naukowych Piotra Curie i Marii Skłodowskiej-Curie • ocenić wkład Polaków w rozwój nauki i techniki na świecie w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • ocenić wpływ postępu technologicznego na środowisko naturalne w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
--	---	--	--	--	--

	<p>dynamit, Nagroda Nobla, radioaktywność, melioracja, mechanizacja rolnictwa, migracja, wodociągi, szczepionka, promienie X, rad, polon, metro, aeroplan</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego okres drugiej połowy XIX i początku XX w. nazywamy erą elektryczności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze osiągnięcia w nauce i technice drugiej połowy XIX i początku XX w. 				
Prądy kulturowe i ideowe w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (rozd. 20)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1889, 1895 • postacie: Karola Darwina, Józefa Konrada Korzeniowskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1893 • postacie: Emila Zoli, Wiktora Hugo, Fiodora Dostojewskiego, Lwa Tołstoja, Jacka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1891 • postacie: Augusta Comte'a, Herberta Spencera, Gustawa Flauberta, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Karla Liebknechta, Róży Luksemburg, Eduarda Bernsteina, Alfreda Dreyfusa, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Charles'a Baudelaire'a, Paula Verlaine'a, Arthura Rimbaud, Bronisławy Skłodowskiej, Theodora

	<p>/ Josepha Conrada, Bolesława Prusa, Claude'a Moneta, Vincenta van Gogha, braci Auguste'a i Louisa Lumière, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Włodzimierza Lenina</p> <ul style="list-style-type: none"> • główne kierunki w sztuce drugiej połowy XIX i początku XX w. • idee polityczne drugiej połowy XIX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: teoria ewolucji, pozytywizm, impresjonizm, analfabetyzm, szkoły koedukacyjne, kultura masowa, kinematograf, socjaldemokracj 	<p>Londona, Gustava Klimta, Emmeline Pankhurst</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: naturalizm, modernizm, symbolizm, secesja, ekspresjonizm, prasa brukowa / prasa rewolwerowa, masowe partie polityczne, I Międzynarodówka, II Międzynarodówka, egoizm narodowy, sufrażystki • wpływ nauki i rozwoju gospodarczego na kulturę • dlaczego teoria ewolucji miała istotny wpływ na powstanie nowych prądów ideowych • przyczyny powstania szkół koedukacyjnych • znaczenie kina dla rozwoju kultury masowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaki wpływ 	<p>Antoniego Czechowa, Marka Twaina, Leona XIII</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: scjentyzm, literatura fantastyczna, encyklika <i>Rerum novarum</i> • znaczenie procesu demokratyzacji dla powstania partii masowych • przyczyny narodzin nowatorskich tendencji w różnych dziedzinach sztuki • przyczyny wydania encykliki <i>Rerum novarum</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ pozytywizmu na literaturę i sztukę drugiej połowy XIX w. • opisać zjawisko demokratyzacji • przedstawić główne postulaty encykliki <i>Rerum novarum</i> 	<p>Henryka Ibsena, Juliusza Verne'a</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: futuryzm, program erfurcki, rewolucjoniści, rewizjoniści / reformiści • przyczyny rozwoju antysemityzmu w XIX w. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnice ideowe między rewolucjonistami i rewizjonistami • wyjaśnić, dlaczego Verne'a nazywa się prekursorem fantastyki naukowej 	<p>Herzla</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: parnasizm, dekadentyzm, syjonizm • znaczenie ruchu emancypacji kobiet • przyczyny narodzin syjonizmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przemiany w kulturze w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
--	---	---	--	--	---

	<p>a, nacjonalizm, antysemityzm, chadecja, emancypantki / entuzjastki</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ wprowadzenia obowiązku szkolnego na likwidację analfabetyzmu przyczyny powstania ruchu emancypacji kobiet <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić idee polityczne drugiej połowy XIX w. 	<p>na życie ludzi miało pojawienie się kultury masowej</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny ustanowienia 1 maja międzynarodowym świętem ludzi pracy 	<ul style="list-style-type: none"> omówić metody działania sufrażystek wskazać różnice w założeniach ideowych socjaldemokracji, narodowej demokracji oraz chadecji 		
Ziemie polskie w drugiej połowie XIX i na początku XX w.					
Powstanie styczniowe (rozd. 21)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 22 I 1863, 1863–1864, 1864 postacie: cara Aleksandra II, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1856, II 1861, X 1862 postacie: Jarosława Dąbrowskiego, Ludwika 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: II 1863, III 1864 postacie: Andrzeja Zamoyskiego, Zygmunta 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: VIII 1864 postacie: Aleksandra Sochaczewskiego, Michała Heidenreicha- 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: rabina Dow Ber Meiselsa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: katorżnicy

	<p>Aleksandra Wielopolskiego, Romualda Traugutta</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny wybuchu powstania styczniowego • decyzje zawarte w <i>Manifestie</i> Tymczasowego Rządu Narodowego • skutki powstania styczniowego • <u>przebieg</u> i charakter działań zbrojnych w czasie powstania styczniowego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: odwilż posewastopolska, Czerwoni, Biali, żałoba narodowa, stan wojenny, branka, Tymczasowy Rząd Narodowy, <i>Manifest</i>, dyktator, partyzantka, insurekcja, zsyłki, katorga, 	<p>Mierosławskiego, Mariana Langiewicza</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rewolucja moralna, manifestacje patriotyczne, kółka konspiracyjne, Komitet Miejski, Komitet Centralny Narodowy, państwo podziemne, Rząd Narodowy • oczekiwania i nadzieje Polaków związane z osobą cara Aleksandra II • cele polityki Aleksandra Wielopolskiego • cel organizowania manifestacji patriotycznych • dlaczego mogła pięciu poległych odgrywać istotną rolę w pamięci polskich patriotów w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • znaczenie żałoby narodowej dla demonstrowania uczuć patriotycznych • skutki przyłączenia się 	<p>Padlewskiego, Leopolda Kronenberga, wielkiego księcia Konstantego Romanowa, Michała Murawjowa, Fiodora Berga</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ugodowcy, tzw. żubry kresowe, Komisja Rządowa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Towarzystwo Rolnicze, namiestnik, repolonizacja administracji i sądownictwa, Szkoła Główna Warszawska, konwencja Alvenslebena • przyczyny i skutki zawarcia przez Rosję układu z Prusami zwanego konwencją Alvenslebena • dlaczego ogłoszenie ukazu carskiego o uwłaszczeniu 	<p>-Kruka, Józefa Hauke- -Bosaka, François Rochebrune’a, Piusa IX, Stanisława Brzóska</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Ziemia i Wolność, żuawi śmierci • dlaczego kwestia uwłaszczenia chłopów miała kluczowe znaczenie dla walk powstańczych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stanowisko Aleksandra II w sprawie polskiej niepodległości • ocenić postawę i dokonania Romualda Traugutta • ocenić postawy społeczeństwa polskiego wobec powstania styczniowego • ocenić społeczne i ekonomiczne skutki 	<p>polska diaspora, powstanie zabajkalskie</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić stosunek społeczności żydowskiej do sprawy polskiej w przededniu powstania styczniowego • wyjaśnić, dlaczego żuawi śmierci byli uważani za jeden z najlepszych oddziałów powstania styczniowego • wyjaśnić, dlaczego Aleksandra Sochaczewskiego nazywamy malarzem syberyjskiej katorgi
--	---	---	---	--	---

	<p>konfiskaty, ukazy uwłaszczeniowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny ogłoszenia branki z inicjatywy Aleksandra Wielopolskiego • różnice w programach Białych i Czerwonych • konieczność prowadzenia walk partyzanckich przez powstańców <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować powstanie styczniowe • przedstawić skutki powstania styczniowego 	<p>Białych do powstania</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić sytuację społeczno-polityczną w zaborze rosyjskim przed wybuchem powstania styczniowego • wyjaśnić symbolikę godła powstańczego 	<p>chłopów miało istotne znaczenie dla upadku powstania</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować organizację polskiego państwa podziemnego w czasie powstania styczniowego • wskazać na mapie główne tereny działań zbrojnych prowadzonych przez powstańców i miejsca najważniejszych bitew 	<p>uwłaszczenia chłopów w Królestwie Polskim</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić stosunek rządów i narodów europejskich do powstania styczniowego 	
--	--	--	---	--	--

<p>Królestwo Polskie i ziemie zabrane po powstaniu styczniowym (rozd. 22)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1865, 1879–1897 • postać: Aleksandra Apuchtina • represje, które władze rosyjskie zastosowały wobec uczestników powstania styczniowego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: represje, stan wojenny, katorga, konfiskata mienia, rusyfikacja, noc apuchtinowska, kurator oświaty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić represje zastosowane przez władze rosyjskie wobec uczestników powstania styczniowego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1866–1869 • postać: papieża Leona XIII <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: unifikacja, przymusowe osiedlenie, depolonizacja, Kraj Nadwiślański • dlaczego rusyfikacja szkolnictwa spotkała się z brakiem akceptacji i buntem ze strony uczniów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić politykę rusyfikacji w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych • wyjaśnić na czym polegała unifikacja Królestwa Polskiego z Cesarstwem Rosyjskim • wymienić instytucje polskie zlikwidowane przez władze rosyjskie po upadku powstania styczniowego • scharakteryzować zmiany w szkolnictwie na terenie Królestwa Polskiego w okresie tzw. nocy apuchtinowskiej • wyjaśnić, co miała symbolizować nazwa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1867 • postać: Stanisława Piotrowicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: język wykładowy, Carski Uniwersytet Warszawski, Kolegium Duchowne, kasata zakonów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać podobieństwa i różnice w sytuacji Polaków w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych po powstaniu styczniowym • wyjaśnić, na czym polegała utrata autonomii przez Królestwo Polskie • wyjaśnić, na czym polegał proces depolonizacji w urzędach • wyjaśnić, dlaczego największy nacisk na rusyfikację kładziono w oświacie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Adama Stanisława Krasieńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konwersja, indywidualna strategia oporu, litewski ruch narodowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować postawy Polaków wobec rusyfikacji • omówić politykę władz carskich wobec Kościoła katolickiego na ziemiach zabranych po upadku powstania styczniowego • omówić proces rusyfikacji widoczny w przestrzeni publicznej na przykładzie pałacu Staszica 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Piotra Żylińskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić budowle, które wzniesiono w Warszawie po upadku powstania styczniowego, będące symbolami rosyjskiego panowania • ocenić skuteczność polityki rusyfikacji zastosowanej wobec polskiego społeczeństwa
---	--	--	--	--	--

<p>Ziemie zaborów austriackiego i pruskiego po powstaniu styczniowym (rozd. 23)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1866, 1886, 1901 • postaci: Agenora Gołuchowskiego, Michała Drzymały • warunki funkcjonowania autonomii galicyjskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Sejm Krajowy, adres do tronu, polonizacja administracji, kulturkampf, germanizacja, ProvinzPosen, Komisja Kolonizacyjna, strajk dzieci we Wrześni • na czym polegał protest Michała Drzymały • przyczyny ogłoszenia przez Sejm Krajowy adresu do tronu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1873, 1876, 1885–1886 • postaci: Kazimierza Badeniego, Mieczysława Ledóchowskiego • formy walki mieszkańców zaboru pruskiego o zachowanie języka polskiego, religii i polskiego stanu posiadania <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: polski lojalizm, parcelacja, rugi pruskie • dlaczego polityka kulturkampfu miała na terenie zaboru pruskiego ostrze antypolskie • dlaczego rugi pruskie spotkały się z ostrym sprzeciwem opinii międzynarodowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać postawy Polaków wobec germanizacji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1861, 1894 • postaci: Alfreda Potockiego, Michała Bobrzyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dyplom październikowy, patent lutowy, federalizacja, kraje koronne, autonomia, namiestnik, Rada Państwa, Koło Polskie, minister do spraw Galicji, Landtag, Reichstag, Związek Popierania Niemczyzny w Marchiach Wschodnich – Hakata <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać postawy Polaków wobec polityki władz zaborczych w Galicji • scharakteryzować politykę władz zaboru pruskiego wobec Polaków • opisać postawę arcybiskupa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1908 • postaci: Juliana Dunajewskiego, Bronisławy Śmidowicz <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wybory kurialne, Wydział Krajowy, Rada Szkolna Krajowa, karty wyborcze, korupcja, ustawa kagańcowa • na czym polegały dalekosiężne skutki działalności Hakaty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić pozycję Polaków w monarchii Habsburgów • wyjaśnić sytuację międzynarodową państwa Habsburgów, w której doszło do wprowadzenia autonomii galicyjskiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie znaczenie dla zachowania tożsamości narodowej Polaków w Galicji miał dostęp do szkolnictwa, urzędów i sądownictwa w języku polskim • porównać politykę Prus i Austrii wobec mieszkańców dawnych ziem polskich
---	--	--	---	---	---

	<p>w 1866 r.</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę władz pruskich wobec nauczania w języku polskim 		<p>Mieczysława Ledóchowskiego wobec władz pruskich</p>		
<p>Przemiany gospodarcze i społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. (rozdz. 24)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1851 • postacie: Stanisława Lilpopa, Leopolda Kronenberga, Hipolita Cegielskiego • okręgi i ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. oraz gałęzie przemysłu, które się tam rozwijały <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: granica celna, Łódzki Okręg Przemysłowy, Zagłębie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Karola Scheiblera, Izraela Poznańskiego • największe miasta na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Białostocki Okręg Przemysłowy, Zagłębie Borysławskie, Zagłębie Krakowskie • znaczenie napływu kapitału zagranicznego w latach 70. XIX w. dla industrializacji Kongresówki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić okręgi i ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Bernarda Hantkego, Piotra Wawrzyniaka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: spółki parcelacyjne, spółdzielnie rolnicze • znaczenie rozwoju polskich przedsiębiorstw w Wielkopolsce dla budowania polskiej tożsamości narodowej pod zaborem pruskim • znaczenie krzewienia kultury rolnej dla modernizacji rolnictwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1889 • postacie: Ferdinanda Schichaua, Franciszka Stefczyka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: struktura własności ziemi, serwituty, kultura rolna, rozdrobnione gospodarstwa, kasy pożyczkowo-zapomogowe, krakus • dlaczego Galicja do lat 80. XIX w. nie miała możliwości wkroczenia w fazę industrializacji • przyczyny różnic w rozwoju rolnictwa w poszczególnych zaborach <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Konstantego Rudzkiego, Ludwika Zieleniewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego serwituty stanowiły zagadnienie sporne między dworem i wsią <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać warunki rozwoju przemysłu w zaborach pruskim i austriackim • rozstrzygnąć, czy słusznie Łódź uznano za jeden z symboli procesów urbanizacyjnych zachodzących na ziemiach polskich, i uzasadnić swoją odpowiedź

	<p>Dąbrowskie, Staropolski Okręg Przemysłowy, Bank Handlowy, urbanizacja, uwłaszczenie, modernizacja</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie zniesienia granicy celnej z Rosją dla rozwoju gospodarczego Królestwa Polskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny przemian gospodarczych w ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. 	<p>w drugiej połowie XIX w. i wskazać je na mapie</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rolę Łódzkiego Okręgu Przemysłowego w rozwoju gospodarczym Królestwa Polskiego 	<p>działalność gospodarczą Hipolita Cegielskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować kierunki polskiej emigracji zarobkowej w drugiej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać zmiany społeczno-gospodarcze w poszczególnych zaborach • wskazać główne problemy przemysłu Galicji w latach 50. XIX w. • wymienić główne problemy społeczne w Warszawie drugiej połowy XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać proces urbanizacji w trzech zaborach • scharakteryzować sytuację społeczno-gospodarczą na wsi w poszczególnych zaborach
<p>Ruchy polityczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (rozdz. 25)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1892, 1893, 1895, 1900 • postacie: Aleksandra Świętochowskiego, Bolesława 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1869, 1882 • postacie: Michała Bobrzyńskiego, Ludwika Waryńskiego, Zygmunta Miłkowskiego, Juliana 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1897 • postacie: Józefa Szujskiego, Stanisława Tarnowskiego, Stanisława Koźmiana, Ignacego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Floriana Ziemiałkowskiego, Kazimierza Grocholskiego, Ludwika Kulczyckiego, Feliksa Perla, Stanisława 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Tadeusza Regera, Edwarda Abramowskiego, Aleksandra Sulikiewicza, Ludwika Popławskiego <p>Uczeń rozumie:</p>

	<p>Limanowskiego, Józefa Piłsudskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Róży Luksemburg, Romana Dmowskiego, Wojciecha Korfantego, Wincentego Witosa</p> <ul style="list-style-type: none"> partie polityczne powstałe w drugiej połowie XIX i na początku XX w. główne postulaty politycznych powstałych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. głównych działaczy partii politycznych powstałych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: praca 	<p>Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: stańczycy, <i>Teka Stańczyka</i>, trójlojalizm, liberałowie, Socjalno-Rewolucyjna Partia Proletariat – I Proletariat, ogólnoswiatowa rewolucja, bibuła, Socjaldemokracja Królestwa Polskiego i Litwy (SDKPiL), Liga Polska, Liga Narodowa (LN), asymilacja Żydów na czym polegała postawa legalistyczna cele, które stawiali sobie pozytywiści/organiczni różnice programowe między PPS i SDKPiL <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić tezy zawarte w <i>Tece Stańczyka</i> przedstawić stosunek poszczególnych ugrupowań 	<p>Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Hermana Liebermana, Zygmunta Balickiego, Marii i Bolesława Wysłouchów</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: „pokolenie niepokornych”, stronnictwo wszechpolskie, Związek Młodzieży Polskiej Zet (ZMP Zet), Uniwersytet Latający, Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), Polska Partia Socjaldemokratyczna a Galicji i Śląska (PPSD) dlaczego Galicja stała się głównym ośrodkiem polskich konserwatystów dlaczego na przełomie lat 70. i 80. XIX w. propozycje polskich liberałów i konserwatystów zaczęły się 	<p>Mendelsoń, Jakuba Bojko, Jana Stapińskiego, Stanisława Stojałowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> organy prasowe partii powstałych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: II Proletariat, Polskie Towarzystwo Gimnastyczne Sokół, PSL-Piast, PSL-Lewica, Stowarzyszenie Robotników Chrześcijańskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić rolę Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego Sokół w ruchu niepodległościowym przedstawić proces formowania się nowoczesnych ruchów politycznych na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Towarzystwo Oświaty Narodowej (TON) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić rezultaty polityki ugodowców w Królestwie Polskim w drugiej połowie XIX w. przedstawić sylwetki najważniejszych działaczy politycznych polskiej lewicy niepodległościowej
--	---	---	---	---	---

	<p>organiczna, praca u podstaw, pozytywiści / organicznicy, alfabetyzacja, emancypacja kobiet, strajk, terror, anarchizm, blankizm, Polska Partia Socjalistyczna, Socjaldemokracja a Królestwa Polskiego (SDKP), Stronnictwo Narodowo-Demokratyczne (SND), Narodowa Demokracja, endecja, Stronnictwo Ludowe (SL)</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić programy pierwszych polskich partii politycznych działających pod zaborami 	<p>politycznych do kwestii niepodległościowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić główne postulaty dotyczące niepodległości prezentowane przez Ligę Polską 	<p>wyczerpywać</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego początki ruchu ludowego związane są z Galicją • różnice w programach pierwszych organizacji narodowych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić cele, które stawiało sobie Polskie Stronnictwo Ludowe 		
--	---	--	---	--	--

<p>Rewolucja 1905–1907 i polskie organizacje niepodległościowe (rozdz. 26)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1905–1907 • postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego • przyczyny i następstwa wybuchu rewolucji 1905–1907 w Rosji • przyczyny i następstwa rewolucji 1905 r. na ziemiach polskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „krwawa niedziela”, kalendarz juliański, petycja, Duma Państwowa, strajk szkolny, Organizacja Bojowa • przyczyny odrodzenia nastrojów niepodległościowych <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: I 1905, 1908, 1910 postacie: Kazimierza Sosnkowskiego, Władysława Sikorskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Koło Polskie w Dumie, Związek Walki Czynnej (ZWC), Towarzystwo Strzelec, Związek Strzelecki, „czwarte powstanie”, „pierwsza rewolucja” • dlaczego rewolucję 1905 r. w Królestwie Polskim nazywano „czwartym powstaniem” • dlaczego Roman Dmowski uważał Niemcy za głównego wroga Polski • dlaczego Galicja była głównym miejscem tworzenia organizacji niepodległościowych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić trzy wizje polityki względem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: X 1905 • postacie: Mikołaja II, Piotra Stołypina <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ukaz tolerancyjny, manifest październikowy, kadeci, „krawaty Stołypina”, miry, ziemstwa, PPS-Fracja Rewolucyjna, PPS-Lewica • dlaczego doszło do rozłamu w PPS • dlaczego endecy wzięli udział w wyborach do Dumy Państwowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przyczyny, przebieg i skutki rewolucji w Rosji 1905–1907 • omówić konsekwencje rewolucji 1905 r. dla społeczeństwa polskiego pod zaborem rosyjskim 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1911, 1912 • postać: Mariana Żegoty Januszajtisa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Zarzewiacy, Polskie Drużyny Strzeleckie, Polska Macierz Szkolna, Tymczasowa Komisja Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych (TKSSN), komendant związków strzeleckich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić działalność Polskiej Macierzy Szkolnej • wyjaśnić stosunek polskich ugrupowań politycznych do wyborów do Dumy Państwowej • scharakteryzować cele, skład i działalność TKSSN 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać cele najważniejszych organizacji niepodległościowych na ziemiach polskich działających przed wybuchem I wojny światowej
--	---	--	---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ rewolucji 1905–1907 w Rosji na sytuację Polaków w zaborze rosyjskim 	<p>caratu w 1905 r. – endecji, PPS i SDKPiL</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować działalność Organizacji Bojowej 			
<p>Kultura i nauka na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (rozd. 27)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1905 • postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Elizy Orzeszkowej, Marii Konopnickiej, Juliusza i Wojciecha Kossaków, Jana Matejki, Tadeusza Boya-Żeleńskiego, Stanisława Wyspiańskiego, Władysława Stanisława Reymonta, Stefana Żeromskiego, Stanisława Witkiewicza, Jacka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1871 • postacie: Maksymiliana Gierymskiego, Józefa Chełmońskiego, Aleksandra Gierymskiego, Olgi Boznańskiej, Józefa Mehoffera, Karola Szymanowskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Karola Olszewskiego • cechy sztuki polskiego pozytywizmu • wartości, do których odwoływali się twórcy młodopolscy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Akademia Umiejętności, historiografia • znaczenie twórczości Jana Matejki dla 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Józefa Ignacego Kraszewskiego, Włodzimierza Tetmajera, Józefa Szujskiego, Tadeusza Korzona, Władysława Smoleńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dekadentyzm, Zielony Balonik, Jama Michalika, symbolizm, krakowska szkoła historyczna, warszawska szkoła historyczna • dlaczego Kraków stał się stolicą twórców młodopolskich • rolę, jaką odgrywały 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1896 • postacie: Stanisława Przybyszewskiego, Poli Negri <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kultura masowa, fotoplastykon • dlaczego sport jest jednym z najważniejszych elementów kultury masowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rozwój kultury masowej na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • scharakteryzować rozwój polskiej nauki w drugiej połowie XIX i na 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Jana Baudouina de Courtenay, Ludwika Zamenhofs, Andrzeja Małkowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ogrody jordanowskie, skauting <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że Maria Skłodowska-Curie przetrwała kobietom szlaki w świecie nauki, oraz uzasadnić swoją odpowiedź • porównać warunki rozwoju polskiej kultury w trzech zaborach

	<p>Malczewskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Heleny Modrzejewskiej, Marii Skłodowskiej-Curie, Michała Bobrzyńskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze dzieła polskich pisarzy, malarzy, kompozytorów w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • najważniejsze osiągnięcia Polaków w dziedzinie nauki w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Literacka Nagroda Nobla, Młoda Polska, pozytywizm, witraże <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić pierwszych 	<p>umacniania polskiej tożsamości narodowej</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejszych twórców literatury polskiej w drugiej połowie XIX i na początku XX w. oraz podać przykłady ich dzieł 	<p>towarzystwa naukowe</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować główne nurty w sztuce polskiej w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • wyjaśnić różnicę w postrzeganiu przyczyn upadku Rzeczypospolitej przez krakowską i warszawską szkołę historyczną 	<p>początku XX w.</p>	
--	--	--	---	-----------------------	--

	polskich laureatów Nagrody Nobla				
Wielka Wojna i okres międzywojenny					
O dominację w Europie i na świecie (rozd. 28)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1882, 1907 • postacie: Ottona von Bismarcka, Wilhelma I, Wilhelma II, Franciszka Józefa I, Aleksandra II, Aleksandra III, Mikołaja II • państwa, które zawarły trójporozumienie i trójprzymierze • konflikty, które zagrażały pokojowi na świecie na przełomie XIX i XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: trójprzymierze, konwencja wojskowa, trójporozumienie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1873, 1879, 1881, 1904 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sojusz trzech cesarzy, sojusz w Schönbrunn, dwuprzymierze, <i>entente cordiale</i>, traktat trójcesarski, bismarckowski system sojuszy • dlaczego Włosi przyjęli sojusz oferowany im przez II Rzeszę • co zaniepokoiło Rosję, gdy upubliczniono treść sojuszu dwuprzymierza • co spowodowało, że w 1904 r. Francja i Wielka Brytania przezwyciężyły wielowiekowy okres konfliktów i podpisały „serdeczne porozumienie” 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel bismarckowskiego systemu sojuszy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rolę trójprzymierza i trójporozumienia w kształtowaniu sytuacji politycznej w Europie na przełomie XIX i XX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1912, 1913 • postać: Bernharda von Bülowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kocioł bałkański, I wojna bałkańska, II wojna bałkańska, bałkanizacja • co oznaczały słowa Bernharda von Bülowa „Nikogo nie chcemy postawić w cieniu, ale domagamy się naszego miejsca pod słońcem” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie tereny będące punktami zapalnymi w polityce europejskiej w przededniu I wojny światowej • wyjaśnić, czym był 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę wizerunkową odgrywało wybudowanie dwóch mostów upamiętniających sojusz francusko-rosyjski – w Paryżu mostu Aleksandra III i w Petersburgu mostu Trójcy Świętej

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie państwa wchodzące w skład trójprzymierza i trójporozumienia 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia sojuszu w Schönbrunn wyjaśnić, w jaki sposób sojusz trzech cesarzy z 1873 r. wpłynął na sytuację międzynarodową w Europie scharakteryzować proces formowania się trójprzymierza wymienić główne postanowienia aktu trójprzymierza wymienić główne postanowienia <i>entente cordiale</i> 		<p>kocioł bałkański i jaki miał wpływ na sytuację w Europie na początku XX w.</p>	
<p>Wielka Wojna 1914–1818 (rozd. 29)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1914, 1914–1918, 1917, 11 XI 1918 postacie: arcyksięcia Franciszka Ferdynanda, Woodrowa Wilsona bezpośrednie przyczyny wybuchu I wojny światowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 28 VI 1914, 28 VII 1914, III 1918 postacie: Alfreda von Schlieffena, Helmutha von Moltke, Ferdynanda Focha <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wojna pozycyjna, wojna błyskawiczna, wojna psychologiczna, nieograniczona wojna podwodna, samoloty 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: VIII 1914, IX 1914, 1916 postacie: Gawriła Principa, Aleksieja Brusilowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: bitwa nad rzeką Marną, bitwa nad Sommą, bitwa pod Verdun, bitwa pod Ypres, bitwa pod Tannenbergiem, bitwa pod 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1915, VII–VIII 1918 postać: Raymonda Poincarégo <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: bitwa na półwyspie Gallipoli, operacja desantowa, grypa hiszpańska, reorganizacja żywności, czarny rynek, ferment społeczny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Augusta von Mackensena, Arthura Zimmermanna <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: eskadra La Fayette’a <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy Wielką Wojnę można uznać za najkrwawszy konflikt w historii, i uzasadnić odpowiedź

	<ul style="list-style-type: none"> • strony walczące i państwa uczestniczące w Wielkiej Wojnie • nowe środki walki użyte w czasie I wojny światowej • konsekwencje I wojny światowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zamach, arcyksiążę, ultimatum, państwa centralne, ententa, alianci, I wojna światowa / Wielka Wojna, okopy, karabiny maszynowe, gazy bojowe, maski przeciwgazowe, czołgi / tanki, U-Booty / okręty podwodne, morale żołnierzy, dezercja, rady żołnierskie, rewolucja, rozejm w Compiègne 	<p>rozpoznawcze, samoloty myśliwskie, sterowce, bombowce</p> <ul style="list-style-type: none"> • na czym polegała wojna pozycyjna • dlaczego Włosi przyłączyli się do wojny po stronie ententy • dlaczego USA przystąpiły do I wojny światowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować nastawienie Europejczyków do wojny • opisać przemiany w sztuce wojennej w latach 1914–1918 	<p>Gorlicami, wojna manewrowa, druga bitwa nad Marną, ofensywa stu dni, wojna totalna, pokój w Brześciu nad Bugiem</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnicę w charakterze działań zbrojnych na froncie wschodnim i zachodnim • wskazać na mapie przebieg frontów i miejsca największych bitew I wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> • cel bitwy na półwyspie Gallipoli <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny klęski państw centralnych w I wojnie światowej • scharakteryzować obraz powojennej Europy, uwzględniając sytuację społeczną, polityczną i gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić, czy słusznie bitwa pod Verdun jest uważana za jedną z największych tragedii w dziejach Francji • przedstawić rolę wojsk złożonych z Afroamerykanów i żołnierzy pochodzących z kolonii w działaniach I wojny światowej
--	--	--	---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> dlaczego zabicie arcyksięcia Franciszka Ferdynanda doprowadziło do wybuchu I wojny światowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie strony i państwa walczące w I wojnie światowej wskazać zwycięzców i pokonanych w Wielkiej Wojnie 				
Rewolucje rosyjskie (rozd. 30)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1917 postacie: Mikołaja II, Włodzimierza Lenina dwie rewolucje rosyjskie, do których doszło w 1917 r. rezultat rewolucji lutowej i rewolucji październikowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia:rewolucja lutowa, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 8 III /23 II 1917, 6/7 XI / 24/25 X 1917, III 1918 postacie: Grigorija Rasputina, Aleksandra Kiereńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia:mienszewicy, eserowcy, kadeci, Pałac Zimowy co doprowadziło do zamordowania mnicha Grigorija Rasputina dlaczego car Mikołaj II 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: IV 1917 postać: Lwa Trockiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: tezy kwietniowe, bojówki militarne, Czerwona Gwardia, Rada Komisarzy Ludowych, dekret o pokoju, dekret o ziemi, rozpedzenie konstytuandy, traktat pokojowy w 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dyktatura proletariatu, Mitteleuropa, czwórprzymierze <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować dyktaturę proletariatu wyjaśnić, jaką rolę w sprawowaniu władzy przez bolszewików odgrywał terror 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy bolszewicy w rzeczywistości byli reprezentantami ludu, oraz uzasadnić odpowiedź omówić znaczenie pokoju brzeskiego dla dalszych losów Rosji

	<p>rewolucja październikowa, bolszewicy, Piotrogradzka Rada Robotnicza i Żołnierska, Rząd Tymczasowy, dwuwładza, abdykacja, rady / sowieci</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny wybuchu rewolucji lutowej i październikowej 	<p>abdykował</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić programy ugrupowań politycznych czasu rewolucji rosyjskich • przedstawić rolę robotników w rewolucji lutowej • scharakteryzować okres dwuwładzy w Rosji 	<p>Brześciu nad Bugiem</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego car Mikołaj II zmienił nazwę Petersburg na Piotrogród • co doprowadziło do zamordowania cara Mikołaja II i jego rodziny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w przewrocie bolszewickim odegrały Niemcy • przedstawić postulaty zawarte w tezach kwietniowych • wymienić postanowienia dekretu o pokoju i dekretu o ziemi 		
<p>Polacy w czasie Wielkiej Wojny (rozd. 31)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 5 XI 1916, 1917 • postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego, Józefa Hallera, Władysława Sikorskiego, Ignacego Jana 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 6 VIII 1914, 14 VIII 1914 • postacie: wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza, Józefa Dowbora-Muśnickiego, Hansa von Beselera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: odezwa, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VII 1917, I 1918 • postacie: Zdzisława Lubomirskiego, Aleksandra Kakowskiego, Józefa Ostrowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Deklaracja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 3 VI 1918 • postać: Józefa Kucharzewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: układ w Brześciu, błękitna armia, Kompania Bajończyków, Legia Cudzoziemska, Komitet Narodowy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Zygmunta Wielopolskiego, Władysława Leopolda Jaworskiego, Leona Bilińskiego, Juliusza Leo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie miejsca bitew stoczonych podczas Wielkiej Wojny

	<p>Paderewskiego, Thomasa Woodrowa Wilsona</p> <ul style="list-style-type: none"> • polskie formacje wojskowe walczące na frontach Wielkiej Wojny • polskie orientacje polityczne w czasie I wojny światowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: I Kompania Kadrowa, Komitet Narodowy Polski (KNP), Legiony Polskie, Akt 5 listopada, Armia Polska we Francji, Armia Hallera, 13. punkt orędzia prezydenta USA do Kongresu • dlaczego Polacy wiązali nadzieje na odzyskanie niepodległości 	<p>Legion Puławski, Legion Lubelski, Brygada Strzelców Polskich, I Korpus Polski, Ukraińska Republika Ludowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego działania I Kompanii Kadrowej nie spotkały się z poparciem mieszkańców Królestwa Polskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić obietnice wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza zawarte w odezwie z sierpnia 1914 r. • wyjaśnić, jakie polskie siły polityczne poparły Rosję w 1914 r. • wyjaśnić, jaką rolę miał pełnić Komitet Narodowy Polski powstały w 1914 r. • wymienić polskie formacje, które walczyły u boku Rosji w czasie I wojny światowej • wyjaśnić cel ogłoszenia Aktu 5 listopada oraz 	<p>praw narodów Rosji, monarchia trialistyczna, Naczelny Komitet Narodowy (NKN), Komenda Legionów, komendant I Brygady, Polska Organizacja Wojskowa (POW), II i III Brygada Legionów Polskich, akt dwóch cesarzy, Rada Regencyjna, generał-gubernator, Polnische Wehrmacht, kryzys przysięgowy, internowanie</p> <ul style="list-style-type: none"> • co było rzeczywistym celem bolszewików, gdy ogłaszali Deklarację praw narodów Rosji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do powstania I Kompanii Kadrowej • ocenić decyzję Józefa Piłsudskiego, która doprowadziła do kryzysu przysięgowego 	<p>Polski w Lozannie, deklaracja Francji i Wielkiej Brytanii</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny, dla których Francja i Wielka Brytania wydały deklarację w sprawie polskiej dopiero w 1918 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie dla Polaków 13. punktu orędzia prezydenta Wilsona • scharakteryzować stanowiska mocarstw wobec sprawy polskiej w latach 1914–1918 • wymienić trudności, z jakimi musieli się borykać mieszkańcy ziem polskich zniszczonych w czasie I wojny światowej 	<p>z udziałem polskich legionistów</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić rolę Legionów Polskich w działaniach zbrojnych w czasie I wojny światowej • określić straty ludnościowe poniesione przez Polaków w czasie I wojny światowej
--	---	---	--	--	---

	<p>z wybuchem Wielkiej Wojny</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować orientację polityczną Polaków przed wybuchem wojny 	<p>scharakteryzować decyzje w nim zawarte</p>			
<p>Koniec wojny i ład wersalski (rozd. 32)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1919 • postacie: Thomasa Woodrowa Wilsona, Davida Lloyd George'a, Georges'a Clemenceau • postanowienia traktatu wersalskiego • państwa, których politycy tworzyli tzw. Wielką Czwórkę • nowe państwa powstałe po I wojnie światowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: I 1919, 28 VI 1919 • postać: Vittoria Emanuele'a Orlanda <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Republika Weimarska, Wielka Czwórka, zasada samostanowienia narodów, rewizjonizm, Zagłębie Saary, mały traktat wersalski, terytoria mandatowe, nowy układ geopolityczny, ład wersalski • przyczyny rozpadu Austro-Węgier • przyczyny powstania Republiki Weimarskiej • przyczyny utraty pozycji światowych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1922, 1925 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: układ w Rapallo, układ w Locarno, pakt reński, Eupen, Malmédy, Szlezwik, Królestwo Serbów, Chorwatów i Słoweńców (Królestwo SHS) • przyczyny popularności idei pacyfistycznych • dlaczego I wojna światowa wpłynęła na emancypację kobiet • przyczyny decyzji o przeprowadzeniu plebiscytu na danym obszarze 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Republika Turecka • dlaczego Liga Narodów nie spełniła pokładanych w niej nadziei • dlaczego układ w Rapallo stanowił zagrożenie dla ładu wersalskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować znaczenie paktu reńskiego dla pokoju w Europie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy do konferencji paryskiej można odnieść stwierdzenie, że nieobecni nie mają racji, a silniejszy może więcej, oraz uzasadnić odpowiedź • wyjaśnić, czym był mały traktat wersalski • wyjaśnić, dlaczego o traktacie pokojowym podpisanym w Wersalu mówiono, że „stworzył nową wojnę”

	<p>pacyfizm, konferencja pokojowa w Paryżu, plebiscyty, Liga Narodów, traktat wersalski, Wolne Miasto Gdańsk, strefa zdemilitaryzowana, reparacje wojenne</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel utworzenia Ligi Narodów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia traktatu wersalskiego • wymienić główne postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące Niemiec 	<p>liderów przez Wielką Brytanię i Francję</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego delegacja Rosji nie została zaproszona na konferencję paryską • zasady systemu bezpieczeństwa postulowane przez prezydenta Wilsona <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego postanowienia traktatu wersalskiego miały dla Niemiec istotne konsekwencje gospodarcze • wskazać na mapie nowe państwa powstałe w wyniku rozpadu Austro-Węgier • wskazać na mapie nowe państwa, które powstały z ziem Cesarstwa Rosyjskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • różnicę w stanowisku Francji i Wielkiej Brytanii w stosunku do Niemiec na konferencji paryskiej • cel podpisania tzw. małego traktatu wersalskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym był system wersalski i jakie miał znaczenie dla polityki międzynarodowej • przedstawić zmiany na mapie politycznej świata po I wojnie światowej 		
<p>Gospodarka w dwudziestoleciu międzywojennym (rozdz. 33)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1929 • postać: Franklina Delano Roosevelta <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1933, 1935 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: spekulacje, krach na giełdzie w Nowym Jorku, „czarny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 24 X 1929 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: interwencjonizm • dlaczego dochodziło 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Johna Maynarda Keynesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pauperyzacja, stopa 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić społeczne i polityczne skutki wielkiego kryzysu gospodarczego na świecie

	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: system kartkowy, inflacja, hiperinflacja, akcje, giełda, wielki kryzys, bezrobocie, koniunktura gospodarcza, ustawodawstwo socjalne, New Deal • jakie działania państwa przyczyniają się do wzrostu inflacji • dlaczego skutki kryzysu, który rozpoczął się w USA, szybko odczuły państwa europejskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny wielkiego kryzysu gospodarczego 	<p>czwartek”, nożyce cen</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację społeczno-gospodarczą na świecie po Wielkiej Wojnie • omówić przebieg „czarnego czwartku” 	<p>do licznych samobójstw właścicieli firm</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować założenia planu New Deal 	<p>bezrobocia, neomerkantylizm, ceny dumpingowe, „wioski Hoovera”</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego państwa zaczęły stosować politykę neomerkantylną • dlaczego załamanie gospodarcze doprowadziło do kryzysu demokracji parlamentarnej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować wielki kryzys • wyjaśnić, jak kryzys gospodarczy w Niemczech po I wojnie światowej wpłynął na wartość pieniądza • wyjaśnić, w jaki sposób New Deal przyczynił się do wyjścia USA z zapaści gospodarczej 	
Faszyzm we Włoszech (rozd. 34)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1922 • postać: Benita Mussoliniego <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1921, 1925 • postać: Giacoma Matteottiego <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1923 • postać: Wiktora Emanuela III <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1929 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „ukradzione zwycięstwo”, pakty 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Gabriela d’Annunzio <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować

	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: demagog, populizm, rządy autokratyczne / autorytarne, faszyzm, marsz czarnych koszul, marsz na Rzym, dyktator, wódz / duce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny odejścia części państw europejskich od demokratycznego modelu władzy wymienić główne założenia doktryny faszystowskiej 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Narodowa Partia Faszystowska (PNF), mactwa, państwo totalitarne, Wielka Rada Faszystowska dłaczego faszyci po przejęciu władzy wprowadzili program robót publicznych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować drogę Benito Mussoliniego do władzy podać główne cele polityki włoskiej po przejęciu władzy przez faszystów 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Milicja Faszystowska, kult wodza / kult jednostki, Balilla <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić politykę wewnętrzną faszystowskich Włoch wyjaśnić, dlaczego faszystom zależało na tym, aby mieć wpływ na wychowanie dzieci i młodzieży 	<p>laterańskie, Państwo Watykańskie, eksterytorialność, konkordat</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegał fenomen popularności i kultu Mussoliniego we Włoszech przedstawić pozycję Kościoła katolickiego w państwie włoskim scharakteryzować politykę faszystowskich Włoch względem Kościoła katolickiego 	<p>wypowiedź Gabriela d'Annunzio o „ukradzionym (Włochom) zwycięstwie”</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić czynniki, które umożliwiły przejęcie władzy dyktatorom w Europie
Nazizm. Niemcy Hitlera (rozdz. 35)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1920, 1933 postać: Adolfa Hitlera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Narodowosocjalistyczna Niemiecka Partia Robotnicza (NSDAP), 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1919, 1923, 1925, 1926, 1929 postać: Ericha Ludendorffa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Republika Weimarska, rewizja traktatu wersalskiego, hiperinflacja, reforma walutowa, okupacja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1934, 1935 postacie: Gustava Stresemanna, Ernsta Röhma <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Oddziały Szturmowe (SA), „narludzie”, „rasa panów”, „przestrzeń życiowa”, Reichstag, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1938 postacie: Josepha Goebbelsa, Paula von Hindenburga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Hitlerjugend, Związek Niemieckich Dziewcząt, 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić model społeczeństwa i narodu, jaki propagowali naziści rozstrzygnąć, czy istnieje związek między wzrostem popularności NSDAP w Niemczech a kryzysem gospodarczym, oraz uzasadnić odpowiedź

	<p>narodowy socjalizm, nazizm, rasizm, rasistowska koncepcja ras, III Rzesza, państwo totalitarne, kanclerz, Führer, antysemityzm, obozy koncentracyjne, Tajna Policja Państwowa / Gestapo, propaganda, indoktrynacja</p> <ul style="list-style-type: none"> • na jakich działaniach włoskich faszystów wzorował się Hitler, organizując pucz w Monachium <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy państwa totalitarnego na przykładzie III Rzeszy 	<p>Zagłębia Ruhry, traktat w Locarno, Liga Narodów, pucz w Monachium, <i>Mein Kampf</i>, Oddziały Ochronne (SS)</p> <ul style="list-style-type: none"> • o czym świadczyło przystąpienie Niemiec do Ligi Narodów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich okolicznościach Adolf Hitler doszedł do władzy • omówić główne założenia ideologii nazistowskiej zawarte w <i>Mein Kampf</i> 	<p>delegalizacja, noc długich noży, ustawy norymberskie</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ problemów gospodarczych Republiki Weimarskiej na wzrost popularności partii prawicowych • jak Hitler wykorzystał politycznie podpalenie Reichstagu • przyczyny zorganizowania nocy długich noży <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić politykę kanclerza Gustava Stresemanna • przedstawić drogę Adolfa Hitlera do władzy 	<p><i>gleichschaltung</i>, Główny Urząd Bezpieczeństwa Rzeszy, aryżacja, pogrom, „noc kryształowa”</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację w Niemczech po Wielkiej Wojnie • omówić wpływ partii nazistowskiej na życie społeczne w Niemczech • omówić politykę nazistów wobec Żydów • przedstawić rolę propagandy w działaniach nazistów • wyjaśnić, dlaczego naziści kładli duży nacisk na wychowanie dzieci i młodzieży w duchu narodowego socjalizmu 	
--	--	---	--	--	--

<p>Komunizm w ZSRS (rozd. 36)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1922, 1924, 1939 • postacie: Józefa Stalina, Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich (ZSRS), komunista, Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych (NKWD), kolektywizacja rolnictwa, sowchozy, kołchozy, kułak / „wróg ludu”, Wielki Głód <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować ustrój ZSRS 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1921 • postacie: Aleksieja Stachanowa, Wiaczesława Mołotowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: walka klasowa, Czeka / policja polityczna, Państwowy Zarząd Polityczny (GPU), komunizm wojenny, dekret o ziemi, nacjonalizacja, Nowa Polityka Ekonomiczna (NEP), gospodarka komunistyczna, upaństwowienie środków produkcji, gospodarka planowa • czym charakteryzowała się gospodarka komunistyczna • dlaczego wielki nacisk kładziono na rozwój przemysłu ciężkiego, w tym zbrojeniowego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać politykę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1930, 1932–1933, 1936 • postacie: Gienricha Jagody, Nikołaja Jeżowa, Aleksandra Sołżenicyna, Siergieja Kirowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rada Komisarzy Ludowych, Wszechzwiązkowa Komunistyczna Partia (bolszewików) – WKP(b), wielka czystka, procesy pokazowe, łagry, Gułag / Główny Zarząd Poprawczych Obozów, Archipelag Gułag • jaką rolę pełnił Gułag • pretekst, który posłużył Stalinowi do rozpoczęcia wielkiej czystki • cel, któremu służyły procesy pokazowe • dlaczego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1934, 1935, 23 VIII 1939 • postacie: Michaiła Tuchaczewskiego, Iwana Majskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pieriedyszka, propaganda, ruch stachanowski, inwigilacja, paszporty wewnętrzne, indoktrynacja ideologiczna, ateizacja społeczeństwa, socrealizm, dwustronne układy, układ o nieagresji, pakt Ribbentrop–Mołotow • cele ruchu stachanowskiego • dlaczego władze ZSRS walczyły z Cerkwią prawosławną <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić politykę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Andrieja Wyszyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: „człowiek sowiecki” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać zmiany w życiu społecznym i gospodarczym w ZSRS w latach 1922–1939 • ocenić działalność Feliksa Dzierżyńskiego w ZSRS
-----------------------------------	--	---	--	--	---

		<p>gospodarczą państwa radzieckiego w okresie wojennego i NEP-u</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Józef Stalin zwalczał Lwa Trockiego, oraz w jaki sposób go pokonał 	<p>kolektywizacja rolnictwa doprowadziła do śmierci milionów ludzi</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny Wielkiego Głodu na Ukrainie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego polityka gospodarcza ZSRS po dojściu Józefa Stalina do władzy spotykała się z negatywnym nastawieniem społeczeństwa • omówić politykę władz sowieckich wobec chłopów ukraińskich w latach 1932–1933 	<p>zagraniczną ZSRS</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić elementy polityki komunistów, które wskazują, że ZSRS był państwem totalitarnym • wymienić postanowienia układu o nieagresji między ZSRS i III Rzeszą • wymienić główne cechy socrealizmu • wyjaśnić sposoby walki z konkurentami politycznymi, które stosował Stalin 	
<p>Na drodze do II wojny światowej (rozd. 37)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: III 1938, IX 1938, 23 VIII 1939 • postacie: Benito Mussoliniego, Adolfa Hitlera, Neville'a Chamberlaina, Joachima von 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1936, III 1938, IX 1938, III 1939 • postać: Édouarda Daladiera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: remilitaryzacja Nadrenii, Zaolzie, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1937 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: oś Berlin–Rzym, pakt antykominternowski, oś Berlin–Rzym–Tokio, pakt stalowy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1931, 1933 • postać: cesarza Hirohito <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić wydarzenia, które w drugiej połowie lat 30. mogły świadczyć 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Konrada Henleina, Edvarda Beneša <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować ekspansywną politykę III Rzeszy w latach 30. XX w.

	<p>Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wehrmacht, Linia Maginota, polityka appeasementu, Anschluss, konferencja w Monachium, Kraj Sudecki, układ monachijski, rozbiór Czechosłowacji, niemiecko-sowiecki układ o nieagresji, pakt Ribbentrop–Mołotow, tajny protokół, upadek systemu wersalskiego, eksterytorialna autostrada, Wolne Miasto Gdańsk <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić uczestników i przedstawić 	<p>Protoktorat Czech i Moraw, Ruś Zakarpacka, Słowacja</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić, jak doszło do zaboru Austrii przez III Rzeszę • wyjaśnić, jak doszło do rozbioru Czechosłowacji • omówić postanowienia zawarte w tajnym protokole paktu Ribbentrop-Mołotow • wyjaśnić, na czym polegała polityka appeasementu prowadzona przez mocarstwa zachodnie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie osi Berlin– Rzym–Tokio dla polityki międzynarodowej • wskazać na mapie główne punkty zapalne europejskiej polityki w latach 1933–1939 	<p>o tym, że świat podąża w kierunku nowej wojny</p>	
--	--	--	--	--	--

	<p>postanowienia konferencji w Monachium</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić żądania III Rzeszy wysuwane pod adresem Polski 				
Nauka i kultura w dwudziestoleciu międzywojennym (rozdz. 38)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Henry’ego Forda, Aleksandra Fleminga, Ludwika Hirszfelda, Alberta Einsteina, Irène Joliot-Curie, Jeana Frédérica Joliot-Curie, Tomasza Manna, Alberta Camusa, Michaiła Bułhakowa, Salvadora Dalego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: laicyzacja, konsumpcjonizm, kryzys wartości, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1928 postacie: Bertolta Brechta, Władimira Majakowskiego, George’a Gershwina, Jaroslava Haška, Ericha Marii Remarque’a <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zeppelin, sonary aktywne, teoria kwantowa, sztuczna promieniotwórczość, modernizm, Bauhaus, jazz, kultura masowa wpływ Wielkiej Wojny na kulturę dlaczego jazz zdobył popularność <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić zmiany, które zaszły w medycynie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1927 postacie: Coco Chanel, Charliego Chaplina, PoliNegri, Greta Garbo, Marleny Dietrich, Charlesa Lindbergha, Borysa Pasternaka, Siergieja Prokofiewa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kubizm, ekspresjonizm, futurizm, abstrakcjonizm, konstruktywizm, dadaizm, surrealizm, stolica mody, muzyka symfoniczna wpływ emancypacji kobiet na zmiany w modzie <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1937 postacie: Freda Astaire’a, Tamary Łempickiej, Zygmunta Freuda, Igora Strawińskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ rozwoju radia i telewizji na przekaz informacji w dwudziestoleciu międzywojennym opisać wpływ kultury masowej na życie społeczne przedstawić przemiany zachodzące w kinematografii w latach 20. i 30. XX w. wymienić kierunek 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Izaaka Babla, Béli Bartóka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegał wpływ nowych technologii – fotografii i filmu – na rozwój sztuki awangardowej

	<p>relatywizm moralny, masowa produkcja, międzykontynentalne linie pasażerskie, transatlantyki, radar, elektryfikacja, hydroelektrownie, radiodbiorniki, telewizja, insulina, antybiotyki, penicylina, grupy krwi, przetaczanie krwi, kino, komiksy</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rozwój nowych środków transportu w dwudziestoleciu międzywojennym • wymienić główne osiągnięcia nauki i techniki w 	<p>w dwudziestoleciu międzywojennym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • omówić zmiany w modzie dwudziestolecia międzywojennego • wymienić nowe kierunki w sztuce dwudziestolecia międzywojennego i ich twórców 	<p>w architekturze, który dominował w dwudziestoleciu międzywojennym, i go scharakteryzować</p>	
--	---	---	---	---	--

	dwudziestoleciu międzywojennym				
II Rzeczpospolita					
Odrodzenie się Polski w 1918 r. (rozd. 39)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 11 XI 1918 postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Ignacego Daszyńskiego, Wojciecha Korfańtego, Wincentego Witosa ojców i matki polskiej niepodległości <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Rada Regencyjna, manifest, polskie ośrodki lokalnej władzy, Komitet Narodowy Polski (KNP), powstanie wielkopolskie, rząd koalicyjny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 10 XI 1918, 17 XI 1918, 22 XI 1918 postacie: Jędrzeja Moraczewskiego, Aleksandry Szczerbińskiej (Piłsudskiej) kompetencje Tymczasowego Naczelnika Państwa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego, Polska Komisja Likwidacyjna, Orłęta Lwowskie, pierwszy polski centralny ośrodek władzy, Tymczasowy Naczelnik Państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać proces kształtowania się lokalnych ośrodków 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1 XI 1918, 7 XI 1918, 27 XII 1918 postacie: Franciszka Ratajczaka, Józefa Dowbora-Muśnickiego, Herberta Hoovera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej, dwuwładza, Naczelna Rada Ludowa dłaczego doszło do walk na terenie Galicji Wschodniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić wizję Polski opisaną w manifestie Tymczasowego Rządu Republiki Polskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: I 1919 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego Józef Piłsudski uznał, że mimo różnicy poglądów powinien się porozumieć z Romanem Dmowskim <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić cel wysłania przez Józefa Piłsudskiego telegramu informującego o powstaniu państwa polskiego do państw ententy wyjaśnić, jakie korzyści w polityce wewnętrznej i zagranicznej przyniosło objęcie funkcji premiera przez Ignacego Jana Paderewskiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do odrodzenia się państwa polskiego omówić rolę Orłąt Lwowskich w walce o Lwów

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności wybuchu powstania wielkopolskiego • wyjaśnić, dlaczego 11 XI 1918 r. uznano za początek II Rzeczypospolitej 	<p>polskich władz przed 11 XI 1918 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić proces powstawania polskich władz centralnych • przedstawić program reform rządu Jędrzeja Moraczewskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić rolę Komitetu Narodowego Polskiego w procesie tworzenia się niepodległego państwa polskiego • przedstawić przyczyny, przebieg i skutki powstania wielkopolskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować udział Józefa Piłsudskiego w kształtowaniu się niepodległego państwa polskiego 	
<p>Kształtowanie się północno-zachodniej i południowej granicy Polski (rozd. 40)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1919, 1920, 1921 • postać: Wojciecha Korfanteo • rezultaty plebiscytów na Warmii, Mazurach, Powiślu, Górnym Śląsku • przyczyny wybuchu powstań śląskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: traktat wersalski, plebiscyty, Warmia, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: II 1920, VII 1920 • postać: Józefa Hallera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Pomorze Wschodnie, zaślubiny z morzem • przyczyny różnicy w opiniach Francji i Wielkiej Brytanii na temat przyszłości Górnego Śląska po Wielkiej Wojnie • sytuację społeczno-gospodarczą na Górnym Śląsku • znaczenie Górnego Śląska dla gospodarki polskiej i niemieckiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VIII 1919, VIII 1920, III 1921, V–VII 1921 • postać: Stanisława Szepczyckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: komisarz plebiscytowy, komisariaty plebiscytowe, wojska alianckie, rejencja opolska, bitwa o Górę św. Anny, Rada Ligi Narodów, pociągi pancerne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Władysława Grabskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Księstwo Cieszyńskie, Rada Ambasadorów, Spisz, Orawa, konferencja w Spa 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić proces kształtowania się granic między Polską a Niemcami i Czechosłowacją po Wielkiej Wojnie • ocenić skuteczność działań polskich władz państwowych w sprawie plebiscytów na Warmii, Mazurach, Powiślu i Górnym Śląsku • ocenić wpływ powstań śląskich na przebieg granicy z Niemcami

	<p>Mazury, Powiśle, pierwsze powstanie śląskie, strajk, drugie powstanie śląskie, Górny Śląsk, trzecie powstanie śląskie</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące granic Polski • wskazać na mapie obszary, na których zgodnie z postanowieniami traktatu wersalskiego miały się odbyć plebiscyty • wymienić przyczyny i konsekwencje trzech powstań śląskich 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować stanowisko Francji i Wielkiej Brytanii wobec terenów spornych między Polską i Niemcami na konferencji w Paryżu • wyjaśnić, dlaczego zorganizowano symboliczne zaślubiny Polski z morzem • wyjaśnić, w jakiej sytuacji międzynarodowej znajdowała się Polska, gdy odbywał się plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu • omówić rezultat plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu 	<p>zasięg działań zbrojnych w czasie trzech powstań śląskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić rolę Wojciecha Korfańskiego w działaniach mających na celu przyłączenie do Polski Górnego Śląska • omówić wyniki plebiscytu na Górnym Śląsku i decyzje Rady Ligi Narodów o podziale Górnego Śląska • wskazać na mapie przebieg granicy polsko-niemieckiej na Górnym Śląsku 		
--	---	--	---	--	--

<p>Walka o wschodnią granicę Polski (rozdz. 41)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1920, 1921 • postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rosja bolszewicka, Bitwa Warszawska, pokój ryski, II Rzeczpospolita <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić postanowienia traktatu ryskiego • wskazać na mapie przebieg granicy wschodniej II Rzeczpospolitej ustalonej na mocy traktatu ryskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XI 1918, IV 1920, 13–25 VIII 1920 • postacie: George’a Curzona, Józefa Hallera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: antyrosyjskie przedmurze, wyprawa kijowska, Cud nad Wisłą, linia Curzona • dlaczego Bitwa Warszawska została nazwana przez endecję Cudem nad Wisłą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać przebieg wojny polsko-bolszewickiej • wyjaśnić znaczenie wyprawy kijowskiej dla przebiegu wojny polsko-bolszewickiej • wskazać na mapie przebieg tzw. linii Curzona i wyjaśnić, jak została ona wytyczona 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: X 1920, 18 III 1921 • postacie: Lucjana Żeligowskiego, Siemiona Budionnego, Michaiła Tuchaczewskiego, Ignacego Skorupki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Armia Ochotnicza, wojna ojczyzniana, ład wersalsko-ryski, „bunt” Żeligowskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak postawa księdza Ignacego Skorupki wpłynęła na polskich żołnierzy w czasie bitwy pod Ossowem • wyjaśnić, w jakich okolicznościach do Polski została przyłączona Wileńszczyzna 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1922 • postacie: Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Tadeusza Rozwadowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Tymczasowy Komitet Rewolucyjny Polski, obrona Zadwórze – polskie Termopile, „państwo znikąd” • dlaczego obrona Zadwórze jest nazywana polskimi Termopilami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakim celu utworzono Tymczasowy Komitet Rewolucyjny Polski w Białymstoku • scharakteryzować ostateczny przebieg granic II Rzeczpospolitej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować proces formowania wschodniej granicy II Rzeczpospolitej • rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że Piłsudski dążył do zdobycia Wilna z osobistych pobudek, oraz uzasadnić odpowiedź
---	--	--	---	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaki wpływ na relacje polsko-litewskie wywarły działania gen. Lucjana Żeligowskiego 	<p>(stan z 1922 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić państwa, z którymi graniczyła II Rzeczpospolita, i wyjaśnić, z którymi z nich Polska miała przyjazne stosunki • porównać kształt terytorialny I i II Rzeczpospolitej 	
Kształtowanie się ustroju II Rzeczpospolitej (rozdz. 42)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1918, 17 III 1921, 1922 • postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Gabriela Narutowicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Sejm Ustawodawczy, Tymczasowy Naczelnik Państwa, ordynacja wyborcza, wybory pięcioprzymiotnikowe: równe, powszechne, tajne, proporcjonalne, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 26 I 1919, 20 II 1919 • postać: Stanisława Wojciechowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mandat poselski, jednoizbowy sejm, mała konstytucja, Komisja Konstytucyjna, Zgromadzenie Narodowe, marszałek Polski, odpowiedzialność parlamentarna, wotum nieufności, zaprzysiężenie, mord polityczny, reforma skarbowo i walutowa, kryzys finansowy <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 9 XII 1922, 16 XII 1922 • postacie: Władysława Grabskiego, Wincentego Witosa, Władysława Sikorskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Stronnictwo Chrześcijańsko-Narodowe (chadecja), blok polityczny, Chrześcijański Związek Jedności Narodowej (Chjena), PSL-Piast, PPS, PSL-Wyzwolenie, Związek Proletariatu Miast i Wsi, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: V 1923 • postacie: Maurycego Zamoyskiego, Eligiusza Niewiadomskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pakt lanckoroński, rząd Chjeno-Piasta, rząd fachowców <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności, w których został zamordowany pierwszy prezydent Rzeczpospolitej Gabriel Narutowicz • wyjaśnić, jakie czynniki wpłynęły na wybór Stanisława 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować życie parlamentarne II Rzeczpospolitej w pierwszych latach jej istnienia

	<p>bezpośrednie, prawa wyborcze kobiet, Naczelnik Państwa, konstytucja marcowa, władza ustawodawcza, władza wykonawcza, władza sądownicza, prezydent, sejm, senat, kadencja, inicjatywa ustawodawcza, projekty ustaw</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze prawa i obowiązki obywateli II Rzeczypospolitej zapisane w konstytucji marcowej wymienić organy władzy państwowej w świetle konstytucji 	<ul style="list-style-type: none"> omówić ordynację wyborczą do Sejmu Ustawodawczego wyjaśnić, na jakich zasadach opierał się ustrój II Rzeczypospolitej w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości wymienić uprawnienia, które przysługiwały Naczelnikowi Państwa omówić znaczenie małej konstytucji dla ustroju II Rzeczypospolitej 	<p>hiperinflacja</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego Józef Piłsudski nie chciał kandydować na stanowisko prezydenta Rzeczypospolitej przyczyny ataków politycznych na Gabriela Narutowicza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać kompetencje Tymczasowego Naczelnika Państwa i Naczelnika Państwa wyjaśnić, jakie kwestie wywoływały najwięcej sporów w trakcie pracy Komisji Konstytucyjnej przedstawić ustrój Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej wymienić najważniejsze partie i ugrupowania kandydujące do sejmu w listopadzie 	<p>Wojciechowskiego na prezydenta</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić cel zawarcia paktu lanckorońskiego wyjaśnić zadania, które stanęły przed rządem fachowców powołanym w 1924 r. 	
--	---	---	---	---	--

	marcowej		1922 r. i scharakteryzować ich programy		
Przewrót majowy 1926 r. i rządy sanacji (rozd. 43)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1926, 1935 • postaci: Józefa Piłsudskiego, Wincentego Witosa, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Mościckiego, Romana Dmowskiego, Wojciecha Korfanteo, Ignacego Jana Paderewskiego, Józefa Hallera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kryzys demokracji parlamentarnej, piłsudczycy, zamach stanu, przewrót majowy, bratobójcza walka, emigracja, konstytucja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XI 1925, 12–15 V 1926, VIII 1926, 23 IV 1935 • postaci: Lucjana Żeligowskiego, Macieja Rataja, Kazimierza Bartła, Edwarda Rydza-Śmigłego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: partyjniactwo, rząd koalicji Chjeno-Piasta, zamaskowana dyktatura, nowela sierpniowa, Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych (GISZ), sanacja – nieformalny obóz polityczny, opozycja, Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem (BBWR), pułkownicy, fałszerstwa wyborcze, bezwzględna większość, legalizacja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1930, 12 V 1935 • postaci: Józefa Malczewskiego, Tadeusza Rozwadowskiego, Walerego Sławka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Centrolew, proces brzeski, „cuda nad urną”, wybory brzeskie, brutalizacja życia politycznego, obóz odosobnienia dla więźniów politycznych w Berezie Kartuskiej, cenzura prewencyjna, odpowiedzialność przed Bogiem i historią, dekompozycja obozu piłsudczyków, reelekcja, obóz belwederski 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1936, 1937 • postaci: Włodzimierza Zagórskiego, Kazimierza Bagińskiego, Adama Ciołkosza, Hermana Liebermana, Adama Koca <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów (OUN), Obóz Zjednoczenia Narodowego – tzw. Ozon <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować dekompozycję obozu sanacji po śmierci Piłsudskiego • omówić proces konsolidacji opozycji w latach 30. XX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Bronisława Pierackiego, Kazimierza Świtalskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zabrać głos w dyskusji: „Józef Piłsudski – wzór cnót patriotycznych, genialny wódz i mąż stanu czy bezwzględny autokrata?”

	<p>kwietniowa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny przewrotu majowego wymienić zasady ustrojowe państwa zawarte w konstytucji kwietniowej 	<p> rządów autokratycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego PPS poparła przewrót majowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać przyczyny wycofania się Józefa Piłsudskiego z życia politycznego wymienić postanowienia zawarte w noweli sierpniowej scharakteryzować ustrój Rzeczypospolitej w świetle konstytucji kwietniowej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakim celu Piłsudski wskazał Ignacego Mościckiego jako kandydata na prezydenta omówić politykę wewnętrzną obozu sanacji po przewrocie majowym wymienić partie, które utworzyły Centrolew wskazać działania sanacji, które podczas wyborów brzeskich świadczyły o autorytarnym charakterze władzy w Polsce 		
<p>Gospodarka i społeczeństwo II Rzeczypospolitej (rozdz. 45)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1922, 1924, 1937–1939 postacie: Władysława Grabskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1928 postać: Tadeusza Wendy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Polska A, Polska B, oceaniczna linia pasażerska, tabor kolejowy, Polskie Koleje Państwowe, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1926–1933 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: magistrala węglowa, zrównoważenie budżetu, stabilność waluty, zacofanie kultury rolnej, przeludnienie wsi, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Tadeusza Hołówki, Bronisława Pierackiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: getto ławkowe, <i>numerus clausus</i>, Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Henryka Józewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: jidysz, asymilacja, polonizacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić główne

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: port w Gdyni, reforma skarbową, reforma walutowa, złoty polski, marka polska, hiperinflacja, Centralny Okręg Przemysłowy (COP), widły rzek Wisły i Sanu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego budowa portu w Gdyni była dla Polski koniecznością • wymienić główne działania i decyzje gospodarcze Władysława Grabskiego i Eugeniusza Kwiatkowskiego 	<p>Polskie Linie Lotnicze LOT, wojna celna z Niemcami, ogólnoswiatowy kryzys gospodarczy, bezrobocie, zadłużenie państwa, zapomogi, 4-letni plan inwestycyjny, mniejszości narodowe, państwo wielonarodowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny lokalizacji COP <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego umownie kraj dzielono na Polskę A i Polskę B oraz wskazać granicę między tymi strefami • wyjaśnić, dlaczego sejm przyznał nadzwyczajne uprawnienia rządowi kierowanemu przez Władysława Grabskiego • wymienić problemy gospodarcze i społeczne, które były spuścizną zaborów i rezultatem Wielkiej Wojny oraz wojny z 	<p>struktura zatrudnienia, urbanizacja, syjoniści, nastroje antysemityczne, deflacja, strajk chłopski, lukstorpada, głód ziemi</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego w ramach COP rozwijano przemysł zbrojeniowy • dlaczego wielki kryzys gospodarczy trwał w Polsce dłużej niż w Europie Zachodniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przebieg wielkiego kryzysu gospodarczego w Polsce • opisać działania państwa służące walce z wielkim kryzysem gospodarczym • wymienić gałęzie przemysłu rozwijane w II Rzeczypospolitej po 1935 r. oraz ośrodki 	<p>(OUN), pacyfikacje ukraińskich wsi, 15-letni plan rozbudowy Polski</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić etapy planu 15-letniego • omówić strukturę narodowościową II Rzeczypospolitej • omówić reformy i inwestycje gospodarcze podejmowane przez państwo polskie w okresie dwudziestolecia międzywojennego • ocenić zróżnicowanie poziomu urbanizacji na obszarze Polski i omówić jego przyczyny • wyjaśnić, jakie znaczenie dla polskiej gospodarki miały działania Władysława Grabskiego i Eugeniusza Kwiatkowskiego 	<p>problemy gospodarcze Polski w latach 1918–1939</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy słusznie złoty polski uznano za jedną z najbardziej stabilnych walut międzywojennej Europy, oraz uzasadnić odpowiedź • opisać pozycję mniejszości narodowych w społeczeństwie polskim na przykładzie Żydów i Ukraińców
--	---	--	--	---	---

		bolszewikami <ul style="list-style-type: none"> • omówić rozwój transportu w II Rzeczypospolitej • scharakteryzować strukturę społeczną II Rzeczypospolitej • wskazać na mapie obszar COP 	przemysłowe powstałe w jej granicach <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie ośrodki gospodarcze i inwestycje powstałe na obszarze COP 		
Nauka i kultura II Rzeczypospolitej (rozd. 46)	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1924 • postaci: Władysława Stanisława Reymonta, Stanisława Ignacego Witkiewicza, Stefana Żeromskiego, Marii Dąbrowskiej, Marii Kuncewiczowej, Jana Lechonia, Jarosława Iwazkiewicza, Kazimierza Wierzyńskiego, Antoniego Słonimskiego, Juliana Tuwima, Brunona Schulza, Witolda 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1932 • postaci: Stefana Banacha, Hugona Steinhausa, Mariana Rejewskiego, Henryka Żygalskiego, Jerzego Różyckiego, Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, Kazimierzy Iłakowiczówny, Zuzanny Ginczanki, Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: analfabetyzm, lwowska szkoła matematyczna, kryptolog, Enigma • rozumie przyczyny zróżnicowania poziomu analfabetyzmu w Polsce dwudziestolecia 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1928, 1932 • postaci: Marii Skłodowskiej-Curie, Rudolfa Weigla, Tadeusza Makowskiego, Jan Cybisa, Władysława Strzemińskiego, Władysława Waliszewskiego, Mariana Bohusza-Szyszki, Mai Berezowskiej, Franciszka Xawerego Dunikowskiego, Melchiora Wańkowicza, Tadeusza Boya-Żeleńskiego Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: tyfus 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1927, 1935 • postaci: Stanisława Pigonia, Władysława Konopczyńskiego, Tadeusza Kotarbińskiego, Władysława Tatarkiewicza Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: modernizm, pianistyczne konkursy chopinowskie, konkursy skrzypcowe im. Henryka Wieniawskiego, Polski Komitet Igrzysk Olimpijskich, Instytut Radowy w Warszawie 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • postać: Tadeusza Dołęgi-Mostowicza

	<p>Gombrowicza, Czesława Miłosza, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Bolesława Leśmiana</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Literacka Nagroda Nobla, Skamander <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować główne nurty w literaturze polskiej dwudziestolecia międzywojennego i jej reprezentantów 	<p>międzywojennego</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić twórców lwowskiej szkoły matematycznej • wyjaśnić, na czym polegało najważniejsze osiągnięcie polskich kryptologów 	<p>plamisty, Akademia Górnicza, Szkoła Główna Handlowa, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, ekspresjonizm, koloryzm, malarstwo abstrakcyjne</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić uczelnie wyższe w II Rzeczypospolitej • omówić osiągnięcia medyczne Rudolfa Weigla • wymienić kierunki w sztuce polskiej okresu dwudziestolecia międzywojennego i ich przedstawicieli 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaki wkład w otwarcie Instytutu Radowego w Warszawie miała Maria Skłodowska-Curie 	
--	---	--	--	--	--

Ślady czasu. Historia
4 klasa liceum ogólnokształcącego i technikum
zakres podstawowy
Kryteria oceniania – propozycja

Poniższy zestaw wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny uwzględnia planowane osiągnięcia ucznia w zakresie wiedzy i umiejętności zawarte w rozkładzie materiału i planie wynikowym zintegrowanym z serią *Ślady czasu*. Zestaw ten to jedynie propozycja. Nauczyciel może wykorzystać przedstawiony podział wymagań w swojej pracy dydaktycznej lub zmodyfikować go tak, by w pełni odpowiadał on specyfice klasy i indywidualnym możliwościom uczniów, z którymi pracuje.

Wymagania edukacyjne uwzględnione w poniższych kryteriach oceniania są zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum, przygotowaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i zawartą w rozporządzeniu z dnia 8 marca 2022 r., zmienioną rozporządzeniem z dnia 28 czerwca 2024 r.

Temat lekcji	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
		Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
II wojna światowa					
Wybuch II wojny światowej i kampania polska 1939 r. (rozdz. 1)	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 23 VIII 1939, 1 IX 1939, 9–22 IX 1939, 17 IX 1939, 2–6 X 1939 • postacie: Adolfa 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 5 V 1939, 1–7 IX 1939, 28 IX 1939, 17/18 IX 1939 • postacie: Józefa Becka, Henryka Sucharskiego, 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 31 III 1939, 25 VIII 1939, 3 IX 1939 • postacie: gen. Kazimierza 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1–2 IX 1939, 8–10 IX 1939 • postać: Władysława 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Dęba- - Biernackiego, Juliana

	<p>Hitlera, Józefa Stalina, Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa, Władysława Kutrzeby, Franciszka Kleberga</p> <ul style="list-style-type: none"> • żądania III Rzeszy wobec Polski • treść tajnego protokołu do paktu Ribbentrop–Mołotow • główne etapy kampanii polskiej 1939 r. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pakt Ribbentrop–Mołotow, Wolne Miasto Gdańsk, eksterytorialna autostrada, wojna błyskawiczna – Blitzkrieg, obrona Warszawy, bitwa nad Bzurą, bitwa pod Kockiem, Wehrmacht, wojna totalna, Generalne Gubernatorstwo • konsekwencje paktu Ribbentrop–Mołotow • znaczenie sojuszu zawartego przez Wielką Brytanię i Francję z Polską 	<p>Edwarda Rydza-Śmigłego, Ignacego Mościckiego, Stefana Starzyńskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • treść przemówienia ministra Józefa Becka w sejmie 5 V 1939 r. • sytuację międzynarodową, która doprowadziła do wybuchu II wojny światowej • przykłady bohaterskiej postawy Polaków w czasie wojny obronnej 1939 r., z uwzględnieniem własnego regionu • podział ziem polskich między III Rzeszę i ZSRS w następstwie drugiego paktu Ribbentrop–Mołotow <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: drugi pakt Ribbentrop–Mołotow – traktat o granicach i przyjaźni między III Rzeszą i ZSRS, bitwa graniczna, obrona Poczty Polskiej, Wojskowa Składnica Tranzytowa na Westerplatte 	<p>Sosnkowskiego, gen. Władysława Andersa</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny porażki Polski w 1939 r. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: deklaracja o niestosowaniu przemocy, brytyjskie i francuskie gwarancje wojskowe, „Fall Weiss” • dlaczego przestała być realna koncepcja polityki zagranicznej zwana „polityką równowagi” • przyczyny wypowiedzenia Polsce przez III Rzeszę deklaracji o niestosowaniu przemocy z 1934 r. • na czym polegał Blitzkriegu • znaczenie dla Polaków wypowiedzenia wojny Niemcom przez Francję i Wielką Brytanię <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić sytuację międzynarodową Polski przed wybuchem II wojny światowej 	<p>Raginisa,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przykłady zbrodni wojennych dokonanych przez agresorów, z uwzględnieniem własnego regionu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: obrona Lwowa, obrona Grodna, bitwa pod Mokrą, bitwa pod Wizną, Korpus Obrony Pogranicza, zbrodnie w Wieluniu, Bydgoszczy, Katowicach, Grodnie • dlaczego marszałek Edward Rydz-Śmigły wydał rozkaz, by Wojsko Polskie unikało starć z Armią Czerwoną <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Filipowicza, Stanisława Dąbka</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować postawy polskiego społeczeństwa wobec agresji niemieckiej i sowieckiej
--	---	---	--	---	---

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić najważniejsze etapy kampanii polskiej 1939 r. • przedstawić przyczyny klęski Rzeczypospolitej w kampanii polskiej 1939 r. • wskazać na mapie zmiany terytorialne wprowadzone po podpisaniu drugiego paktu Ribbentrop–Mołotow 	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Polska odrzuciła żądania III Rzeszy • przyczyny poddania się przez obrońców Westerplatte • dlaczego prezydent Ignacy Mościcki i naczelny wódz Edward Rydz-Śmigły opuścili kraj i udali się do Rumunii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stosunek sił na froncie polskim we wrześniu 1939 r. • wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew kampanii polskiej 1939 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie powołania polskich władz państwowych i sił zbrojnych na uchodźstwie 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić niemieckie i sowieckie zbrodnie w czasie kampanii polskiej, z uwzględnieniem własnego regionu • omówić straty polskie w kampanii 1939 r. • wyjaśnić, dlaczego bitwę pod Wizną nazwano polskimi Termopilami 	
Działania zbrojne w latach 1939–1941 (rozd. 2)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1939–1940, IV 1940, V 1940, VIII–X 1940, 22 VI 1941, 7 XII 1941 • postaci: Zygmunta Bohusza-Szyszki, Winstona Churchilla, Stanisława Kopańskiego, Franklina Delano Roosevelta • państwa zaatakowane przez III Rzeszę, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: VI 1940 • postać: Philippe’aPétaina <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Samodzielna Brygada Strzelców Podhalańskich, Linia Maginota, „Fall Gelb”, rząd Vichy, Dywizjony 300 i 301 • znaczenie Narwiku dla prowadzenia działań 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XI 1939 – III 1940, IX 1940 • postaci: Carla GustafaMannerheima, Erwina Rommla • główne postanowienia paktu trzech <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wojna zimowa, systemy radarowe, Enigma, oś Rzym–Berlin–Tokio, pakt 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: III 1941, IV 1941 • postaci: Ericha von Mansteina, Piotra II, Czang Kaj-szeka • państwa, które uczestniczyły w agresji na ZSRS <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „Lew morski”, rozbiór 	<p>Uczeń rozumie</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: ruch America First • dlaczego społeczeńst wo USA nie chciało się angażować w działania na kontynencie europejskim

	<p>Włochy oraz ZSRS w latach 1939–1941</p> <ul style="list-style-type: none"> • starcia zbrojne w latach 1940–1941, w których uczestniczyli polscy żołnierze <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dziwna wojna, aneksja, bitwa powietrzna o Wielką Brytanię, myśliwce, bombowce, Dywizjon 303, desant, Samodzielna Brygada Strzelców Karpackich, Wielka Koalicja, alianci, front wschodni, kontruderzenie, baza Pearl Harbour, front dalekowschodni • znaczenie przystąpienia USA do II wojny światowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić główne etapy działań zbrojnych w Europie Zachodniej w latach 1939–1941 • wyjaśnić, czym się charakteryzowała dziwna wojna • wyjaśnić, w jakich okolicznościach USA 	<p>zbrojnych przez III Rzeszę</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie klęski Niemców w bitwie powietrznej o Wielką Brytanię dla dalszych losów wojny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać potencjał militarny Francji i jej sprzymierzeńców w maju 1940 r. • wskazać na mapie miejsca bitew, przebieg działań zbrojnych w latach 1939–1941 • porównać siły militarne ZSRS oraz Niemiec i ich sojuszników w czerwcu 1941 r. 	<p>trzech, izolacjonizm, Lend-LeaseAct, bitwa o Atlantyk, „Barbarossa”</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego wojska fińskie miały przewagę nad wojskami ZSRS w wojnie zimowej • na czym polegały trudności podczas walk w Afryce w latach 1940–1941 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować napaść ZSRS na Finlandię • opisać sytuację republik bałtyckich w 1940 r. • omówić znaczenie paktu trzech dla sytuacji na frontach II wojny światowej • omówić wpływ agresji III Rzeszy na ZSRS na sytuację na frontach II wojny światowej • przedstawić główne założenia planu „Barbarossa” • wyjaśnić znaczenie Lend-LeaseAct dla państw prowadzących wojnę z III Rzeszą 	<p>Jugosławii, Niezależne Państwo Chorwackie (NDH), Kriegsmarine, alianckie konwoje</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny rozbioru Jugosławii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować agresję i aneksje, których dokonały oba totalitarne mocarstwa w latach 1939–1941 • wyjaśnić, dlaczego doszło do rozbioru Jugosławii • wyjaśnić, dlaczego doszło do rozgromienia Sowietów w pierwszym etapie agresji niemieckiej na ZSRS 	
--	--	---	--	---	--

	<p>przystąpiły do II wojny światowej</p> <ul style="list-style-type: none">• omówić udział żołnierzy polskich w walkach o Narwik, Tobruk, w bitwie powietrznej o Wielką Brytanię, bitwie o Atlantyk		<ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić znaczenie alianckich konwojów przez Atlantyk dla dalszych losów wojny		
--	---	--	--	--	--

<p>Europa pod okupacją (rozd. 3)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Charles’a de Gaulle’a, Josipa Broza-Tito • różne formy okupacji niemieckiej w Europie • przykłady ruchu oporu w okupowanej Europie • rodzaje kolaboracji z okupantem <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: polityka germanizacyjna, włączenie do Rzeszy, okupacja wojskowa, status kolonialny, eksterminacja, zagłada, Holokaust, „podludzie”, państwo marionetkowe, kolaboracja, ruch oporu, Polskie Państwo Podziemne, Armia Krajowa, partyzantka sowiecka, mordy sądowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę Niemiec na terenach okupowanych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1940 • postacie: Philippe’a Pétaina, Vidkuna Quislinga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: reżim Vichy, Wolna Francja, Résistance <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować ruch oporu we Francji • wskazać rodzaje i przykłady kolaboracji z okupantem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1941 • postać: płk. Dragoljuba Mihajlovicia <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Włoska Republika Socjalna – Republika Salò, czetnicy, ustasze, Narodowa Armia Wyzwolenia Jugosławii • wpływ skomplikowanej sytuacji narodowościowej w Jugosławii na postawy społeczeństwa wobec władz okupacyjnych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić postawy poszczególnych narodów europejskich względem władz okupacyjnych • scharakteryzować ruch oporu w Jugosławii 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: ochotnicze formacje Waffen-SS <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić różnice w polityce prowadzonej przez Niemców w Europie Zachodniej, w Europie Wschodniej oraz na Bałkanach 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Milorg, EDES, ELAS <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać przykłady akcji norweskiego ruchu oporu • wyjaśnić, dlaczego po wojnie zakłamywan o pamięć o okupacji
--------------------------------------	---	--	---	---	--

<p>Holokaust (rozd. 4)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1939, 19 IV 1943 • postacie: Janusza Korczaka, Józefa i Wiktorii Ulmów, Jana i Antoniny Żabińskich, Ireny Sendlerowej • obozy zagłady utworzone przez Niemców na terenie okupowanej Polski • przykłady Polaków ratujących Żydów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rasizm, antysemityzm, aryjski, „nadludzie”, „podludzie”, międzyrasowe małżeństwa, czystka etniczna, ludobójstwo, zagłada, Holokaust, niemieckie antyżydowskie ustawodawstwo, stygmatyzacja, gwiazda Dawida, getto, masakra, pogrom, denuncjacja, donos, kara śmierci <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić sposoby stygmatyzacji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: I 1942 • postacie: Mordechaja Anielewicz, Marka Edelmana • liczbę zgładzonych Żydów w czasie II wojny światowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: powstanie w getcie warszawskim, eksterminacja, „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”, obozy zagłady, Auschwitz-Birkenau, Treblinka, Sobibór, Bełżec, Chełm nad Nerem, konferencja w Wannsee, komory gazowe, cyklon B, deportacje, Wielka Akcja Deportacyjna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację panującą w gettach na terenach okupowanej Polski • ocenić postawę Janusza Korczaka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VII 1941, III 1944 • postacie: Emanuela Ringelbluma, Chaima Rumkowskiego, Adama Czerniakowa, Jürgena Stroopa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: szmugler, Einsatzgruppen, zbrodnia w Jedwabnem, Judenrat, Żydowska Służba Porządkowa, Żydowski Związek Wojskowy, Żydowska Organizacja Bojowa, Sprawiedliwy wśród Narodów Świata • wpływ ujawnienia informacji o zbrodni w Jedwabnem na postrzeżenie Polaków <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić znaczenie konferencji w Wannsee dla kwestii zagłady europejskich Żydów • wskazać na mapie główne miejsca eksterminacji społeczności żydowskiej w Europie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: IX 1941 • postacie: Anny Frank, arcybiskupa Adama Stefana Sapiehy, siostry Matyldy Getter <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Babi Jar, YadVashem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić różne postawy społeczeństw europejskich wobec zagłady Żydów • wyjaśnić, jaką rolę w zagładzie europejskich Żydów odegrał obóz Auschwitz-Birkenau • omówić stosunek polskiego podziemia do powstania w getcie warszawskim 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Ericha von Mansteina, Tadeusza Pankiewicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: szmalcownictwo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać politykę nazistów wobec Żydów w różnych częściach Europy w czasie II wojny światowej • scharakteryzować etapy eksterminacji i europejskich Żydów w czasie II wojny światowej • omówić postawy
----------------------------	--	---	--	--	--

	i dyskryminacji społeczności żydowskiej przez Niemców w okupowanej Europie		w latach 1939–1945 <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg powstania w getcie warszawskim • wymienić nazwiska niektórych Polaków odznaczonych medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata 		Polaków wobec Żydów podczas II wojny światowej
Przełom na frontach i koniec II wojny światowej (rozdz. 5)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 6 VI 1944, 8 V 1945, VIII 1945, 2 IX 1945 • postaci: Benito Mussoliniego, Władysława Andersa, Stanisława Maczka, Charles’a de Gaulle’a, Stanisława Sosabowskiego • przełomowe wydarzenia II wojny światowej w latach 1942–1945 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: front wschodni, Armia Czerwona, kontratak, kampania włoska, Linia Gustawa, bitwa pod Monte Cassino, lądowanie w Normandii, operacja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VI 1942, XI 1942 – II 1943, 18 V 1944 • postaci: Erwina Rommla, Dwighta Eisenhowera • polskie jednostki wojskowe, które uczestniczyły w walkach na frontach II wojny światowej w latach 1942–1945 i ich dowódców <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kocioł pod Stalingradem, bitwa pod Kurskiem, bitwa pod Al-Alamajm, desant na Sycylii, operacja „Torch”, bitwa pod Lenino, 1. Dywizja Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, „Bagration”, II Korpus Polski 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XI 1942, VII 1943 • postaci: Friedricha Paulusa, Wilhelma Keitla • miejsca bitew, w których uczestniczyli żołnierze polscy podczas walk na frontach II wojny światowej w latach 1942–1945 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Linia Gotów, bitwa pod Falaise, 1. Dywizja Pancerna, powstanie w Paryżu, powietrznodesantowa operacja „Market Garden”, 1. Samodzielna Brygada Spadochronowa, kontrofensywa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 12–13 X 1943 • postaci: gen. George’a Pattona, Karla Dönitza, Georgija Żukowa 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić znaczenie wojsk pancernych dla działań na frontach II wojny światowej • omówić rolę propagandy w walce z III Rzeszą i jej sojusznikami • ocenić zachowanie Sowieców po wkroczeniu na tereny III Rzeszy

	<p>„Overlord”, operacja berlińska, bezwarunkowa kapitulacja</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić znaczenie utworzenia drugiego frontu dla losów wojny w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie bitwy pod Stalingradem dla losów frontu wschodniego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg lądowania aliantów w Normandii • scharakteryzować przebieg II wojny światowej na froncie wschodnim w latach 1942–1945 	<p>w Ardenach, alianckie naloty dywanowe</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny klęski państw osi • przedstawić straty ludnościowe w czasie II wojny światowej • wskazać na mapie miejsca bitew i kierunki działań zbrojnych na froncie wschodnim w latach 1942–1945 		
<p>Konferencje Wielkiej Trójki (rozd. 6)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1941, 1943, 1945 • postacie: Winstona Churchilla, Franklina Delano Roosevelta, Józefa Stalina • miejsca konferencji Wielkiej Trójki • główne postanowienia konferencji Wielkiej Trójki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wielka Trójka, Wielka Koalicja, konferencje Wielkiej Trójki, konferencja w Teheranie, konferencja w Jałcie, konferencja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 14 VIII 1941, 1 I 1942, 28 XI – 1 XII 1943 • postanowienia zawarte w Karcie atlantyckiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Karta atlantycka, Deklaracja Narodów Zjednoczonych, linia Curzona <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić główne cele, które stawiali przed sobą sygnatariusze Karty atlantyckiej • wyjaśnić, do czego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 4–11 II 1945, 17 VII – 2 VIII 1945 • postacie: Harry’ego Trumana, Clementa Attlee <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: przywrócenie niepodległości Austrii, sowiecka strefa wpływów w Europie, podział Niemiec na cztery strefy okupacyjne, reparacje wojenne • dlaczego prezydentowi USA zależało na utrzymaniu w tajemnicy decyzji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: I 1943, IV 1945 • postacie: Czang Kaj-szeka, Charles’a de Gaulle’a • miejsce i czas pierwszego spotkania Organizacji Narodów Zjednoczonych <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konferencja w Casablance, Sojusznicza Rada Kontroli 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić uwarunkowania militarne i polityczne konferencji Wielkiej Trójki

	<p>w Poczdamie, otwarcie drugiego frontu, okupacja Niemiec, ukaranie niemieckich zbrodniarzy wojennych, wysiedlenia</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ postanowień konferencji Wielkiej Trójki na losy Polski 	<p>zobowiązali się sygnatariusze Deklaracji Narodów Zjednoczonych</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić decyzje Wielkiej Trójki podjęte na konferencji w Teheranie • omówić decyzje Wielkiej Trójki podjęte na konferencji w Jałcie 	<p>dotyczących Europy Środkowo-Wschodniej podjętych w Teheranie</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie Karty atlantyckiej dla dalszych losów wojny • wyjaśnić wpływ konferencji w Teheranie i Jałcie na przebieg II wojny światowej • wyjaśnić, dlaczego decyzje konferencji w Poczdamie podpisali inni członkowie Wielkiej Trójki niż na konferencjach wcześniejszych 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia konferencji w Casablance • wyjaśnić, jakie znaczenie dla powojennego ładu miała konferencja jałtańska • wyjaśnić, dlaczego Poczdam stał się miejscem konferencji Wielkiej Trójki 	
Polska i Polacy w czasie II wojny światowej					
<p>Polska i Polacy pod okupacją niemiecką (rozdz. 7)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: X 1939, VI 1940, I–VIII 1943 • postacie: Hansa Franka, Witolda Pileckiego, Maksymiliana Marii Kolbego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: włączenie do Rzeszy, Generalne Gubernatorstwo, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1940 • postać: Janusza Kusocińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Generalny Plan Wschodni, szmugiel, akcja AB, mord w Palmirach, niszczenie kultury i tożsamości narodowej Polaków 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: X 1939 – IV 1940 • postać: Stefana Starzyńskiego • założenia Generalnego Planu Wschód <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Kraj Warty, Okręg Białostocki, niemiecka lista 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 6 XI 1939, 4 VII 1941 • postacie: Macieja Rataja, Mieczysława Niedziałkowskiego, Kazimierza Bartła <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Juliusza Bursche, Wacława Krzeptowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: naród góralski –

	<p>masowe wywózki, masowe egzekucje, obowiązek pracy, roboty przymusowe, łapanki, system kartkowy, czarny rynek, odpowiedzialność zbiorowa, obozy koncentracyjne (KL Auschwitz, KL Lublin (Majdanek), KL Stutthof, obozy zagłady (Auschwitz-Birkenau), akcja wysiedleńcza, pacyfikacja Zamojszczyzny</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie terytorium Generalnego Gubernatorstwa oraz obszary wcielone do Rzeszy • wyjaśnić, dlaczego Kraków, a nie Warszawa, stał się stolicą GG • podać przykłady przedstawicieli polskich elit politycznych i intelektualnych zamordowanych przez Niemców 	<ul style="list-style-type: none"> • cele polityki okupacyjnej III Rzeszy względem narodu polskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie kryteria przyjęli Niemcy, decydując o podziale ziem polskich • przedstawić założenia Generalnego Planu Wschodniego • wymienić ograniczenia, które po utworzeniu GG zostały wprowadzone przez okupantów wobec dawnych obywateli Polski • przedstawić założenia akcji AB • scharakteryzować postawy społeczeństwa polskiego wobec polityki okupanta niemieckiego • opisać realia życia codziennego pod okupacją niemiecką • wyjaśnić, dlaczego Niemcy podjęli akcję wysiedlania Polaków z Zamojszczyzny 	<p>narodowa – Deutsche Volksliste, Piaśnica, Gestapo, SS, więzienie „na Montelupich”, więzienie „na Szucha”</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację ludności polskiej zamieszkującej tereny wcielone do III Rzeszy • wyjaśnić, jakie prawa i obowiązki nakładał wpis na folkslistę oraz dlaczego odmowa wpisu stawała się aktem odwagi • podać przykłady zagrabionych przez Niemców dzieł sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: aresztowanie pracowników naukowych krakowskich uczelni, zamordowanie polskich profesorów we Lwowie, prasa gadzinowa, Prewencyjny Obóz Policji Bezpieczeństwa dla Młodzieży Polskiej w Łodzi, Wielkie Niemcy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić politykę niemiecką wobec polskich elit w Generalnym Gubernatorstwie • wyjaśnić, czemu miało służyć niszczenie polskiej kultury w okupowanej przez Niemców Polsce • przedstawić politykę 	<p>Goralenvolk</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stosunek Niemców do kościołów chrześcijańskich działających na ziemiach polskich pod okupacją • ocenić postawę rotmistrza Witolda Pileckiego • ocenić postawę franciszkani na Maksymiliana Marii Kolbego
--	--	---	---	--	--

				<p>Niemców wobec mniejszości narodowych i etnicznych zamieszkujących II RP</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić sposoby upamiętnienia zbrodni dokonanych przez Niemców na ludności polskiej (np. Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau) 	
<p>Polska i Polacy pod okupacją sowiecką (rozd. 8)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1939, 1940–1941, kwiecień 1940, wiosna 1943 postać: Wiaczesława Mołotowa sowieckie represje na terenach okupowanych obszary anektowane przez ZSRS miejsca przetrzymywania i zamordowania polskich oficerów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: obywatelstwo państwa sowieckiego, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 22 X 1939, 5 III 1940, 3 IV 1940 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zgromadzenia ludowe, obozy w Starobielsku, Ostaszkowie, Kozielsku, miejsca mordów w Katyniu, Charkowie, Miednoje, Międzynarodowy Czerwony Krzyż <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie znaczenie dla Sowietów miało 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: II 1940 – VI 1941, 1943–1944 postacie: por. Zygmunta Jana Rumla, Stepana Bandery przyczyny i następstwa konfliktu polsko-ukraińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Zgromadzenie Ludowe Białorusi Zachodniej, Zgromadzenie Ludowe Ukrainy Zachodniej, Workuta, Kołyma, Główny Zarząd 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 10 X 1939 postacie: Janiny Lewandowskiej, Mariusza Zaruskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Wileńszczyzna, GPU dlaczego w 1940 r. doszło do pozornej zmiany polityki Sowietów wobec Polaków dlaczego polscy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Aleksandra Prystora, Leopolda Skulskiego, Leona Kozłowskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić rolę propagandy sowieckiej na ziemiach zajętych przez ZSRS we wrześniu

	<p>„pokraczny twór traktatu wersalskiego”, farsa demokracji, pogrom, sowietyzacja, wymiana pieniędzy, kolektywizacja rolnictwa, nacjonalizacja przemysłu, czarny rynek, represje wobec chrześcijan, bolszewicka propaganda, sowietyzacja szkół, łagry, NKWD, „wrogowie ludu”, masowe deportacje, zbrodnia katyńska, eksterminacja, rzeź wołyńska</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie tereny zajęte przez ZSRS we wrześniu 1939 r. • przedstawić sytuację Polaków pod okupacją sowiecką 	<p>przeprowadzenie wyborów na terenach anektowanych</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić losy polskich oficerów więzionych przez Sowieców w Kozielsku, Ostaszkowie, Starobielsku 	<p>Poprawczych Obozów – Gułag, Ukraińska Powstańcza Armia (UPA), czystka etniczna, ludobójstwo, Małopolska Wschodnia, Wołyń</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego doszło do antyukraińskich akcji polskich oddziałów AK, BCH, NSZ <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego część obywateli II RP uroczyście witała wkraczającą Armię Czerwoną • scharakteryzować życie codzienne Polaków pod okupacją sowiecką • scharakteryzować kolejne fale masowych deportacji ludności polskiej, wskazać miejsca wywózki • przedstawić losy obywateli Rzeczypospolitej deportowanych w głąb ZSRS 	<p>komuniści współpracowali z władzami sowieckimi</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie czynniki decydowały o kształtowaniu się postaw mieszkańców Kresów względem sowieckiego okupanta • porównać warunki panujące w sowieckich łagrach i niemieckich obozach koncentracyjnych w czasie II wojny światowej • wyjaśnić przyczyny i znaczenie ludobójstwa ludności polskiej na Wołyniu 	<p>1939 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować postawy Polaków wobec Sowieców • omówić sposoby upamiętnienia zbrodni katyńskiej i rzezi wołyńskiej
--	---	---	--	--	--

				i w Małopolsce Wschodniej (rzezi wołyńskiej)	
Rząd RP na uchodźstwie i Polskie Siły Zbrojne na obczyźnie (rozd. 9)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 30 VII 1941, 13 IV 1943, 25 IV 1943 • postaci: Władysława Sikorskiego, Stanisława Maczka, Iwana Majskiego, Władysława Andersa, Stanisława Mikołajczyka • siedziby polskiego rządu na uchodźstwie w czasie II wojny światowej • miejsca bitew z udziałem polskich żołnierzy na frontach II wojny światowej (bitwę o Narwik, bitwę o Wielką Brytanię, bitwę pod Tobrukiem, bitwę o Monte Cassino, bitwę pod Falaise, bitwę pod Arnhem, bitwę o Bređę) 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 30 IX 1939, VII 1943 • postaci: Władysława Raczkiewicza, gen. Zygmunta Bohusza-Szyski <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: piłsudczyk, desygnowanie, Samodzielna Brygada Strzelców Podhalańskich, 10. Brygada Kawalerii Pancernej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia układu Sikorski–Majski • wyjaśnić przyczyny jednostronnego zerwania przez rząd ZSRS stosunków dyplomatycznych z rządem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VI 1939, VII–X 1940, VIII 1941 • postaci: gen. Kazimierza Sosnkowskiego, Witolda Urbanowicza, Stanisława Skalskiego • siedziby polskiego rządu na uchodźstwie w czasie II wojny światowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Polska Partia Socjalistyczna, Stronnictwo Ludowe, Stronnictwo Narodowe, Stronnictwo Pracy, Dywizjon 303, dywizjony 300, 301, 304, 305, ORP Orzeł, ORP Kujawiak, ORP Krakowiak, ORP Piorun, katastrofa w Gibraltarze 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: gen. Stanisława Sosabowskiego, płk. Stanisława Kopańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: ewakuacja, II Korpus Polski, 1. Dywizja Pancerna, Samodzielna Brygada Spadochronowa, Samodzielna Brygada Strzelców Karpackich, „szczury Tobruku”, operacja desantowa, Polskie Siły Powietrzne, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Josefa Františka, Jadwigi Piłsudskiej, Krystyny Skarbek <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Pomocnicza Służba Kobiet, agent wywiadu, Kierownictwo Operacji Specjalnych (SOE), podróże kurierskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sformowanie gabinetu, Polskie Siły Zbrojne (PSZ), układ Sikorski–Majski, Armia Andersa, Polskie Siły Zbrojne w ZSRS, zbrodnia katyńska, zerwanie stosunków dyplomatycznych, Międzynarodowy Czerwony Krzyż, wywiad <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady walk polskich żołnierzy na frontach II wojny światowej • wymienić czołowe postacie rządu polskiego na uchodźstwie 	<p>Rzeczpospolitej</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić proces powstawania polskich władz na uchodźstwie • wyjaśnić, dlaczego władze polskie na uchodźstwie stanowiły ciągłość władz polskich II Rzeczpospolitej • wymienić czołowe postacie rządu polskiego na uchodźstwie • przedstawić udział zbrojny Polaków w walkach u boku Brytyjczyków w latach 1940–1941 • ocenić, czy śmierć generała Sikorskiego mogła być korzystna dla Sowietów i aliantów 	<p>Polska Marynarka Wojenna, broń raketowa V-2</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić działalność rządu RP na uchodźstwie • przedstawić udział polskich żołnierzy w walkach na różnych frontach II wojny światowej • wskazać na mapie miejsca bitew z udziałem polskich jednostek wojskowych na zachodzie Europy podczas II wojny światowej • ocenić znaczenie układu Sikorski–Majski dla relacji polsko-sowieckich 	<p>władze na uchodźstwie szykanował y osoby związane z sanacją</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryz ować postawę Wielkiej Brytanii w sprawie stosunków polsko-sowieckich • ocenić, jaką rolę w budowaniu wizerunku polskiego żołnierza na frontach II wojny światowej odgrywa cmentarz na Monte Cassino • scharakteryz ować znaczenie sprawy polskiej dla polityki
--	---	------------------------	---	---	--

					wielkich mocarstw <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić największe sukcesy polskiego wywiadu
Polskie Państwo Podziemne (rozd. 10)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1939, 1940, II 1942 • postacie: Stefana Roweckiego „Grota”, Leopolda Okulickiego „Niedźwiadka”, Tadeusza Bora-Komorowskiego • komendantów głównych ZWZ–AK • zna różne formy walki w konspiracji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mały sabotaż, Polskie Państwo Podziemne, konspiracja wojskowa, podziemna armia, Armia Krajowa, Delegat Rządu na Kraj, departamenty, tajne komplety, dywersja, wywiad, kontrwywiad, Enigma, kurierzy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1943 • postacie: Henryka Dobrzańskiego „Hubala”, Aleksandra Dawidowskiego „Alka”, Jana Bytnara „Rudego”, Tadeusza Zawadzkiego „Zośki” <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Kieleccyzna, Szare Szeregi, akcja pod Arsenalem, Tajna Organizacja Nauczycielska, symbol Polski Walczącej, Organizacja Małego Sabotażu „Wawer” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować organizację i cele Polskiego Państwa Podziemnego • wyjaśnić, jakie znaczenie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: IX 1939, XI 1939, 1943 • postacie: Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza, Kazimierza Sosnkowskiego, Augusta Emila Fieldorfa „Nila”, Franza Kutschery <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Służba Zwycięstwu Polski (SZP), Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), Komenda Główna, okręgi, obwody, placówki ZWZ, Tajna Administracja Cywilna, konspiracyjne sądownictwo, Wojskowe Sądy Specjalne, Cywilne Sądy Specjalne, Komisje Sądzące, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1944 • postacie: Kazimierza Pużaka, Cyryła Ratajskiego, Jana Piekalkiewicza, Jana Stanisława Jankowskiego, Stefana Korbońskiego, Jana Nowaka-Jeziorańskiego, Elżbiety Zawackiej „Zo”, Jana Piwnika „Ponurego” <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: PPS-Wolność, Równość, Niepodległość, Stronnictwo Ludowe, Stronnictwo 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Wacława Felczaka, Elżbiety Zahorskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Narodowa Organizacja Wojskowa (NOW), Narodowe Siły Zbrojne (NSZ) • dlaczego doszło do rozłamu w NOW <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić postawę majora Henryka

	<ul style="list-style-type: none"> • jakie zasady obowiązywały w konspiracji • na czym polegał opór cywilny • że AK była częścią Polskich Sił Zbrojnych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać działalność polskich organizacji konspiracyjnych w czasie II wojny światowej • wyjaśnić, jakie znaczenie dla mieszkańców okupowanej Polski miała organizacja tajnego nauczania • wyjaśnić, jakie formy przybierała walka cywilna 	<p>dla Polaków miał symbol Polski Walczącej</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić i scharakteryzować najważniejsze akcje przeprowadzone przez konspiracyjny Związek Harcerstwa Polskiego – Szare Szeregi • omówić cel, przebieg i rezultat akcji pod Arsenalem z wykorzystaniem książki Aleksandra Kamińskiego <i>Kamienie na szaniec</i> • scharakteryzować działalność Tajnej Organizacji Nauczycielskiej 	<p>„Kierownictwo Dywersji (Kedyw), akcja N, akcja Kutschera, „kat Warszawy”, broń raketowa – pociski V-1, V-2</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego SZP została w grudniu 1939 r. włączona do ZWZ • dlaczego konspiracyjne sądownictwo nie orzekło kary więzienia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady ważnych akcji wywiadowczych zorganizowanych przez polskie podziemie • przedstawić główne założenia akcji N 	<p>Narodowe, Stronnictwo Pracy, Rada Jedności Narodowej, „Wachlarz”, Peenemünde, cichociemni, Bataliony Chłopskie, Gwardia Ludowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • różnicę między formacjami zbrojnymi należącymi do Polskiego Państwa Podziemnego i pozostającymi poza jego strukturami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać nazwy stronnictw, które utworzyły reprezentację polityczną Polskiego Państwa Podziemnego • omówić rolę cichociemnych 	<p>Dobrzańskie go</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić i scharakteryzować działalność organizacji wojskowych spoza Polskiego Państwa Podziemnego
--	---	--	--	--	--

				w działaniach polskiej konspiracji	
Akcja „Burza” i powstanie warszawskie (rozd. 11)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1 VIII 1944, 2/3 X 1944 • postaci: Tadeusza Komorowskiego „Bora”, Leopolda Okulickiego „Niedźwiadka”, Stanisława Mikołajczyka • założenia planu „Burza” <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: akcja „Burza”, plan „Burza”, Godzina „W”, ludobójstwo na Woli (rzeź Woli), zrzuć broni, 1. Armia Wojska Polskiego, kapitulacja, dymisja • dlaczego powstanie w Warszawie wybuchło o godz. 17.00 • przyczyny kapitulacji powstania warszawskiego po 63 dniach walki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 5 VIII 1944 • cele akcji „Burza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „krowy”, „PAST-a” • dlaczego celem pierwszego natarcia niemieckiego stały się Wola i Ochota • dlaczego zmieniał się stosunek warszawian do powstania <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić cele akcji „Burza” • podać przykłady bestialskich mordów dokonanych przez Niemców w Warszawie w czasie powstania 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XI 1943, • postaci: Tadeusza Pełczyńskiego, Antoniego Chruściela „Montera” <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Poczta Polowa, radiostacja „Błyskawica” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić, jakimi siłami i uzbrojeniem dysponowali powstańcy • omówić stosunek warszawian do powstania • omówić los żołnierzy AK i ludności cywilnej po upadku powstania warszawskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Ericha von dem Bacha-Zelewskiego, Bronisława Kamińskiego, Tomasza Arciszewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny podania się do dymisji przez premiera rządu na uchodźstwie Stanisława Mikołajczyka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stosunek aliantów do powstania warszawskiego • omówić rezultat rozmów Stanisława Mikołajczyka z Józefem Stalinem 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przyczyny, przebieg i konsekwencje powstania warszawskiego • omówić sposoby upamiętnienia powstania warszawskiego (Muzeum Powstania Warszawskiego, pomniki, tablice pamiątkowe, uroczyste obchody rocznic wybuchu powstania,

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przyczyny podjęcia decyzji o wybuchu powstania w stolicy 			<p>w Moskwie</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego, do 10 września, Stalin nie pozwolił na lądowanie na sowieckich lotniskach alianckich samolotów niosących pomoc Warszawie • przedstawić konsekwencje powstania warszawskiego 	<p>wspólne śpiewanie powstańców (1 VIII w Warszawie)</p>
<p>Początki Polski podporządkowanej ZSRS (rozdz. 12)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 12–13 X 1943, 22 VII 1944 • postacie: Władysława Gomułki, Bolesława Bieruta, Edwarda Osóbki-Morawskiego • prawdziwe miejsce powstania PKWN <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Polska Partia Robotnicza, 1. Dywizja Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, chrzest bojowy – bitwa pod 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 5 I 1942, 1942, 1943, 31 XII 1943, 1944 • postacie: Wandy Wasilewskiej, Zygmunta Berlinga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Gwardia Ludowa, Armia Ludowa, Związek Patriotów Polskich, Krajowa Rada Narodowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne cele 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 17 I 1945, I – II 1945, 7–18 III 1945, 2 V 1945 • postacie: Michała Roli-Żymierskiego, Karola Świerczewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „Płatne Pachołki Rosji”, obóz w Sielcach nad Oką, 1. Korpus Polskich Sił Zbrojnych w ZSRS, 1. Armia Polska, berlingowcy, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 19 I 1945, 18–21 VI 1945 • postacie: Kazimierza Pużaka, Adama Bienia, Leopolda Okulickiego, Jana Stanisława Jankowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Resort Bezpieczeństwa Publicznego, proces szesnastu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Stanisława Radkiewicza, Iwana Sierowa, Mieczysława Moczarę <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować główne etapy przejmowania przez

	<p>Lenino, Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego, manifest PKWN, konferencja Wielkiej Trójki w Jałcie, „Polska lubelska”</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia manifestu PKWN 	<p>PPR</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić organizacje zbrojne komunistów i scharakteryzować ich działalność wyjaśnić, jakie czynniki decydowały o tym, że niektórzy Polacy wstępowali do partyzantki komunistycznej 	<p>1. Samodzielny Batalion Kobiety im. Emilii Plater, przyczółki w rejonie Warki i Magnuszewa, bitwa pod Studziankami, Wał Pomorski, zdobycie Kołobrzegu, szturm na Berlin, 2. Armia Wojska Polskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego PKWN ogłosił, że działa na podstawie konstytucji marcowej z 1921 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić proces tworzenia się polskich formacji wojskowych pod rozkazami ZSRS przedstawić stosunek ludności cywilnej do berlingowców wskazać na mapie szlak bojowy 1. Armii Wojska Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> dłaczego gen. Leopold Okulicki podjął decyzję o rozwiązaniu Armii Krajowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić ustalenia aliantów w sprawie Polski podjęte bez udziału Polaków wyjaśnić cel aresztowania członków AK przez NKWD i Resort Bezpieczeństwa Publicznego wyjaśnić, jakie znaczenie dla przejmowania władzy w Polsce przez komunistów miał proces szesnastu 	<p>komunistów władzy w kraju</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić znaczenie „Polski lubelskiej” dla władzy komunistów w kraju
<p>Świat po 1945 r.</p>					

<p>Powojenna rzeczywistość (rozd. 13)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 17 VII – 2 VIII 1945, 24 X 1945 • postaci: Józefa Stalina, Harry’ego Trumana, Winstona Churchilla, Clementa Attlee, Benita Mussoliniego • postanowienia konferencji w Poczdamie • okoliczności powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych • przyczyny nieporozumień w obozie aliantów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: układ sił politycznych, zimna wojna, konferencja w Poczdamie, Organizacja Narodów Zjednoczonych, reparacje wojenne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyjęte w Poczdamie decyzje dotyczące Niemiec 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: program socjalny, emancypacja, aktywizacja zawodowa kobiet, cztery strefy okupacyjne Niemiec, cztery sektory okupacji Berlina, obszar rywalizacji, Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, tymczasowy kształt zachodniej granicy Polski, Prusy Wschodnie, przesiedlenia ludności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować działania aliantów wobec pokonanych Niemiec • pokazać na mapie zmiany terytorialne Niemiec • omówić przesiedlenia ludności po II wojnie światowej oraz wskazać na mapie obszary objęte tą operacją w Europie • wyjaśnić, w jaki sposób II wojna światowa przyczyniła się do zmian w życiu kobiet 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 10 II 1947 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „cztery D”, denazyfikacja, demilitaryzacja, dekartelizacja, demokratyzacja, Sojusznicza Rada Kontroli, Sojusznicza Komendantura, Rada Ministrów Spraw Zagranicznych, finał współpracy Wielkiej Trójki, konferencja pokojowa w Paryżu, traktaty pokojowe ze sprzymierzeńcami III Rzeszy, • na czym polegał plan „czterech D”, który zamierzano wprowadzić w Niemczech <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie traktaty pokojowe zostały podpisane w Paryżu w 1947 r. • omówić zmiany terytorialne dotyczące 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Powszechna deklaracja praw człowieka, fundamenty prawa międzynarodowego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić na czym polegała finlandyzacja 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić politykę Sowietów wobec pokonanych Niemców
---	---	--	---	--	--

			dawnych sprzymierzeńców III Rzeszy		
Powstanie dwubiegunowej Europy (rozd. 14)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1948–1952, IX–X 1949 • postaci: Winstona Churchilla, George’a Marshalla • okoliczności powstania dwóch państw niemieckich • przyczyny budowy muru berlińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: żelazna kurtyna, Program Odbudowy Europy, plan Marshalla, Republika Federalna Niemiec (RFN), Niemiecka Republika Demokratyczna (NRD) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym – według Churchilla – była żelazna kurtyna • wskazać na mapie państwa, które po 1945 r. znalazły się w strefie wpływów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: III 1946, 1947 • postać: Harry’ego Trumana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: przemówienie w Fulton, doktryna Trumana <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić działania USA podjęte w ramach realizacji doktryny Trumana w celu uniemożliwienia komunistom przejęcia władzy w niektórych państwach Europy • przedstawić wpływ planu Marshalla na powojenną Europę • wyjaśnić, dlaczego wszystkie państwa europejskie rządzone przez komunistów zrezygnowały ze skorzystania z planu Marshalla 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1948, 1948–1949, I 1949, 1955 • postać: Konrada Adenauera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Europejska Organizacja Współpracy Gospodarczej (OEEC), Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG), rurociąg „Przyjaźń”, rubel transferowy, Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO), sojusz wojskowy, Układ Warszawski, Bizonia, kryzys w Berlinie, most powietrzny, Trizonia, Unia Chrześcijańsko-Demokratyczna (CDU) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie skutki społeczne i gospodarcze miało 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1953, 1961, 1963, 1972 • postać: Johna F. Kennedy’ego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: powstanie berlińskie, Stasi, mur berliński, Centralna Agencja Wywiadowcza (CIA) • dlaczego słowa Johna F. Kennedy’ego „Jestem berlińczykiem” uważane są za symbol solidarności całego świata zachodniego z obywatelami jedynej enklawy wolności położonej we 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1954, 1972 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: traktaty paryskie z 1954 r., układ o podstawach stosunków między NRD a RFN <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić skuteczność planu Marshalla w procesie odbudowy Europy Zachodniej po II wojnie światowej • omówić znaczenie dla świata

	ZSRS		<p>utworzenie mostu powietrznego do Berlina Zachodniego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do powstania dwóch państw niemieckich po II wojnie światowej • wyjaśnić, jak doszło do powstania Europejskiej Organizacji Współpracy Gospodarczej 	<p>wnętrzu bloku wschodniego</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić, czy słuszne jest stwierdzenie, że RWPG była narzędziem kontroli gospodarczej ZSRS nad innymi państwami bloku wschodniego • przedstawić okoliczności i cel budowy muru berlińskiego • scharakteryzować politykę aliantów zachodnich i Sowietów względem Niemiec po 1945 r. 	<p>powstania dwóch wrogich sojuszy wojskowych – NATO i Układu Warszawskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić słuszność twierdzenia, że powstanie OEEC było impulsem do rozpoczęcia procesu integracji europejskiej
Sowietyzacja państw Europy Środkowo-Wschodniej (rozd.15)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1953, 1956, 1968 • postacie: Józefa Stalina, Nikity Chruszczowa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Josipa Broza-Tito, Imre Nagya, Alexandra Dubčeka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1947, 1964 • postacie: JánošaKádára, AntonínaNovotnego, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: EdvardaBeneša, Georgiego Dimitrowa, 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała różnica

	<ul style="list-style-type: none"> • cechy państwa totalitarnego • konsekwencje sowyetyzacji państw Europy Środkowo-Wschodniej • próby wydostania się spod wpływów sowieckich na Węgrzech i w Czechosłowacji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Biuro Informacyjne Partii Komunistycznych i Robotniczych, wprowadzenie totalitaryzmu, masowe czystki, pokazowe procesy, zjednoczenie ruchu robotniczego, monopartyjność, masowy terror, stalinizm, kolektywizacja rolnictwa, nacjonalizacja przemysłu, ograniczenie własności prywatnej, centralne planowanie, wyśrubowane normy 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: federacja bałkańska, titoizm, Komunistyczna Partia Jugosławii, uniformizacja życia politycznego, gospodarczego, kulturalnego, destalinizacja, XX Zjazd KPZR, tajny referat Chruszczowa, pacyfikacja, interwencja zbrojna, realizm socjalistyczny (socrealizm) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować genezę, przebieg i skutki powstania na Węgrzech w 1956 r. • wyjaśnić, dlaczego dążenie do utworzenia federacji bałkańskiej przez Josipa Broza-Tito zostało wrogo przyjęte przez Stalina • wyjaśnić, na czym polegał titoizm • przedstawić zarzuty, jakie stawiał Stalinowi Nikita Chruszczow 	<p>GustávaHusáka, Leonida Breżniewa, NicolaeCeaușescu</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: narada przedstawicieli partii komunistycznych w Szklarskiej Porębie, Kominform, ideologia marksistowsko-leninowska, „taktyka salami”, „socjalizm z ludzką twarzą”, interwencja wojsk Układu Warszawskiego, operacja „Dunaj”, samospalenie, „gulaszowy socjalizm”, doktryna Breżniewa • konsekwencje dla społeczeństw Węgier i Czechosłowacji wystąpień w 1956 i 1968 r. • co było przyczyną udziału wojsk polskich w interwencji w Czechosłowacji w 1968 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować 	<p>Ławrentija Berii, Jana Palacha</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Ruch Państw Niezaangażowanych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić proces sowyetyzacji państw Europy Środkowo-Wschodniej • wyjaśnić stosunek komunistów na Zachodzie do wydarzeń w Czechosłowacji w 1968 r. • przedstawić postawy obywateli Czechosłowacji wobec wydarzeń z 1968 r. 	<p>między czasami stalinowski mi a okresem zmian w ZSRS i państwach bloku sowieckiego po śmierci dyktatora</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać losy przywódców w: powstania węgierskiego – Imre Nagya i Praskiej Wiosny – Alexandra Dubčeka • omówić rolę Kominformu we wprowadzaniu totalitaryzmu w państwach
--	--	---	---	--	--

	<p>pracy, współzawodnictwo pracy, komunistyczna propaganda, walka o władzę, powstanie węgierskie 1956 r., Praska Wiosna</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy charakterystyczne państw totalitarnych 	<p>w referacie z 1956 r.</p>	<p>genezę, przebieg i skutki Praskiej Wiosny</p>		<p>bloku wschodniego</p>
<p>Konflikty okresu zimnej wojny i dekolonizacja (rozd. 16)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1950–1953, 1960, 1965–1975 postacie: Kim Ir Sena, Ho Chi Minha, Fidela Castro, Nikity Chruszczowa, Johna F. Kennedy’ego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Republika Koreańska, Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna, wojna koreańska, desant morski sił ONZ, 38. równoleżnik – linia demarkacyjna, wojna pozycyjna, wojna w Wietnamie, porozumienie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1962 postacie: Lyndona B. Johnsona, Richarda Nixona, Mao Zedonga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: masakry, Socjalistyczna Republika Wietnamu, kryzys kubański, pociski balistyczne, blokada morską <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować przyczyny i skutki wojny koreańskiej wyjaśnić przyczyny i skutki kryzysu kubańskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1946–1949, 1946–1954, 1958, 1966–1968 postać: Czang Kaj-szeka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wojna domowa w Chinach, Tajwan, Chińska Republika Ludowa, komuny ludowe, Wielki Skok Naprzód, Liga Niepodległości Wietnamu (Viet Minh), Demokratyczna Republika Wietnamu (DRW), wojna Francji z DRW, Wietnam Południowy, układ 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1947, 1959, 1976 postacie: Mahatmy Gandhiego, cesarza BaoDaia, Pol Pota, Idiego Amina <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: „pokojowe współistnienie”, dyktatura Fulgencia Batisty, Czerwoni Khmerzy, Indyjski Kongres Narodowy, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: państwa postkolonialne, państwa Trzeciego Świata, wojny domowe, Ruch Państw Niezaangażowanych, konferencja w Bandungu, neokolonializm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić,

	<p>podpisane w Paryżu w 1973 r., dekolonizacja, Rok Afryki</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do powstania dwóch państw koreańskich • wyjaśnić, dlaczego rok 1960 nazwano Rokiem Afryki 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przyczyny i skutki wojny w Wietnamie w latach 1965–1975 • wskazać na mapie Afryki państwa, które najwcześniej uzyskały niepodległość 	<p>w Genewie w 1954 r., francuskie Indochiny</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego nie powiódł się Wielki Skok Naprzód ogłoszony przez Mao Zedonga <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny i skutki wojny domowej w Chinach • wyjaśnić przyczyny wojny w Indochinach w latach 1946–1954 • wymienić postanowienia układu zawartego w Genewie w 1954 r. 	<p>strategia non-violence, Pendżab, Bengal, hinduizm</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie miejsca, w których toczyły się konflikty zbrojne na Dalekim Wschodzie po zakończeniu II wojny światowej • wyjaśnić, na czym polegała strategia non-violence zastosowana w Indiach • wyjaśnić, dlaczego w państwach afrykańskich do władzy często dochodzili dyktatorzy • scharakteryzować skutki dekolonizacji 	<p>dlatego Korea Północna nazywana jest totalitarnym , komunistycznym skansenem</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić słuszność twierdzenia, że w 1962 r. świat stanął na krawędzi konfliktu nuklearnego • wyjaśnić, na czym polega neokolonializm • wymienić cele Ruchu Państw Niezaangażowanych
--	---	--	--	--	--

<p>Konflikty na Bliskim Wschodzie (rozd. 17)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty:1948, 1956 • postaci: Davida Ben Guriona, Jasira Arafata • przyczyny konfliktu izraelsko-arabskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Holokaust, Exodus, diaspora, kryzys sueski, siły pokojowe ONZ, terroryzm, Wzgórze Golan, Synaj, islamiści, wojna domowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać okoliczności powstania państwa Izrael • wskazać na mapie państwa bliskowschodnie, w których po 1945 r. doszło do konfliktów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty:1948–1949, 1964, 1967 • postać: Gamala Abdela Nasera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia:Ereclsrail, wojna o niepodległość Izraela, tama na Asuanie, Organizacja Wyzwolenia Palestyny, wojna sześciodniowa, Strefa Gazy, Zachodni Brzeg Jordanu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie znaczenie dla sytuacji na Bliskim Wschodzie miało powstanie państwa Izrael • scharakteryzować stosunki izraelsko-palestyńskie po utworzeniu OWP • opisać genezę, przebieg i skutki wojny sześciodniowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty:1973, 1978, 1987–1993, 2013 • postaci: Anwara as-Sadata, Menachema Begina <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: JomKippur, Czarny Wrzesień, embargo, szok naftowy, kryzys energetyczny, pierwsza intifada, porozumienie izraelsko-palestyńskie, porozumienie w Camp David, Autonomia Palestyńska, status Jerozolimy, Państwo Palestyńskie • dlaczego kwestia statusu Jerozolimy podsyca spór między Żydami i Palestyńczykami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, z czego wynikała przewaga militarna Izraela nad państwami arabskimi w trakcie wojny 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić okoliczności powstania Państwa Palestyńskiego • wyjaśnić, jakie znaczenie dla procesu pokojowego na Bliskim Wschodzie miały działania podejmowane przez prezydenta Jimmy’ego Cartera • scharakteryzować konflikty izraelsko-arabskie • wyjaśnić, do jakiego tragicznego wydarzenia doszło podczas igrzysk olimpijskich w Monachium w 1972 r. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: libanizacja
--	--	--	---	---	---

			<p>sześciodniowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić postanowienia porozumienia w Camp David • wyjaśnić charakter wystąpień zwanych intifadą • przedstawić przyczyny wybuchu pierwszej intifady 		
Ku wspólnej Europie (rozd. 18)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1949, 1958, 1 listopada 1993 • postać: Roberta Schumana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rada Europy, ojcowie zjednoczonej Europy, Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG), Wspólnota Europejska, Unia Europejska (UE), Komisja Europejska, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, referendum • przyczyny integracji europejskiej <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1952, 1957 • postać: Konrada Adenauera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Unia Ekonomiczna Beneluxu, Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWiS), traktaty rzymskie, Europejska Wspólnota Energii Atomowej (Euratom) • z jakiego powodu doszło do zacieśnienia współpracy Francji z RFN <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać główne płaszczyzny działań Rady Europy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1960, 1985, 1987, 1992 • postać: Alcide’a De Gasperiego • ojców zjednoczonej Europy • etapy integracji europejskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu (EFTA), układ w Schengen, strefa Schengen, Jednolity akt europejski, Rada Europejska, traktat z Maastricht, traktat o utworzeniu Unii Europejskiej, unia walutowa (monetarna), 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1959, 1979, 2002 • postać: Józefa Retingera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Europejski Trybunał Praw Człowieka, Europejski System Walutowy, Parlament Europejski, euro <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić argumenty, na które powoływały się państwa chcące 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: François Mitterranda, Margaret Thatcher <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że podpisanie traktatów rzymskich jest początkiem integracji europejskiej; odpowiedź uzasadnić

	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie państwa, które zainicjowały integrację europejską w latach 50. przedstawić, jak doszło do powstania Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie państwa założycielskie EWWiS scharakteryzować główne cele Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej 	<p>Europejski Bank Centralny</p> <ul style="list-style-type: none"> korzyści, które przynosi znalezienie się w strefie Schengen <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić idee zjednoczeniowe w Europie po II wojnie światowej omówić rolę Roberta Schumana w procesie integracji europejskiej omówić proces rozszerzania się Wspólnoty Europejskiej scharakteryzować główne postanowienia traktatu z Maastricht 	<p>pozostać poza strefą euro</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze instytucje Unii Europejskiej i przedstawić ich kompetencje 	
Przemiany cywilizacyjne na świecie w drugiej połowie XX w. (rozd. 19)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1969 postacie: NeilaArmstronga, Indiry Gandhi, Margaret Thatcher, ElvisaPresleya <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: trzecia rewolucja przemysłowa, dyskryminacja, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1957, 1961, 1963 postacie: Jurija Gagarina, Benazir Bhutto, Martina Luthera Kinga przyczynę wyścigu o podbój kosmosu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ruch wyzwolenia kobiet, ruch feministyczny, rasizm, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1973, 1975, 1991, 1994 postacie: Edwina BuzzaAldrina, Isabel Perón, Nelsona Mandeli przyczyny przyznania Pokojowej Nagrody Nobla Martinowi Lutherowi Kingowi i Nelsonowi Mandeli 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1968 postacie: Goldy Meir, CorazonAquino wybitne kobiety w świecie polityki drugiej połowy XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Studenci 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Malcolma X <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegał fenomen popkulturo wy The Beatles wyjaśnić, co

	<p>globalizacja, motoryzacja, urbanizacja, aglomeracja, imprezy masowe, równouprawnienie kobiet, aborcja, radykalizm, laicyzacja, ekumenizm, ruch kontestacji młodzieżowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze wyznaczniki trzeciej rewolucji przemysłowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze cechy trzeciej rewolucji przemysłowej • przedstawić pozytywne i negatywne skutki rozwoju motoryzacji w drugiej połowie XX w. 	<p>Afroamerykanin, marsz na Waszyngton, The Beatles, The Rolling Stones</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ trzeciej rewolucji przemysłowej na przemiany cywilizacyjne w drugiej połowie XX w. • scharakteryzować proces równouprawnienia kobiet po 1945 r. • omówić wyścig supermocarstw o dominację w kosmosie • wyjaśnić sens słów wypowiedzianych przez Neila Armstronga po wylądowaniu na Księżycu • przedstawić postulaty formułowane przez Martina Luthera Kinga • omówić walkę o równouprawnienie czarnoskórych mieszkańców USA 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: apartheid, Afrykański Kongres Narodowy, Pokojowa Nagroda Nobla, konwencja o zwalczaniu i karaniu zbrodni apartheidu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przemiany cywilizacyjne, które nastąpiły w drugiej połowie XX w. • opisać najważniejsze przemiany społeczne drugiej połowy XX w. • wyjaśnić cele ruchu feministycznego w latach 60. i 70. • omówić politykę apartheidu w Republice Południowej Afryki • scharakteryzować działalność i dokonania Nelsona Mandeli 	<p>na rzecz Demokratycznego Społeczeństwa, rewolta studencka, strajk okupacyjny, bunt studentów w Nanterre, paryska Sorbona, festiwal w Woodstock, subkultura młodzieżowa, hipisi, pacyfizm, „Make love, not war”, komuny, wpływ zabójstwa Martina Luthera Kinga na radykalizację czarnoskórej młodzieży w USA</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny wystąpień studenckich w 1968 r. 	<p>ułatwiło karierę takim kobietom jak Indira Gandhi, Benazir Bhutto, Isabel Perón</p>
--	--	--	--	--	--

				<ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy festiwal Woodstock jest słusznie uważany za symbol młodego pokolenia lat 60.; odpowiedź uzasadnić 	
Komunistyczna Polska i jej upadek					
Polska po zakończeniu II wojny światowej (rozdz. 20)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Ryszarda Kaczorowskiego przyczyny zmniejszenia się liczby ludności Polski po II wojnie światowej w porównaniu z rokiem 1938 miasta o szczególnym znaczeniu historycznym i kulturowym, które znalazły się poza granicami Polski po II wojnie światowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Ziemia Zachodnie i Północne 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1944–1946, 1945–1950 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wysiedlenia, repatrianci, Kresy, akcja „Wisła”, Łemkowie, dipisi, weryfikacja narodowościowa, Ukraińska Powstańcza Armia (UPA) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić straty ludnościowe i materialne poniesione przez Polskę w wyniku II wojny światowej wskazać na mapie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1945, 1947 postacie: gen. Karola Świerczewskiego, Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, Jerzego Giedroycia, Witolda Gombrowicza, Czesława Miłosza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: polsko-sowiecka umowa graniczna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić, jaki wpływ na społeczeństwo Polski po II wojnie światowej miało zjawisko 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1950, 1970 postacie: Kazimierza Wierzyńskiego, Józefa Mackiewicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: układ w Zgorzelcu, emigracyjne ośrodki kulturowe, Instytut Literacki, miesięcznik „Kultura”, Maisons-Laffitte, Zeszyty 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Władysława Poboga - Malinowskiego, Oskara Haleckiego, Józefa Czapskiego, Zofii i Zygmunta Hertzów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czemu miało służyć osadnictwo wojskowe

	<p>(Ziemie Odzyskane), osadnictwo wojskowe, emigracja powojenna, kampania propagandowa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić zmiany granic Polski po II wojnie światowej 	<p>ziemie, które państwo polskie utraciło oraz uzyskało w wyniku decyzji mocarstw</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować zjawisko przesiedleń i migracji ludności po II wojnie światowej 	<p>przesiedleń i migracji ludności</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić tragizm losu przesiedleńców ze Wschodu wyjaśnić cel akcji „Wisła” dłaczego ziemie przyłączone do Polski po II wojnie światowej nazywano Ziemiami Odzyskanymi 	<p>Historyczne</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie układu w Zgorzelcu z 1950 r. oraz gwarancji udzielonych przez RFN w 1970 r. przedstawić najważniejsze ośrodki polskiej emigracji politycznej po 1945 r. podać przykłady działalności emigracyjnej Polaków po 1945 r. 	<p>na Ziemach Odzyskanyc h</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie, Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce
<p>Kształtowanie się systemu komunistycznego (rozd. 21)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1944, 1946, VI 1946, 1947, 19 I 1947 postacie: Władysława Gomułki, Stanisława Mikołajczyka, Bolesława Bieruta pytania zadane 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Edwarda Osóbki-Morawskiego, Józefa Cyrankiewicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Polska Partia Socjalistyczna, Stronnictwo Demokratyczne, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1947–1949 postać: marszałka Michała Roli-Żymierskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Biuro Polityczne Komitetu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pogrom kielecki, szwadrony śmierci, „bitwa o handel”, Główny Zarząd Informacji Wojskowej, sowieccy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Hilarego Minca, Karola Popiela <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego pogrom

	<p>społeczeństwu w referendum z 1946 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny sfałszowania wyborów z 1947 r. • wyniki wyborów w 1947 r. • reformy gospodarcze przeprowadzone w latach 1944–1947 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, Polska Partia Robotnicza, Milicja Obywatelska, reforma rolna, nacjonalizacja przemysłu, dekret PKWN z 1944 r., gospodarka planowa, referendum ludowe, „trzy razy tak”, wybory do sejmu w 1947 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić pytania, które zadano Polakom w referendum z 1946 r. • wymienić założenia reform gospodarczych lat 1944–1947 	<p>Stronictwo Ludowe, Polskie Stronictwo Ludowe, Krajowa Rada Narodowa, demokracja ludowa, Państwowe Gospodarstwo Rolne (PGR), terror</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego reforma rolna była pozbawiona sensu ekonomicznego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie propagandowe hasła „trzy razy tak” • wyjaśnić, jak PSL zalecał głosować w referendum z 1946 r. • wyjaśnić, jak doszło do sfałszowania wyników referendum ludowego • wyjaśnić, z jakich środowisk wywodzili się funkcjonariusze MO • wyjaśnić, dlaczego największe skupiska PGR znalazły się na Ziemiach Zachodnich i Północnych 	<p>Centralnego PPR, Urząd Bezpieczeństwa (UB), Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego, plan trzyletni, reglamentacja żywności, ruch strajkowy, gospodarka nakazowo-rozdzielcza, Ochotnicza Rezerwa Milicji Obywatelskiej (ORMO), mała konstytucja, prezydent,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę, którą pełniło Biuro Polityczne Komitetu Centralnego PPR wobec innych organów władzy w latach 1945–1947 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić założenia planu trzyletniego • omówić kompetencje poszczególnych organów władzy w świetle małej konstytucji • wyjaśnić, czym różniła się MO od ORMO • przedstawić okoliczności, w jakich 	<p>doradcy</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego komuniści w pierwszych dwóch latach rządów zrezygnowali z marksistowsko-leninowskiej retoryki i prowadzili ostrożną politykę wobec Kościoła katolickiego • rolę, którą pełnili sowieccy doradcy oddelegowani do pracy w Polsce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić stosunek społeczeństwa do wyborów w 1947 r. • scharakteryzować działania legalnej opozycji w Polsce w latach 1945–1947 • wyjaśnić 	<p>kielecki ułatwił komunistom odwrócenie uwagi Zachodu od sytuacji politycznej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • czym różniła się demokracja ludowa od prawdziwej demokracji • dlaczego antysemityzm był podsycany przez fakt, że istotną rolę w aparacie władzy odgrywali komuniści pochodzenia żydowskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować etapy przekształcania Polski w
--	--	--	--	---	--

			komuniści przejęli władzę w Polsce	okoliczności, w których doszło do pogromu kieleckiego <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować sposoby represjonowania działaczy PSL przed wyborami 1947 r. 	kraj komunistyczny <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy w małej konstytucji znalazły się zapisy świadczące o tym, że Polska będzie krajem komunistycznym; odpowiedź uzasadnić
Polskie podziemie niepodległościowe i opór społeczny (rozd. 22)	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: I 1945, VI 1945, VII 1945, IX 1945 postacie: Witolda Pileckiego, Danuty Siedzikówny „Inki” organizacje podziemia antykomunistycznego (niepodległościowego) przykłady działań partyzantki antykomunistycznej przykłady działań 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> datę: VIII 1945 postacie: Jana Rzepeckiego, Augusta Emila Fieldorfa „Nila” Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Ruch Oporu Armii Krajowej (ROAK), pierwsza amnestia, Narodowe Zjednoczenie Wojskowe (NZW), Stronnictwo 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> datę: II 1947 postacie: Hieronima Dekutowskiego „Zapory”, Mariana Bernaciaka „Orlika”, Łukasza Cieplińskiego „Pługa”, Stanisława Sojczyńskiego „Warszyca”, Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki”, Stanisława Kasznicy, Bolesława 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1946, 1956, 1963 postacie: Rajmunda Rajsa „Burego”, Józefa Franczaka „Lalka”, Augusta Hlonda, Stefana Wyszyńskiego, Jerzego Turowicza 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> ocenić działalność polskiego podziemia antykomunistycznego (niepodległościowego) wyjaśnić, dlaczego działania

	<p>komunistów podejmowanych wobec podziemia antykomunistycznego (niepodległościowego)</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rozwiązanie AK, proces szesnastu, obława augustowska, Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość (WiN) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić cel i ocenić skutki zorganizowanej przez komunistów obławy augustowskiej wyjaśnić, czemu miały służyć organizowane przez władze pokazowe procesy 	<p>Narodowe (SN)</p> <ul style="list-style-type: none"> symbolikę pomnika Ofiar Obławy Augustowskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować działalność Zrzeszenia WiN omówić działania podejmowane przez komunistów wobec podziemia antykomunistycznego (niepodległościowego) scharakteryzować główne organizacje podziemia antykomunistycznego (niepodległościowego) p o 1945 r. 	<p>Piaseckiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ONR-Falanga, Stowarzyszenie PAX, ruch katolików społecznie postępowych, antykomunistyczna partyzantka, Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego (KBW), druga amnestia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> podać przykłady działania partyzantki antykomunistycznej scharakteryzować działania podziemia narodowego wyjaśnić cel powstania Stowarzyszenia PAX 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: demonstracje uliczne, strajk dokerów, kolportaż, „Tygodnik Powszechny”, „Znak”, wypowiedzenie konkordatu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić przejawy oporu społecznego w latach 1945–1956 przedstawić stosunek hierarchów Kościoła katolickiego w Polsce do komunistów w pierwszych latach sprawowania przez nich władzy 	<p>części polskiego podziemia antykomunistycznego (niepodległościowego) budzą kontrowersje</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy słusznie Danuta Siedzikówna „Inka” jest uznawana za jeden z symboli polskiego podziemia antykomunistycznego (niepodległościowego)
Czasy stalinowskie (rozd. 23)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1948, 1952 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Jakuba 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1948, 1950–1955 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1950, 1953 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Ale

	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Władysława Gomułki, Bolesława Bieruta, prymasa Stefana Wyszyńskiego okoliczności powstania PZPR zmiany polityczne, społeczne i gospodarcze w państwie polskim w okresie stalinowskim <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Rada Państwa, Front Narodowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do powstania PZPR wymienić główne zasady ustrojowe PRL 	<p>Bermana, Hilarego Minca, Józefa Cyrankiewicza</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: tzw. odchylenie prawicowo-nacjonalistyczne, Kominform, kongres zjednoczeniowy, Polska Partia Socjalistyczna, Polska Partia Robotnicza, monopolistyczne rządy, Stronnictwo Demokratyczne, Zjednoczone Stronnictwo Ludowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny oskarżenia i aresztowania Władysława Gomułki omówić zmiany w organizacji władz państwowych, które wprowadziła konstytucja z 1952 r. wyjaśnić, jakie zadanie miał pełnić Front Narodowy 	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Aleksandra Zawadzkiego, Wincentego Pstrowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Związek Młodzieży Polskiej (ZMP), Komsomoł, Centralna Rada Związków Zawodowych (CRZZ), plan sześcioletni, „budowa podstaw socjalizmu”, kombinat metalurgiczny, Nowa Huta, współzawodnictwo pracy, Powszechna Organizacja Służba Polsce (SP), junacy, Narodowa Pożyczka Rozwoju Sił Polski, industrializacja, realizm socjalistyczny, socrealizm, awans społeczny, migracja ze wsi do miast, bezpłatne szkolnictwo, masowa wymiana kadr, propaganda, obowiązkowe dostawy płodów rolnych, kułacy, kolektywizacja rolnictwa, spółdzielnie 	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Konstantego Rokossowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: V Światowy Festiwal Młodzieży i Studentów, sowietyzacja państwa, ideologizacja, nomenklatura, sklepy za żółtymi firankami, reforma walutowa, porozumienie między episkopatem a rządem, ruch tzw. księży „patriotów”, Caritas, <i>Non possumus!</i>, list protestacyjny, ślubowanie na wierność PRL, odosobnienie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić rolę marszałka 	<p>ksandra Kobzdeja, biskupa Czesława Kaczmarka</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić efekty kolektywizacji rolnictwa rozstrzygnąć, czy Polska w czasach stalinowskich była państwem totalitarnym wyjaśnić, dlaczego aresztowano biskupa Czesława Kaczmarka
--	--	---	--	--	---

			<p>produkcyjne</p> <ul style="list-style-type: none"> • z jakimi korzyściami wiązało się przystąpienie do ZMP <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, z jakimi konsekwencjami musiały się liczyć osoby, które nie wstąpiły do ZMP • wymienić założenia planu sześcioletniego • wyjaśnić cel budowy kombinatu metalurgicznego w Nowej Hucie • wymienić i pokazać na mapie najważniejsze inwestycje planu sześcioletniego • wyjaśnić, w jakim celu utworzono Powszechną Organizację Służba Polsce 	<p>Konstantego Rokossowskiego w sowietyzacji Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić działanie systemu nomenklatury • opisać relacje państwo-Kościół w czasach stalinowskich • wyjaśnić, jak doszło do powstania i jakie cele realizował ruch tzw. księży „patriotów” • wyjaśnić okoliczności wystosowania przez prymasa listu protestacyjnego <i>Non possumus!</i> • wymienić główne zarzuty, które Kościół sformułował wobec władz komunistycznych • wskazać na 	
--	--	--	---	--	--

				<p>mapie miejsca odosobnienia prymasa Stefana Wyszyńskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na jakich zasadach przeprowadzono reformę walutową 	
<p>Polski Październik i czasy gomułkowskie (rozd. 24)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1953, 1956, 1968 • postaci: Władysława Gomułki, Nikity Chruszczowa, Józefa Cyrankiewicza, Stefana Wyszyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Zakłady Przemysłu Metalowego im. Józefa Stalina w Poznaniu, demonstracja, poznański Czerwiec, polski Październik, Marzec'68 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny niezadowolenia poznańskich robotników w 1956 r. • wymienić postulaty 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 28–29 VI 1956, X 1956 • postaci: Edwarda Ochaba, Adama Michnika <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: treści socjalne i ekonomiczne, hasła antykomunistyczne i antysowieckie, Komitet Wojewódzki PZPR, Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego, Międzynarodowe Targi Poznańskie, pokazowe procesy, VIII Plenum KC PZPR, społeczne protesty, wiece, rady robotnicze, kolumny pancerne 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: X 1957, 1965, 1966 • postać: Mieczysława Moczała <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: natolińczycy, puławianie, „Po Prostu”, odwilż, liberalizacja polityki, ograniczenie władzy aparatu bezpieczeństwa, rehabilitacje, odejście od socrealizmu, wznowienie akcji przesiedleńczej, przerwanie kolektywizacji rolnictwa, likwidacja „Po Prostu”, koniec odwilży 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Kazimierza Dejmka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Milenium Chrztu Polski, obchody Tysiąclecia Państwa Polskiego, wycofanie pozwoleń na budowę nowych kościołów, zamieszki w Nowej Hucie, likwidacja nauki religii w szkołach, list biskupów polskich do biskupów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Bolesława Kominka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić budownictwo mieszkaniowe pod koniec rządów Gomułki • wskazać na mapie miasta, w których doszło do rozruchów studenckich w 1968 r.

	<p>studentów sformułowane w marcu 1968 r.</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak władze rozprawiły się z uczestnikami poznańskiego Czerwca 1956 r. • wyjaśnić, z czego mogła wynikać początkowa popularność rządów Władysława Gomułki • podać argumenty, którymi strona polska przekonała delegację sowiecką z Nikitą Chruszczowem do powstrzymania ZSRS przed zbrojną interwencją 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę władz po śmierci Józefa Stalina • scharakteryzować cele dwóch frakcji w PZPR w 1956 r. 	<p>niemieckich, bunt młodzieży, „komandosi”, zdjęcie z afisza <i>Dziadów</i> Mickiewicza, wiec na Uniwersytecie Warszawskim, bojówki aktywistów PZPR, „partyzanci”, kampania antysemicka, emigracja, syjoniści, pacyfikacja środowiska akademickiego, czystka na wyższych uczelniach, wydarzenia marcowe, siermiężny socjalizm</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego władze komunistyczne w czasie obchodów Milenium chrztu 	
--	---	--	--	---	--

				<p>Polski utrudniały praktyki religijne</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać pozytywne i negatywne strony programu „Tysiąc szkół na tysiąclecie” • wyjaśnić, dlaczego list biskupów polskich do biskupów niemieckich wywołał tak ostrą reakcję władz komunistycznych • wyjaśnić, w jaki sposób spektakl <i>Dziady</i> mógł zagrażać komunistom • przedstawić główne postulaty studentów w 1968 r. • wyjaśnić, jakie konsekwencje miała nagonka antyżydowska 	
--	--	--	--	--	--

				zorganizowana przez komunistów w 1968 r.	
Polska w latach 70. (rozd. 25)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XII 1970, VI 1976, 16 X 1978 • postaci: Władysława Gomułki, Edwarda Gierka, Jacka Kuronia, Karola Wojtyły / Jana Pawła II, Stefana Wyszyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: podwyżka cen żywności, Stocznia Gdańska im. Lenina, rewolta grudniowa / Grudzień '70, Czerwiec 1976 r., strajk robotników w Radomiu, Ursusie, Płocku, ścieżki zdrowia, sprzedaż na kartki, podwyżki ukryte, pontyfikat, konklawe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny protestów na Wybrzeżu w grudniu 1970 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: IX 1976, VI 1979 • postać: Zbigniewa Godlewskiego (Janka Wiśniewskiego) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: strajk „czarny czwartek”, <i>Ballada o Janku Wiśniewskim</i>, budowa „drugiej Polski”, fiat 126p, „warchoły”, manewr gospodarczy, spirala zadłużeń, Komitet Obrony Robotników (KOR), infiltracja, podsłuchy, Zmotoryzowane Odwody Milicji Obywatelskiej (ZOMO), pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do kraju <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego władze komunistyczne nie podawały do wiadomości publicznej tożsamości ofiar 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XII 1970, II 1976 • postaci: Willy’ego Brandta, Józefa Cyrankiewicza, Mieczysława Moczara, Piotra Jaroszewicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: układ z RFN potwierdzający zachodnią granicę PRL, Port Północny, Huta Katowice, odbudowa Zamku Królewskiego w Warszawie, kredyty z Zachodu, propaganda sukcesu, reforma administracyjna, likwidacja powiatów, przybliżenie urzędu do obywatela, Dworzec Centralny, Trasa Łazienkowska, nowelizacja konstytucji z 1976 r., PZPR „przewodnią siłą społeczną w budowie socjalizmu”, „umacnianie przyjaźni 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: III 1977 • postaci: Stanisława Kociołka, Antoniego Macierewicza, Mirosława Chojeckiego, Stanisława Pyjasa, Andrzeja Czumy, Leszka Moczulskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Niezależna Oficyna Wydawnicza NOWA, Akt końcowy Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE), rewizje, pobicia przez nieznanymi sprawców, Studencki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Franciszka Macharskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić, w jaki sposób w kulturze masowej prezentowane są protesty z grudnia 1970 r. • omówić znaczenie wyboru Karola Wojtyły na papieża dla sytuacji polityczno-społecznej w PRL

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przyczyny i konsekwencje strajków robotniczych w Ursusie, Radomiu i Płocku w 1976 r. 	<p>protestów na Wybrzeżu</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić i pokazać na mapie najważniejsze inwestycje gospodarcze dekady Gierka • wskazać na mapie miejsca protestów robotniczych w 1970 r. i strajków w 1976 r. • wymienić działania, które podejmował KOR 	<p>z ZSRS”</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przemiany gospodarcze w Polsce epoki Gierka • wymienić decyzje podejmowane przez ekipę Gierka w celu zjednania chłopów, Kościoła katolickiego i środowiska inteligenckiego • wyjaśnić cele i konsekwencje przeprowadzenia reformy administracyjnej w 1976 r. 	<p>Komitet Solidarności (SKS), Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO), Komitet Samoobrony Społecznej „KOR”, Wolne Związki Zawodowe (WZZ), Ruch Młodej Polski, Konfederacja Polski Niepodległej (KPN)</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Gomułka był przekonany, że sukces podpisania układu z RFN w 1970 r. zrekompensuje obywatelom decyzję o podwyżce cen żywności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić genezę i następstwa 	
--	--	---	---	---	--

				<p>kryzysów społecznych w latach 70.</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rozwój struktur opozycji w latach 1976–1979 • wyjaśnić, dlaczego pierwsza pielgrzymka papieża Jana Pawła II do kraju była psychologicznym przełomem dla milionów Polaków 	
<p>Rewolucja „Solidarności” (1980–1981) (rozd. 26)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VIII 1980, VIII–IX 1980 • postacie: Anny Walentynowicz, Lecha Wałęsy, Tadeusza Mazowieckiego, Bronisława Geremka • miejsca strajków robotniczych w 1980 r. • przywódców ruchu strajkowego w 1980 r. • okoliczności powstania NSZZ „Solidarność” <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: XI 1980 • postać: Mieczysława Jagielskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: protest lubelski, społeczny ruch protestu o charakterze narodowowyzwoleńczym, statut „Solidarności”, strajk ostrzegawczy, rejestracja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić skalę protestów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: III 1981, IX i X 1981 • postacie: Bogdana Borusewicza, Jana Rulewskiego, Michała Bartoszcze, Aliny Pieńkowskiej, Henryki Krzywonos <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kryzys bydgoski, strajk generalny, NSZZ Rolników Indywidualnych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: X 1981 • postacie: marszałka Wiktora Kulikowa, Stanisława Kani, Mieczysława Rakowskiego, gen. Wojciecha Jaruzelskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pomnik Poległych Stoczniowców, 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego odsłonięcie pomnika Poległych Stoczniowców w 1970 było istotnym momentem w dziejach bloku wschodniego • wyjaśnić,

	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: strajki, sprawy płacowe, strajk okupacyjny w Stoczni Gdańskiej im. Lenina, Międzyzakładowy Komitet Strajkowy (MKZ), lista 21 postulatów, porozumienia społeczne, porozumienia sierpniowe, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny i następstwa strajków w 1980 r. podać postulaty Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego w Gdańsku 	<p>i żądania robotników latem 1980 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> podać główne ustalenia porozumień sierpniowych wskazać na mapie miasta, w których podpisano porozumienia sierpniowe w 1980 r. wyjaśnić, dlaczego doszło do sporu o rejestrację „Solidarności” 	<p>„Solidarność”, Niezależne Zrzeszenie Studentów (NZS)</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do kryzysu bydgoskiego w 1981 r. wyjaśnić wpływ „Solidarności” na przemiany społeczno-polityczne w Polsce wyjaśnić, dlaczego I Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność” można uznać za bezprecedensowy w dziejach PRL 	<p><i>Lacrimosa</i>, manewry wojsk Układu Warszawskiego „Sojuz ’81”, „Zapad ’81”, stan wojenny, solidarnościowa rewolucja, I Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność”, mediator, program Samorządnej Rzeczypospolitej, Poślanie do ludzi pracy Europy Wschodniej, hala Olivia, działania agenturalne, tajni współpracownicy, propaganda klęski, wojskowe Terenowe Grupy Operacyjne</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do zmian na stanowisku 	<p>czy ZSRS deklarował wystanie wojsk do Polski w celu dokonania bezpośredniej interwencji zbrojnej</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić rolę kobiet w czasie protestów na Wybrzeżu w 1980 r.
--	---	---	---	---	---

				<p>I sekretarza KC PZPR we wrześniu 1980 r. oraz w X 1981 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę miały odegrać manewry wojsk Układu Warszawskiego zorganizowane na terenie Polski w 1981 r. • scharakteryzować politykę władz PRL wobec „Solidarności” 	
<p>Stan wojenny (1981–1983) (rozd. 27)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 13 XII 1981 – 22 VII 1983 • postaci: Wojciecha Jaruzelskiego, Ronalda Reagana, Lecha Wałęsy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: internowanie, transportery opancerzone, przepustki, godzina milicyjna, Teleranek, cenzura korespondencji, rozpatrywanie spraw 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 16 XII 1981 • postać: gen. Czesława Kiszczaka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dekret, Rada Państwa, strajk okupacyjny, Kopalnia Węgla Kamiennego „Wujek”, pacyfikacja, największa zbrodnia stanu wojennego, demonstracje uliczne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: IV 1982, X 1982, 1983 • postaci: Zbigniewa Bujaka, Danuty Wałęsowej, Bogdana Cywińskiego, Kornela Morawieckiego, Jana Dobraczyńskiego • przejawy międzynarodowego wsparcia dla Solidarności w czasie stanu wojennego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Tymczasowa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: X 1982, VI 1983, 1984 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zniesienie stanu wojennego, podwyżka cen, kolejki, niedobory rynkowe 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Emila Barchańskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak Polacy oceniają decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego oraz jak ich

	<p>przez sądy w trybie doraźnym, zawieszenie działalności organizacji, wyłączenie telefonów, kontrola rozmów telefonicznych, zmilitaryzowanie zakładów pracy, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego (WRON), sankcje gospodarcze</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić okoliczności wprowadzenia stanu wojennego 	<p>sytuację działaczy NSZZ „Solidarność” w związku z wprowadzeniem stanu wojennego</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przyczyny, które według Wojciecha Jaruzelskiego doprowadziły do wprowadzenia w Polsce stanu wojennego • wskazać na mapie miejsca internowania przedstawicieli opozycji • przedstawić postulaty górników z KWK „Wujek” • wyjaśnić, jak doszło do pacyfikacji strajku w KWK „Wujek” 	<p>Komisja Koordynacyjna (TKK) NSZZ „Solidarność”, Solidarność Walcząca (SW), Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego (PRON), delegalizacja, Międzynarodowa Organizacja Pracy, wsparcie finansowe, Pokojowa Nagroda Nobla</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić formy oporu przeciw stanowi wojennemu • omówić politykę komunistów wobec opozycji po wprowadzeniu stanu wojennego • scharakteryzować konspiracyjną działalność w czasie stanu wojennego • wyjaśnić, w jakim celu utworzono PRON • wyjaśnić, dlaczego Lech Wałęsa nie pojechał do Oslo, aby osobiście odebrać Pokojową Nagrodę Nobla 		<p>ocena zmienia się wraz z upływem czasu</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie znaczenie dla „Solidarności” miało przyznanie Pokojowej Nagrody Nobla Lechowi Wałęsie
--	---	---	---	--	---

<p>Przełom polityczny 1989 r. (rozdz. 28)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 6 II – 5 IV 1989, 4 VI 1989 • postacie: Michaiła Gorbaczowa, Tadeusza Mazowieckiego, Wojciecha Jaruzelskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: obrady Okrągłego Stołu, negocjacje, wybory czerwcowe 1989 r., pierwszy niekomunistyczny premier, sejm „kontraktowy”, reforma Balcerowicza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny i skutki obrad Okrągłego Stołu • wymienić główne ustalenia obrad Okrągłego Stołu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Leszka Balcerowicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pierestrojka, nowa ordynacja wyborcza, Komitet Obywatelski „Solidarność”, proces budowy ruchu obywatelskiego, wizualna dominacja, senat <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przyczyny strajków w 1988 r. • scharakteryzować ordynację wyborczą z kwietnia 1989 r. • scharakteryzować kampanię wyborczą i przebieg wyborów czerwcowych w 1989 r. • przedstawić wpływ wyborów czerwcowych na upadek komunizmu w Polsce • wyjaśnić, jak doszło do powstania rządu Tadeusza Mazowieckiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VII 1986, XI 1987, 1988 • postacie: Mieczysława Rakowskiego, gen. Czesława Kiszczaka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: amnestia dla więźniów politycznych, drugi etap reformy gospodarczej, referendum, międzynarodowa izolacja, Rada Konsultacyjna przy przewodniczącym Rady Państwa, żądania ponownej legalizacji NSZZ „Solidarność”, poufne rozmowy rządzących komunistów z opozycją solidarnościową, uwłaszczenie nomenklatury, rozmowy w Magdalence <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować pierwsze symptomy liberalizacji polityki państwa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VII 1989, VIII 1989, XII 1989, 1990 • postać: Lecha Kaczyńskiego, Andrzeja Wajdy, Tomasza Sarneckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: demontaż systemu komunistycznego, prezydent z łaski „Solidarności”, koalicja „Solidarności” z ZSL i SD, transformacja ustrojowa, nowelizacja konstytucji PRL, Rzeczpospolita Polska, ustawa o reformie samorządowej, radykalna reforma gospodarcza, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Jane Fondy, Steviego Wondera <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego porozumienie a Okrągłego Stołu do dziś budzą kontrowersje wśród części społeczeństwa polskiego • wyjaśnić, dlaczego plakat Tomasza Sarneckiego uznano za jeden z symboli wyborów czerwcowych 1989 r. • rozstrzygnąć, czy wybór generała Wojciecha Jaruzelskiego
---	--	---	---	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> omówić wyniki wyborów do sejmu „kontraktowego” 	<p>odtworzenie gospodarki rynkowej, terapia szokowa, spadek realnych dochodów, bankructwa zakładów pracy, prywatyzacja, wzrost bezrobocia, spadek wartości pieniądza, modernizacja gospodarki, likwidacja PZPR</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić zmiany w konstytucji wprowadzone na mocy jej nowelizacji w 1989 r. omówić pierwsze reformy rządu Mazowieckiego i ocenić ich skutki dla państwa wymienić kompetencje prezydenta PRL 	<p>o na prezydenta PRL wzmacniał czy osłabiał wpływy komunistów w kraju; odpowiedź uzasadnić</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić wpływ obrad Okrągłego Stołu na losy Polski przedstawić gospodarcze i społeczne konsekwencje planu Balcerowicza
--	--	--	--	---	---

				<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do wyboru generała Wojciecha Jaruzelskiego na prezydenta 	
Kultura w epoce PRL (rozd. 29)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1980 • postacie: Tadeusza Różewicza, Wisławy Szymborskiej, Zbigniewa Herberta, Witolda Gombrowicza, Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, Czesława Miłosza, Andrzeja Wajdy, Romana Polańskiego, Janusza Gajosa, Jerzego Skolimowskiego, Daniela Olbrychskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Literacka Nagroda Nobla, drugi obieg <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić Polaków, którzy otrzymali Literacką Nagrodę Nobla • podać przykłady filmów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1964 • postacie: Antoniego Słonimskiego, Marka Hłaski, Sławomira Mrożka, Stefana Kisielewskiego, Jerzego Andrzejewskiego, Jerzego Hoffmana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mecenat państwa, cenzura, list otwarty, List 34, „Kultura”, Związek Literatów Polskich, Telewizja Polska (TVP), treści propagandowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić postulaty zawarte w Liście 34 • wymienić wybitnych przedstawicieli polskiej literatury w okresie PRL oraz podać przykłady ich twórczości • przedstawić 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1956 • postać: Kazimierza Brandysa, Jarosława Iwaszkiewicza, Tadeusza Konwickiego, Jerzego Kawalerowicza, Aleksandra Forda <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: polska szkoła filmowa, Lwy Gdańskie, nominacja do Oscara, kino moralnego niepokoju, nonkonformizm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić wpływ państwa na kulturę w okresie PRL • wymienić dziedziny, w których polscy twórcy osiągnęli sukcesy poza granicami kraju 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1974, 1976 • postacie: Marka Nowakowskiego, Krzysztofa Pendereckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Teatr Cricot 2, Teatr Laboratorium, seriale telewizyjne, Festiwal Polskiej Piosenki w Opolu, Międzynarodowy festiwal Piosenki w Spocie, Jazz Jamboree <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić dziedziny, w których polscy twórcy osiągnęli sukcesy poza granicami kraju 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Ewy Demarczyk <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegał fenomen popularności i filmu <i>Potop</i> • wyjaśnić, dlaczego sfilmowanie <i>Ogniem i mieczem</i> nie było możliwe w PRL • wyjaśnić, dlaczego rok 1956 był przełomem w rozwoju polskiej kultury w okresie PRL

	wyreżyserowanych przez Andrzeja Wajdę w okresie PRL	najważniejsze dokonania w dziedzinie kultury w okresie PRL			
Polska i świat w XX–XXI w.					

<p>Jesień Narodów i rozpad ZSRS (rozdz. 30)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1989, 1990, 1991 • postacie: Leonida Breżniewa, Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Jesień Narodów, zjednoczenie Niemiec, likwidacja ZSRS, Układ Warszawski, Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie państwa, do których odnosi się termin Jesień Narodów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1985, 1986 • postać: Borysa Jelcyna <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: détente, epoka zastoju, interwencja zbrojna, pierestrojka, katastrofa w elektrowni jądrowej w Czarnobylu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę pierestrojki i jej wpływ na sytuację wewnętrzną, międzynarodową i społeczno-gospodarczą w ZSRS • wyjaśnić, z czego mógł wynikać stosunek części Rosjan do reform Gorbaczowa • scharakteryzować międzynarodową politykę administracji Ronalda Reagana 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VI 1989, XI 1989, XII 1989, X 1990 • postacie: Károlya Grósz, Józsefa Antalla, Václava Havla, Nicolae Ceaușescu, Teodora Žiwkowa, Helmuta Kohla <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zburzenie muru berlińskiego, konferencja 2+4, kanclerz, dążenia niepodległościowe, Memento Park, Trójkątny Stół, Karta 77, aksamitna rewolucja, Forum Obywatelskie, całkowicie demokratyczne wybory, antagonizm czesko-słowacki, „wojna o myśl”, republika federacyjna, przewrót, parodia procesu sądowego, zwycięstwo postkomunistów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić proces 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XII 1991, I 1993 • postacie: Giennadija Janajewa, Aleksandra Łukaszenki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: aksamitny rozwód, zamach stanu, Komitet Stanu Wyjątkowego, pucz Janajewa, Wspólnota Niepodległych Państw, symboliczny koniec zimnej wojny, dążenia separatystyczne, autorytarny reżim, korupcja, oligarchowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić, jak doszło do rozpadu Czechosłowacji • podać czynniki, które 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Iona Iliescu, Żelu Żelewa, Krzysztofa Skubiszewskiego, Davida Černego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do zwycięstwa ugrupowań postkomunistycznych w Rumunii i Bułgarii • przedstawić drogę Ukrainy, Białorusi i państw bałtyckich do niepodległości
---	---	--	--	--	---

			<p>zjednoczenia Niemiec</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować proces upadku komunizmu na Węgrzech • omówić znaczenie Karty 77 dla demokratycznych przemian w Czechosłowacji • omówić proces upadku komunizmu w Rumunii 	<p>zdecydowały o porażce puczu Janajewa</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować proces likwidacji ZSRS • wyjaśnić wpływ Jesieni Narodów na sytuację w Europie Środkowo-Wschodniej • omówić cel utworzenia Memento Park w Budapeszcie • omówić znaczenie dla świata upadku muru berlińskiego 	
<p>Współczesne konflikty zbrojne i zagrożenia dla świata (rozdz. 31)</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: rozpad Jugosławii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przyczyny rozpadu Jugosławii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VI 1991, 1992–1995 • postać: Josipa Broza-Tito <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: proklamacja niepodległości Słowenii i Chorwacji, wojna 		<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować procesy dezintegracyjne w Europie w latach 90. na przykładzie rozpadu Jugosławii 	

		<p>domowa w Bośni i Hercegowinie, czystki etniczne, konflikty etniczne, konflikt w Kosowie</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić proces rozpadu Jugosławii • rozstrzygnąć, czy masakry dokonywane w trakcie wojny w byłej Jugosławii można uznać za zbrodnie przeciwko ludzkości • przedstawić los ludności cywilnej podczas wojny w byłej Jugosławii 			
<p>Transformacja ustrojowa i III Rzeczpospolita (rozd. 32)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XII 1990, 1991, X 1992, IV 1997, 2000, 2005, IV 2010, 2015 • postacie: Lecha Wałęsy, Tadeusza Mazowieckiego, Jarosława Kaczyńskiego, Lecha Kaczyńskiego, Andrzeja Dudy, Donalda Tuska, Aleksandra Kwaśniewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pierwsze 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 2010 • postacie: Bronisława Komorowskiego, Ewy Kopacz, Leszka Millera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wojna na górze, Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD), drugie powszechne wybory prezydenckie, reformy wolnorynkowe, koniunktura gospodarcza, Zgromadzenie Narodowe, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1999 • postacie: Jerzego Buzka, Waldemara Pawlaka, Włodzimierza Cimoszewicza, Hanny Suchockiej, Jana Olszewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cztery reformy rządu Jerzego Buzka, reforma podziału administracyjnego kraju, nowa organizacja publicznej służby zdrowia, reforma 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Andrzej a Leppera, Andrzeja Olechowskiego, Kazimierza Marcinkiewicza, Marka Belki, Jana Krzysztofa Bieleckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: afera Rywina, Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Macieja Płażyńskiego, Mariana Krzaklewskiego, Józefa Oleksego, Stanisława Tymińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Samoobrona, Liga Polskich

	<p>powszechne wybory prezydenckie, dekomunizacja, wolne wybory parlamentarne, lustracja, wotum nieufności, inflacja, bezrobocie, mała konstytucja, ustrój prezydencki, przedterminowe wybory, postkomuniści, prywatyzacja, obóz postsolidarnościowy, konstytucja RP, rząd koalicyjny</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić w kolejności chronologicznej premierów rządów w latach 1989–2015 wymienić w kolejności chronologicznej prezydentów III RP opisać ustrój Polski w świetle małej konstytucji z 1992 r. 	<p>konstruktywne wotum nieufności, referendum zatwierdzające ustawę zasadniczą, Akcja Wyborcza „Solidarność” (AWS), kryzys ekonomiczny, rozpad koalicji, Prawo i Sprawiedliwość (PiS), trzecie powszechne wybory prezydenckie, Platforma Obywatelska (PO)</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, co miało wpływ na sukces wyborczy Aleksandra Kwaśniewskiego w 1995 r. 	<p>emerytalna, reforma oświaty, prezydent Warszawy, hasło budowy IV Rzeczypospolitej, Centralne Biuro Antykorupcyjne (CBA), gazoport w Świnoujściu, Instytut Pamięci Narodowej, lustracja, przedterminowe wybory, armia zawodowa, katastrofa rządowego samolotu pod Smoleńskiem, przewodniczący Rady Europejskiej</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić okoliczności upadku rządu Jana Olszewskiego wyjaśnić, dlaczego doszło do upadku rządu Hanny Suchockiej omówić cztery wielkie reformy rządu Jerzego Buzka 	<p>(ZChN), Bezpartyjny Blok Wspierania Reform (BBWR), Porozumienie Centrum (PC), Kongres Liberalno-Demokratyczny (KLD), Unia Demokratyczna, sojusz SLD–UP</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać polską scenę polityczną po 1989 r. opisać przemiany ustrojowe w latach 1989–1997 omówić przebieg kampanii prezydenckiej w 2005 r. scharakteryzować przemiany w Polsce w drugiej dekadzie XXI w. ze szczególnym uwzględnieniem 	<p>Rodzin(LPR)</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić działania prezydenta Lecha Wałęsy mające na celu wzmocnienie pozycji prezydenta w państwie rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że protesty wywołane kwestiami światopoglądowymi miały wpływ na upadek pierwszego rządu PiS; odpowiedź uzasadnić ocenić proces transformacji społecznej
--	---	--	--	--	---

				<p>takich problemów jak: kryzys demograficzny, transformacja energetyczna, zmiany klimatyczne, zachowanie tożsamości kulturowej</p>	<p>i gospodarcze j w Polsce</p>
<p>Polska droga do NATO i Unii Europejskiej (rozd. 33)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1999, 2004 • postaci: Tadeusza Mazowieckiego, Lecha Wałęsy, Helmuta Kohla, Billa Clintona, Bronisława Geremka, George'a Busha, Lecha Kaczyńskiego • okoliczności przystąpienia Polski do NATO • okoliczności przystąpienia Polski do Unii Europejskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wstąpienie Polski do NATO, wstąpienie Polski do Unii Europejskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1990, 1991 • postaci: Jana Olszewskiego, Hanny Suchockiej, Aleksandra Kwaśniewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: układ o stowarzyszeniu ze Wspólnotami Europejskimi, układ graniczny Polski ze zjednoczonymi Niemcami, traktat o dobrym sąsiedztwie, redukcja zadłużenia, wierzyciele, negocjacje związane z członkostwem Polski w NATO, traktat akcesyjny, obszary zapalne, kwestie sporne, impas 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1991, 1993, 1994, 1997 • postaci: Jana Krzysztofa Bieleckiego, Leszka Millera, Włodzimierza Cimoszewicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: program Partnerstwo dla Pokoju, protokoły akcesyjne, dokumenty ratyfikujące członkostwo Polski w NATO <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności opuszczenia Polski przez ostatnie stacjonujące w kraju oddziały żołnierzy sowieckich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 2003, 2005, 2008, 2019 • postaci: Gerharda Schrödera, Władimira Putina, Wiktora Juszczenki, Leonida Kuczmy, Valdasa Adamkusa, Javiera Solany, Nicolasa Sarkozy'ego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: referendum w sprawie akcesji Polski do UE, wsparcie dla 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać polską politykę zagraniczną po 1989 r. • wymienić premierów polskich rządów działających na rzecz przystąpienia Polski do NATO • omówić proces rozszerzania się NATO i Unii Europejskiej • wyjaśnić, dlaczego prezydent

	<p>przystąpienia Polski do NATO i Unii Europejskiej</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować stosunki polsko-niemieckie po 1989 r. • wyjaśnić, dlaczego spotkanie polskiego premiera z niemieckim kanclerzem w Krzyżowej w 1991 r. uznano za symboliczne pojednanie • wymienić cele, które przyświecały autorom polsko-niemieckiego traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy • wyjaśnić okoliczności, w których osiągnięto redukcję polskiego zadłużenia o 50% 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić symboliczne znaczenie daty opuszczenia Polski przez Armię Czerwoną • wyjaśnić znaczenie przystąpienia Polski do programu Partnerstwo dla Pokoju • przedstawić drogę Polski do NATO • wymienić zagrożenia, które widziała Rosja w polskim członkostwie w NATO 	<p>amerykańskiej interwencji w Iraku, proamerykański kurs, gazociąg NordStream, presja energetyczna, traktat o przyjaznych stosunkach między Polską i Litwą, wojna rosyjsko-gruzyńska, wyjazd do Tbilisi zorganizowany przez prezydenta Lecha Kaczyńskiego, wizy do USA</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie kwestie były najtrudniejsze w czasie negocjacji dotyczących przystąpienia Polski do Unii Europejskiej • omówić wyniki referendum w 	<p>Aleksander Kwaśniewski i zadeklarował wysłanie żołnierzy polskich do Iraku</p>
--	---	---	--	--	---

				<p>sprawie akcesji Polski do Unii Europejskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie wizyty prezydenta George'a Busha w Polsce • wskazać na mapie państwa, które po 1993 r. przystąpiły do NATO i Unii Europejskiej • wyjaśnić, dlaczego budowa gazociągu NordStream wywołała zaniepokojenie w Polsce 	
--	--	--	--	--	--

Ślady czasu. Historia
3 klasa liceum ogólnokształcącego i technikum
zakres rozszerzony
Kryteria oceniania – propozycja

Poniższy zestaw wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny uwzględnia planowane osiągnięcia ucznia w zakresie wiedzy i umiejętności zawarte w rozkładzie materiału i planie wynikowym zintegrowanym z serią *Ślady czasu*. Zestaw ten to jedynie propozycja. Nauczyciel może wykorzystać przedstawiony podział wymagań w swojej pracy dydaktycznej lub zmodyfikować go tak, by w pełni odpowiadał on specyfice klasy i indywidualnym możliwościom uczniów, z którymi pracuje.

Wymagania edukacyjne uwzględnione w poniższych kryteriach oceniania są zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum, przygotowaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i zawartą w rozporządzeniu z dnia 8 marca 2022 r., zmienioną rozporządzeniem z dnia 28 czerwca 2024 r.

Temat lekcji	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
		Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
Europa i świat po kongresie wiedeńskim					
Kongres wiedeński (rozd. 1)	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1814–1815 • postacie: Klemensa von Metternicha, Aleksandra I Romanowa, Charles’a de Talleyranda • państwa uczestniczące 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Fryderyka Wilhelma III Hohenzollerna, Franciszka I Habsburga • zasady ładu wiedeńskiego 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Roberta Stewarta (wicehrabiego Castlereagh), Ludwika XVIII Burbona Uczeń rozumie:	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Wielka Brytania zabiegała o tzw. strategiczne terytoria na mapie świata • rolę polityczną, którą 	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: ekumenizm Uczeń

	<p>w kongresie</p> <ul style="list-style-type: none"> • założycieli Świętego Przymierza i cele jego działania • zmiany terytorialne, które się dokonały w wyniku postanowień kongresu wiedeńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: równowaga sił, legitymizm, restauracja • cel powstania Świętego Przymierza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne postanowienia kongresu wiedeńskiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: koncert mocarstw / kwintet mocarstw, polityka reakcji, ład wiedeński / system wiedeński • przyczyny i konsekwencje decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić główne zasady, na jakich opierał się ład wiedeński • wskazać na mapie zmiany terytorialne wprowadzone po kongresie wiedeńskim • omówić postanowienia kongresu wiedeńskiego dotyczące ziem polskich 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Związek Niemiecki, Królestwo Niderlandów, Królestwo Szwecji i Norwegii, porządek konstytucyjny, konstytucja oktrojowana • dlaczego na kongresie nie reaktywowano Rzeszy Niemieckiej i nie podjęto decyzji o powstaniu zjednoczonych Włoch • dlaczego kongres wiedeński nazwano „tańczącym kongresem” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę władców Rosji, Austrii i Prus w Świętym Przymierzu • wyjaśnić wpływ „stu dni” Napoleona na obrady kongresu wiedeńskiego • wyjaśnić, co zapoczątkowało erę konstytucyjną • wymienić państwa europejskie, które w pierwszej połowie XIX w. przyjęły konstytucje 	<p>miało odgrywać Królestwo Niderlandów</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego przyłączono Norwegię do Szwecji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego dyplomacji Wielkiej Brytanii zależało na realizacji idei równowagi sił w Europie • wyjaśnić, dlaczego przywrócenie wcześniej panujących dynastii na trony europejskie nie oznaczało powrotu do stanu sprzed 1789 r., czyli do feudalnych stosunków społecznych i dawnych systemów politycznych 	<p>potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie dwie nieformalne koalicje zawiązały się jeszcze przed rozpoczęciem obrad kongresu wiedeńskiego • wyjaśnić, dlaczego separatyzm regionalny utrudniał realizację idei zjednoczenia Włoch • ocenić, czy słusznie kongres wiedeński jest uważany za najważniejsze spotkanie przywódców w XIX-wiecznej Europie
--	---	--	---	--	--

					<ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy Świąte Przymierze w rzeczywistości realizowało wartości, do których się odwoływał o, i uargumentować swoją decyzję wyjaśnić, dlaczego sojusz Świątego Przymierza stanowił w założeniach swoją formę ekumenizmu
Cywilizacja przemysłowa w pierwszej połowie XIX w. (rozd. 2)	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1769, 1825 postacie: Jamesa Watta, George'a Stephensona, Samuela Morse'a państwa, w których 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1807, 1837 postać: Roberta Fultona gałęzie przemysłu, które się rozwinęły w wyniku industrializacji 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> datę: 1785 postacie: Edmunda Cartwrighta, rodzinę Rothschildów państwa, w których 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> trasę pierwszego rejsu statkiem parowym trasę pierwszej towarowej linii kolejowej 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> ocenić konsekwencje rozwoju przemysłu

	<p>najwcześniej dokonała się rewolucja przemysłowa</p> <ul style="list-style-type: none"> wynalazki, które przyspieszyły proces produkcji skutki rewolucji przemysłowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rewolucja przemysłowa, cywilizacja przemysłowa, wolny rynek, fabryka, parowóz, telegraf, urbanizacja, burżuazja, proletariat, inteligencja wpływ rewolucji przemysłowej na gospodarkę dlatego rewolucja przemysłowa najwcześniej dokonała się w Wielkiej Brytanii wpływ rewolucji przemysłowej na społeczeństwo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, który z wynalazków miał największe znaczenie dla rozwoju cywilizacyjnego w pierwszej połowie XIX w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rewolucja agrarna, płodozmian, parowiec, drobnomieszczaństwo na czym polegała rewolucja agrarna wpływ płodozmianu na zwiększenie uprawianego areалу <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie najważniejsze centra przemysłowe pierwszej połowy XIX w. wskazać na mapie obszary, na których rewolucja przemysłowa dokonała się najpóźniej i na mniejszą skalę wyjaśnić, w jaki sposób wynalazki pierwszej połowy XIX w. przyczyniły się do rozwoju komunikacji i transportu 	<p>w pierwszej połowie XIX w. nastąpił największy przyrost ludności mieszkającej w miastach</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: mechaniczne krosno, omnibus, kultura miejska, margines społeczny, wolne zawody dlatego okres przełomu XVIII i XIX w. oraz pierwszej połowy XIX w. nazywamy wiekiem pary przyczyny i następstwa zmian w organizacji procesu produkcji oraz handlu i obrocie pieniędzmi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ rewolucji przemysłowej na krajobraz kulturowy scharakteryzować zmiany struktury społecznej związane z rewolucją przemysłową 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: społeczeństwo ery industrialnej wpływ zmian w gospodarce na życie codzienne ludności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ rodzących się potęg finansowych na sytuację ekonomiczną poszczególnych krajów wyjaśnić, dlaczego rewolucja przemysłowa przyczyniła się do migracji ludności 	<p>dla środowiska przyrodniczego</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować narastanie dysproporcji między strefami rozwoju i zacofania w pierwszej połowie XIX w. wskazać pozytywne i negatywne konsekwencje rewolucji przemysłowej dla społeczeństwa i środowiska naturalnego
--	---	---	--	--	--

<p>Nurty ideowe i kultura w pierwszej połowie XIX w. (rozd. 3)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1848 • postacie: Edmunda Burke'a, Alexisa de Tocqueville'a, Johna Stuarta Milla, Pierre'a Josepha Proudhona, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Jacques'a-Louisa Davida, Bertela Thorvaldsena, Wolfganga Amadeusza Mozarta, Johanna Wolfganga Goethego, Ludwiga van Beethovena, Fryderyka Chopina, Giuseppe Verdiego, Eugène'a Delacroix, Francisca Goi, George'a Byrona, Adama Mickiewicza, Wiktora Hugo, Hansa Christiana Andersena oraz ich najważniejsze dokonania • nowe idee społeczno-polityczne, które narodziły się w pierwszej połowie XIX w. • nowe prądy kulturowe pod koniec XVIII i w pierwszej połowie XIX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konserwatyzm, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: François René de Chateaubrianda, Claude'a Henriego Saint-Simona, Charles'a Fouriera, Roberta Owena, Louisa Auguste'a Blanqui, Friedricha Schillera, Caspara Davida Friedricha, Ferenc Liszta, Roberta Schumanna, Johannes Brahmsa, Aleksandra Puszkina, Sándora Petőfiego oraz ich najważniejsze dokonania • cechy sztuki klasycystycznej i romantycznej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: falanstery, feminizm, nacjonalizacja, rewolucja socjalna, neoklasycyzm • główne założenia ideologii liberalnej i konserwatywnej • przyczyny narodzin socjalizmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić główne założenia konserwatyizmu i liberalizmu • scharakteryzować idee 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1818 • postacie: Josepha de Maistre'a, Benjamina Constanta, Jeana-Auguste'a-Dominique'a Ingres'a, Antonia Canovy, Felixa Mendelssohna-Bartholdy'ego, Gioacchino Rossiniego, Niccolò Paganiniego oraz ich najważniejsze dokonania <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: familister, furieryści, sztuka użytkowa • przyczyny narodzin ideologii liberalnej i konserwatywnej • dlaczego anarchiści domagali się likwidacji państwa • różnicę między socjalizmem i komunizmem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać poglądy socjalistów, komunistów i anarchistów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Davida Ricardo, Edgara Allana Poe, Jamesa Fenimore'a Coopera oraz ich najważniejsze dokonania • cechy stylu biedermeier <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: styl biedermeier, marszand • dlaczego nastąpił odwrót od klasycyzmu i coraz większą popularnością cieszył się romantyzm • przyczyny popularności stylu biedermeier <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przemiany w kulturze europejskiej pierwszej połowy XIX w. • wyjaśnić przyczyny rozwoju mecenatu mieszczańskiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego romantyzm wywarł silny wpływ na postawy, zachowania i system wartości Europejczyków i mieszkańców obu Ameryk <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Pierre'a Josepha Proudhona uważa się za prekursora feminizmu • wyjaśnić, dlaczego teorie głoszone
--	---	---	--	---	---

	<p>liberalizm, socjalizm, anarchizm, <i>Manifest komunistyczny</i>, komunizm, klasycyzm romantyzm</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady dzieł sztuki klasycystycznej i romantycznej 	<p>odwołujące się do kwestii robotniczych</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sztukę klasycystyczną • wymienić główne cechy sztuki romantycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać dzieła malarstwa, rzeźby, architektury klasycystycznej • rozpoznać cechy romantyzmu w sztuce, architekturze, muzyce i literaturze 		<p>przez furierystów w nie zyskały szerszego poparcia społecznego</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, w których kwestiach Burke i Mill byli zgodni, a w których się różnili, oraz uzasadnić odpowiedź • wyjaśnić, dlaczego Goethe jest uważany za prekursora romantyzmu
--	--	---	--	--	--

<p>Kontestacja ładu wiedeńskiego (rozd. 4)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1825, 1830 • postacie: Karola X, Ludwika Filipa I, Mikołaja I • państwa, w których podważano ład wersalski • przyczyny kontestacji ładu wiedeńskiego • grupy społeczne negujące ład wersalski <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rewolucja lipcowa, cenzus majątkowy, dekabryści, kalendarz juliański, katorga, • dlaczego Karol X abdykował • dlaczego powstańców, którzy wystąpili przeciw carowi w 1825 r. nazwano dekabrystami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lipcowej we Francji • wyjaśnić przyczyny walki Belgów o niepodległość • scharakteryzować przyczyny wystąpienia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1817, 1834 • postacie: George’a Byrona, Leopolda I, Giuseppe Mazziniego • okoliczności powstania flagi Niemiec • stosunek Europejczyków do walki Greków o niepodległość <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: karbonariusze, związek burszowski, filhellenizm, Młoda Europa, Młoda Polska • znaczenie wiecu na Górze Wartburskiej dla zjednoczenia Niemiec • dlaczego policja z łatwością inwigilowała środowisko związku burszowskiego • dlaczego Wielka Brytania szybko uznała nowy porządek polityczny we Francji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego karbonariusze należeli do kontestatorów ładu wiedeńskiego • wyjaśnić cele i sposób działania Młodej Europy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1822–1830 • postacie: biskupa Germanosa, patriarchy Gregoriosa V, Ottona Wittelsbacha, Wilhelma I <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>risorgimento</i>, linia orleańska, • dlaczego, XIX-wieczny włoski ruch narodowy miał początkowo zwolenników tylko wśród elit • dlaczego Austria sprzeciwiała się zjednoczeniu Włoch • dlaczego Rosja, Wielka Brytania i Francja wsparły Greków w walce o niepodległość <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego w 1830 r. Święte Przymierze poniosło pierwszą poważną porażkę • scharakteryzować dążenia niepodległościowe Greków wskazać na mapie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1839 • postać: Daniela O’Connella • pierwszy ruch robotników w Europie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Karta praw ludu, ruch czartystów • cele polityczne katolickich Irlandczyków <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić sens stwierdzenia Klemensa von Metternicha „Kiedy Paryż kichnie, Europa dostaje kataru” • omówić cele ruchu czartystów • wyjaśnić przyczyny niepowodzenia ruchu czartystów 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • symbolikę, którą posługiwali się karbonariusze <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić symboliczne treści obrazu <i>Wolność wiodąca lud</i> (28 lipca 1830 r.) Eugène’a Delacroix • wyjaśnić, dlaczego konstytucja belgijska stała się wzorcem dla nowo powstających aktów prawnych w Europie
--	--	---	--	---	---

	i klęski dekabrystów		Missolungi		e i na świecie <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Szwajcari a była głównym ośrodkiem europejskich rewolucjonistów
Wiosna Ludów 1848–1849 (rozd. 5)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1848 • postacie: Ludwika Filipa I, Karola Ludwika Napoleona Bonaparte – Napoleona III, Lajosa Kossutha, Józefa Bema • przyczyny wybuchu Wiosny Ludów • państwa, w których doszło do wystąpień w czasie Wiosny Ludów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: II Republika Francuska, prezydent, zamach stanu, II Cesarstwo Francuskie, Korona św. Stefana • dlaczego krytykowano Ludwika Filipa I 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: II 1848, III 1848, V 1848 • postacie: Henryka Dembińskiego, Fryderyka Wilhelma IV, Ferdynanda I, Franciszka Józefa I, Klemensa von Metternicha <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: monarchia lipcowa, rewolucja lutowa, Zgromadzenie Prawodawcze, powszechne głosowanie, kadencja, plebiscyt, parlament frankfurcki, abdykacja • przyczyny rywalizacji między Berlinem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 22 II 1848, III 1848–VIII 1849, 1850, 1852 • postacie: Józefa Wysockiego, Iwana Paskiewicza, Josepha Radetzkiego, Ludwika Mierosławskiego, Giuseppe Mazziniego, Giuseppe Garibaldi, Adama Mickiewicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bankiety polityczne, warsztaty narodowe, rewolucja marcowa, uwłaszczenie chłopów, legion Mickiewicza • znaczenie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Wojciecha Chrzanowskiego, króla Sycylii Karola Alberta, papieża Piusa IX <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Landtag, patent, rząd republiki rzymskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić stanowisko polityczne władcy Sardynii Karola Alberta i papieża Piusa IX w czasie Wiosny Ludów • wskazać na mapie Frankfurt, Preszburg, Custozę, Novarę 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać sytuację polityczną we Francji w okresie II Republiki i II Cesarstwa • rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że Wiosna Ludów podważył

	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Karol Ludwik Napoleon Bonaparte wygrał wybory prezydenckie • dlaczego Polacy wsparli Węgrów w ich walce o niepodległość <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić cele polityczne różnych narodów i grup społecznych walczących w czasie Wiosny Ludów • wskazać na mapie kraje, które objęła Wiosna Ludów 	<p>i Wiedniem o kształt przyszłych Niemiec</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Fryderyk Wilhelm IV nie przyjął korony niemieckiej oferowanej przez parlament frankfurcki • przyczyny uwłaszczenia chłopów w Austrii • przyczyny abdykacji Ferdynanda I • symbolikę węgierskiej flagi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować ogólnoeuropejskie tendencje sprzyjające wybuchowi Wiosny Ludów • omówić wydarzenia rewolucji lutowej we Francji • wymienić przyczyny wybuchu Wiosny Ludów w Niemczech i monarchii Habsburgów • wyjaśnić, dlaczego obrady parlamentu we Frankfurcie zakończyły się niepowodzeniem 	<p>powiedzenia: „Widać, że cesarz nie zamarzył pod Moskwą”</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego powstanie węgierskie zakończyło się klęską <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać przebieg Wiosny Ludów w Niemczech, Austrii i na Węgrzech • wyjaśnić, dlaczego Rosja podjęła interwencję przeciwko powstaniu węgierskiemu • wyjaśnić cele Polaków walczących we Włoszech w legionie utworzonym przez Adama Mickiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić państwa europejskie, w których nie doszło w latach 1848–1849 do wystąpień rewolucyjnych i wyjaśnić, dlaczego tak się stało • scharakteryzować udział Polaków w europejskiej Wiosnie Ludów 	<p>a ład wiedeński, i uzasadnić swoją decyzję</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonać bilansu wystąpień rewolucyjnych w czasie Wiosny Ludów w Europie • opisać rolę prasy w propagowaniu haseł Wiosny Ludów
Ameryka Północna i Południowa w pierwszej połowie XIX w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1823 • postać: Jamesa Monroego • tzw. amerykańskie cechy: 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1804, 1812–1814, 1816, 1819 • postać: François 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1821, 1822, 1836, 1845, 1850 • postacie: 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Pedra I, Pedra II, Agustína de Iturbide 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Polacy

(rozd. 6)	<p>etos pracy, duch pionierski, kult wzajemnej pomocy i indywidualnego sukcesu</p> <ul style="list-style-type: none"> • nowe państwa powstałe na półkuli zachodniej w pierwszej połowie XIX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kampania wyborcza, farmy, stany, Jankesi, gringo, doktryna Monroego, izolacjonizm • wpływ rozbudowy infrastruktury kolejowej na rozwój Stanów Zjednoczonych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie czynniki miały wpływ na wzrost populacji USA w pierwszej połowie XIX w. • przedstawić główne założenia doktryny Monroego 	<p>ToussaintaLouverture’a</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas powstania hymnu narodowego i flagi Stanów Zjednoczonych • Haiti – drugie (po USA) niepodległe państwo na półkuli zachodniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mormoni, amerykańska tożsamość, Kreole, Indianie, Metysi, autochtoni • rolę akcji osiedleńczej, aneksji, wojen w procesie powiększania terytorium Stanów Zjednoczonych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ rewolucji przemysłowej na rozwój gospodarczy USA w pierwszej połowie XIX w. • wyjaśnić, w jakich okolicznościach Haiti uzyskało niepodległość • opisać strukturę etniczną państw Ameryki Środkowej i Południowej 	<p>SimónaBolívara, José de San Martína</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: junty, Latynowie, Ameryka Łacińska, Wielka Kolumbia, Wielka La Plata • dlaczego SimónowiBolívarowi nadano przydomek El Libertador <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie stany Teksas i Kalifornię przyłączone do USA po wojnie z Meksykiem • wskazać na mapie Wielką Kolumbię i Wielką La Platę, a także Meksyk, Kolumbię, Wenezuelę, Ekwador, Chile, Peru, Argentynę, Paragwaj, Urugwaj, Boliwię, Brazylię 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wicekrólestwa, kapitanie • że rozrost terytorialny USA dokonywał się kosztem ludności autochtonicznej – Indian <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rozwój terytorialny USA w pierwszej połowie XIX w. • omówić proces uzyskiwania niepodległości przez kraje Ameryki Południowej • wyjaśnić, z jakimi problemami borykały się nowe państwa na półkuli zachodniej 	<p>wysłani na Santo Domingo w celu tłumienia powstania a niewolników przyłączyli się do miejscowej ludności</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać proces demokracji USA z procesem demokracji w państwach europejskich w pierwszej połowie XIX w.
Ziemie dawnej Rzeczypospolitej w latach 1815–1848					

<p>Ziemie dawnej Rzeczypospolitej w latach 1815–1830 (rozd. 7)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1815 • postaci: cara Aleksandra I / króla Aleksandra II, wielkiego księcia Konstantego, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Nikołaja Nowosilcowa, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Fryderyka Chopina • decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich • główne postanowienia zawarte w konstytucji Królestwa Polskiego • zasięg terytorialny i położenie na mapie Wielkiego Księstwa Poznańskiego, Wolnego Miasta Krakowa / Rzeczypospolitej Krakowskiej, Królestwa Polskiego / Kongresowego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków / Rzeczypospolita Krakowska, Królestwo Polskie / Kongresowe, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1816, 1818, 1828 • postaci: Adama Jerzego Czartoryskiego, Tadeusza Czackiego, Tomasza Zana, Alojzego Felińskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Stanisława Staszica <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: gubernie zachodnie, ziemie zabrane, kurator, Liceum Krzemienieckie, Towarzystwo Filomatyczne, Towarzystwo Filaretów, Bank Polski, Giełda Kupiecka, polityka etatystyczna, Kanał Augustowski, Towarzystwo Przyjaciół Nauk • różnicę w sytuacji politycznej ziem zabranych i Królestwa Polskiego • dlaczego Liceum Krzemienieckie nazywano „wołyńskimi Atenami” • dlaczego ukaz carski zabronił działalności Towarzystwa Filomatycznego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1817, 1825 • postaci: Józefa Maksymiliana Ossolińskiego, Antoniego Radziwiłła, Józefa Zajączka, Jana i Jędrzeja Śniadeckich • herb Królestwa Polskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Królestwo Galicji i Lodomerii, gubernator, Galicyjski Sejm Stanowy, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Uniwersytet Lwowski, komisarze państw zaborczych, landrat, Uniwersytet Wileński, Towarzystwo Kredytowe Ziemskie w Warszawie • w czym przejawiała się autonomia Wielkiego Księstwa Poznańskiego w ramach Królestwa Prus • na czym miała polegać „opieka trzech mocarstw” nad Rzeczypospolitą Krakowską 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Stanisława Skarbka, Leona Ludwika Sapiehy, Ludwika Geyera, Stanisława Kostki Potockiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Galicyjskie Towarzystwo Gospodarcze, Galicyjskie Towarzystwo Kredytowe Ziemskie, minister wyznań i oświecenia publicznego, Łódzki Okręg Przemysłowy, lojalizm • dlaczego Galicja do lat 50. XIX w. była najbardziej zapóźnionym cywilizacyjnie i kulturowo obszarem ziem polskich • dlaczego pieśń <i>Boże, coś Polskę...</i> była manifestem lojalizmu wobec króla Aleksandra II (cara Aleksandra I) <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Stanisława Wodzickiego, Rajmunda Rembielińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: landrat, Zgromadzenie Reprezentantów, Senat Rządzący • znaczenie Rzeczypospolitej Krakowskiej dla polskiego życia kulturalnego i patriotycznego • przyczyny prowadze
--	---	--	---	--	---

	<p>autonomia, namiestnik, Kresy, konstytucja okrojowana, Rada Stanu, immunitet parlamentarny, Rada Administracyjna, Uniwersytet Warszawski / Aleksandryjski</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego nadzieje Polaków na restytucję Rzeczypospolitej podczas kongresu wiedeńskiego nie zostały spełnione • rolę Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w rozwoju gospodarczym Królestwa Polskiego • dlaczego Uniwersytet Warszawski nazywano Aleksandryjskim <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie podziału Księstwa Warszawskiego • opisać ustrój Królestwa Polskiego 	<p>i Towarzystwa Filaretów</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić kompetencje władcy w świetle konstytucji Królestwa Polskiego z 1815 r. • wymienić swobody obywatelskie, które konstytucja gwarantowała mieszkańcom Królestwa Polskiego • wyjaśnić, jaką rolę w zachowaniu polskiej kultury na ziemiach zabranych odegrało Liceum Krzemienieckie • omówić sytuację chłopów w Królestwie Polskim • wyjaśnić, dlaczego polskim elitom Królestwa Kongresowego zależało na powołaniu wyższej uczelni w Warszawie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację polityczną ziem polskich wchodzących w skład zaboru pruskiego • wymienić postanowienia władz pruskich dotyczące organizacji Wielkiego Księstwa Poznańskiego • ocenić działalność Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w dziedzinie gospodarki w Królestwie Polskim 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób herb Królestwa Polskiego ukazuje zależność Królestwa Kongresowego od Imperium Rosyjskiego • wyjaśnić znaczenie Lwowa jako stolicy Królestwa Galicji i Lodomerii • wskazać na mapie Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków / Rzeczpospolitą Krakowską, Królestwo Polskie / Kongresowe, Królestwo Galicji i Lodomerii, okręg tarnopolski, Wieliczkę, obwód białostocki, Lwów, Krzemieniec, Wilno, Łódzki Okręg Przemysłowy, Kanał Augustowski 	<p>nia polityki etatystycznej przez władze Królestwa Polskiego</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego o pierwszych latach Królestwa Polskiego możemy mówić, że były miodowym miesiącem w relacjach z Rosją • omówić sytuację polityczną Rzeczypospolitej
--	--	--	--	---	--

					<p>Krakowski</p> <ul style="list-style-type: none">• ocenić stosunek Polaków do cara Aleksandra I• ocenić politykę cara Aleksandra I wobec Królestwa Polskiego• porównać sytuację polityczną i gospodarczą Polaków na ziemiach Królestwa Kongresowego, Wielkiego Księstwa Poznańskiego,
--	--	--	--	--	---

					Rzeczpospolitej Krakowskiej, Królestwa Galicji i Lodomerii oraz na ziemiach zabranych w latach 1815–1830
Powstanie listopadowe (rozd. 8)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1830–1831, 29/30 XI 1830, X 1831 • postaci: Mikołaja I, Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego, Jana Skrzyneckiego, Józefa Sowińskiego, Emilii Plater • przyczyny wybuchu powstania listopadowego • miejsca najważniejszych bitew w czasie powstania listopadowego • konsekwencje powstania listopadowego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konspiracja, Towarzystwo 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XII 1828, 25 I 1831 • postaci: Waleriana Łukasińskiego, Mikołaja Nowosilcowa, Adama Jerzego Czartoryskiego, Ignacego Prądzyńskiego, Jana Krukowieckiego, Joachima Lelewela <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Towarzystwo Patriotyczne, dyktator, detronizacja, Rząd Narodowy, kunktator, naczelny wódz • międzynarodowy kontekst sytuacji politycznej w Królestwie Polskim w 1830 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1819, 1821, II 1831 • postaci: Bonawentury i Wincentego Niemojowskich, Józefa Zaliwskiego, Iwana Dybicza, Józefa Bema, Iwana Paskiewicza, Józefa Dwernickiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cenzura, opozycja legalna, „kaliszanie”, belwederczycy • przyczyny narastania nastrojów opozycyjnych w Królestwie Polskim 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 20 XII 1830, V 1831 • postaci: Stanisława Potockiego, Maurycyego Mochnackiego, Macieja Rybińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: morale wojskowych, rebelia, Statut organiczny, noc paskiewiczowska, unifikacja • dlaczego wojskowi spiskowcy nie chcieli uczestniczyć w wykonaniu wyroku na wielkim księciu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Dezyderygo Chłapowskiego, Wacława Tokarza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie powstania listopadowego dla polskiej literatury i sztuki doby

	<p>Patriotyczne, sprzysiężenie Wysockiego, Szkoła Podchorążych Piechoty, noc listopadowa, zesłania, konfiskaty, emigracja, stan wojenny, Cytadela</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić cele, jakie chcieli osiągnąć członkowie spisku podchorążych wymienić represje popowstaniowe w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować przyczyny wybuchu powstania listopadowego przedstawić przebieg nocy listopadowej wyjaśnić przyczyny detronizacji cara Mikołaja I i dynastii Romanowów 	<p>w latach 1819–1830</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny klęski opozycji sejmowej przyczyny braku rozwiązania sprawy chłopskiej przez sejm w czasie powstania <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać opozycję jawną przed wybuchem powstania listopadowego wskazać na mapie Warszawę, Stoczek Łukowski, Olszynkę Grochowską, Iłanie, Ostrołękę 	<p>Konstantym</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego o sukcesie nocy listopadowej przesądziło zdobycie Arsenалу znaczenie regularnej armii w prowadzeniu działań zbrojnych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić międzynarodową reakcję na powstanie przedstawić przebieg walk zbrojnych w czasie powstania 	<p>romantyzmu</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia, oraz uzasadnić swoją decyzję wymienić utwory literackie, obrazy, pomniki tematyczne związane z powstaniem listopadowym
Wielka Emigracja (rozd. 9)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1831 postacie: Adama Jerzego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1832, 1836 postacie: Joachima 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1835 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Stanisława Worcella, Andrzeja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Walenteg

	<p>Czartoryskiego, Ignacego Prądzyńskiego, Józefa Dwernickiego, Józefa Bema, Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Cypriana Kamila Norwida</p> <ul style="list-style-type: none"> • państwa, w których osiedliło się najwięcej powstańców • wybitnych twórców kultury polskiej przebywających na emigracji po powstaniu listopadowym <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wielka Emigracja, Hotel Lambert, emisariusze, legiony, promocja kultury, mecenas artystyczny, Biblioteka Polska, trójzaborowe powstanie, uwłaszczenie chłopów • dlaczego emigracja po powstaniu listopadowym nosi nazwę Wielkiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w kształtowaniu życia Polaków na emigracji 	<p>Lelewela, Tadeusza Krępowieckiego, Wiktora Heltmana</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Komitet Narodowy Polski, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Centralizacja, agenci dyplomatyczni, Wielki manifest <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką działalność prowadził Komitet Narodowy Polski • scharakteryzować program polityczny środowiska skupionego wokół księcia Adama Jerzego Czartoryskiego • omówić wizję Polski przedstawioną w Wielkim manifestcie Towarzystwa Demokratycznego Polskiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Gromady Ludu Polskiego, Towarzystwo Historyczno-Literackie, katedra kultury i literatur słowiańskich • wpływ pochodzenia społecznego przywódców na programy ugrupowań Wielkiej Emigracji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać rolę Paryża jako centrum życia kulturalnego Polaków na emigracji • wskazać na mapie główne ośrodki Wielkiej Emigracji 	<p>Towiańskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: mesjanizm • co oznacza sformułowanie Polska „Chrystusem narodów” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić ideę polskiego mesjanizmu 	<p>o Zwierkowski, Adama Gurowskiego, Jana Nepomucena Janowskiego, Władysława Zamoyskiego, Janusza Woronicza</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić, który z programów polskich ugrupowań politycznych działających na emigracji miał największe szanse
--	--	--	--	---	---

	odegrał Hotel Lambert				powodzenia i uzasadnić swoją decyzję
Powstanie krakowskie. Wiosna Ludów na ziemiach polskich (rozd. 10)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1846, 1848 • postaci: Ludwika Mierosławskiego, Jakuba Szeli, Edwarda Dembowskiego • przyczyny wybuchu powstania krakowskiego i rabacji galicyjskiej • miejsca, w których doszło do wystąpień na ziemiach polskich w czasie Wiosny Ludów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: świadomość narodowa, rabacja galicyjska, Wolne Miasto Kraków, Rząd Narodowy w Krakowie, procesja, powstanie krakowskie, uwłaszczenie chłopów, gubernator <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować okoliczności wybuchu i skutki rabacji galicyjskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: II–III 1846, III 1848, III–V 1848 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cyrkuł, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Wielkie Księstwo Krakowskie, odrodzenie narodowe, Kaszubi, Śląsk Cieszyński • dlaczego urzędnikom austriackim udało się podburzyć chłopów galicyjskich przeciwko szlachcie • dlaczego Edwarda Dembowskiego nazywano „czerwonym kasztelanem” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przyczyny wybuchu, przebieg i konsekwencje powstania krakowskiego • wymienić decyzje zawarte 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: V 1848 • postaci: Jana Tyssowskiego, Józefa Lompy, Karola Miarki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: antagonizmy narodowościowe • dlaczego powstanie chłopów z Chochołowa było przeciwieństwem rabacji galicyjskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę Edwarda Dembowskiego w powstaniu krakowskim • wyjaśnić, na jakich zasadach przeprowadzono uwłaszczenie chłopów w Galicji • opisać przejawy odrodzenia narodowego na Śląsku 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Franza Stadiona, Emanuela Smołki, Józefa Szafranka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Towarzystwo Naukowej Pomocy dla Młodzieży Prus Zachodnich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Śląsk Cieszyński, Kaszuby, Górny Śląsk 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Floriana Ceynowy, Hieronima Derdowskiego, Pawła Stelmacha, Andrzeja Cinciały <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Wiosna Ludów odegrała ważną rolę w budzeniu polskiej świadomości narodowej

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić następstwa Wiosny Ludów na ziemiach polskich 	<p>w Manifeście Rządu Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej w Krakowie 1846 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić stosunek władz austriackich do Jakuba Szeli 	<p>Cieszyńskim i Pomorzu</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego w zaborze rosyjskim nie doszło do wystąpień społecznych i narodowych w czasie Wiosny Ludów wskazać na mapie obszar, na którym doszło do wystąpień chłopskich w czasie rabacji galicyjskiej oraz powstaniem krakowskim, a także Tarnów, Choczołów, Kraków 		<p>ej na Śląsku, Śląsku Cieszyńskim i Pomorzu</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić postać Jakuba Szeli przedstawić różne postawy polskich chłopów w Galicji wobec sprawy odzyskania niepodległości rozstrzygnąć, czy pozycja prawna chłopów galicyjskich miała
--	---	--	---	--	---

					<p>wpływ na ich postawę względem szlachty, oraz uzasadnić swoją decyzję</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić działaczy, którzy krzewili polskość Śląska, Śląska Cieszyńskiego i Pomorza
<p>Spółceństwo i gospodarka na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. (rozd. 11)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1842, 1848, 1851 postacie: Dezyderego Chłapowskiego, Hipolita Cegielskiego główne ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich największe miasta na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1823, 1834 postacie: Andrzeja Zamoyskiego, Karola Marcinkowskiego instytucje na terenie Wielkopolski wspierające polską działalność gospodarczą i polską kulturę <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1816, 1846 postać: Jana Koźmiana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: edykt królewski, akt regulacyjny, gospodarka rynkowa, rozwój kapitalistyczny, edykt regulacyjny, sprzężaj, pruska droga 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ budowy Cytadeli w Warszawie na kierunki rozwoju miasta <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować rozwój Warszawy w pierwszej połowie XIX w. wyjaśnić znaczenie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić zasługi Andrzeja Zamoyskiego dla rozwoju nowoczesnej myśli ekonomicznej na

	<ul style="list-style-type: none"> • zmiany w rolnictwie na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: industrializacja, Zagłębie Dąbrowskie, Huta Bankowa, Zagłębie Staropolskie, Bank Polski, granica celna, Kolej Warszawsko-Wiedeńska, burżuazja, inteligencja, proletariat, manufaktura, praca organiczna, organicznicy • znaczenie rozwoju kolei dla rozwoju gospodarczego ziem polskich • wpływ uwłaszczenia chłopów na migrację ludności ze wsi do miast <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakim celu powołano do życia poznański Bazar 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: galanteria metalowa, klemensowczycy, latyfundiariusze, Ziemstwo Kredytowe, Bazar • wpływ inwestora państwowego na rozwój przemysłu w Królestwie Polskim • wpływ industrializacji na zmiany społeczne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować strukturę społeczną Królestwa Polskiego w pierwszej połowie XIX w. • przedstawić najważniejsze inwestycje gospodarcze w Królestwie Polskim • przedstawić warunki panujące na galicyjskiej wsi w pierwszej połowie XIX w. 	<p>do kapitalizmu</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny zmian w strukturze wielkości gospodarstw chłopskich w Wielkopolsce • znaczenie rozwoju gospodarczego zaboru pruskiego dla utrzymania polskości tych ziem • wpływ wprowadzenia powszechnego obowiązku szkolnego w Prusach na likwidację problemu analfabetyzmu w zaborze pruskim i rozwój cywilizacyjny tych ziem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać rozwój przemysłu ciężkiego w Zagłębiu Dąbrowskim i Zagłębiu Staropolskim • wyjaśnić wpływ zniesienia granicy celnej między Królestwem Polskim a Cesarstwem Rosyjskim na rozwój 	<p>Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej dla mieszkańców i rozwoju gospodarczego ziem polskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować narodziny idei pracy organicznej • omówić, w jaki sposób w Wielkopolsce realizowano ideę pracy organicznej • analizować źródła statystyczne dotyczące demografii, urbanizacji, gospodarki, poziomu życia na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. • wskazać na mapie Zagłębie Dąbrowskie, Będzin, Czeladź, Dąbrowę – Hutę Bankową, Zagłębie Staropolskie, Kielce, Suchedniów, rzekę Kamienną, Warszawę, Żyrardów, Częstochowę, Sosnowiec, Szczepieszyn (Klemensów) 	<p>ziemiach polskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić rolę klemensowczyków w przemianach na polskiej wsi w pierwszej połowie XIX w. • porównać warunki uwłaszczenia chłopów w Galicji i Wielkim Księstwie Poznańskim • przedstawić dokonania gospodarcze i społeczne przedsiębiorców
--	---	--	--	---	---

			<p>gospodarczy Królestwa Polskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować proces uwłaszczenia chłopów na terenie Wielkiego Księstwa Poznańskiego • wyjaśnić, na czym polegała pruska droga do kapitalizmu 		<p>iorczych Wielkopolan w pierwszej połowie XIX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać poziom rozwoju gospodarczego ziem polskich w poszczególnych zaborach
<p>Kultura na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej w pierwszej połowie XIX w. (rozd. 12)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1800, 1822 • postacie: Stanisława Staszica, Fryderyka Chopina, Stanisława Moniuszki, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Joachima Lelewela, Cypriana Kamila Norwida, Aleksandra Fredry – ich dzieła 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1807–1814 • postacie: Izabeli Czartoryskiej, rodzinę Raczyńskich, Samuela Bogumiła Lindego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Wojciecha Bogusławskiego, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Narcyzy Żmichowskiej – ich dzieła i dokonania 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1818 • postacie: Heleny Radziwiłłowej, Józefa Elsnera, Seweryna Goszczyńskiego, Jakuba Kubickiego, Alojzego Felińskiego – ich dzieła i dokonania <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Puławy nazywano polskimi 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Kajetana Koźmiana, Jana Pawła Woronicza, Piotra Michałowskiego, Henryka Rodakowskiego – ich dzieła i dokonania <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jak klęska powstania listopadowego wpłynęła na kulturę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Kazimierza Brodzińskiego, Abrahama Sterna <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę prac Joachima

	<p>i dokonania</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: klasycyzm, romantyzm, wieszcz <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne nurty kultury polskiej w pierwszej połowie XIX w. • omówić główne cechy polskiego romantyzmu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mecenat artystyczny, Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Teatr Narodowy, Biblioteka Raczyńskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne ośrodki życia umysłowego, kulturalnego i artystycznego na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. • wyjaśnić, na czym polegała działalność Towarzystwa Przyjaciół Nauk 	<p>Atenami</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie opracowania i publikacji <i>Słownika języka polskiego</i> przez Samuela Bogumiła Lindego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rolę mecenatu arystokratycznego w rozwoju kultury polskiej pod zaborami • wskazać elementy charakterystyczne dla architektury klasycystycznej w bryle budynku Belwederu (lub na przykładzie innej budowli) • wymienić najważniejszych twórców klasycystycznych i romantycznych oraz ich dzieła 	<p>polską</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie rezydencji Czartoryskich w Puławach dla zachowania kultury pod zaborami • ocenić rolę Stanisława Staszica w rozwoju polskiej nauki pierwszej połowy XIX w. 	<p>Lelewela w polskiej historiografii</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać różnice między sztuką klasycystyczną a romantyczną na ziemiach polskich • wyjaśnić, na czym polegał spór klasyków z romantykami • wymienić wynalazki Abrahama a Sterna • wyjaśnić rolę salonów literackich
--	---	--	--	---	--

Europa i świat w drugiej połowie XIX i na początku XX w.					
Wojna krymska (rozd. 13)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1853, 1853–1856, 1856 • postacie: Mikołaja I, Napoleona III, Aleksandra II, Adama Jerzego Czartoryskiego, Adama Mickiewicza • przyczyny i rezultat wojny krymskiej • państwa uczestniczące w wojnie krymskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cenzura, cieśniny czarnomorskie, strefa zdemilitaryzowana, autonomia, agitacja, dywersja, odwilż posewastopolska, poddaństwo, uwłaszczenie, samodzierżawie, szpitale polowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny wybuchu wojny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1854, 1855 • postać: lorda Palmerstona • żądania, które Rosja postawiła Turcji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „żandarm Europy”, kongres paryski, ukaz, autokratyczny sposób rządzenia • dlaczego Mikołaja I nazywano „żandarmem Europy” • cele polityki imperialnej Rosji • jak zmieniłaby się pozycja Turcji, gdyby spełniła ona żądania Rosji • dlaczego Wielka Brytania, Francja, papieżstwo i Królestwo Sardynii zdecydowały się na udział w wojnie krymskiej • wpływ wojny krymskiej na Święte Przymierze <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1859, 1861 • postać: Aleksandra Walewskiego, Florence Nightingale • skutki wojny krymskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: panslawizm, idea Trzeciego Rzymu, mir, Gospodarstwo Mołdawskie, Gospodarstwo Wołoskie, Księstwo Rumunii • rolę idei Trzeciego Rzymu w polityce Rosji • dlaczego Mikołaj I nazwał Turcję „konającym człowiekiem” • rolę floty czarnomorskiej w basenie Morza Czarnego • dlaczego Rosja szerzyła ideę panslawizmu • jaką rolę odgrywało 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Aleksandra Hercena <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: szok pourazowy, narkoza eterowa, szkoła pielęgniarstwa, „cienka czerwona linia” • cele polityczne Aleksandra Hercena • znaczenie oblężenia Sewastopola dla rezultatu wojny krymskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie nadzieje wiąźali Polacy z wybuchem wojny krymskiej • scharakteryzować zasługi Florence Nightingale dla rozwoju pielęgniarstwa • wskazać na mapie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Aleksandra Mienszykowa, Michała Czajkowskiego (Sadyka Paszy), Nikołaja Pirogowa, Sidneya Herberta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Dywizja Kozaków Sułtańskich, Pułk Kozaków Sułtańskich, kondotierzy

	<p>krymskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić skutki wojny krymskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić genezę wojny krymskiej • scharakteryzować interesy państw uczestniczących w wojnie krymskiej • przedstawić główne reformy Aleksandra II • wymienić postanowienia kongresu paryskiego 1856 r. 	<p>prawosławie w zbliżeniu Rosji i Słowian na Bałkanach</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg wojny krymskiej • wyjaśnić, na jakich zasadach przeprowadzono uwłaszczenie chłopów w Rosji • przedstawić wpływ wojny krymskiej na dążenia niepodległościowe ludów bałkańskich 	<p>Sewastopol, Mołdawię, Wołoszczyznę, Synopę, Bosfor, Dardanele</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego porażka sprawy polskiej w czasie wojny krymskiej osłabiła Hotel Lambert <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić sposoby zaangażowania Polaków po stronie mocarstw zachodnich i Turcji • omówić, w jaki sposób wojna krymska przyczynił a się do poprawy standardów opieki
--	--	--	---	--	---

					<p>medyczn ej</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak współcześnie jest w brytyjskiej armii rozumiane określenie „cienka czerwona linia”
<p>Wojna secesyjna (rozd. 14)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1860, 1861–1865, 1865 • postacie: Abrahama Lincolna, Jeffersona Davisa, rodzinę Rockefellerów • przyczyny wybuchu wojny secesyjnej • skutki wojny secesyjnej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Unia, państwo federacyjne, stan, abolicja, secesja, jankesi, konfederaci, amnestia, XIII poprawka do 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1862, 1863 • postacie: Roberta Lee, Thomasa Jacksona, Ulyssesa Granta, Williama Shermana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: stany wolne, stany niewolnicze, republikanie, demokraci, Konfederacja, unioniści, Proklamacja emancypacji • dlaczego Południe sprzeciwiało się zniesieniu niewolnictwa • dlaczego Abraham Lincoln 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1861 • postacie: Davida Portera, Johna WilkesaBootha <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Amerykańskie Stowarzyszenie Antyniewolnicze, Skonfederowane Stany Ameryki, taktyka spalonej ziemi, złoty wiek Ameryki, magnaci prasowi, lobbying, rekin biznesu, kongresmen • dlaczego po 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1867 • postacie: rodziny Morganów, Carnegich, Nathana BedfordForresta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Ku Klux Klan, rasizm, lincz, karabin wielostrzałowy • dlaczego wojna secesyjna pochłonęła aż 600 tys. ofiar, a ok. 1 mln żołnierzy zostało rannych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Winfielda Scotta, Williama Henry’ego Sewarda, Harriet Beecher Stowe <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: plan anakondy

	<p>konstytucji, segregacja rasowa, rezerwy</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ problemu niewolnictwa na wybuch wojny secesyjnej w USA różnice społeczno-gospodarcze między Północą i Południem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać walczące strony w czasie wojny secesyjnej wymienić konsekwencje wojny secesyjnej 	<p>jest postrzegany jako męczennik walki o prawa człowieka</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny wojny secesyjnej scharakteryzować przebieg walk w trakcie wojny domowej w USA przedstawić główne założenia konstytucji Skonfederowanych Stanów Ameryki 	<p>zakończeniu wojny secesyjnej rozpoczął się okres zwany złotym wiekiem Ameryki</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić znaczenie wojny secesyjnej dla zniesienia niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych wyjaśnić, dlaczego ruch abolicjonistyczny najprężniej się rozwijał w krajach anglosaskich wymienić prawa, które na mocy Proklamacji zniesienia niewolnictwa uzyskali czarnoskórzy mieszkańcy Ameryki 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak wojna secesyjna wpłynęła na kondycję gospodarki amerykańskiej podać przykłady segregacji rasowej w USA wyjaśnić, w jakim celu biali Amerykanie utworzyli Ku Klux Klan wskazać na mapie Richmond, Gettysburg, Appomattox, Galveston, West Point, terytorium Konfederacji Unii omówić zależność polityki w Stanach Zjednoczonych od świata wielkiego biznesu 	<p>, system tępów</p> <ul style="list-style-type: none"> zależność między światem polityki i przemysłowcami oraz czołowymi rodzinami bankierskimi w USA <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> podać przykłady działalności filantropijnej amerykańskich milionerów wyjaśnić, w jaki sposób Alaska
--	--	---	--	---	--

					<p>została przyłączona do USA</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić politykę władz Stanów Zjednoczonych względem rdzennej ludności • wyjaśnić rosnący wpływ prasy na życie Amerykanów
Zjednoczenie Włoch (rozd. 15)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1861 • postacie: Giuseppe Garibaldi, Wiktora Emanuela II • główne etapy procesu zjednoczeniowego • państwa, które sprzyjały zjednoczeniu, oraz te, które były przeciwnikami zjednoczenia Włoch • skutki zjednoczenia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1858, 1859, 1860 • postacie: Camilla Cavoura, Giuseppe Mazziniego, Henriego Dunanta Piusa IX <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: układ w Plombières, Królestwo Obojga Sycylii, garybaldczycy, Czerwony 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1866, 1870 • Henriego Dunanta, Franciszka II Burbona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dwie koncepcje zjednoczeniowe, więzień Watykanu • dlaczego sukcesy militarne czerwonych 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego garybaldczycy zdobyli masowe poparcie społeczne • dlaczego Giuseppe Garibaldi zrezygnował z marzeń o republice włoskiej • dlaczego Turyn, a później Florencja były pierwszymi stolicami 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • różnicę między tożsamością lokalną a tożsamością narodową • dlaczego

	<p>Włoch</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: tożsamość narodowa, Piemont, <i>risorgimento</i>, plebiscyt, wyprawa tysiąca czerwonych koszul, • dysproporcje w rozwoju gospodarczym państw włoskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić etapy zjednoczenia Włoch 	<p>Krzyż</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel układu zawartego przez Piemont z Francją • wpływ rozwoju gospodarczego Królestwa Sardynii na objęcia przywództwa w procesie zjednoczeniowym • dlaczego Napoleon III zawarł pokój z Austrią z pominięciem Piemontczyków • przyczyny utworzenia organizacji Czerwonego Krzyża <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić następstwa bitwy pod Solferino • wskazać na mapie Magentę, Solferino, Custozę, Piemont, Lombardię, Wenecję, Neapol 	<p>koszul zaniepokoiły Camilla Cavoura</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego papież Pius IX ogłosił się więźniem Watykanu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnice między dwiema koncepcjami zjednoczenia Włoch • przedstawić wpływ Wiosny Ludów na idee zjednoczeniowe Włoch • opisać wyprawę tysiąca czerwonych koszul • scharakteryzować stosunek papieża Piusa IX do zjednoczenia Włoch • przedstawić proces zjednoczeniowy Włoch • wskazać na mapie Kalabrię, Toskanię, Parmę, Modenę, trasę wyprawy tysiąca czerwonych koszul 	<p>zjednoczonych Włoch</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić znaczenie plebiscytów w procesie zjednoczeniowym • rozstrzygnąć, czy proces zjednoczenia Włoch stał w sprzeczności z ładem wiedeńskim 	<p>walka Włochów o zjednoczenie stała się inspiracją i przykładem dla innych narodów Europy</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić rolę wybitnych jednostek w zjednoczeniu Włoch • wyjaśnić znaczenie stwierdzenia „Stworzył iśmy Włochy, teraz trzeba będzie stworzyć”
--	---	---	--	--	---

					Włochów ”
Zjednoczenie Niemiec. Powstanie Austro-Węgier (rozd. 16)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1871 postacie: Ottona von Bismarcka, Wilhelma I Hohenzollerna rolę Prus w zjednoczeniu Niemiec dokonania Ottona von Bismarcka zmiany na mapie Europy, które dokonały się w latach 1866–1871 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: III Republika Francuska, II Rzesza, Rzesza Niemiecka, kanclerz, unia realna, państwo dualistyczne, Austro-Węgry, autonomia, lojalizm stwierdzenie Ottona von Bismarcka, że zjednoczenie dokona się „krwią i żelazem” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić etapy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1867, 1870–1871 postacie: Napoleona III, Helmutha von Moltke <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Małe Niemcy, Wielkie Niemcy, Związek Niemiecki, Związek Północnoniemiecki, depesza emska, preliminaria pokojowe, pokój we Frankfurcie nad Menem z czego wynikała różnica między dwiema koncepcjami zjednoczenia Niemiec w jaki sposób depesza emska przyczyniła się do wybuchu wojny francusko-pruskiej cel zorganizowania ceremonii proklamacji zjednoczonych Niemiec w sali Lustrzanej pałacu w Wersalu przyczyny wprowadzenia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1862, 1866 postacie: Leopolda Hohenzollerna, Leo von Capriviego, Agenora Gołuchowskiego wydarzenia, które doprowadziły do zjednoczenia Niemiec <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Bawaria, Księstwo Liechtensteinu, prowokacja, federacja, germanizacja, kulturkampf, system kanclerski, Przedlitawia, Zaliczanie znaczenie klęski Austrii w wojnie z Prusami dla procesu zjednoczenia Niemiec przyczyny braku poparcia dla zjednoczenia Niemiec przez Prusy ze strony 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1864 postać: Gyuli Andrássy’ego główne etapy zjednoczenia Niemiec <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Szlezwik, Holsztyn, wolne miasto, Reichstag, landtang, junkrzy, ustawy społeczne przyczyny wybuchu wojny z Danią rolę konfliktu z Danią w procesie zjednoczenia Niemiec przyczyny wprowadzenia ustaw socjalnych w Rzeszy Niemieckiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego kwestia Szlezwiku i Holsztynu doprowadziły do 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: polityka <i>splendid isolation</i> (wspaniałego odosobnienia) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaki wpływ na sytuację w Europie miało powstanie Rzeszy Niemieckiej w XIX w. wyjaśnić rolę Agenora Gołuchowskiego

	<p>zjednoczenia Niemiec</p>	<p>monarchii dualistycznej Austro-Węgier</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować dwie koncepcje zjednoczenia Niemiec • omówić rolę Ottona von Bismarcka w zjednoczeniu Niemiec • scharakteryzować przebieg wojny francusko-pruskiej • wyjaśnić, jakie konsekwencje dla Francji miała przegrana w wojnie z Prusami • przedstawić okoliczności powstania Austro-Węgier 	<p>krajów południa Niemiec</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel prowadzenia germanizacji mniejszości narodowych przez władze II Rzeszy • cel walki z Kościołem katolickim w II Rzeszy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny klęski Austrii w wojnie z Prusami • omówić cel powstania i organizację Związku Północnoniemieckiego • omówić rolę prowokacji w konflikcie francusko-pruskim z 1870 r. • wyjaśnić, dlaczego Otto von Bismarck został odsunięty od rządów • wyjaśnić, jakie znaczenie dla dalszych relacji francusko-niemieckich mogło mieć ogłoszenie powstania Rzeszy Niemieckiej w sali Lustrzanej pałacu 	<p>wojny z Danią</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę wewnętrzną Niemiec po zjednoczeniu 	<p>wskiego w procesie liberalizacji Austrii</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób herb monarchii habsburskiej odzwierciedla dualizm monarchii austro-węgierskiej • porównać procesy zjednoczeniowe Niemiec i Włoch • wskazać na mapie Szlezwik, Holsztyn, Sadową, Ems, Sedan,
--	-----------------------------	--	--	---	---

			<p>wersalskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać wspólne i odrębne instytucje Austrii i Węgier 		<p>Metz, Frankfurt nad Menem, Bawarię, Przedlitawię i Zalitawię</p>
<p>Kolonializm w drugiej połowie XIX w. (rozd. 17)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty:1880, 1902 postacie: królowej Wiktorii, Mohandasa Karamchanda Gandhiego korzyści gospodarcze, które płynęły z posiadania kolonii największe mocarstwa kolonialne pod koniec XIX w. skutki kolonializmu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: metropolia, ideologia kolonialna, rasizm, „wyścig o Afrykę”, Burowie, wojny burskie, Związek Południowej Afryki, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty:1880–1881, 1899–1902 postać: Cecila Johna Rhodesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: „rozdrapywanie Afryki”, pierwsza wojna burska, druga wojna burska, obozy koncentracyjne, eksterminacja, Transwal, Orania, Indyjski Kongres Narodowy jakie działania Cecil John Rhodes uznawał za „brzemień białego człowieka” dlaczego rewolucja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty:1857–1859,1881–1899,1884–1885 postacie: Leopolda II, Muhammada Ahmeda – Mahdiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: protektoraty, kolonie, dominia, gubernator, konferencja berlińska, powstanie Mahdiego, powstanie sipajów przyczyny wprowadzenia różnych systemów organizacji kolonii na czym polegały formy protestu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę:1887 postać: HoratioKitchenera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Związek Indochiński dlaczego Wietnamczycy nieprzychylnie traktowali chrześcijańskich misjonarzy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać najważniejsze konflikty kolonialne w drugiej połowie XIX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1840 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: „ludzkie zoo” sens ideowy karykatury <i>Kolos Rhodesa</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy stosunek

	<p>cesarzowa Indii, europeizacja, imperializm</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Indie były nazywane perłą w koronie brytyjskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny kolonializmu w XIX w. • wyjaśnić, kim byli Burowie • przedstawić korzyści, które czerpała Wielka Brytania z „posiadania” Indii 	<p>przemysłowa w Europie przyczyniła się do rozwoju kolonializmu</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować kolonizację w Afryce i Azji • scharakteryzować stosunek Brytyjczyków do mieszkańców Indii • wyjaśnić przyczyny i konsekwencje wojen burskich 	<p>przeciw Brytyjczykom stosowane przez Gandhiego i jego zwolenników</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić poglądy Cecila Johna Rhodesa na temat cywilizowania ludów Afryki i Azji • omówić różne formy organizacji kolonii • opisać znaczenie kongresu berlińskiego i konferencji w Berlinie dla rozwoju kolonializmu w Afryce • wskazać na mapie kolonie angielskie i francuskie w Afryce i Azji • wyjaśnić konsekwencje powstania sipajów • scharakteryzować formy walki Hindusów z kolonizatorami brytyjskimi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do powstania Związku Indochińskiego • wskazać na mapie posiadłości kolonialne Niemiec, Włoch, Portugalii, Belgii i Hiszpanii w Afryce • wyjaśnić przyczyny i następstwa powstania Mahdiego 	<p>państw kolonialnych do rdzennej ludności Afryki był oparty na wartościach chrześcijańskich, oraz uzasadnić swoją decyzję</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić politykę Europejczyków względem rdzennej ludności kolonii • ocenić politykę brytyjską względem ludności cywilnej w czasie drugiej
--	---	---	---	---	---

					wojny burskiej
Nowe mocarstwa kolonialne i rywalizacja na Dalekim Wschodzie (rozdz. 18)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1839–1860, 1898, 1904–1905 • postać: Theodore’a Roosevelta • państwa, które do XIX w. miały kolonie na Dalekim Wschodzie • państwa, które pod koniec XIX w. przystąpiły do rywalizacji o kolonie na Dalekim Wschodzie • przyczyny i rezultat wojny hiszpańsko-amerykańskiej • państwa, które rywalizowały o strefy wpływów w Chinach • przyczyny wojny rosyjsko-japońskiej • postanowienia pokoju w Portsmouth <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: opium, wojny opiumowe, zasada „otwartych drzwi”, pokój 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1839–1842, 1856–1860, 1914 • tereny, które zostały opanowane do XIX w. przez państwa kolonialne na Dalekim Wschodzie • tereny opanowane przez państwa, które pod koniec XIX w. przystąpiły do rywalizacji o kolonie na Dalekim Wschodzie • dokonania prezydenta USA Theodore’a Roosevelta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „republiki bananowe”, polityka izolacji, pierwsza wojna opiumowa, druga wojna opiumowa, „rozdarcie Chin” • cel polityki Theodore’a Roosevelta • dlaczego Chiny prowadziły politykę izolacji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1868, 1899–1901, 1911 • postacie: Sun Yat-sena, cesarza Mutsuhito • czas obalenia monarchii w Chinach • reformy, które przeprowadził cesarz Mutsuhito w Japonii <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dynastia mandżurska, powstanie bokserów, Partia Narodowa Kuomintang, dalajlama, Państwo Środka, szogun, epoka Meiji, epoka „świątłych rządów”, samuraj, rewolucja industrialna, rewolucja obyczajowa • wpływ opium na społeczeństwo chińskie • dlaczego doszło do wybuchu rewolucji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1851, 1887 • czas powstania baz morskich USA w Pearl Harbor i zatoce Guantanamo <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: powstanie tajpingów, armia nowego typu w Japonii, seppuku / harakiri • jaką rolę odegrały wydarzenia na Kubie w 1895 r. w polityce USA wobec Hiszpanii • jak funkcjonowały „republiki bananowe” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rywalizację hiszpańsko-amerykańską o wpływy na Morzu Karaibskim 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1913 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w jakich okolicznościach dalajlama ogłosił niepodległość Tybetu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy Theodore Roosevelt realizował doktrynę Monroego, oraz uzasadnić

	<p>w Portsmouth</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel przekopania Kanału Panamskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny i skutki wojny hiszpańsko-amerykańskiej • omówić przyczyny, wojny rosyjsko-japońskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Rosja przegrała wojnę z Japonią <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i skutki wojen opiumowych • wyjaśnić, dlaczego Amerykanie zaczęli propagować zasadę „otwartych drzwi” wobec Chin • wskazać na mapie główne kierunki ekspansji nowych mocarstw na Dalekim Wschodzie 	<p>w Chinach</p> <ul style="list-style-type: none"> • na czym polegała modernizacja w Japonii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przebieg wojny hiszpańsko-amerykańskiej • wyjaśnić przyczyny wybuchu powstania bokserów • scharakteryzować główne reformy przeprowadzone w epoce Meiji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich okolicznościach Kuba stała się państwem niepodległym • wyjaśnić przyczyny wybuchu powstania tajpingów • wymienić obszary, w których modernizacja Japonii była najbardziej zauważalna dla przybyszów z Europy 	<p>odpowie dź</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić politykę kolonialną mocarstw wobec Chin • wyjaśnić przyczyny sprzeciwu niektórych Japończyków wobec modernizacji państwa • wyjaśnić, jak klęska Rosji w wojnie z Japonią wpłynęła na sytuację państwa i społeczeństwa rosyjskiego
--	---	---	---	---	--

					<p>o</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, jaką politykę wobec Korei prowadził i Japończycy• wskazać na mapie: Kanał Panamski, Pearl Harbor, zatokę Guantana mo, Kubę, Puerto Rico, Chiny, Nankin, Hongkong, Tybet, Japonię, Kioto, Edo / Tokio, Port Artur, wyspę
--	--	--	--	--	---

					Cuszimę, Mukden, Portsmouth, półwysep Liaodong, Mandżurię, Koreę
Przemiany gospodarcze i społeczne w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (rozd. 19)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1867, 1895 • postaci: Thomasa Alvy Edisona, Alfreda Nobla, Piotra Curie, Marii Skłodowskiej-Curie, Wilhelma Roentgena, braci Orville'a i Wilbura Wrightów • najważniejsze osiągnięcia w nauce i technice drugiej połowy XIX i na początku XX w. • konsekwencje społeczne przemian gospodarczych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • kraje, które znalazły się w czołówce najlepiej rozwiniętych gospodarczo państw świata w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1853, 1876 • postaci: Alexandra Grahama Bella, Ignacego Łukasiewicza, Rudolfa Diesla, <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: destylacja nafty, olej napędowy, konstrukcje żelbetonowe, drapacze chmur, automobil, migracje międzykontynentalne, imigracja • dlaczego pierwsze wieżowce nazwano drapaczami chmur • wpływ stosowania nawozów sztucznych i mechanizacji na rozwój rolnictwa • przyczyny migracji ludności w drugiej połowie XIX i na początku 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1882, 1903, 1911 • postaci: Johna D. Rockefellera, Ludwika Pasteura, Karola Olszewskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Williama Lindleya, Carla Benza, Gottlieba Daimlera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zjawisko naturalnej promieniotwórczości, akcje, dywidendy, giełda papierów wartościowych, koncerny, koncentracja kapitału, prawo antytrustowe, monopolizacja rynku, pasteryzacja, wścieklizna, usługi 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1888 • postaci: Michaela Faradaya, AndréAmpère'a,Ernsta Wernera von Siemensa, Antoine'a Henriego Becquerela, Johna Dunlopa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kartele, syndykaty, trusty, antyseptyka, dwusuwowy silnik spalinowy, silnik wysokoprężny, gumowa opona, bicykl, agenci przedsiębiorstw przewozowych • dlaczego rosnące znaczenie potentatów finansowych niepokoiło polityków 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Ignaza Semmelweisa, Antoniego Mikulicza - Radeckiego, Edmunda Biernackiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: odczyn OB, curieterapia • znaczenie antysepty

	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: era elektryczności, silnik elektryczny, telefon, ropa, benzyna, dynamit, Nagroda Nobla, radioaktywność, melioracja, mechanizacja rolnictwa, migracja, wodociągi, szczepionka, promienie X, rad, polon, metro, aeroplan • dlaczego okres drugiej połowy XIX i początku XX w. nazywamy erą elektryczności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze osiągnięcia w nauce i technice drugiej połowy XIX i początku XX w. 	<p>XX w.</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić dziedziny, w których nastąpił największy postęp technologiczny w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • opisać przemiany w rolnictwie i przemyśle w drugiej połowie XIX w. • analizować źródła statystyczne 	<p>turystyczne, adaptacja społeczna</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ wynalazków i przemian gospodarczych na życie ludzi w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • przyczyny zmiany w czołówce najbardziej rozwiniętych gospodarczo państw świata w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • na czym polegała koncentracja kapitału <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego USA stały się pierwszą gospodarczą potęgą świata na początku XX w. • wyjaśnić cel tworzenia monopoli przez Standard Oil Company 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować procesy migracyjne na świecie w połowie XIX i na początku XX w. • omówić formy koncentracji kapitału, które rozwinęły się w XIX w. • scharakteryzować rozwój komunikacji w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • opisać wpływ postępu technologicznego na życie ludzi w drugiej połowie XIX i na początku XX w. 	<p>ki w medycynie</p> <ul style="list-style-type: none"> • zagrożenie dla wolności gospodarczej wynikające z koncentracji kapitału <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić sposoby zastosowania odkryć naukowych Piotra Curie i Marii Skłodowskiej-Curie • ocenić wkład Polaków w rozwój nauki i techniki
--	--	---	---	--	---

					<p>na świecie w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić wpływ postępu technologicznego na środowisko naturalne w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
Prądy kulturowe i ideowe w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (rozd. 20)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1889, 1895 • postacie: Karola Darwina, Józefa Konrada Korzeniowskiego / Josepha Conrada, Bolesława Prusa, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1893 • postacie: Emila Zoli, Wiktora Hugo, Fiodora Dostojewskiego, Lwa Tołstoja, Jacka Londona, Gustava Klimta, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1891, • postacie: Augusta Comte'a, Herberta Spencera, Gustawa Flauberta, Antoniego Czechowa, Marka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Karla Liebknechta, Róży Luksemburg, Eduarda Bernsteina, Alfreda Dreyfusa, Henryka Ibsena, Juliusza 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Charles'a Baudelaire'a, Paula Verlaine'a,

	<p>Claude'a Moneta, Vincenta van Gogha, braci Auguste'a i Louisa Lumière, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Włodzimierza Lenina</p> <ul style="list-style-type: none"> • główne kierunki w sztuce drugiej połowy XIX i początku XX w. • idee polityczne drugiej połowy XIX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: teoria ewolucji, pozytywizm, impresjonizm, analfabetyzm, szkoły koedukacyjne, kultura masowa, kinematograf, socjaldemokracja, nacjonalizm, antysemityzm, chadecja, emancypantki / entuzjastki • wpływ nauki i rozwoju gospodarczego na kulturę • wpływ wprowadzenia obowiązku szkolnego na likwidację analfabetyzmu • przyczyny powstania ruchu emancypacji kobiet 	<p>Emmeline Pankhurst</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: naturalizm, modernizm, symbolizm, secesja, ekspresjonizm, prasa brukowa / prasa rewolwerowa, masowe partie polityczne, I Międzynarodówka, II Międzynarodówka, egoizm narodowy, sufrażystki • przyczyny narodzin nowatorskich tendencji w różnych dziedzinach sztuki • dlaczego teoria ewolucji miała istotny wpływ na powstanie nowych prądów ideowych • przyczyny powstania szkół koedukacyjnych • znaczenie kina dla rozwoju kultury masowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaki wpływ na życie ludzi miało pojawienie się kultury masowej • wyjaśnić przyczyny ustanowienia 1 maja 	<p>Twaina, Leona XIII</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: scjentyzm, literatura fantastycznonaukowa, encyklika <i>Rerum novarum</i> • znaczenie procesu demokratyzacji dla powstania partii masowych • przyczyny wydania encykliki <i>Rerum novarum</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ pozytywizmu na literaturę i sztukę drugiej połowy XIX w. • opisać zjawisko demokratyzacji • przedstawić główne postulaty encykliki <i>Rerum novarum</i> • omówić metody działania sufrażystek • wskazać różnice w założeniach ideowych socjaldemokracji, narodowej demokracji 	<p>Verne'a</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: futuryzm, program erfurcki, rewolucjoniści, rewizjoniści / reformiści • wpływ sprawy Dreyfusa na wzrost antysemityzmu we Francji • przyczyny rozwoju antysemityzmu w XIX w. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnice ideowe między rewolucjonistami i rewizjonistami • wyjaśnić, dlaczego Juliusza Verne'a nazywa się prekursorem fantastyki naukowej 	<p>Arthura Rimbaud, Bronisława Skłodowskiej, Theodora Herzla</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: parnasizm, dekadentyzm, syjonizm • znaczenie ruchu emancypacji kobiet • przyczyny narodzin syjonizmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przemiany w
--	---	--	---	--	---

	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić idee polityczne drugiej połowy XIX w. 	międzynarodowym świętem ludzi pracy	oraz chadecji		kulturze w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
Ziemie polskie w drugiej połowie XIX i na początku XX w.					
Powstanie styczniowe (rozd. 21)	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 22 I 1863, 1863–1864, 1864 • postaci: cara Aleksandra II, Aleksandra Wielopolskiego, Romualda Traugutta • przyczyny wybuchu powstania styczniowego • decyzje zawarte w <i>Manifeście</i> Tymczasowego Rządu Narodowego • skutki powstania styczniowego • charakter działań zbrojnych w czasie powstania styczniowego Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: odwilż posewastopolska, Czerwoni, Biali, żałoba 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1856, II 1861, X 1862 • postaci: Jarosława Dąbrowskiego, Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rewolucja moralna, manifestacje patriotyczne, kółka konspiracyjne, Komitet Miejski, Komitet Centralny Narodowy, państwo podziemne, Rząd Narodowy • oczekiwania i nadzieje Polaków związane z osobą cara Aleksandra II • cel organizowania manifestacji patriotycznych • dlaczego mogiła pięciu 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: II 1863, III 1864 • postaci: Andrzeja Zamoyskiego, Zygmunta Padlewskiego, Leopolda Kronenberga, wielkiego księcia Konstantego Romanowa, Michaiła Murawjowa, Fiodora Berga Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ugodowcy, tzw. żubry kresowe, Komisja Rządowa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Towarzystwo Rolnicze, namiestnik, repolonizacja administracji i 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: VIII 1864 • postaci: Aleksandra Sochaczewskiego, Michała Heidenreicha-Kruka, Józefa Hauke-Bosaka, François Rochebrune’a, Piusa IX, Stanisława Brzóska, Benedykta Dybowskiego Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Ziemia i Wolność, żuawi śmierci • dlaczego kwestia uwłaszczenia chłopów miała kluczowe znaczenie dla walk powstańczych Uczeń potrafi:	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • postaci: rabina Dow Ber Meiselsa, Jana Czerskiego, Aleksandra Czekańskiego, Bronisława Piłsudskiego Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: katorżnicy polska diaspora, powstani

	<p>narodowa, stan wojenny, branka, Tymczasowy Rząd Narodowy, <i>Manifest</i>, dyktator, partyzantka, insurekcja, zsyłki, katorga, konfiskaty, ukazy uwłaszczeniowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny ogłoszenia branki z inicjatywy Aleksandra Wielopolskiego • różnice w programach Białych i Czerwonych • konieczność prowadzenia walk partyzanckich przez powstańców <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować działania zbrojne w czasie powstania styczniowego • przedstawić skutki powstania styczniowego 	<p>poległych odgrywała istotną rolę w pamięci polskich patriotów w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie żałoby narodowej dla demonstrowania uczuć patriotycznych • skutki przyłączenia się Białych do powstania <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić sytuację społeczno-polityczną w zaborze rosyjskim przed wybuchem powstania styczniowego • wyjaśnić symbolikę godła powstańczego 	<p>sądownictwa, Szkoła Główna Warszawska, konwencja Alvenslebena</p> <ul style="list-style-type: none"> • cele polityki Aleksandra Wielopolskiego • przyczyny i skutki zawarcia przez Rosję układu z Prusami zwanego konwencją Alvenslebena • dlaczego ogłoszenie ukazu carskiego o uwłaszczeniu chłopów miało istotne znaczenie dla upadku powstania <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stanowisko Aleksandra II w sprawie polskiej niepodległości • scharakteryzować organizację polskiego państwa podziemnego w czasie powstania styczniowego • wskazać na mapie główne tereny działań zbrojnych prowadzonych przez 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić postawę i dokonania Romualda Traugutta • wyjaśnić, dlaczego żuawi śmierci byli uważani za jeden z najlepszych oddziałów powstania styczniowego • ocenić postawy społeczeństwa polskiego wobec powstania styczniowego • zająć stanowisko w dyskusji, czy powstanie styczniowe miało szansę zwycięstwa i je uargumentować • ocenić społeczne i ekonomiczne skutki uwłaszczenia chłopów w Królestwie Polskim • wyjaśnić, dlaczego Aleksandra Sochaczewskiego nazywamy malarzem syberyjskiej katorgi • omówić stosunek rządów i narodów europejskich do powstania 	<p>e zabajkalskie</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić stosunek społeczności żydowskiej do sprawy polskiej w przededniu powstania styczniowego • ocenić znaczenie powstania styczniowego dla kształtowania się nowoczesnego narodu polskiego • rozstrzyg
--	--	--	---	--	---

			powstańców i miejsca najważniejszych bitew	styczniowego	<p>nąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że jedynymi beneficjentami powstania styczniowego byli chłopci, i uzasadnić swoją decyzję</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować wkład polskich zesłańców w badania geologiczne Syberii • wymienić utwory literackie, malarskie, filmy związane z tematyką
--	--	--	--	--------------	--

					z powstaniem styczniowym
Królestwo Polskie i ziemie zabrane po powstaniu styczniowym (rozd. 22)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1865, 1879–1897 • postać: Aleksandra Apuchtina • represje, które władze rosyjskie zastosowały wobec uczestników powstania styczniowego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: represje, stan wojenny, katorga, konfiskata mienia, rusyfikacja, noc apuchtinowska, kurator oświaty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić represje zastosowane przez władze rosyjskie wobec uczestników powstania styczniowego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1866–1869 • postaci: Aleksandra Hercena, Leona XIII <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: unifikacja, przymusowe osiedlenie, depolonizacja, Kraj Nadwiślański • dlaczego rusyfikacja szkolnictwa spotkała się z brakiem akceptacji i buntem ze strony uczniów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić politykę rusyfikacji w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych • wyjaśnić, na czym polegała unifikacja Królestwa Polskiego z Cesarstwem Rosyjskim • wymienić instytucje polskie zlikwidowane przez władze rosyjskie po upadku powstania 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1867, 1875 • postać: Stanisława Piotrowicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: język wykładowy, Carski Uniwersytet Warszawski, Kolegium Duchowne, kasata zakonów, Cerkiew greckokatolicka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać podobieństwa i różnice w sytuacji Polaków w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych po powstaniu styczniowym • wyjaśnić, na czym polegała utrata autonomii przez Królestwo Polskie • wyjaśnić, na czym polegał proces depolonizacji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Adama Stanisława Krasieńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konwersja, indywidualna strategia oporu, litewski ruch narodowy • dlaczego wielu Rosjan powstanie styczniowe traktowało jako „imponujący akt polskiej niewdzięczności” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić zmianę stosunku wielu Rosjan do Polaków po powstaniu styczniowym (nasilenie postaw szowinistycznych) • scharakteryzować postawę Polaków 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Piotra Żylińskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić budowle, które wzniesiono w Warszawie po upadku powstania styczniowego, będące symbolami rosyjskiego panowania • ocenić skuteczność

		<p>styczniowego</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować zmiany w szkolnictwie na terenie Królestwa Polskiego w okresie tzw. nocy apuchtinowskiej wyjaśnić, co miała symbolizować nazwa Kraj Nadwiślański, którą zastąpiono nazwą Królestwo Polskie 	<p>w urzędach</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego największy nacisk na rusyfikację kładzono w oświacie scharakteryzować politykę władz rosyjskich wobec Cerkwi greckokatolickiej na terenie Królestwa Polskiego 	<p>wobec rusyfikacji</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić politykę władz carskich wobec Kościoła katolickiego na ziemiach zabranych po upadku powstania styczniowego omówić proces rusyfikacji widoczny w przestrzeni publicznej na przykładzie pałacu Staszica 	<p>ość polityki rusyfikacji i zastosowanej wobec polskiego społeczeństwa</p>
Ziemie zaborów austriackiego i pruskiego po powstaniu styczniowym (rozd. 23)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1866, 1886, 1901 postacie: Agenora Gołuchowskiego, Michała Drzymały warunki funkcjonowania autonomii galicyjskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Sejm Krajowy, adres do tronu, polonizacja administracji, kulturkampf, germanizacja, ProvinzPosen, Komisja Kolonizacyjna, strajk dzieci we Wrześni na czym polegał protest Michała Drzymały przyczyny ogłoszenia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1873, 1876, 1885–1886 postacie: Kazimierza Badeniego, Mieczysława Ledóchowskiego formy walki mieszkańców zaboru pruskiego o zachowanie języka polskiego, religii i polskiego stanu posiadania <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: polski lojalizm, parcelacja, rugi pruskie dlaczego polityka kulturkampfu miała na terenie zaboru pruskiego ostrze antypolskie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1861, 1894 postacie: Alfreda Potockiego, Michała Bobrzyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dyplom październikowy, patent lutowy, federalizacja, kraje koronne, autonomia, namiestnik, Rada Państwa, Koło Polskie, minister do spraw Galicji, Landtag, Reichstag, Związek Popierania Niemczyzny w Marchiach Wschodnich – Hakata znaczenie decyzji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1908 postacie: Juliana Dunajewskiego, Bronisławy Śmidowicz <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wybory kurialne, Wydział Krajowy, Rada Szkolna Krajowa, karty wyborcze, korupcja, ustawa kagańcowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić pozycję Polaków w monarchii Habsburgów wyjaśnić sytuację międzynarodową 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie znaczenie dla zachowania tożsamości narodowej Polaków w Galicji miał dostęp do szkolnictwa, urzędów

	<p>przez Sejm Krajowy adresu do tronu w 1866 r.</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę władz pruskich wobec nauczania w języku polskim • wyjaśnić, czym była autonomia galicyjska 	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego rugi pruskie spotkały się z ostrym sprzeciwem opinii międzynarodowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać postawę arcybiskupa Mieczysława Ledóchowskiego wobec władz pruskich • opisać postawy Polaków wobec germanizacji 	<p>zawartych w patencie lutowym dla federalizacji państwa austriackiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • na czym polegały dalekosiężne skutki działalności Hasky <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać postawy Polaków wobec polityki władz zaborczych w Galicji • scharakteryzować politykę władz zaboru pruskiego wobec Polaków 	<p>państwa Habsburgów, w której doszło do wprowadzenia autonomii galicyjskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić funkcjonowanie kurialnego systemu wyborczego w Galicji 	<p>i sądownictwa w języku polskim</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić symboliczne znaczenie wozu Drzymały w polskiej kulturze • wymienić przykłady działań przedstawicieli władz polskich w Galicji, w których była widoczna ich niezależność od władz wiedeńskich • porównać politykę Prus i Austrii wobec
--	--	--	---	---	--

					mieszkańców dawnych ziem polskich
Przemiany gospodarcze i społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. (rozd. 24)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1851 postacie: Stanisława Lilpopa, Leopolda Kronenberga, Hipolita Cegielskiego okręgi i ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. oraz gałęzie przemysłu, które się tam rozwijały <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: granica celna, Łódzki Okręg Przemysłowy, Zagłębie Dąbrowskie, Staropolski Okręg Przemysłowy, Bank Handlowy, urbanizacja, uwłaszczenie, modernizacja znaczenie zniesienia granicy celnej z Rosją dla rozwoju gospodarczego Królestwa Polskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Karola Scheiblera, Izraela Poznańskiego największe miasta na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Białostocki Okręg Przemysłowy, Zagłębie Borysławskie, Zagłębie Krakowskie znaczenie napływu kapitału zagranicznego w latach 70. XIX w. dla industrializacji Kongresówki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić okręgi i ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. i wskazać je na mapie omówić rolę Łódzkiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Bernarda Hantkego, Piotra Wawrzyniaka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ziemiaństwo, drobnomieszczaństwo, inteligencja, burżuazja, robotnicy, chłopci, spółki parcelacyjne, spółdzielnie rolnicze znaczenie rozwoju polskich przedsiębiorstw w Wielkopolsce dla budowania polskiej tożsamości narodowej pod zaborem pruskim przyczyny powstania nowych grup zawodowych i nowych klas społecznych znaczenie krzewienia kultury rolnej dla modernizacji rolnictwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1889 postacie: Ferdinanda Schichaua, Franciszka Stefczyka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: społeczeństwo industrialne, struktura własności ziemi, serwituty, kultura rolna, rozdrobnione gospodarstwa, kasy pożyczkowo-zapomogowe, krakus dłaczego Galicja do lat 80. XIX w. nie miała możliwości wkroczenia w fazę industrializacji przyczyny różnic w rozwoju rolnictwa w poszczególnych zaborach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać zmiany społeczno- 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Konstantego Rudzkiego, Ludwika Zieleniewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego serwituty stanowiły zagadnienie nie sporne między dworem i wsią <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać warunki rozwoju przemysł

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny przemian gospodarczych w ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. 	<p>Okręgu Przemysłowego w rozwoju gospodarczym Królestwa Polskiego</p>	<p>działalność gospodarczą Hipolita Cegielskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować kierunki polskiej emigracji zarobkowej w drugiej połowie XIX w. 	<p>gospodarcze w poszczególnych zaborach</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać główne problemy przemysłu Galicji w latach 50. XIX w. wymienić główne problemy społeczne w Warszawie drugiej połowy XIX w. opisać wpływ industrializacji na przemiany społeczne w poszczególnych zaborach 	<p>u w zaborach pruskim i austriackim</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy słusznie Łódź uznano za jeden z symboli procesów urbanizacyjnych zachodzących na ziemiach polskich, i uzasadnić swoją odpowiedź porównać proces urbanizacji w trzech zaborach scharakteryzować sytuację
--	---	--	---	--	---

					społeczno-gospodarczą na wsi w poszczególnych zaborach
					<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego w kulturze i historii polskiej zakorzenił się obraz krakusa jako symbolu polskości i patriotyzmu
Ruchy polityczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (rozd. 25)	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1892, 1893, 1895, 1900 • postaci: Aleksandra Świętochowskiego, Bolesława Limanowskiego, Józefa Piłsudskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Róży Luksemburg, Romana Dmowskiego, Wojciecha 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1869, 1882 • postaci: Michała Bobrzyńskiego, Ludwika Waryńskiego, Zygmunta Miłkowskiego, Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>stańczycy</i>, <i>Teka</i> 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1897 • postaci: Józefa Szujskiego, Stanisława Tarnowskiego, Stanisława Koźmiana, Ignacego Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Hermana Liebermana, 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Floriana Ziemiałkowskiego, Kazimierza Grocholskiego, Ludwika Kulczyckiego, Feliksa Perła, Stanisława Mendelсона, Jakuba Bojko, Jana Stapińskiego, Stanisława Stojalowskiego 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Tadeusza Regera, Edwarda Abramowskiego, Aleksandra Sulkiewicza,

	<p>Korfantego, Wincentego Witosa</p> <ul style="list-style-type: none"> partie polityczne powstałe w drugiej połowie XIX i na początku XX w. główne postulaty partii politycznych powstałych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. głównych działaczy partii politycznych powstałych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: praca organiczna, praca u podstaw, pozytywiści / organiczni, alfabetyzacja, emancypacja kobiet, strajk, terror, anarchizm, blankizm, Polska Partia Socjalistyczna, Socjaldemokracja Królestwa Polskiego (SDKP), Stronictwo Narodowo-Demokratyczne (SND), Narodowa Demokracja, endecja, Stronictwo Ludowe (SL) <p>Uczeń potrafi:</p>	<p><i>Stańczyka</i>, trójlojalizm, liberałowie, Socjalno-Rewolucyjna Partia Proletariat – I Proletariat, ogólnościatowa rewolucja, bibuła, Socjaldemokracja Królestwa Polskiego i Litwy (SDKPiL), Liga Polska, Liga Narodowa (LN), asymilacja Żydów</p> <ul style="list-style-type: none"> na czym polegała postawa legalistyczna cele, które stawiali sobie pozytywiści / organiczni różnice programowe między PPS i SDKPiL <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić tezy zawarte w <i>Tece Stańczyka</i> przedstawić stosunek poszczególnych ugrupowań politycznych do kwestii niepodległościowej przedstawić główne postulaty dotyczące niepodległości prezentowane przez Ligę Polską 	<p>Zygmunta Balickiego, Marii i Bolesława Wysłouchów</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: „pokolenie niepokornych”, stronictwo wszechpolskie, Związek Młodzieży Polskiej Zet (ZMP Zet), Uniwersytet Latający, Polska Partia Socjaldemokratyczna Galicji i Śląska (PPSD), Polskie Stronictwo Ludowe (PSL) dłaczego Galicja stała się głównym ośrodkiem polskich konserwatystów dłaczego na przełomie lat 70. i 80. XIX w. propozycje polskich liberałów i konserwatystów zaczęły się wyczerpywać dłaczego początki ruchu ludowego związane są z Galicją różnice w programach pierwszych organizacji narodowych 	<ul style="list-style-type: none"> organy prasowe partii powstałych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: II Proletariat, Polskie Towarzystwo Gimnastyczne Sokół, PSL-Piast, PSL-Lewica, Stowarzyszenie Robotników Chrześcijańskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić rezultaty polityki ugodowców w Królestwie Polskim w drugiej połowie XIX w. przedstawić sylwetki najważniejszych działaczy politycznych polskiej lewicy omówić rolę Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego Sokół w ruchu niepodległościowym 	<p>Ludwika Popławskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Towarzystwo Oświaty Narodowej (TON) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób pieśń <i>Czerwony sztandar</i> odzwierciadlała główne postulaty ruchu socjalistycznego porównać programy polskich ruchów politycznych
--	--	--	--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> omówić programy pierwszych polskich partii politycznych działających pod zaborami 		<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić proces formowania się nowoczesnych ruchów politycznych na ziemiach polskich wymienić cele, które stawiało sobie Polskie Stronnictwo Ludowe 		<p>ych w drugiej połowie XIX i na początku XX w., wskazując podobieństwa i różnice</p>
<p>Rewolucja 1905–1907 i polskie organizacje niepodległościowe (rozd. 26)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1905–1907 postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego przyczyny i następstwa wybuchu rewolucji 1905–1907 w Rosji przyczyny i następstwa rewolucji 1905 r. na ziemiach polskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: „krwawa niedziela”, kalendarz juliański, petycja, Duma Państwowa, strajk szkolny, Organizacja Bojowa przyczyny odrodzenia nastrojów niepodległościowych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: I 1905, 1908, 1910 postacie: Kazimierza Sosnkowskiego, Władysława Sikorskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Koło Polskie w Dumie, Związek Walki Czynnej (ZWC), Towarzystwo Strzelec, Związek Strzelecki, „czwarte powstanie”, „pierwsza rewolucja” dlaczego rewolucję 1905 r. w Królestwie Polskim nazywano „czwartym powstaniem” dlaczego Roman Dmowski uważał Niemcy za głównego wroga Polski dlaczego Galicja była 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1881, X 1905 postacie: Aleksandra II, Aleksandra III, Mikołaja II, Aleksandra Kiereńskiego, Włodzimierza Lenina, Piotra Stołypina <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Narodna Wola, narodnicy, Socjaliści Rewolucjoniści (SR), eserowcy, mienszewicy, bolszewicy, ukaz tolerancyjny, manifest październikowy, kadeci, „krawaty Stołypina”, miry, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1911, 1912 postacie: Ignacego Hryniewieckiego, Sergiusza Witte, Zofii Owczarek-Jagodzińskiej, Georgija Skałona, Mariana Żegoty Januszajtisa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Zarzewiacy, Polskie Drużyny Strzeleckie, Polska Macierz Szkolna, Tymczasowa Komisja Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych (TKSSN), komendant związków strzeleckich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Amelii Piwko, Pauliny Klinowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić główne ugrupowania polityczne działające w carskiej Rosji w latach 1905–1907

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ rewolucji w Rosji 1905–1907 na sytuację Polaków w zaborze rosyjskim 	<p>głównym miejscem tworzenia organizacji niepodległościowych</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić trzy wizje polityki względem caratu w 1905 r. – endecji, PPS i SDKPiL scharakteryzować działalność Organizacji Bojowej 	<p>ziemstwa, PPS-Frakcja Rewolucyjna, PPS-Lewica</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ zamachu na życie Aleksandra II na politykę rosyjską dlaczego doszło do rozłamu w PPS dlaczego endecy wzięli udział w wyborach do Dumy Państwowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować przyczyny, przebieg i skutki rewolucji w Rosji 1905–1907 omówić konsekwencje rewolucji 1905 r. dla społeczeństwa polskiego pod zaborem rosyjskim 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić działalność Polskiej Macierzy Szkolnej wyjaśnić stosunek polskich ugrupowań politycznych do wyborów do Dumy Państwowej scharakteryzować cele, skład i działalność TKSSN 	<ul style="list-style-type: none"> opisać cele najważniejszych organizacji niepodległościowych na ziemiach polskich działających przed wybuchem I wojny światowej porównać przyczyny i przebieg rewolucji w latach 1905–1907 w Rosji i Królestwie Polskim
Kultura i nauka na ziemiach polskich	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1905 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1871 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Józefa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1896 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie:

<p>w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (rozdz. 27)</p>	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Elizy Orzeszkowej, Marii Konopnickiej, Juliusza i Wojciecha Kossaków, Jana Matejki, Tadeusza Boya-Żeleńskiego, Stanisława Wyspiańskiego, Władysława Stanisława Reymonta, Stefana Żeromskiego, Stanisława Witkiewicza, Jacka Malczewskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Heleny Modrzejewskiej, Marii Skłodowskiej-Curie, Michała Bobrzyńskiego najważniejsze dzieła polskich pisarzy, malarzy, kompozytorów w drugiej połowie XIX i na początku XX w. najważniejsze osiągnięcia Polaków w dziedzinie nauki w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Literacka Nagroda Nobla, Młoda Polska, pozytywizm, witraże 	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Maksymiliana Gierymskiego, Józefa Chełmońskiego, Aleksandra Gierymskiego, Olgi Boznańskiej, Józefa Mehoffera, Karola Szymanowskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Karola Olszewskiego cechy sztuki polskiego pozytywizmu wartości, do których odwoływali się twórcy młodopolscy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Akademia Umiejętności, historiografia znaczenie twórczości Jana Matejki dla umacniania polskiej tożsamości narodowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejszych twórców literatury polskiej w drugiej połowie XIX i na początku XX w. oraz podać przykłady ich dzieł wyjaśnić, jaką rolę odegrała Akademia Umiejętności w rozwoju 	<p>Ignacego Kraszewskiego, Włodzimierza Tetmajera, Lucjana Rydla, Jana Kasprówicza, Józefa Szujskiego, Tadeusza Korzона, Władysława Smoleńskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dekadentyzm, Zielony Balonik, Jama Michalika, symbolizm, krakowska szkoła historyczna, warszawska szkoła historyczna dłaczego Kraków stał się stolicą twórców młodopolskich rolę, jaką odgrywały towarzystwa naukowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować główne nurty w sztuce polskiej w drugiej połowie XIX i na początku XX w. wyjaśnić różnicę w postrzeganiu przyczyn upadku Rzeczypospolitej przez krakowską 	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Stanisława Przybyszewskiego, Władysława Orkana, Mieczysława Karłowicza, Feliksa Nowowiejskiego, Poli Negri <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kultura masowa, fotoplastykon dłaczego sport jest jednym z najważniejszych elementów kultury masowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić rozwój kultury masowej na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. scharakteryzować rozwój polskiej nauki w drugiej połowie XIX i na początku XX w. 	<p>Jana Baudouina de Courtenay, Ludwika Zamenhoffa, Henryka Jordana, Karoliny Kocięckiej, Andrzeja Małkowskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: o grody jordanowskie, skauting <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że Maria Skłodowska
--	--	---	--	--	--

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić pierwszych polskich laureatów Nagrody Nobla 	polskiej nauki	i warszawską szkołę historyczną		<p>ka- -Curie przetarła kobietom szlaki w świecie nauki, oraz uzasadnić swoją odpowiedź</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać warunki rozwoju polskiej kultury w trzech zaborach
Wielka Wojna i okres międzywojenny					
O dominację w Europie i na świecie (rozd. 28)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1882, 1907 postacie: Ottona von Bismarcka, Wilhelma I, Wilhelma II, Franciszka Józefa I, Aleksandra II, Aleksandra III, Mikołaja II państwa, które zawarły trójporozumienie i trójprzymierze konflikty, które zagrażały 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1873, 1879, 1881, 1904 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: sojusz trzech cesarzy, sojusz w Schönbrunn, dwuprzymierze, <i>ententecordiale</i>, traktat trójcesarski, bismarckowski system 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1877, 1878 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: „chory człowiek Europy”, wojna rosyjsko-turecka, panslawizm, kongres pokojowy w Berlinie, „pigmeje Europy” dlaczego Turcję 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1905, 1911, 1912, 1913 postać: Bernharda von Bülowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: konferencja w Algeciras, pierwszy kryzys marokański, drugi kryzys marokański, kocioł 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: „skok Pantery” dlaczego Wilhelm II domagał się równości wszystkich

	<p>pokojowi na świecie na przełomie XIX i XX w.</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: suwerenność, trójprzymierze, konwencja wojskowa, trójporozumienie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie państwa wchodzące w skład trójprzymierza i trójporozumienia 	<p>sojuszy</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego Włosi przyjęli sojusz oferowany im przez II Rzeszę co zaniepokoiło Rosję, gdy upubliczniono treść sojuszu dwuprzymierza co spowodowało, że w 1904 r. Francja i Wielka Brytania przewyciężyły wielowiekowy okres konfliktów i podpisały „serdeczne porozumienie” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia sojuszu w Schönbrunn wyjaśnić, w jaki sposób sojusz trzech cesarzy z 1873 r. wpłynął na sytuację międzynarodową w Europie scharakteryzować proces formowania się trójprzymierza wymienić główne postanowienia aktu trójprzymierza wymienić główne postanowienia <i>ententecordiale</i> 	<p>nazywano „chorym człowiekiem Europy”</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny wybuchu wojny rosyjsko-tureckiej w 1877 r. znaczenie idei panslawizmu dla konfliktu na Bałkanach dłaczego, mówiąc o małych bałkańskich narodach, Bismarck użył sformułowania „pigmeje Europy” cel bismarckowskiego systemu sojuszy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić rolę trójprzymierza i trójporozumienia w kształtowaniu się sytuacji politycznej w Europie na przełomie XIX i XX w. 	<p>bałkański, I wojna bałkańska, II wojna bałkańska, bałkanizacja, „pole bitewne Europy” na początku XX w., kryzys bałkański, aneksja, traktat pokojowy w Londynie, pokój w Bukareszcie</p> <ul style="list-style-type: none"> co oznaczały słowa Bernharda von Bülowa „Nikogo nie chcemy postawić w cieniu, ale domagamy się naszego miejsca pod słońcem” dłaczego podział łupów po I wojnie bałkańskiej doprowadził do wybuchu II wojny bałkańskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie tereny będące punktami zapalnymi w polityce europejskiej w przededniu I wojny światowej wyjaśnić, czym był kocioł bałkański i jaki miał wpływ na sytuację w Europie na początku XX w. 	<p>h państw w dostępie do dóbr Maroka</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy postanowienia aktu trójprzymierza były sprzeczne z zawartym i wcześniej porozumieniami z Schönbrunn wyjaśnić, jaką rolę wizerunkową odgrywał o wybudowanie dwóch mostów upamiętniających sojusz
--	---	---	--	--	---

					<p>francusko - -rosyjski - w Paryżu mostu Aleksand ra III i w Petersbur gu mostu Trójcy Świętej</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedsta wić cele wizyty Wilhelma II w Marok u • wskazać na mapie główne tereny działań zbrojnych w trakcie I i II wojny bałkański ej • omówić zmiany terytorial ne na
--	--	--	--	--	--

					<p>Balkanac h po I i II wojnie bałkańskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać kryzysy marokańskie, a następnie przedstawić ich wpływ na politykę międzynarodową
<p>Wielka Wojna 1914–1818 (rozd. 29)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1914, 1914–1918, 1917, 11 XI 1918 postacie: Franciszka Ferdynanda, Woodrowa Wilsona bezpośrednie przyczyny wybuchu I wojny światowej strony walczące i państwa uczestniczące w Wielkiej Wojnie nowe środki walki użyte w czasie I wojny światowej konsekwencje I wojny światowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 28 VI 1914, 28 VII 1914, III 1918 postacie: Alfreda von Schlieffena, Helmutha von Moltke, Ferdynanda Focha <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wojna pozycyjna, wojna błyskawiczna, nieograniczona wojna podwodna, samoloty rozpoznawcze, samoloty myśliwskie, sterowce, bombowce na czym polegała wojna pozycyjna 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: VIII 1914, IX 1914, 1916 postacie: Gawriła Principa, Aleksieja Brusilowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: bitwa nad rzeką Marną, bitwa nad Sommą, bitwa pod Verdun, bitwa pod Ypres, bitwa pod Tannenbergiem, bitwa pod Gorlicami, wojna manewrowa, druga bitwa nad Marną, ofensywa stu dni, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1915, VII–VIII 1918 postać: Raymonda Poincarégo, <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: bitwa na półwyspie Gallipoli, operacja desantowa, nacjonalistyczny ruch młodoturecki, eksterminacja Ormian, ludobójstwo, czystki etniczne, grypa hiszpanka, rekrutacja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Augusta von Mackensena, Arthura Zimmermanna <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: eskadra La Fayette’a <p>Uczeń potrafi:</p>

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zamach, arcyksiążę, ultimatum, państwa centralne, ententa, alianci, I wojna światowa / Wielka Wojna, okopy, karabiny maszynowe, gazy bojowe, maski przeciwgazowe, czołgi / tanki, U-Booty / okręty podwodne, morale żołnierzy, dezercja, rady żołnierskie, rewolucja, rozejm w Compiègne • dlaczego zabicie arcyksięcia Franciszka Ferdynanda doprowadziło do wybuchu I wojny światowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie strony i państwa walczące w I wojnie światowej • wskazać zwycięzców i pokonanych w Wielkiej Wojnie 	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Włosi przyłączyli się do wojny po stronie ententy • dlaczego USA przystąpiły do I wojny światowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować nastawienie Europejczyków do wojny • opisać przemiany w sztuce wojennej w latach 1914–1918 	<p>wojna totalna, pokój w Brześciu nad Bugiem</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg walk na poszczególnych frontach I wojny światowej • wyjaśnić różnicę w charakterze działań zbrojnych na froncie wschodnim i zachodnim • wskazać na mapie przebieg frontów i miejsca największych bitew I wojny światowej 	<p>żywności, czarny rynek, ferment społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel bitwy na półwyspie Gallipoli • przyczyny konfliktu między ruchem młodotureckim i Ormianami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny klęski państw centralnych w I wojnie światowej • scharakteryzować obraz powojennej Europy, uwzględniając sytuację społeczną, polityczną i gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy Wielką Wojnę można uznać za najkrwawszy konflikt w historii • i uzasadnić odpowiedź • ocenić, czy słusznie bitwa pod Verdun jest uważana za jedną z największych tragedii w dziejach Francji • przedstawić rolę wojsk złożonych z Afroamerykanów
--	--	---	--	---	---

					<p>i żołnierzy pochodzących z kolonii w działaniach I wojny światowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację, która doprowadziła do ludobójstwa Ormian
<p>Rewolucje rosyjskie (rozd. 30)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1917 • postacie: Mikołaja II, Włodzimierza Lenina • dwie rewolucje rosyjskie, do których doszło w 1917 r. • rezultat rewolucji lutowej i rewolucji październikowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rewolucja lutowa, rewolucja październikowa, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 8 III /23 II 1917, 6/7 XI / 24/25 X 1917, III 1918 • postacie: Grigorija Rasputina, Aleksandra Kiereńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mienszewicy, eserowcy, kadeci, Pałac Zimowy, Armia Czerwona, państwo federacyjne • co doprowadziło do 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: IV 1917 • postać: Lwa Trockiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: tezy kwietniowe, bojówki militarne, Czerwona Gwardia, Rada Komisarzy Ludowych, dekret o pokoju, dekret o ziemi, rozpędzenie konstytuandy, eksport rewolucji, traktat pokojowy w Brześciu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1918–1923 • postacie: Aleksandra Kołczaka, Antona Denikina, Piotra Wrangla, Nikołaja Judenicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dyktatura proletariatu, wojna domowa, biali, powstanie marynarzy Floty Bałtyckiej w Kronsztadzie, 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy bolszewicy w rzeczy wistości byli reprezentantami ludu, oraz uzasadnić odpowiedź

	<p>bolszewicy, Piotrogradzka Rada Robotnicza i Żołnierska, Rząd Tymczasowy, dwuwładza, abdykacja, rady / sowiety, Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich (ZSRS)</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny wybuchu rewolucji lutowej i październikowej • pokazać na mapie zasięg terytorialny ZSRS w 1922 r. 	<p>zamordowania mnicha Grigorija Rasputina</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego car Mikołaj II abdykował <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić programy ugrupowań politycznych czasu rewolucji rosyjskich • przedstawić rolę robotników w rewolucji lutowej • scharakteryzować okres dwuwładzy w Rosji 	<p>nad Bugiem</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego car Mikołaj II zmienił nazwę Petersburg na Piotrogród • co doprowadziło do zamordowania cara Mikołaja II i jego rodziny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w przewrocie bolszewickim odegrały Niemcy • przedstawić postulaty zawarte w tezach kwietniowych • wymienić postanowienia dekretu o pokoju i dekretu o ziemi 	<p>Ekspedycja Niedźwiedź Polarny, Mitteleuropa, czwórprzymierze</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego USA zdecydowały o wysłaniu ekspedycji wojskowej do Rosji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować dyktaturę proletariatu • wyjaśnić, jaką rolę w sprawowaniu władzy przez bolszewików odgrywał terror • przedstawić przebieg wojny domowej w Rosji • wskazać na mapie rejony walk z tzw. białymi generałami 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać różnice między terrorem w Rosji za czasów Lenina i we Francji za czasów Robespierre'a • wyjaśnić, cel ekspedycji i wojsk amerykańskich w Rosji • omówić znaczenie pokoju brzeskiego dla dalszych losów Rosji • ocenić skutki wojny domowej w Rosji
--	--	--	--	--	---

<p>Polacy w czasie Wielkiej Wojny (rozd. 31)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 5 XI 1916, 1917 • postaci: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego, Józefa Hallera, Władysława Sikorskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Thomasa Woodrowa Wilsona • polskie formacje wojskowe walczące na frontach Wielkiej Wojny • polskie orientacje polityczne w czasie I wojny światowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: I Kompania Kadrowa, Komitet Narodowy Polski (KNP), Legiony Polskie, Akt 5 listopada, Armia Polska we Francji, Armia Hallera, 13. punkt orędzia prezydenta USA do Kongresu • dlaczego Polacy wzięli nadzieję na odzyskanie niepodległości z wybuchem Wielkiej Wojny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 6 VIII 1914, 14 VIII 1914 • postaci: wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza, Józefa Dowbora-Muśnickiego, Hansa von Beselera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: odezwa, Legion Puławski, Legion Lubelski, Brygada Strzelców Polskich, I Korpus Polski, Ukraińska Republika Ludowa • dlaczego działania I Kompanii Kadrowej nie spotkały się z poparciem mieszkańców Królestwa Polskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić obietnice wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza zawarte w odezwie z sierpnia 1914 r. • wyjaśnić, jakie polskie siły polityczne poparły Rosję w 1914 r. • wyjaśnić, jaką rolę miał pełnić Komitet Narodowy Polski powstały w 1914 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VII 1917, I 1918 • postaci: Zdzisława Lubomirskiego, Aleksandra Kakowskiego, Józefa Ostrowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Deklaracja praw narodów Rosji, monarchia trialistyczna, Naczelny Komitet Narodowy (NKN), Komenda Legionów, komendant I Brygady, Polska Organizacja Wojskowa (POW), II i III Brygada Legionów Polskich, akt dwóch cesarzy, Rada Regencyjna, generał-gubernator, Polnische Wehrmacht, kryzys przysięgowy, internowanie • co było rzeczywistym celem bolszewików, gdy ogłaszali Deklarację praw narodów Rosji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do powstania I Kompanii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 3 VI 1918 • postać: Józefa Kucharzewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: układ w Brześciu, błękitna armia, Kompania Bajończyków, Legia Cudzoziemska, Komitet Narodowy Polski w Lozannie, deklaracja Francji i Wielkiej Brytanii • przyczyny, dla których Francja i Wielka Brytania wydały deklarację w sprawie polskiej dopiero w 1918 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie dla Polaków 13. punktu orędzia prezydenta Wilsona • scharakteryzować stanowiska mocarstw wobec sprawy polskiej w latach 1914–1918 • wymienić trudności, z jakimi musieli się borykać mieszkańcy ziem polskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Zygmunt a Wielopolskiego, Władysława Leopolda Jaworskiego, Leona Bilińskiego, Juliusza Leo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy można uznać, że odezwa wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza wzywała Polaków do tworzenia oddziałów w zbrojnych
--	---	---	--	--	--

	orientacje polityczne Polaków przed wybuchem wojny	<ul style="list-style-type: none"> wymienić polskie formacje, które walczyły u boku Rosji w czasie I wojny światowej wyjaśnić cel ogłoszenia Aktu 5 listopada oraz scharakteryzować decyzje w nim zawarte 	<p>Kadrowej</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić decyzję Józefa Piłsudskiego, która doprowadziła do kryzysu przysięgowego wskazać na mapie miejsca internowania legionistów po kryzysie przysięgowym 	zniszczonych w czasie I wojny światowej	<p>i walki w boku Rosji, oraz uzasadnić odpowiedź</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy Komitet Narodowy Polski powstały w Lozannie był reprezentacją polityczną wszystkich Polaków, oraz uzasadnić odpowiedź wskazać na mapie miejsca bitew stoczonych podczas Wielkiej Wojny z udziałem
--	--	---	---	---	--

					<p>m polskich legionistów</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić rolę Legionów Polskich w działaniach zbrojnych w czasie I wojny światowej • określić straty ludności we poniesione przez Polaków w czasie I wojny światowej
Koniec wojny i łódzki wersalski (rozdz. 32)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1919 • postacie: Thomasa Woodrowa Wilsona, Davida Lloyda George'a, Georges'a Clemenceau • postanowienia traktatu wersalskiego • państwa, których politycy tworzyli tzw. Wielką Czwórkę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: I 1919, 28 VI 1919 • postać: Vittoria Emanuele'a Orlanda <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Republika Weimarska, Wielka Czwórka, zasada samostanowienia narodów, rewizjonizm, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1922, 1925 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: traktat w Trianon, układ w Rapallo, układ w Locarno, pakt reński, Eupen, Malmédy, Szlezwik, Królestwo Serbów, Chorwatów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1920, 1921–1922 • postacie: Mustafy Kemala, Arthura Balfoura <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Republika Turecka, traktat w Saint-Germain-en-Laye, traktat 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy do konferencji paryskiej można odnieść stwierdzenie

	<ul style="list-style-type: none"> • nowe państwa powstałe po I wojnie światowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pacyfizm, konferencja pokojowa w Paryżu, plebiscyty, Liga Narodów, traktat wersalski, Wolne Miasto Gdańsk, strefa zdemilitaryzowana, reparacje wojenne • cel utworzenia Ligi Narodów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia traktatu wersalskiego • wymienić główne postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące Niemiec 	<p>Zagłębie Saary, mały traktat wersalski, terytoria mandatowe, nowy układ geopolityczny, ład wersalski</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny rozpadu Austro-Węgier • przyczyny powstania Republiki Weimarskiej • przyczyny utraty pozycji światowych liderów przez Wielką Brytanię i Francję • dlaczego delegacja Rosji nie została zaproszona na konferencję paryską • zasady systemu bezpieczeństwa postulowane przez prezydenta Wilsona <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego postanowienia traktatu wersalskiego miały dla Niemiec istotne konsekwencje gospodarcze • wskazać na mapie nowe państwa powstałe w wyniku rozpadu Austro-Węgier • wskazać na mapie nowe państwa, które powstały z ziem Cesarstwa Rosyjskiego 	<p>i Słoweńców (Królestwo SHS)</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny popularności idei pacyfistycznych • dlaczego I wojna światowa wpłynęła na emancypację kobiet • przyczyny decyzji o przeprowadzeniu plebiscytu na danym obszarze • różnicę w stanowisku Francji i Wielkiej Brytanii w stosunku do Niemiec na konferencji paryskiej • cel podpisania tzw. małego traktatu wersalskiego • dlaczego wśród Węgrów wciąż jest żywa trauma spowodowana układem podpisanym w Trianon <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym był system wersalski i jakie miał znaczenie dla polityki międzynarodowej • przedstawić zmiany na mapie politycznej świata po I wojnie 	<p>w Neuilly-sur-Seine, traktat w Sèvres, osadnicy żydowscy, kibuce, konferencja w Waszyngtonie, system waszyngtoński</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Liga Narodów nie spełniła pokładanych w niej nadziei • dlaczego układ w Rapallo stanowił zagrożenie dla ładu wersalskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę państw ententy względem państw centralnych (poza Niemcami) po zakończeniu Wielkiej Wojny • omówić znaczenie konferencji waszyngtońskiej dla pokoju na świecie • scharakteryzować znaczenie paktu reńskiego dla pokoju w Europie 	<p>nie, że nieobecni nie mają racji, a silniejszy może więcej, oraz uzasadnić odpowiedź</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym był mały traktat wersalski • wyjaśnić kwestię Palestyny w polityce międzynarodowej po I wojnie światowej • wyjaśnić, dlaczego o traktacie pokojowym podpisanym
--	--	---	---	--	---

			światowej		w Wersalu mówiono, że „stworzył nową wojnę”
Gospodarka w dwudziestoleciu międzywojennym (rozd. 33)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1929 • postać: Franklina Delano Roosevelta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: system kartkowy, inflacja, hiperinflacja, akcje, giełda, wielki kryzys, bezrobocie, koniunktura gospodarcza, ustawodawstwo socjalne, New Deal • jakie działania państwa przyczyniają się do wzrostu inflacji • dlaczego skutki kryzysu, który rozpoczął się w USA, szybko odczuły państwa europejskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny wielkiego kryzysu gospodarczego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1933, 1935 • postać: Henry’ego Forda <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: nadprodukcja, spekulacje, krach na giełdzie w Nowym Jorku, „czarny czwartek”, nożyce cen • dlaczego Stany Zjednoczone stały się najsilniejszą gospodarką świata po I wojnie światowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację społeczno-gospodarczą na świecie po Wielkiej Wojnie • omówić przebieg „czarnego czwartku” 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 24 X 1929 • postać: Ala Capone <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prohibicja, przestępczość zorganizowana, interwencjonizm • dlaczego prohibicja przyczyniła się do wzrostu przestępczości zorganizowanej • dlaczego dochodziło do licznych samobójstw właścicieli firm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić dobre i złe strony wprowadzenia prohibicji przez władze amerykańskie • scharakteryzować założenia planu New Deal 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Johna Maynarda Keynesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pauperyzacja, stopa bezrobocia, neomerkantylizm, ceny dumpingowe, „wioski Hoovera” • dlaczego państwa zaczęły stosować politykę neomerkantylną • dlaczego załamanie gospodarcze doprowadziło do kryzysu demokracji parlamentarnej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować wielki kryzys • wyjaśnić, jak kryzys gospodarczy w Niemczech po I wojnie światowej wpłynął na wartość 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Florence Owens Thompson <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego zdjęcie przedstawiające Florence Owens Thompson stało się jedną z ikon wielkiego kryzysu • wymienić społeczne i polityczne skutki wielkiego

				<p>pieniądza</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób New Deal przyczynił się do wyjścia USA z zapaści gospodarczej 	<p>kryzysu gospodarczego na świecie</p>
<p>Faszyzm we Włoszech (rozd. 34)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1922 • postać: Benita Mussoliniego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: demagog, populizm, rządy autokratyczne / autorytarne, faszyzm, marsz czarnych koszul, marsz na Rzym, dyktator, wódz / duce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny odejścia części państw europejskich od demokratycznego modelu władzy • wymienić główne założenia doktryny faszystowskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1921, 1925 • postać: Giacomina Matteottiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Narodowa Partia Faszystowska (PNF), mactwa, państwo totalitarne, Wielka Rada Faszystowska • dlaczego faszyci po przejęciu władzy wprowadzili program robót publicznych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować drogę Benita Mussoliniego do władzy • podać główne cele polityki włoskiej po przejęciu władzy przez faszystów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1923 • postać: Wiktora Emanuela III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Milicja Faszystowska, kult wodza / kult jednostki, Balilla <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić politykę wewnętrzną faszystowskich Włoch • wyjaśnić, dlaczego faszystom zależało na tym, aby mieć wpływ na wychowanie dzieci i młodzieży 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1929 • postać: Gabriela d'Annunzio <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „ukradzione zwycięstwo”, pakt laterański, Państwo Watykańskie, eksterytorialność, konkordat <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować wypowiedź Gabriela d'Annunzio, o „ukradzionym zwycięstwie” • wyjaśnić, na czym polegał fenomen popularności i kultu Mussoliniego we Włoszech • przedstawić pozycję Kościoła katolickiego w państwie włoskim 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Luigiego Facy, ÓscaraCarmony <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić czynniki, które umożliwiły przejęcie władzy dyktatorem w Europie • przedstawić rolę propagandy w państwie faszystowskim

				<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować politykę faszystowskich Włoch względem Kościoła katolickiego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakim celom miała służyć architektura propagowana przez faszystów we Włoszech omówić, na czym polegał projekt stworzenia „nowego człowieka” w faszystowskich Włoszech
Nazizm. Niemcy Hitlera (rozd. 35)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1920, 1933 postać: Adolfa Hitlera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Narodowosocjalistyczna Niemiecka Partia Robotnicza (NSDAP), narodowy socjalizm, nazizm, rasizm, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1919, 1923, 1925, 1926, 1929 postacie: Wilhelma II, Ericha Ludendorffa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Republika Weimarska, rewizja traktatu wersalskiego, hiperinflacja, reforma 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1934, 1935 postacie: Gustava Stresemanna, Ernsta Röhma <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Oddziały Szturmowe (SA), „nadmudzie”, „rasa panów”, „przestrzeń 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1938 postacie: Friedricha Eberta, Karla Liebknechta, Róży Luksemburg, Josepha Goebbelsa, Paula von Hindenburga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: bunt 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Walthera Rathenaua <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić model

	<p>rasistowska koncepcja ras, III Rzesza, państwo totalitarne, kanclerz, Führer, antysemityzm, obozy koncentracyjne, Tajna Policja Państwowa / Gestapo, propaganda, indoktrynacja</p> <ul style="list-style-type: none"> na jakich działaniach włoskich faszystów wzorował się Hitler organizując pucz w Monachium <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy państwa totalitarnego na przykładzie III Rzeszy 	<p>walutowa, okupacja Zagłębia Ruhry, traktat w Locarno, Liga Narodów, pucz w Monachium, <i>Mein Kampf</i>,</p> <ul style="list-style-type: none"> o czym świadczyło przystąpienie Niemiec do Ligi Narodów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakich okolicznościach Adolf Hitler doszedł do władzy omówić główne założenia ideologii nazistowskiej zawarte w <i>Mein Kampf</i> 	<p>życiowa”, Reichstag, delegalizacja, noc długich noży, ustawy norymberskie</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ problemów gospodarczych Republiki Weimarskiej na wzrost popularności partii prawicowych dlaczego okres sprawowania władzy kanclerskiej przez Gustava Stresemanna nazywano tłustymi latami jak Hitler wykorzystał politycznie podpalenie Reichstagu przyczyny zorganizowania nocy długich noży <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić politykę kanclerza Gustava Stresemanna przedstawić drogę Adolfa Hitlera do władzy 	<p>marynarzy w Kilonii, abdykacja, Socjaldemokratyczna Partia Niemiec (SPD), Związek Spartakusa, Freikorpsy, Hitlerjugend, Związek Niemieckich Dziewcząt, <i>gleichschaltung</i>, Główny Urząd Bezpieczeństwa Rzeszy, aryżacja, pogrom, „noc kryształowa”</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać sytuację w Niemczech po Wielkiej Wojnie omówić wpływ partii nazistowskiej na życie społeczne w Niemczech omówić politykę nazistów wobec Żydów przedstawić rolę propagandy w działaniach nazistów wyjaśnić, dlaczego naziści kładli duży nacisk na wychowanie dzieci i młodzieży w duchu narodowego 	<p>społeczeństwa i narodu, jaki propagowali naziści</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy słowa żyjącego w XIX w. Heinricha Heinego: „Tam, gdzie pali się książki, w końcu będzie się palić ludzi” można uznać za prorocze, oraz uzasadnić odpowiedź rozstrzygnąć, czy istnieje związek
--	---	---	--	--	--

				socjalizmu	między wzrostem popularności NSDAP w Niemczech a kryzysem gospodarczym, oraz uzasadnić odpowiedź
Komunizm w ZSRS (rozdz. 36)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1922, 1924, 1939 • postacie: Józefa Stalina, Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich (ZSRS), komunista, Ludowy Komisariat 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1921 • postacie: Aleksieja Stachanowa, Wiaczesława Mołotowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: walka klasowa, Czeka / policja polityczna, Państwowy Zarząd Polityczny (GPU), komunizm wojenny, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1930, 1932–1933, 1936, 1937–1938 • postacie: Gienricha Jagody, Nikołaja Jeżowa, Aleksandra Sołżenicyna, Siergieja Kirowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rada Komisarzy Ludowych, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1934, 1935, 23 VIII 1939 • postacie: Michaiła Tuchaczewskiego, Iwana Majskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pieriedyszka, propaganda, ruch stachanowski, inwigilacja, paszporty 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Andrieja Wyszyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Kanał Białomorsko-

	<p>Spraw Wewnętrznych (NKWD), kolektywizacja rolnictwa, sowchozy, kołchozy, kułak / „wróg ludu”, Wielki Głód</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować ustrój ZSRS 	<p>dekret o ziemi, nacjonalizacja, Nowa Polityka Ekonomiczna (NEP), gospodarka komunistyczna, upaństwowienie środków produkcji, gospodarka planowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • czym charakteryzowała się gospodarka komunistyczna • dlaczego wielki nacisk kładziono na rozwój przemysłu ciężkiego, w tym zbrojeniowego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać politykę gospodarczą państwa radzieckiego w okresie komunizmu wojennego i NEP-u • wyjaśnić, dlaczego Józef Stalin zwalczał Lwa Trockiego, oraz w jaki sposób go pokonał 	<p>Wszechzwiązkowa Komunistyczna Partia (bolszewików) – WKP(b), wielka czystka, procesy pokazowe, operacja polska, łagry, Gułag / Główny Zarząd Poprawczych Obozów, Archipelag Gułag</p> <ul style="list-style-type: none"> • jaką rolę pełnił Gułag • pretekst, który posłużył Stalinowi do rozpoczęcia wielkiej czystki • cel, któremu służyły procesy pokazowe • dlaczego kolektywizacja rolnictwa doprowadziła do śmierci milionów ludzi • przyczyny Wielkiego Głodu na Ukrainie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego polityka gospodarcza ZSRS po dojściu Józefa Stalina do władzy spotykała się z negatywnym nastawieniem społeczeństwa 	<p>wewnętrzne, indoktrynacja ideologiczna, ateizacja społeczeństwa, socrealizm, kult jednostki, dwustronne układy, układ o nieagresji, pakt Ribbentrop–Mołotow</p> <ul style="list-style-type: none"> • cele ruchu stachanowskiego • dlaczego władze ZSRS walczyły z Cerkwią prawosławną <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić politykę zagraniczną ZSRS • wyjaśnić, jaką rolę w ZSRS odgrywał kult Stalina • wymienić elementy polityki komunistów, które wskazują, że ZSRS był państwem totalitarnym • wyjaśnić, jaką rolę w ZSRS odgrywał kult Stalina • ocenić działalność Feliksa Dzierżyńskiego w ZSRS • wymienić postanowienia układu 	<p>-Bałtycki, „człowiek sowiecki”</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać kult Stalina z kultem jednostki w faszystowskich Włoszech oraz w III Rzeszy • omówić politykę zagraniczną ZSRS wobec krajów sąsiadujących z nim od zachodu • opisać zmiany w życiu społecznym
--	--	---	---	---	---

			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić sposoby walki z konkurentami politycznymi, które stosował Stalin • omówić politykę władz sowieckich wobec chłopów ukraińskich w latach 1932–1933 • wyjaśnić cel i przedstawić rezultaty operacji polskiej 	<p>o nieagresji między ZSRS i III Rzeszą</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne cechy socrealizmu 	<p>i gospodarczym w ZSRS w latach 1922–1939</p>
<p>Na drodze do II wojny światowej (rozd. 37)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: III 1938, IX 1938, 23 VIII 1939 • postacie: Benito Mussoliniego, Adolfa Hitlera, Neville’a Chamberlaina, Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wehrmacht, Linia Maginota, polityka appeasementu, Anschluss, konferencja w Monachium, Kraj Sudecki, układ monachijski, rozbiór Czechosłowacji, niemiecko-sowiecki układ o nieagresji, pakt Ribbentrop–Mołotow, tajny protokół, upadek 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1936, III 1938, IX 1938, III 1939 • postać: Édouarda Daladiera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: remilitaryzacja Nadrenii, Zaolzie, Protektorat Czech i Moraw, Ruś Zakarpacka, Słowacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić, jak doszło do zaboru Austrii przez III Rzeszę • wyjaśnić, jak doszło do rozbioru Czechosłowacji • omówić postanowienia zawarte w tajnym protokole paktu Ribbentrop–Mołotow 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1936–1939, 1937 • postacie: Francisco Franco, Antónia Salazara <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: oś Berlin–Rzym, pakt antykominternowski, oś Berlin–Rzym–Tokio, pakt stalowy, II Republika Hiszpańska, Front Ludowy, Falanga Hiszpańska, wojna domowa, Guernica, piąta kolumna, dyktator <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przyczyny, przebieg i skutki wojny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1931, 1933, 1935 • postacie: Czang Kaj-szeka, Mao Zedonga, cesarza Hirohito <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cesarstwo Mandżukuo, Kuomintang, „zasada otwartych drzwi” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić ekspansję Japonii w Azji • przedstawić przyczyny i następstwa ataku Włoch na Etiopię • wymienić wydarzenia, które w drugiej połowie lat 30. mogły świadczyć o tym, że 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Konrada Henleina, Edvarda Beneša <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Brygady Międzynarodowe, caudillo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić konsekwencje konfliktu w Chinach

	<p>systemu wersalskiego, eksterytorialna autostrada, Wolne Miasto Gdańsk</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić uczestników i przedstawić postanowienia konferencji w Monachium wyjaśnić, na czym polegała polityka appeasementu prowadzona przez mocarstwa zachodnie wymienić żądania III Rzeszy wysuwane pod adresem Polski 		<p>domowej w Hiszpanii</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić symboliczne znaczenie obrazu Pabla Picassa <i>Guernica</i> omówić znaczenie osi Rzym–Berlin–Tokio dla polityki międzynarodowej wskazać na mapie główne punkty zapalne europejskiej polityki w latach 1933–1939 	<p>świat podąża w kierunku nowej wojny</p>	<p>i Etiopii dla ludności cywilnej</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować ekspansywną politykę III Rzeszy w latach 30. XX w. omówić międzynarodowy charakter wojny domowej w Hiszpanii
--	--	--	--	--	---

<p>Nauka i kultura w dwudziestoleciu międzywojennym (rozd. 38)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Henry’ego Forda, Aleksandra Fleminga, Ludwika Hirszfelda, Alberta Einsteina, Irène Joliot-Curie, Jeana Frèdèricka Joliota-Curie, Tomasza Manna, Alberta Camusa, Michaiła Bułhakowa, Salvadora Dalego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: laicyzacja, konsumpcjonizm, kryzys wartości, relatywizm moralny, masowa produkcja, międzykontynentalne linie pasażerskie, transatlantyki, radar, elektryfikacja, radioodbiorniki, telewizja, insulina, antybiotyki, penicylina, grupy krwi, przetaczanie krwi, kino, komiksy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rozwój nowych środków transportu w dwudziestoleciu międzywojennym • wymienić główne 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1928 • postacie: Fredericka Granta Bantina, Bertolta Brechta, Władimira Majakowskiego, George’a Gershwin, Jaroslava Haška, Ericha Marii Remarque’a <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zeppelin, sonary aktywne, teoria kwantowa, sztuczna promieniotwórczość, modernizm, jazz, kultura masowa • wpływ Wielkiej Wojny na kulturę • dlaczego lata 30. nazywano złotą erą zeppelinów • dlaczego jazz zdobył popularność <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zmiany, które zaszły w medycynie w dwudziestoleciu międzywojennym 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1927 • postacie: Coco Chanel, Charliego Chaplina, Poli Negri, Greta Garbo, Marleny Dietrich, Charlesa Lindbergha, Borysa Pasternaka, Siergieja Prokofiewa, Dymitra Szostakowicza, Siergieja Rachmaninowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kubizm, ekspresjonizm, futurizm, abstrakcjonizm, konstruktywizm, dadaizm, surrealizm, stolica mody, muzyka symfoniczna • wpływ emancypacji kobiet na zmiany w modzie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić zmiany w modzie dwudziestolecia międzywojennego • wymienić nowe kierunki w sztuce dwudziestolecia międzywojennego i ich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1937 • postacie: Freda Astaire’a, Johna Logie Bairda, Tamary Łempickiej, Zygmunta Freuda, Igora Strawińskiego, Waltera Gropiusa, Marcela Duchampa, Maxa Ernsta, Gerharta Hauptmanna, Jamesa Joyce’a, Samuela Becketta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Bauhaus, „Vogue”, WembleyCup <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ rozwoju radia i telewizji na przekaz informacji w dwudziestoleciu międzywojennym • opisać wpływ kultury masowej na życie społeczne • wyjaśnić, na czym polegał wpływ nowych technologii – fotografii i filmu – na rozwój 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Shirley Temple, Clarka Gable’a, Izaaka Babla, Béli Bartóka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazać związek między wydarzeniami z okresu dwudziestolecia międzywojennego a sztuką awangardową tych czasów • porównać sztukę nurtów awangardowych ze sztuką propagandową
--	---	---	---	---	---

	osiągnięcia nauki i techniki w dwudziestoleciu międzywojennym		twórców <ul style="list-style-type: none"> wymienić kierunek w architekturze, który dominował w dwudziestoleciu międzywojennym i go scharakteryzować przedstawić przemiany zachodzące w kinematografii w latach 20. i 30. XX w. 	sztuki awangardowej	dową uprawianą w ZSRS i III Rzeszy <ul style="list-style-type: none"> opisać, jak zmieniał się krajobraz miast w okresie dwudziestolecia międzywojennego
II Rzeczpospolita					
Odrodzenie się Polski w 1918 r. (rozd. 39)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 11 XI 1918 postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Ignacego Daszyńskiego, Wojciecha Korfańskiego, Wincentego Witosa ojców i matki polskiej niepodległości <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Rada 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 10 XI 1918, 17 XI 1918, 22 XI 1918 postacie: Jędrzeja Moraczewskiego, Aleksandry Szczerbińskiej (Piłsudskiej) kompetencje Tymczasowego Naczelnika Państwa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1 XI 1918, 7 XI 1918, 27 XII 1918 postacie: Franciszka Ratajczaka, Józefa Dowbora-Muśnickiego, Herberta Hoovera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: I 1919 postacie: Wandy Gertz, Marii Wittek <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego Józef Piłsudski uznał, że mimo różnicy poglądów powinien się porozumieć z Romanem Dmowskim 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do odrodzenia się państwa polskiego omówić rolę Orła Łwowskiego

	<p>Regencyjna, manifest, polskie ośrodki lokalnej władzy, Komitet Narodowy Polski (KNP), powstanie wielkopolskie, rząd koalicyjny</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności wybuchu powstania wielkopolskiego • wyjaśnić, dlaczego 11 XI 1918 r. uznano za początek II Rzeczypospolitej 	<p>Polska Komisja Likwidacyjna, Orleńskie, pierwszy polski centralny ośrodek władzy, Tymczasowy Naczelnik Państwa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać proces kształtowania się lokalnych ośrodków polskich władz przed 11 XI 1918 r. • przedstawić proces powstawania polskich władz centralnych • wyjaśnić, dlaczego w skład rządu Moraczewskiego nie weszli przedstawiciele endecji • przedstawić program reform rządu Jędrzeja Moraczewskiego 	<p>dwuwładza, Naczelna Rada Ludowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego doszło do walk na terenie Galicji Wschodniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić rolę poszczególnych ugrupowań politycznych w procesie powstawania polskich władz • omówić wizję Polski opisaną w manifestcie Tymczasowego Rządu Republiki Polskiej • omówić rolę Komitetu Narodowego Polskiego w procesie tworzenia się niepodległego państwa polskiego • przedstawić przyczyny, przebieg i skutki powstania wielkopolskiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić cel wysłania przez Józefa Piłsudskiego telegramu informującego o powstaniu państwa polskiego do państw ententy • wyjaśnić, jakie korzyści w polityce wewnętrznej i zagranicznej przyniosło objęcie funkcji premiera przez Ignacego Jana Paderewskiego • scharakteryzować udział Józefa Piłsudskiego w kształtowaniu się niepodległego państwa polskiego 	<p>ch w walce o Lwów</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić, w jaki sposób była kultywowana pamięć o powstańcach wielkopolskich i obrońcach Lwowa w II Rzeczypospolitej
<p>Kształtowanie się północno-zachodniej i południowej granicy Polski (rozd. 40)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1919, 1920, 1921 • postać: Wojciecha Korfańtego • rezultaty plebiscytów na Warmii, Mazurach, Powiślu, Górnym Śląsku • przyczyny wybuchu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: II 1920, VII 1920 • postać: Józefa Hallera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Pomorze Wschodnie, zaślubiny z morzem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VIII 1919, VIII 1920, III 1921, V–VII 1921 • postać: Stanisława Szepetyckiego <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Reginalda Towera, Władysława Grabskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wolne Miasto Gdańsk, Wysoki 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić proces kształtowania się granic między

	<p>powstań śląskich</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: traktat wersalski, plebiscyty, Warmia, Mazury, Powiśle, pierwsze powstanie śląskie, strajk, drugie powstanie śląskie, Górny Śląsk, trzecie powstanie śląskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące granic Polski • wskazać na mapie obszary, na których zgodnie z postanowieniami traktatu wersalskiego miały się odbyć plebiscyty • wymienić przyczyny i konsekwencje trzech powstań śląskich 	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny różnicy w opiniach Francji i Wielkiej Brytanii na temat przyszłości Górnego Śląska po Wielkiej Wojnie • sytuację społeczno-gospodarczą na Górnym Śląsku • znaczenie Górnego Śląska dla gospodarki polskiej i niemieckiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować stanowisko Francji i Wielkiej Brytanii wobec terenów spornych między Polską i Niemcami na konferencji w Paryżu • wyjaśnić, dlaczego zorganizowano symboliczne zaślubiny Polski z morzem • wyjaśnić, w jakiej sytuacji międzynarodowej znajdowała się Polska, gdy odbywał się plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu • omówić rezultat plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: komisarz plebiscytowy, komisariaty plebiscytowe, wojska alianckie, rejencja opolska, bitwa o Górę św. Anny, Rada Ligi Narodów, pociągi pancerne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić potencjał militarny powstańców w trakcie pierwszego powstania śląskiego • scharakteryzować rolę wojsk państw ententy w czasie plebiscytu na Górnym Śląsku • wskazać na mapie zasięg działań zbrojnych w czasie trzech powstań śląskich • przedstawić rolę Wojciecha Korfatego w działaniach mających na celu przyłączenie do Polski Górnego Śląska • omówić wyniki plebiscytu na Górnym Śląsku i decyzje Rady Ligi Narodów o podziale Górnego Śląska 	<p>Komisarz Ligi Narodów, konwencja, Księstwo Cieszyńskie, Rada Ambasadorów, Spisz, Orawa, konferencja w Spa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić prawa przysługujące Polsce i Polakom na terenie Wolnego Miasta Gdańska • przedstawić rolę Wysokich Komisarzy Ligi Narodów w Wolnym Mieście Gdańsku • wyjaśnić, dlaczego Rada Ambasadorów podjęła decyzję o nieprzeprowadzeniu plebiscytu na terenie Śląska Cieszyńskiego i jak ta decyzja wpłynęła na stosunki Polski z Czechosłowacją 	<p>Polską a Niemcami i Czechosłowacją po Wielkiej Wojnie</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić skuteczność działań polskich władz państwowych w sprawie plebiscytów na Warmii, Mazurach, Powiślu i Górnym Śląsku • ocenić wpływ powstań śląskich na przebieg granicy z Niemcami • omówić prawną trojową
--	---	---	--	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie przebieg granicy polsko-niemieckiej na Górnym Śląsku 		specyfikę Wolnego Miasta Gdańska
Walka o wschodnią granicę Polski (rozd. 41)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1920, 1921 postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna, Rosja bolszewicka, Bitwa Warszawska, pokój ryski, II Rzeczpospolita <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić koncepcje odbudowy państwa polskiego – inkorporacyjną i federacyjną omówić postanowienia traktatu ryskiego wskazać na mapie przebieg granicy wschodniej II Rzeczpospolitej ustalonej na mocy traktatu ryskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: XI 1918, IV 1920, 13–25 VIII 1920 postacie: Symona Petlury, Georga Curzona, Józefa Hallera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: linia Dmowskiego, Naczelna Komenda Obrony Lwowa, Ukraińska Republika Ludowa (URL), Zachodnioukraińska Republika Ludowa (ZURL), antyrosyjskie przedmurze, wyprawa kijowska, Cud nad Wisłą, linia Curzona dlaczego Bitwa Warszawska została nazwana przez endecję Cudem nad Wisłą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaką rolę w relacjach polsko-ukraińskich odegrał pakt Piłsudski–Petlura 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: X 1920, 18 III 1921 postacie: Lucjana Żeligowskiego, Siemiona Budionnego, Michaiła Tuchaczewskiego, Ignacego Skorupki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Armia Ochotnicza, wojna ojczyzniana, ład wersalsko-ryski, „bunt” Żeligowskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny i skutki „buntu” Żeligowskiego wyjaśnić, jak postawa księdza Ignacego Skorupki wpłynęła na polskich żołnierzy w czasie bitwy pod Ossowem wyjaśnić, dlaczego część polskich elit 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1922 postacie: Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Tadeusza Rozwadowskiego, Maxime’a Weyganda <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Tymczasowy Komitet Rewolucyjny Polski, obrona Zadwórze – polskie Termopile, 18 najważniejszych bitew w dziejach świata, „państwo znikąd” dlaczego obrona Zadwórze jest nazywana polskimi Termopilami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakim celu utworzono Tymczasowy Komitet 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Czesława Mączyńskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować proces formowania wschodniej granicy II Rzeczpospolitej rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że Piłsudski dążył do zdobycia Wilna z osobisty

		<ul style="list-style-type: none"> opisać przebieg wojny polsko-bolszewickiej wyjaśnić znaczenie wyprawy kijowskiej dla przebiegu wojny polsko-bolszewickiej wskazać na mapie przebieg tzw. linii Curzona i wyjaśnić, jak została ona wytyczona wyjaśnić, za jakie zasługi miasto Lwów zostało odznaczone Krzyżem Virtuti Militari 	<p>politycznych uważała, że podpisanie traktatu ryskiego było porażką polskiej dyplomacji</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakich okolicznościach do Polski została przyłączona Wileńszczyzna wyjaśnić, jaki wpływ na relacje polsko-litewskie wywarły działania gen. Lucjana Żeligowskiego 	<p>Rewolucyjny Polski w Białymstoku</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować ostateczny przebieg granic II Rzeczypospolitej (stan z 1922 r.) wymienić państwa, z którymi graniczyła II Rzeczypospolita, i wyjaśnić, z którymi z nich Polska miała przyjazne stosunki 	<p>ch pobudek oraz uzasadnij odpowiedź</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że Bitwa Warszawska była jedną z najważniejszych bitew w dziejach Europy, oraz uzasadnić odpowiedź
<p>Kształtowanie się ustroju II Rzeczypospolitej (rozd. 42)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1918, 17 III 1921, 1922 postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Gabriela Narutowicza 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 26 I 1919, 20 II 1919 postać: Stanisława Wojciechowskiego <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 9 XII 1922, 16 XII 1922 postacie: Władysława Grabskiego, Wincentego Witosa, Władysława Sikorskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: V 1923 postacie: Zofii Moraczewskiej, Maurycego Zamoyskiego, Eligiusza Niewiadomskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Ireny Kosmowskiej, Gabrieli Balickiej

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Sejm Ustawodawczy, Tymczasowy Naczelnik Państwa, ordynacja wyborcza, wybory pięcioprzymiotnikowe: równe, powszechne, tajne, proporcjonalne, bezpośrednie, prawa wyborcze kobiet, Naczelnik Państwa, konstytucja marcowa, władza ustawodawcza, władza wykonawcza, władza sądownicza, prezydent, sejm, senat, kadencja, inicjatywa ustawodawcza, projekty ustaw <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić ordynację wyborczą do Sejmu Ustawodawczego • wymienić najważniejsze prawa i obowiązki obywateli II Rzeczypospolitej zapisane w konstytucji marcowej • wymienić organy władzy państwowej w świetle 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mandat poselski, jednoizbowy sejm, mała konstytucja, Komisja Konstytucyjna, Zgromadzenie Narodowe, marszałek Polski, odpowiedzialność parlamentarna, wotum nieufności, zaprzysiężenie, mord polityczny, reforma skarbowo i walutowa, kryzys finansowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na jakich zasadach opierał się ustrój II Rzeczypospolitej w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości • wymienić uprawnienia, które przysługiwały Naczelnikowi Państwa • omówić znaczenie małej konstytucji dla ustroju II Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Stronnictwo Chrześcijańsko-Narodowe (chadecja), blok polityczny, Chrześcijański Związek Jedności Narodowej (Chjena), PSL-Piast, PPS, PSL-Wyzwolenie, Związek Proletariatu Miast i Wsi, hiperinflacja • dlaczego Józef Piłsudski nie chciał kandydować na stanowisko prezydenta Rzeczypospolitej • przyczyny ataków politycznych na Gabriela Narutowicza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać kompetencje Tymczasowego Naczelnika Państwa i Naczelnika Państwa • wyjaśnić, jakie kwestie wywoływały najwięcej sporów w trakcie pracy Komisji Konstytucyjnej • ocenić rezultaty pracy Sejmu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pakt lanckoroński, rząd Chjeno-Piasta, rząd fachowców <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności, w których został zamordowany pierwszy prezydent Rzeczypospolitej Gabriel Narutowicz • wyjaśnić, jakie czynniki wpłynęły na wybór Stanisława Wojciechowskiego na prezydenta • wyjaśnić cel zawarcia paktu lanckorońskiego • wyjaśnić, dlaczego rząd Chjeno-Piasta podał się do dymisji • wyjaśnić zadania, które stanęły przed rządem fachowców powołanym w 1924 r. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować życie parlamentarne II Rzeczypospolitej w pierwszych latach jej istnienia • zająć stanowisko w dyskusji: „Kto ponosi odpowiedzialność za zamordowanie pierwszego prezydenta Rzeczypospolitej Gabriela Narutowicza?”
--	---	--	--	--	--

	konstytucji marcowej		<p>Ustawodawczego, uwzględniając problemy, z jakimi musiał się borykać</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić założenia ustrojowe państwa polskiego w świetle konstytucji marcowej • wymienić najważniejsze partie i ugrupowania kandydujące do sejmu w listopadzie 1922 r. i scharakteryzować ich programy 		<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rolę polskich posłanek w sejmie w latach 1919–1924
Przewrót majowy 1926 r. i rządy sanacji (rozdz. 43)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1926, 1935 • postaci: Józefa Piłsudskiego, Wincentego Witosa, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Mościckiego, Romana Dmowskiego, Wojciecha Korfantego, Ignacego Jana Paderewskiego, Józefa Hallera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kryzys demokracji parlamentarnej, piłsudczycy, zamach 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XI 1925, 12–15 V 1926, VIII 1926, 23 IV 1935 • postaci: Lucjana Żeligowskiego, Macieja Rataja, Kazimierza Bartla, Edwarda Rydza-Śmigłego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: partyjniactwo, rząd koalicji Chjeno-Piasta, zamaskowana dyktatura, nowela sierpniowa, Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych (GISZ), sanacja – nieformalny obóz polityczny, opozycja, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1930, 12 V 1935 • postaci: Józefa Malczewskiego, Tadeusza Rozwadowskiego, Walerego Sławka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Centrolew, proces brzeski, „cuda nad urną”, wybory brzeskie, brutalizacja życia politycznego, obóz odosobnienia dla więźniów politycznych w Berezie Kartuskiej, cenzura rewolucyjna, odpowiedzialność 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1936, 1937 • postaci: Włodzimierza Zagórskiego, Kazimierza Bagińskiego, Adama Ciołkosza, Hermana Liebermana, Adama Koca <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów (OUN), Obóz Zjednoczenia Narodowego – tzw. Ozon, Obóz Wielkiej Polski (OWP), 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Bronisława Pierackiego, Kazimierza Świtalskiego, Adama Stefana Sapię, Bolesława Piaseckiego, Pawła Popiela

	<p>stanu, przewrót majowy, bratobójcza walka, emigracja, konstytucja kwietniowa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny przewrotu majowego wymienić zasady ustrojowe państwa zawarte w konstytucji kwietniowej 	<p>Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem (BBWR), pułkownicy, fałszerstwa wyborcze, bezwzględna większość, legalizacja rządów autokratycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> dlaczego PPS poparła przewrót majowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać przyczyny wycofania się Józefa Piłsudskiego z życia politycznego wyjaśnić, przed jakimi dylematami stawała strona rządowa oraz piłsudzcy w trakcie przewrotu majowego wymienić postanowienia zawarte w noweli sierpniowej scharakteryzować ustrój Rzeczypospolitej w świetle konstytucji kwietniowej 	<p>przed Bogiem i historią, dekompozycja obozu piłsudczyków, reelekcja, obóz belwederski</p> <ul style="list-style-type: none"> dlaczego Wincenty Witos i Wojciech Korfanty udali się na emigrację <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakim celu Piłsudski wskazał Ignacego Mościckiego jako kandydata na prezydenta omówić politykę wewnętrzną obozu sanacji po przewrocie majowym wymienić partie, które utworzyły Centrolew wskazać działania sanacji, które podczas wyborów brzeskich świadczyły o autorytarnym charakterze władzy w Polsce 	<p>Stronnictwo Narodowe (SN), Obóz Narodowo-Radykalny (ONR), delegalizacja, Falanga, Front Morges, Stronnictwo Ludowe (SL), Stronnictwo Pracy (SP), Komunistyczna Partia Polski</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować dekompozycję obozu sanacji po śmierci Piłsudskiego omówić proces konsolidacji opozycji w latach 30. XX w. porównać ustrój Polski w świetle konstytucji marcowej i kwietniowej wyjaśnić, dlaczego serce marszałka Piłsudskiego zostało pochowane w Wilnie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kryzys wawelski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że wycofując się z życia politycznego i armii, Piłsudski zyskał większe możliwości krytyki posunięć rządu ocenić postępowanie obozu sanacyjnego w przede
--	---	---	---	---	---

					<p>dniu wyborów brzeskich w świetle norm demokratycznego państwa prawa</p> <ul style="list-style-type: none"> • zabrać głos w dyskusji: „Józef Piłsudski – wzór cnót patriotycznych, genialny wódz i mąż stanu czy bezwzględny autokrata?”
<p>Polska polityka zagraniczna (rozd. 44)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1939 • postacie: Józefa Piłsudskiego, Józefa Becka, Joachima von Ribbentropa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1932, 1934, 1938 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: jawna deklaracja o przyjaźni, tajny układ 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1921, 1925 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „bękart traktatu wersalskiego”, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1928, 1929, 1933, 5 V 1939 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mocarstwowe 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Aleksandra Skrzyńskiego

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: polityka równowagi, polityka równych odległości, pakt o nieagresji z ZSRS, rewizjonistyczne plany Niemiec, polsko-niemiecka deklaracja o niestosowaniu przemocy, ultimatum, polsko-brytyjski układ sojuszniczy, „korytarz”, żądania niemieckie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym była polityka równowagi i równych odległości • wymienić żądania niemieckie wobec Polski 	<p>polityczny, konwencja wojskowa, składnica broni, placówka wojskowa, strategia defensywna, Zaolzie, „szakal Europy”, traktat w Locarno, gwarancja nienaruszalności granic, parafowanie, wypowiedzenie deklaracji o niestosowaniu przemocy</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne postanowienia paktu o nieagresji między Polską a ZSRS • omówić założenia polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy 	<p>państwo sezonowe, koncepcja międzymorza, dwustronny pakt polityczny i wojskowy, sygnatariusze, zamrożone relacje, umowa o rozstrzygnięciu zatargów granicznych na drodze pokojowej, wojna celna</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel koncepcji międzymorza i przyczynę niepowodzenia jej realizacji • dlaczego sytuacja polskiej mniejszości narodowej w Niemczech komplikowała stosunki polsko-niemieckie • przyczynę zmiany postawy Berlina wobec Polski w 1933 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować międzynarodową pozycję Polski po Wielkiej Wojnie • przedstawić znaczenie Rumunii w polityce zagranicznej Polski 	<p>cele polityki zagranicznej, Liga Morska i Kolonialna, pakt Brianda–Kellogga, protokół Litwinowa, wojna prewencyjna, pakt czterech</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Józef Beck zaprotestował przeciwko paktowi czterech • wyrazem jakich polskich ambicji politycznych było powstanie Ligi Morskiej i Kolonialnej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić cele Ligi Morskiej i Kolonialnej • omówić działania polskiej dyplomacji w dwudziestoleciu międzywojennym mające na celu utrzymanie pokoju w Europie • ocenić, czy wystąpienie Józefa Becka w sejmie 5 V 1939 r. było sukcesem czy porażką jego działań dyplomatycznych 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego francuska strategia defensywna wobec Niemiec wpływała na stosunki polsko-francuskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić politykę zagraniczną Polski w czasie pełnienia urzędu ministra spraw zagranicznych przez Aleksandra Skrzyńskiego
--	---	---	---	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym była koncepcja międzymorza • rozstrzygnąć, czy pakt o nieagresji z 1932 r. i deklaracja o niestosowaniu przemocy z 1934 r. były realizacją polityki równowagi i równych odległości, oraz uzasadnić odpowiedź • omówić politykę zagraniczną Polski wobec sąsiadów 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić główne sojusze polityczne II Rzeczypospolitej • ocenić decyzję polskiego rządu o zajęciu Zaolzia w 1938 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę zagraniczną w dwudziestoleciu międzywojennym, wskazując jej sukcesy i porażki • przedstawić relacje polsko-francuskie w dwudziestoleciu międzywojennym
Gospodarka i społeczeństwo II Rzeczypospolitej (rozd. 45)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1922, 1924, 1937–1939 • postacie: Władysław Grabskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: port w Gdyni, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1928 • postać: Tadeusza Wendy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Polska A, Polska B, oceaniczna linia pasażerska, tabor kolejowy, Polskie Koleje 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1926–1933 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: magistrala węglowa, zrównoważenie budżetu, stabilność waluty, zacofanie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1925 • postacie: Tadeusza Hołównki, Bronisława Pierackiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: operacja polska NKWD, getto 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Andrzeja Szeptyckiego, Stanisława Szeptyckiego,

	<p>reforma skarbowa, reforma walutowa, złoty polski, marka polska, hiperinflacja, Centralny Okręg Przemysłowy (COP), widły rzek Wisły i Sanu</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego budowa portu w Gdyni była dla Polski koniecznością • wymienić główne działania i decyzje gospodarcze Władysława Grabskiego i Eugeniusa Kwiatkowskiego 	<p>Państwowe, Polskie Linie Lotnicze LOT, wojna celna z Niemcami, ogólnowiatowy kryzys gospodarczy, bezrobocie, zadłużenie państwa, zapomogi, 4-letni plan inwestycyjny, mniejszości narodowe, państwo wielonarodowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny lokalizacji COP <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego umownie kraj dzielono na Polskę A i Polskę B oraz wskazać granicę między tymi strefami • wyjaśnić, dlaczego sejm przyznał nadzwyczajne uprawnienia rządowi kierowanemu przez Władysława Grabskiego • wymienić problemy gospodarcze i społeczne, które były spuścizną zaborów i rezultatem Wielkiej Wojny oraz wojny z bolszewikami • omówić rozwój transportu w II Rzeczypospolitej, • scharakteryzować 	<p>kultury rolnej, przeludnienie wsi, struktura zatrudnienia, urbanizacja, syjoniści, nastroje antysemickie, deflacja, strajk chłopski, lukstorpada, głód ziemi, reforma rolna, Polonia</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego w ramach COP rozwijano przemysł zbrojeniowy • dlaczego wielki kryzys gospodarczy trwał w Polsce dłużej niż w Europie Zachodniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić zasady reformy rolnej z 1925 r. • omówić przebieg wielkiego kryzysu gospodarczego w Polsce • opisać działania państwa służące walce z wielkim kryzysem gospodarczym • wymienić gałęzie przemysłu rozwijane w II Rzeczypospolitej po 1935 r. oraz ośrodki przemysłowe powstałe 	<p>ławkowe, <i>numerus clausus</i>, Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów (OUN), pacyfikacje ukraińskich wsi, 15-letni plan rozbudowy Polski</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić etapy planu 15-letniego • omówić strukturę narodowościową II Rzeczypospolitej • opisać pozycję mniejszości narodowych w społeczeństwie polskim na przykładzie Żydów i Ukraińców • omówić reformy i inwestycje gospodarcze podejmowane przez państwo polskie w okresie dwudziestolecia międzywojennego • ocenić zróżnicowanie poziomu urbanizacji na obszarze Polski i omówić jego przyczyny 	<p>Henryka Józewskiego, Wasyla Mudrego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Bund, jidysz, asymilacja, polonizacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić główne problemy gospodarcze Polski w latach 1918–1939 • rozstrzygnąć, czy słusznie złoty polski uznano za jedną
--	---	--	--	--	--

		<p>strukturę społeczną II Rzeczypospolitej</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie obszar COP 	<p>w jej granicach</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie ośrodki gospodarcze i inwestycje powstałe na obszarze obszar COP 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie znaczenie dla polskiej gospodarki miały działania Władysława Grabskiego i Eugeniusza Kwiatkowskiego 	<p>z najbardziej stabilnych walut międzywojennej Europy oraz odpowiedź uzasadnić</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić na przykładzie rodziny Szeptyckich skomplikowaną sytuację rodów wielowyznaniowych ocenić politykę gospodarczą i społeczną władz II Rzeczypospolitej omówić
--	--	--	--	---	---

					sytuację społeczeństwa żydowskiej w Polsce w dwudziestoleciu międzywojennym
Nauka i kultura II Rzeczypospolitej (rozd. 46)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1924 • postaci: Władysława Stanisława Reymonta, Stanisława Ignacego Witkiewicza, Stefana Żeromskiego, Marii Dąbrowskiej, Marii Kuncewiczowej, Jana Lechonia, Jarosława Iwaszkiewicza, Kazimierza Wierzyńskiego, Antoniego Słonimskiego, Juliana Tuwima, Brunona Schulza, Witolda Gombrowicza, Czesława Miłosza, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Bolesława Leśmiana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: obowiązkowa bezpłatna szkoła 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1932 • postaci: Janusza Jędrzejewicza, Stefana Banacha, Mariana Rejewskiego, Henryka Zygałskiego, Jerzego Różyckiego, Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, Kazimierzy Iłkowiczówny, Zuzanny Ginczanki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: analfabetyzm, reforma jędrzejewiczowska, trójstopniowość nauczania, lwowska szkoła matematyczna, kryptolog, Enigma • rozumie przyczyny różnicowania poziomu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1928, 1932 • postaci: Marii Skłodowskiej-Curie, Rudolfa Weigla, Tadeusza Makowskiego, Jan Cybisa, Władysława Strzemińskiego, Henryka Stażewskiego, Władysława Waliszewskiego, Mariana Bohusza-Szyski, Mai Berezowskiej, Franciszka Xawerego Dunikowskiego, Melchiora Wańkowicza, Tadeusza Boya-Żeleńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: tyfus plamisty, Akademia Górnicza, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1927, 1935 • postaci: Stanisława Pigonia, Władysława Konopczyńskiego, Tadeusza Kotarbińskiego, Władysława Tatarkiewicza, Grażyny Bacewicz <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: modernizm, pianistyczne konkursy chopinowskie, konkursy skrzypcowe im. Henryka Wieniawskiego, wieżowiec Prudential, Instytut Radowy w Warszawie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić cel 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Józefa Klotza, Hugona Steinhaus a, Stanisława Mazura, Stanisława Ulama, Zygmunt a Waliszewskiego, Emila Zegadłowicza, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Leona Chwistka <p>Uczeń</p>

	<p>powszechna, Literacka Nagroda Nobla, Skamander</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować główne nurty w literaturze polskiej dwudziestolecia międzywojennego i jej reprezentantów 	<p>analfabetyzmu w Polsce dwudziestolecia międzywojennego</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić reformę jędrzejewiczowską • wymienić twórców lwowskiej szkoły matematycznej • wyjaśnić, na czym polegało najważniejsze osiągnięcie polskich kryptologów 	<p>Szkoła Główna Handlowa, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, kubizm, kapiści, koloryzm, ekspresjonizm, malarstwo abstrakcyjne</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić uczelnie wyższe w II Rzeczypospolitej • omówić osiągnięcia medyczne Rudolfa Weigla • wymienić kierunki w sztuce polskiej okresu dwudziestolecia międzywojennego i ich przedstawicieli 	<p>organizowania międzynarodowych konkursów pianistycznych i skrzypcowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady polskiego modernizmu w architekturze • wyjaśnić, jaki wkład w otwarcie Instytutu Radowego w Warszawie miała Maria Skłodowska-Curie 	<p>potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić poziom alfabetyzacji polskiego społeczeństwa w dwudziestym wieku • scharakteryzować system edukacji w Polsce w latach 1918–1939 • wyjaśnić cel tworzenia szkół dwujęzycznych • przedstawić wpływ mniejszości narodów
--	--	---	--	---	--

					ych na rozwój polskiej kultury
--	--	--	--	--	---